

XXVI. OTOK

NYÍREGYHÁZI FŐISKOLA

REZÜMÉ KÖTET

pedagógia
pszichológia
közművelődés
könyvtártudomány

NYÍREGYHÁZA
2003. április 23-25.

Pedagógia

PEDAGÓGIA

FERTŐENDRÉD ISKOLAKULTÚRÁJA ÉS A KATOLIKUS NÉPHÁZ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJA

A dolgozat szerzője: Ács Anita

Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Tudományos diákköri dolgozatom neveléstörténeti, pedagógiai, iskolatörténeti és kultúrtörténeti kutatómunka.

Munkám során Fertőendréd -nagy múlttal és kultúrával, hagyományokkal rendelkező község - helytörténetének, kultúrájának, iskolatörténetének, valamint a településen folyó nevelő-oktató munkának feltárása, megismertetésére, kiemelkedő nevelők munkájának, és a Katolikus Népház működésének bemutatására tettem kísérletet.

Kutatásom során levéltári, plébániai dokumentumok, leírások, jegyzőkönyvek, valamint nevelési-oktatási dokumentumok álltak rendelkezésemre, melyek alapján szeretnék többet nyújtani az iskolaügy fejlődéséhez, a nevelő-oktató munka megismeréséhez.

Diákköri dolgozatomban a történelmi hitelességre, pontosságra, és érdekes bemutatásra törekedtem.

Bízom abban, hogy munkám, kutatásom eredményei hozzájárulnak Fertőendréd község történetének és nevelő-oktató munkájának, valamint a Katolikus Népház tevékenységének hitelesebb megismeréséhez.

Témavezető: Kádár Gyula
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

AZ ÓVODÁSKORI RÉSZKÉPESSÉG ZAVAROK VIZSGÁLATA A DISZLEXIA VESZÉLYEZTETETTSÉGET JELZŐ GYORSTESZT

A dolgozat szerzője: Arányi Gabriella
Intézmény: Nyugat-Magyarországi Egyetem
Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Kar, Sopron

Az olvasás- írászavarok jelensége napjainkban egyre szélesebb körben válik ismertté. Hazai és nemzetközi tapasztalatok szerint az átlag gyermekpopulációban mintegy 15-20 % azok aránya, akik valamilyen tanulási zavarral küzdenek. Az iskolai teljesítmény kudarcok megelőzhetőek, ha már az óvodáskorban jelentkező részképesség zavarokat felismerjük és kezeljük.

Dolgozatomban a következő kérdésre keresem a választ: az óvodáskorú gyermekek esetében az alap kultúrtechnikák elsajátításához szükséges képességek közül milyen gyakorisággal és mely részképességek felelősek elsősorban a teljesítmény lemaradásokért.

Célom: a részképesség vizsgálatok eredményei birtokában feltárni az egyes képességzavarok dominanciáját, s ezzel a pedagógusra valamint a szülőre hatva a fejlesztendő terület megnevezése.

Kutatási módszereim között alkalmazom a szakirodalmi tanulmányozást és elemzést, valamint a Marosits-féle diszlexia veszélyeztetettséget jelző gyors tesztek eredményeinek értékelését, feldolgozását.

Következtetésem: a vizsgált gyermekek a téri viszonylagosság megfelelő érzékelésében mutatnak lemaradásokat. E részképesség fejlesztését kell elsősorban az óvodai szinten a pedagógiai programokban beépítve, a tárgyi környezetet alakítva preventív jelleggel erősíteni.

Témavezető: Dr. Závoti Józsefné
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

A DEBRECENI REFORMÁTUS GIMNÁZIUM KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI TÖRTÉNETÉNEK ELEMZŐ BEMUTATÁSA

A dolgozat szerzője: Bakos Tünde

Intézmény: Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar, Szarvas

Kutatásom témaválasztásában személyes indíttatás vezérelt, ezért írok volt iskolámról, a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumáról. Az iskola történetéről már számtalan könyv megjelent. Nekem nem az a célom, hogy ezeket összehangolva egy újabb könyvet írjak, hanem más aspektusból tárom fel egy adott időszak összefüggéseit.

Úgy gondolom, hogy a Kollégium 464 éves múltja túlmutat egy dolgozat terjedelmén. Éppen ezért kiragadtam egy részt a gimnázium történetéből, a két világháború közötti időszak került érdeklődésem középpontjába. A vizsgált 30 évben annyi oktatáspolitikai módosítás történt a középfokú oktatás területén, mint azt megelőzően 100 év alatt; történelmi, politikai, gazdasági változások egész sorát élte át az ország.

Célomat a történeti-szociológiai metodika segítségével próbálom elérni, amely során a meglévő dokumentumokból nyert statisztikai adatokat felhasználva vonok le következtetéseket az intézmény működésével és az adott oktatáspolitikai közegben folytatott tevékenységével kapcsolatban. Munkámban főként primer forrásokat használtam fel: anyakönyveket, gimnáziumi értesítőket, jegyzőkönyveket.

A téma feldolgozása során vizsgáltam a tanulói létszámadatokat, a vallási összetételt, a tanulók lakhely szerinti megoszlását, az érettségi eredményeit, a tanulók nyelvismeretét, életkorát, a szülők foglalkozását, a különböző tantárgyak eredményeit, illetve azt, hogy a Kollégium tradíciói hogyan jelentek meg a két világháború közötti időszak diákjainak életében. Az adatok elemzése során figyelmet fordítottam a helyi és az országos politikai, oktatáspolitikai és társadalmi változásokra, hiszen a Debreceni Kollégium sem tudta függetleníteni magát a körülményektől. Kutatásom eredményeként megállapítható, hogy a vizsgált intézmény megfelelően illeszkedett a magyar középfokú oktatás struktúrájába.

Témavezető: Lipcsei Imre
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

AZ INDIVIDUALIZÁCIÓ ÉS A SZOCIALIZÁCIÓ AZ
ÓVODÁBAN

A dolgozat szerzője: Balog Katalin
Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Mottó: "A semmi ágán is megél a szív, ha elhallatszik hozzá a szomszédos ágon ülő dobbanása." /Ancsel Éva/

Amikor először hallottam Ancsel Éva idézetét, arra gondoltam, hogy minden gyermeknek szüksége van arra a bizonyos "másikra" az életében, hiszen a szabad személyiség kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi környezet szerepe a legmeghatározóbb. Mivel az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre, kíváncsi voltam arra, hogy az óvodákban ez a két dolog, amely egymástól elválaszthatatlan, mennyire jelenik meg. A gyermekeknek megvan-e az esélyük arra, hogy igazi egyéniségekké váljanak, biztosítják-e az óvodák számukra az ehhez szükséges feltételeket.

Az elméleti megközelítés ismertetése után a kérdéskört a Lépésről - Lépésre minősített óvodafejlesztő program bemutatásával világítom meg. A hipotézisem értelmében ugyanis ez a program a maga sajátos módszereivel tökéletesen szolgálja e kettős cél megvalósítását.

A dolgozathoz szükséges kutatásokat a Lépésről - Lépésre program referencia óvodájában a Miskolci Nyitnikék Napközisotthonos Óvodában végeztem, ahol az elméleti koncepciót összevettem a pedagógiai gyakorlattal. Meginterjúvoltam az óvodapedagógusokat és az általam készített kérdőív kitöltése után összegeztem a programról alkotott véleményeket.

Témavezetők: Kiss Ferenc, Farkasné Borza Éva
Beosztásuk: főiskolai docens, pedagógia szakos előadó

PEDAGÓGIA
MÁNY KÖZSÉG HELY- ÉS ISKOLATÖRTÉNETE

A dolgozat szerzője: Bankó Renáta
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Tudományos diákköri dolgozatom főleg elméleti, részben empirikus jellegű kutatómunka; pedagógiai, neveléstörténeti, oktatástörténeti, oktatáseméleti, iskolatörténeti, helytörténeti kutatás.

Munkám során Mány monográfiájának, népszokásainak, iskoláinak kialakulására, fejlődésére (népiskolák, állami iskola), a nevelő-oktató munka tartalmának, dokumentumainak bemutatására, elemzésére tettem kísérletet. A mányi alsó szintű iskolák különböző éveinek iskolai dokumentumainak vizsgálatával igyekeztem hipotézisemet igazolni, miszerint a régen alkalmazott nevelési, oktatási módszerek, ha átalakítva is, de a mai napig is hatékonyak az oktatásban.

A kutatási módszerek alkalmazásában a komplexitásra törekedtem. Feltáró módszerek közül a primer és szekunder forráskutatást, az interjút, a megfigyelést, a szakirodalom és egyéb dokumentumok elemzését, tanulmányozását alkalmaztam. Feldolgozó módszereim a következők: mennyiségi értékelés (statisztika), minőségi értékelés (szöveges elemzés, összehasonlítás).

Kutatásom során az objektivitásra, a valódiságra, a megbízhatóságra, az egzaktságra, tárgyilagosságra és a történeti hűségre mindvégig törekedtem. Kutatómunkámat a kutatási terv alapján végeztem.

Szeretném, ha az általam kiválasztott téma, a feltárt és összegyűjtött forrásanyag értékes adalékul szolgálna a község alsó szintű iskolatípusának az ott folyó nevelő-oktató munka megismeréséhez, s megállapításaim, következtetéseim segítségével szolgálnának a jövő várható korszerűsítő pedagógiai törekvéseihez, és további kutatások kiindulópontjává válhatnának.

Témavezető: Kádár Gyula
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA
A POLITIKA FIATAL ZSOLDOSAI

A dolgozat szerzője: Basky Zsanett Anikó, Majó Márk Gábor
Intézmény: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi
Pedagógiai Főiskolai Kar, Hajdúböszörmény

A vizsgálat célja az volt, hogy kiderítse: van-e határozottan kimutatható kapcsolat a szélsőjobboldali eszméket valló fiatalok családi nevelése és a magukénak vallott szélsőséges ideológiák között. A szerzők úgy gondolják, hogy a téma aktualitása megkérdőjelezhetetlen, mivel a Skinhead mozgalom napjainkban is tetten érhető bizonyos szélsőjobboldali radikális politikai indíttatású megnyilvánulásokban, mindemellett gyakori téma a média közbeszédében is.

A vizsgálati módszer kiválasztásakor (interjúkészítés) az volt a mérvadó, hogy minél mélyebb és objektívabb kép megrajzolása váljon lehetővé a vizsgált csoportokkal kapcsolatban, hiszen az interjúkat készítőik nem tagjai a fent említett közösségeknek. A vizsgált fiatalokkal való kapcsolatteremtés nehézségeiből adódóan az interjúfelvételekre csak rendhagyó körülmények között kerülhetett sor (a megkérdezettek kizárólag valamilyen nyilvános szórakozóhelyen voltak hajlandóak a kérdések megválaszolására). Az interjúalanyok 16-24 év közötti olyan fiúk, akik legalább 3 éve valamilyen radikális szélsőjobboldali csoport oszlopos tagjai.

Az előtanulmány összegzéseként megállapítható, hogy a szülői nevelés befolyásolja ugyan a fiatalokban az ilyen szélsőséges nézetek kialakulását, de a csoportba való bekerülésüket közvetlen módon nem. Azok a fiatalok, akikkel az interjúk készültek saját meggyőződésükből adódóan, tudatosan alakították ki szélsőjobboldali csoportjaikat. Mindemellett az is megállapítást nyert, hogy a meginterjúvott fiatalok a hasonló eszmei és érzelmi háttérrel rendelkező egyéneket tudatosan keresik és vonják be csoportjaikba. Az előtanulmányból következően a kutatás természetes folytatása lehetne a vizsgálat országos szintű megvalósítása, amelyben lehetőség nyílna a skinhead fiatalok szociokulturális háttérének, jellemző attitűdjeinek, motivációinak és életmódjának minél pontosabb felmérésére. Egy ilyen átfogó országos vizsgálat eredményeinek közzététele talán közelebb hozhatná a fiatalokkal foglalkozó szakembereket a szélsőséges csoportok gondolkodásának megértéséhez.

Témavezető: Szerepi Sándor
Beosztása: főiskolai tanársegéd

PEDAGÓGIA

MÁRAI SÁNDOR "RÖPIRAT A NEMZETNEVELÉS ÜGYÉBEN " CÍMŰ MŰVÉNEK RECENZIOI

A dolgozat szerzője: Békési Tímea

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Tanszék, Debrecen

Dolgozatom célja Márai Sándor Röpirat a nemzetnevelés ügyében című művének megjelenését követő recenziók felkutatása és tartalmi elemeinek feltárása .

A XX. század nemzetneveléssel foglalkozó irodalma igen gazdag. Sok koncepció ismeretes előttünk, de úgy gondolom, még máig nem igazán feldolgozott. Éppen ezért fordult figyelmem egy a pártatlanság álláspontját képviselő, polgári író elfeledett írására, mely adaléka lehet egy még nem teljesen feltárt témának , a nemzetnevelésnek.

Művében Márai felveti a háború felelősségének kérdését, a magyarság helyzetét és szerepét Nyugat-Európában, felemeli hangját az eltömegesedés ellen, valamint taglalja a polgárság nemzetnevelésben betöltött szerepének kérdését is.

Vizsgálódásaim során nyilvánvalóvá vált, hogy Márai röpirata heves indulatokat és nagy vitát váltott ki, melynek részeként a Magyar Paedagógiai Társaság már a megjelenés után két hónappal felolvasóülést tartott. Sok támadás érte Márait jobb-és bal oldalról egyaránt, pártpolitikai állástól függően más-más színezettel. A bírálatok főbb pontjai: mely társadalmi csoportnak van vezető szerepe a nemzetnevelésben, a háború felelősségének megállapításakor beszélhetünk-e kollektivitásról. Továbbá azt vetik sokan szemére, hogy nem ad gyakorlati útmutatót a nemzetneveléssel kapcsolatban. Kutatásaim alapján azonban valószínűsíthető, hogy Márainak nem is volt célja részletes módszer kidolgozása.

Kutatásom eredményei távlatokat nyitnak egyrészt az írók nemzetnevelésben betöltött szerepe irányában, másrészt pedig támpontot nyújthatnak annak megállapítására, hogy a XX. századi nemzetnevelési koncepciók erőterében - melyet Imre Sándor, a népi írók csoportja, az urbánusok, illetve Makkai Sándor jelöl ki - hol helyezkedik el Márai Sándor Röpirata.

Témavezető: Dr. Orosz Gábor

Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

A KATOLIKUS SZELLEMISSÉGŰ ÓVODAPEDAGÓGIA MÚLTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE HAZÁNKBAN

A dolgozat szerzője: Bíró Virág Anna
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatom célja egyrészt a katolikus óvodák létjogosultságának bizonyítása, másrészt fejlesztésük lehetőségeinek feltárása. Ehhez, úgy gondolom, nem elegendő a jelenkor vizsgálata, így igyekeztem a magyarországi katolikus óvodák múltjáról is átfogó képet alkotni.

A jelen vizsgálatok az általánosságok mellett egy konkrét katolikus óvoda - a -Liliomkert Római Katolikus Óvoda - nevelési programját is elemeztem, összehasonlítási alapként természetesen az Óvodai Nevelés Alapprogramját használtam. Ha nem is ilyen alapos részletességgel, de természetesen más katolikus óvodák példáját is vizsgáltam.

Múlt és jelen tényeiből körvonalazódik egyfajta jövőkép, illetve a jövőbeli feladatok "listája". Saját elképzelésem mellett a témában jártas egyházi szakemberek véleményét is idéztem, akik kérésemre megosztották velem pár gondolatukat. Őszintén remélem, hogy dolgozatom pontos képet nyújt hazánk katolikus óvodapedagógiájáról, és talán egyfajta iránymutatóként is szolgálhat a katolikus óvodák fejlesztéséhez.

Témavezető: Dr. Bakonyi Anna
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA
KOLLÁZS AZ AGRESSZIÓRÓL

A dolgozat szerzője: Birta Judit, Helmeczi Gizella
Intézmény: Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza

Mind a mikro-, mind a makrotársadalom, mind a múlt, mind a jelen / s prognosztizálhatóan a jövő is / szembesít bennünket az agresszió legkülönbözőbb megnyilvánulási módjaival, színtereivel, személyiségromboló hatásával.

Dolgozatunkban az agresszió néhány "arcát" szeretnénk fölillantani, ezért első egységében a mesék, a média, és a számítógép szerepével foglalkozunk, a gyermekekre gyakorolt hatása tükrében. Kollázsunk egyik darabkája enged rövid bepillantást az agresszivitás legmegdöbbentőbb, de sajnos gyakori színterére: a családra. Ezt követően a témához kapcsolódó szerény nevelési tapasztalatainkról adunk számot, melyet gyermekkönyvtárban, illetve gyermektáborban szereztünk.

A záró fejezetben a hallgatótársaink körében végzett vizsgálat eredményeit ismertetjük arról, hogy "mit lehetne - kellene tenni..."

Témavezető: Palotayné dr. Lengváry Judit
Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A TANÁR-DIÁK KAPCSOLAT KONFLIKTUSAI ÉS KEZELÉSI MÓDSZEREIK

A dolgozat szerzői: Boros Attila, Lemhényi Adrienn
Intézmény: Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros

Minden valóságos kapcsolatban idővel megjelennek a konfliktusok. Az emberi kapcsolatok elképzelhetetlenek nélkülük, azok szerves részét képezik. Nem kivétel ez alól az iskolában folyó oktató-nevelő munka sem.

Az iskolán kívüli világ változásai nagymértékben hozzájárulnak a gyerekek viselkedésének megváltozásához. Fokozódott agresszivitásuk, gátlástalanságuk. Mindezen okok növelik az iskolai konfliktusok mennyiségét, hevességét. Mit tehet az iskola, mit tehetünk mi pedagógusok, és leendő pedagógusok? Megtehetnénk azt is, hogy mindezzel nem foglalkozunk.

A többség szerencsére nem így gondolkodik, bár az ő elképzeléseik is nagyon hiányosak a konfliktusokról és kezelésük, megoldásuk sem megfelelő. Nem ismerjük a konfliktus pozitív oldalait. Nem ismerjük a következményeit. "A konfliktus érdekek, szükségletek, vágyak összeütközése, amely személyek vagy csoportok között keletkezik, és általában, de nem feltétlenül ölt erőszakos formát." írja Jamie Walker amerikai pedagógus.

A konfliktusok jelentős része azonban jól hasznosítható a pedagógiai gyakorlatban: Átaluk napfényre kerülhetnek a lappangó problémák, ellentétek, a tapasztalatok lehetővé teszik a résztvevőknek, hogy szembekerüljenek önmagukkal, s így fejlesszék önismeretüket. Segítheti a közösségbe, a társadalomba való beilleszkedést, a kompromisszumot vagy a lemondani tudást. A konfliktus pedagógiai haszna akkor lehet teljes, ha a feloldás kooperatív módon, a két szemben álló fél együttműködése révén valósul meg. Nem kerülhet sor erőszak alkalmazására, hatalmi beavatkozásra. Mindkét fél érdekeinek érvényesülnie kell. Erre a problémára keres választ ez a dolgozat.

Témavezető: Kelemen Gyula
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

AMI NEM OLDJA MEG A PROBLÉMÁT, AZ OKOZZA

A dolgozat szerzői: Bölkei Zsolt, Száraz László

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Kar,
Budapest

A dolgozat az általános iskola egy speciális szakaszának fejlődéslélektani és pedagógiai problémáival foglalkozik: a váltás, változás a negyedik osztályból a felső tagozatba lépéskor túlzottan éles, és ez nem kedvez az alsó tagozatban helyes irányba fejlődő folyamatoknak, legrosszabb esetben megállítja, de legalábbis lelassítja őket.

A hipotézis bizonyításához három budapesti általános iskolában óralátogatások alkalmával összegyűjtött megfigyelési jegyzőkönyvek és több szempontból összeállított módszertani felmérések nyújtanak segítséget.

A szempontok a következők: a tanítás kommunikációs stílusa, az aktivitás ösztönzése, a pedagógus tevékenységét kísérő érzelmek, a pedagógus metakommunikatív technikái, a fegyelmezés formája és funkciója, a tananyag "testre szabása" az életkori sajátosságok figyelembevételével, játékoság és humor, az iskola szocializációs, kvalifikációs és identifikációs funkcióinak érvényesülése, s mindezek összehasonlítása Comenius oktatási-nevelési elveivel.

A dolgozat írói tapasztalataikat összegezve eljutnak addig a következtetésig, miszerint a hipotézisben megfogalmazott problémákért maguk a pedagógusok is felelősek.

Témavezető: Boreczky Ágnes
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

KÖRNYEZETI ATTITÚD ALAKÍTHATÓSÁGA AZ ÓVODÁBAN

A dolgozat szerzője: Csapó Hajnalka, Domokos Tamás, Hegedűs Zoltán,
Mácsai Viktória

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Budapest

Napjainkban a fenntartható fejlődés filozófiai alapjaihoz kötődő környezeti nevelés pedagógiai programjai fokozatosan terjedőben vannak, s megjelentek a környezeti nevelés elemeire tudatosan fókuszáló óvodai nevelési programok is. A megkezdett környezeti nevelési programok gyakorlati hatásvizsgálata, mérési kultúrája még csak mostanában bontakozik ki, melyhez egy előre megtervezett, módszertanilag korrekt kutatási programmal kívántunk hozzájárulni. A kutatás célja az volt, hogy egy konkrét óvodai csoportban megvizsgáljuk egy speciális környezeti témában: a vízfogyasztás és víztisztaság kérdésében, hogyan tudja befolyásolni az óvodai nevelői munka a gyermekek attitűdjeit. A kutatásra komplex módszertan alkalmazásával kerül sor. Első lépésben a vizsgálati témával kapcsolatos szülői attitűdök és ismeretszint feltárása érdekében a gyermekek szülei körében egy kérdőíves vizsgálatot bonyolítottunk le. Erre azért volt szükség, hogy a program során világosan láthassuk, hogy a gyermekek környezeti attitűdjei elsősorban az óvodai fejlesztő munka vagy a családi háttér, esetleg mindkét szocializációs mező együttes hatásaként változtak meg. Ezután minden egyes gyermekkel élményrajzot készítettünk a vízzel kapcsolatos attitűdök feltárására. A program fejlesztési szakaszában a gyermekeknek általunk előre megtervezett óvodai csoportfoglalkozásokat (kirándulás, kísérlet, képek, játékok, mesék) tartottunk egy hónapon keresztül, intenzívebbé téve a vízfogyasztás és a víztisztaság kérdésével való foglalkozásokat. A harmadik fázisban ismét lebonyolítottunk egy rajzos tesztet, s a kapott eredményeket összehasonlítottuk a foglalkozások előtti vízzel kapcsolatos attitűdökkel. Ennek segítségével kimutatható volt, hogy az alkalmazott didaktikai módszerek pozitív irányban befolyásolták a gyermekek attitűdjeit.

Témavezető: Dr. Csobod Éva
Beosztása: oktató

PEDAGÓGIA

FŐISKOLÁSOK ÉLETMÓDVIZSGÁLATA: DOHÁNYZÁSI SZOKÁSOK

A dolgozat szerzője: Csonka Erika

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Olyan korban élünk, mikor a dohányzás soha el nem képzelt méreteket öltött. Magyarország lakosságának több mint 40 %-a dohányzik és ez az arány a fiatalok egyes csoportjainál még magasabb.

A Központi Statisztikai hivatal szerint országunkban évente 28000 ember halálát egyértelműen a cigarettázás okozza. 21 éves főiskolás vagyok és a nap minden szakaszában az a kép fogad, hogy a (még) fiatal és életerős társaim csoportostól, szinte rituálészerűen füstölnek. Ezek a pedagógusjelölt fiatalok, egyszer kisgyerekek példamutatói lesznek, illetve apák és anyák. A saját szervezetük állapotával nem törődnek, vajon majd a gyermekeikét megkímélik? A statisztikák kétségbeejtők, én úgy érzem, hogy tenni kell valamit. A kérdőíves ankét módszer alkalmazásával folytattam le vizsgálataimat főiskolás társaim körében. Kíváncsi voltam, hogy a mi iskolánkban milyen mértékű a dohányzás, illetve választ akartam kapni néhány olyan kérdésemre, amelyből következtettem például arra, hogy hány évesen kezdték a dohányzást, ezáltal megtudtam, hogy a rászokás szempontjából a legveszélyeztetettebb korosztály a 15-18 év. Megtudtam azt is, hogy naponta-havonta mennyit szívnak, hogy melyik napszakban dohányoznak a legtöbbet, mi motiválja őket leginkább erre, próbáltak-e már leszokni, ha nem sikerült, miért nem... stb. Az eredmények az országos adatokhoz hasonlóak, kicsit még rosszabb is a helyzet a főiskolások körében. Dolgozatomban természetesen a válaszokat részletesen kielemeztem, következtetéseket vonok le. A kutatómunkám mellett a dohányzással részletesen is foglalkozom; a dohányzás története, a dohányzás formái, következményei, kismamák és a dohányzás, megelőző programok, intézkedések (szükségesek az iskolai előadások, ellenpropagandák), a leszokás lehetőségei... Munkámat meghökkentő adatokkal, és képekkel, illetve interjúkkal igyekeztem szemléletesebbé tenni. Többek között, ezzel a Tudományos Diákköri Dolgozattal is szeretnék csatlakozni azokhoz, akik tevélegesen is kiállnak az egészségért.

Témavezető: Sóstói Pálné dr.

Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA
TANÁR-DIÁK KAPCSOLAT AZ EZREDFORDULÓN

A dolgozat szerzője: Csüdömné Szalai R. Judit
Intézmény: Széchenyi István Egyetem, Győr

A diákok személyiségfejlesztése érdekében eltervezett nevelői hatások több forrásból erednek és igen változatos formában jutnak el a neveltekhez. A dolgozat bemutatja, hogy a pedagógiai hatás a személyes kapcsolatok csatornáján keresztül érvényesül. Ismerteti, hogy a tanár-diák viszony, objektív és szubjektív tényezőkből szövődő bonyolult kapcsolatrendszer, amelyet a kölcsönös hatások tesznek rendkívül színessé.

A dolgozat kiemelten foglalkozik az oktató-hallgató viszony kérdéseivel a felsőoktatásban, valamint a korszerű tanári pályakép főbb jellemzőivel. Elemzi a pedagógiai hivatás betöltéséhez szükséges képességeket és kívánatos személyiségvonásokat. Ennek hangsúlyozása azért fontos, mert a tanár személyisége már önmagában is bőséges forrása a nevelői hatásoknak, alapvető motivációs tényező. Így közvetlen meghatározója a tanulói teljesítményeknek, a tantárgy iránti érdeklődésnek és a személyes kapcsolatok milyenségének. Ezért a legkorszerűbb módszerek is csak a tanár személyes jelenlétén keresztül érvényesülhetnek igazán hatékonyan és válhatnak művészetté egy kiváló szakember kezében.

Témavezető: Dr. Vásárhelyi Zsuzsanna
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

A SZOCIÁLPEDAGÓGUS HELYE ÉS SZEREPE AZ IFJÚKORI BŰNMEGELŐZÉSBEN

A dolgozat szerzője: Dér Tibor

Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatomban a szociálpedagógus szerepére és helyére mutatok rá az ifjúkori bűnmegelőzés területén. Az általa végzett tevékenység idő- és szükségszerűségén keresztül kívánom igazolni e fiatal szakma létjogosultságát.

A társadalomban végbemenő változások, folyamatok hatással vannak annak működésére és ezen belül a bűnözés alakulására. Társadalmi érdek, hogy a bűnözés és ebben jelentős részt alkotó ifjúkori bűnelkövetés mértéke csökkenjen. A bűnelkövetés megelőzésének hosszútávra mutató legjobb megelőzési módszere a nevelés. A nevelés legnagyobb színtere a család után az iskola. Az iskolai nevelés színvonala, az általa oktatási időn kívül biztosított vonzó programok sokszínűsége lehet biztosíték e cél eredményességére. A NAT is előírja az egészséges életre való nevelés programjában a bűnmegelőzési, drog prevenciós programok oktatását a gyermek- és ifjúkorosztály számára. Ezeknek a programoknak megszervezésében tevékenyen részt vállalhat, és részt is kell vennie a szociálpedagógusnak. Munkája közben természetes, mintaadó személyiségét használja, melyet folyamatosan fejlesztenie kell, és azt karban is kell tartania. Mindezekhez szüksége van egy speciális előképzettséget biztosító képzésre, az ott megszerezhető ismeretekre, és ezek alkalmazására. Ezekon kívül meg kell még szereznie egy sor nem oktatott ismeretre, ami a bűn- és drog megelőzést, -felismerést segíti. Ismernie és alkalmazni kell a munkáját érintő törvényeket, szabályzókat és ezekkel összhangban, empátikusan kell kialakítania kapcsolatát a pedagógus társakkal, a diákokkal és a szülőkkel. Munkája eredményessége érdekében gyümölcsöző kapcsolatokat kell fenntartania külső kulturális intézményekkel, hatóságokkal.

Értekezésemben ismertetem mindazokat a rendelkezésre álló eszközöket, ismereteket, melyek a prevenciós tevékenység végzéséhez szükségesek, és az ezzel kapcsolatos feladatokat.

Témavezető: Dr. Nyitrai Ágnes

Beosztása: főiskolai docens

Külső szakértő konzulens: Brandl Csilla rendőr főhadnagy

Beosztása: bűnmegelőzési főelőadó

PEDAGÓGIA

A CIGÁNYGYERMEKEK VISELKEDÉSKULTÚRÁJÁNAK ALAKÍTÁSA A KULTURÁLIS HAGYOMÁNYOK ÁPOLÁSÁVAL (ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN)

A dolgozat szerzője: Erős Emese

Intézmény: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi

Pedagógiai Főiskolai Kar, Hajdúböszörmény

A dolgozat célja: Egy fejlesztő projekt bemutatása, melynek célja a cigánygyermek integrált nevelésének előkészítése

A dolgozatomban egy a gyakorlatban általam kipróbált fejlesztő projektet mutatok be, amelyet általános iskolások körében (6-13 évesek) egy éve vezetek.

A tanulók többsége nehezen illeszkedik be a direkt módszerekkel szabályokat közvetítő iskolai életbe. Ezért kerestem olyan szabadidős tevékenységet, melynek keretében az érdeklődéstől motiváltan a tanulók önként vállalják azokat a magatartásformákat, amelyek segítik a kulturális hagyományok megismerésén és gyakorlásán túl a többségi kultúrába történő beilleszkedést.

A zenével, táncsal történő fejlesztés része a kulturális hagyományok komplex közvetítésének. A nonverbális, mozgásra, cselekvésre épülő szokásközvetítés és begyakorlás, valamint a szabályok belátását, megértését támogató érzelmi azonosulás változást, fejlődést eredményezhet a tanulók tanórai magatartásában, a tevékenységekben és társas kapcsolataikban.

A projekt eredményeit értékelő módszerek: interjúk, videófelvételek, tanórai viselkedés megfigyelései (adatrögzítés), dokumentumelemzés.

A projekt használhatósága: A tanulók fejlődése bizonyítja az érdeklődéssel, érzelmi azonosulással és szabályok betartásával végzett szabadidős tevékenység hatékonyságát, a zene, tánc eszközeivel.

Témavezető: Dr. Deliné dr. Fráter Katalin

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

A dolgozat szerzője: Fazekas Erika
Intézmény: Széchenyi István Egyetem, Győr

Napjaink egyik legégetőbb problémája az egészség. Köztudott, hogy az európai statisztikák szerint a magyar férfiak és nők várható életkora a legalacsonyabbak között van. Ennek okai között szerepel a mozgásszegény életmód, a helytelen táplálkozás, a nagymértékű dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, valamint egyéb kedvezőtlen szociális hatások.

Az egészség magában foglalja a szellem és a lélek harmonikus működését és a társas kapcsolatok kiegyensúlyozottságát is. Nagyon fontos, hogy ennek igénye már fiatal korban kialakuljon, és hogy az egészség ne maradjon meg az igény szintjén, hanem a mindennapok nélkülözhetetlen és természetes részévé váljon. Hangsúlyozzuk, hogy az egészséges életmód kialakítása és megalapozása mindenekelőtt a család és az iskola közös és felelősségteljes feladata. Csak így érhető el a cél: a felnövekvő generációk életésélyeinek javulása.

Dolgozatomban az egészségmegőrzés, az egészséges életmódra nevelés és az egészségfejlesztés kérdéskörét több oldalról közelítem meg, kiemelt figyelemmel a testi, a pszichés, a mentálhigiénés és a pedagógiai szempontok komplexitására.

Témavezető: Dr. Vásárhelyi Zsuzsanna
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

KÖZÉPISKOLÁS DIÁKOK PUSKÁZÁSI SZOKÁSAI

A dolgozat szerzője: Fehér Szilvia

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály
Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

Gyakran halljuk manapság az “élethosszig tartó tanulás” illetve a “tudásalapú társadalom” fogalmakat. Ám legalább ilyen gyakran halljuk, hogy “nekem csak a papír kell”, vagy “legyen meg a vizsga, a többi nem számít” stb. E hozzáállás az egyik kiváltó oka annak, hogy a diákok egy része a tanulás mellett vagy akár helyett az értékelés során meg nem engedett segédeszközt, azaz puskát használ.

A dolgozat első része az ide kapcsolódó didaktikai szakirodalmak segítségével áttekinti a puskázás szerepét az értékelési folyamatban. A dolgozat empirikus része pedig kérdőíves kutatás segítségével keres választ arra, hogy a diákok miért puskáznak, vállalva a lebukás veszélyét, a tanári ellenszenv kiváltását és azt, hogy szegényebbek lesznek sok-sok olyan tudással, amire a későbbiekben lehet, hogy szükségük lenne.

A puskázás okai között összeadva a “nem tanult”, “lusta”, illetve “egyszerűbb, mint tanulni” kategóriákba eső válaszok fordultak elő a legnagyobb számban. Kisebb számban voltak azok, akik biztonságérzetük növelése vagy jobb jegy elérése miatt puskáznak.

Nem mutatkozik összefüggés a tantárgy nehézsége és a puskázási szokások “intenzitása” között, azaz nem állítható, hogy a nehezebb tantárgyakból többen puskáznak, mint a könnyebbekből. Ugyanakkor úgy tűnik, a továbbtanulás visszatartó erőt jelent, azaz az egyes tantárgyakból továbbtanulók között általában kevés puskázót találunk.

Elmondható az is, hogy bár a tanulók túlnyomó része saját válaszaik szerint “ritkán” vagy “gyakran” puskázik, jelentős arányban helytelennek tekintik ezt.

Témavezető: Gocsál Ákos
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A JELZŐRENDSZERES HÁZIGONDOZÁS MŰKÖDÉSE VÁSÁROSNAMÉNYBAN

A dolgozat szerzője: Fejes Sándor
Intézmény: Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza

Mivel Vásárosnaményban lakom, a TDK dolgozatom témájául a helyi Humán Szolgáltató Központ által működtetett jelzőrendszeres házigondozás bemutatását választottam.

2000 júniusában indították be a városban a házigondozásnak ezen új formáját, amelynek lényege, hogy a gondozott a segítségkérés után (a házi gondozási időn túl is) rövid időn belül szakszerű ellátást kap.

A kiépített műszaki rendszer ezt a problémát megoldja, és a gondozottak részére egy jelzőkészülékkel megadja a lehetőséget a segítség kéréséhez. A jelzőrendszer működésbe lép, amikor az idős ember a nyakában lévő kis gombot megnyomja, és aminek eredményeképpen a szakképzett gondozó a segítségnyújtáshoz szükséges eszközökkel rövid időn belül a lakásra érkezik.

A dolgozatom célja, hogy bemutassam a szociális gondozás ezen változatát. Megvizsgálom azt, hogy milyen az igénybevevők kor és nem szerinti összetétele. Elemzem, és rendszerezem a 2001 évi riasztási adatokat, amelyből kiderül, hogy milyen okok miatt riasztottak az idősek és ezután a házigondozó milyen ellátásban részesítette őket.

Az ellátottak elsősorban akkor vették igénybe, ha higiéniás szükségleteiket kellett kielégíteni, ha magányuk enyhítésében vártak segítséget, szorongásukat kellett feloldani, kisebb rosszullétek esetén vérnyomásmérésre volt szükség, vagy "csak" beszélgetni szerettek volna. De előfordul több olyan eset is, hogy orvost kellett kihívni.

Témavezető: Dr. Pornói Imre
Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A BERHIDAI CSECSEMŐOTTHON TÖRTÉNETE

A dolgozat szerzője: Fekete Veronika
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Pedagógusi elhivatottságomból adódóan igyekeztem olyan témát választani dolgozatomhoz, amely közel áll ehhez a pályához.

Témámmal kapcsolatban levéltárakban igyekeztem anyagot gyűjteni. Sajnos ott az intézménnyel kapcsolatos anyagoknak csak kis töredékét találtam, mert a földrengés következtében az intézményben őrzött dokumentumok jelentős része megsemmisült. Így elsősorban interjúkat készítettem.

A csecsemőotthon lakóhelyemen, Berhidán működött 1950-től az 1985-ös földrengésig. A csecsemőotthon történetének feldolgozásával szeretnék hozzájárulni Berhida történetének, a berhidai nevelés- oktatás történetének jobb megismeréséhez. Ez a téma ugyanis ezidáig nem került feldolgozásra.

Munkámban elsőként a helyszínt, Berhidát mutatom be. Ezután a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Karmelita rend történetéről szólok, mivel ez a rend alapította a csecsemőotthont. Ezt követően általában véve írtam árvaházakról, nevelőotthonokról. Majd bemutatom az 1950 előtt működött, apácák által fenntartott nevelőintézetet, óvodát. A dolgozat következő nagy szerkezeti részében a csecsemőotthon életéről, a benne folyó nevelőmunkáról írtam. Az intézmény falai között zajló nevelés mind a mai napig csodálatra méltó, hiszen az apácák, majd a gondozónők teljes odaadással és óriási szeretettel végezték munkájukat.

Helytörténeti, neveléstörténeti munkám tanúságtétel arról, hogy az e tájon élt és élő, alkotó emberek a községért mit tettek és mit tesznek.

Témavezető: Molnár Béla
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

A BAJAI NEVELÉSI TANÁCSADÓ MŰKÖDÉSE

A dolgozat szerzője: Frast Dóra

Intézmény: Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás, Baja

Az óvodai gyakorlatok során - amelyre Baján és vonzáskörzetében volt lehetőségem - hallottam a nevelési tanácsadóról. A faliújságon megjelentek a felhívások a szülők számára, amelyben segítséget kínál az intézmény különböző problémák megoldásában. Ekkor döbrentem rá, hogy a problémás gyerekek fejlesztésében az óvónők nincsenek egyedül. Segítségként hívhatók a nevelési tanácsadóban dolgozó szakemberek.

Ezért úgy döntöttem, hogy megismerem az intézmény belső életét. Ehhez a dokumentumelemzésen túl intézménylátogatást tettem és interjúkat készítettem. Az intézményvezető asszonnyal készített interjúkból kiderültek a bajai Nevelési tanácsadóra speciálisan jellemző adatok, valamint részt vehettem az általuk alkalmazott iskolaérettségi vizsgálatok elvégzésében.

Vizsgálataim során kiderült, hogy a problémák megelőzését, illetve a gyermek fejlesztését már óvodás korban el kell kezdeni. Ezzel lehet segíteni a gyerekek kudarcainak elkerülését az iskolában és így talán önmagukat is ösztönzik a tanulás sikerességére.

Célom, hogy pályám során a gyerekeket fejlesszem és a problémák első jeleire megfelelően reagáljak.

Konzulens: Raicsné dr. Horváth Anikó
Beosztása: fakultásigazgató

PEDAGÓGIA

A SZOCIÁLPEDAGÓGUS SZEREPE A FOGYATÉKOS GYERMEKEK OTTHONÁBAN

A dolgozat szerzője: Fuszik Eszter
Intézmény: Nyugat-Magyarországi Egyetem
Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Kar, Sopron

Azért választottam ezt a témakört dolgozatom megírásához, mert harmadik éve rendszeres látogatója vagyok a soproni Fogyatékos Gyermek Otthonának, és így személyesen és megtapasztalhattam mindennapjaikat.

Dolgozatom célja lehetőségeket bemutatni arra, hogyan lehetne a szociálpedagógiai és a gyógypedagógiai tevékenységeket közelebb hozni egymáshoz, megtalálni a közös területeket, melyeken együttműködhetnek a szakemberek.

Dolgozatomhoz a következő módszereket alkalmaztam: szakirodalmi kutatás, dokumentumgyűjtés, személyes megfigyelés, interjúkészítés, kérdőíves vizsgálat. Az általam bemutatott területek, melyeken a szociálpedagógus és a gyógypedagógus munkaköre találkozhat: családgondozás, szabadidő szervezés, sportprogramok, versenyek lebonyolítása, lakóotthonba történő kihelyezésnél közreműködés, önálló életvitel kialakításának elősegítése, a lehetőségek megszervezése.

Dolgozat megírása során azt a következtetést vontam le, hogy szükség van a szociálpedagógus jelenlétére a Fogyatékos Gyermek Otthonában. Munkám hatékonyságát abban látom, hogy az egészséges embereket közelebb lehetne hozni sérült társaikhoz, ehhez azonban az kell, hogy megismerhessék őket, hiszen az ismeretlen mindig félelmet kelt. Ha lehetőségük lenne erre, megtapasztalhatnák, hogy sok dolog közös bennünk.

Témavezető: Dr. Závoti Józsefné
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

A dolgozat szerzője: Füzesi János

Intézmény: Budapesti Műszaki Főiskola

Kandó Kálmán Villamosmérnöki Főiskolai Kar, Budapest

A dolgozat azt a célt tűzi ki maga elé, hogy bemutassa azt, hogy miként lehet a kultúrák közti hasadékokat áthidalni a kommunikációs eszközök tudatos használatával és az érkező információk helyes értelmezésével. Ebben segít az Interneten keresztül elérhető tananyag. Érinti a testbeszéd, a nem verbális közlés alapjelenségeit. A kézfogás mint üdvözlési forma főbb jellegzetességeit és eltéréseit az egyes kultúrákban. A tananyag rendelkezik egy gesztustárral is, amelyben országokra, a rájuk jellemző gesztusokról kaphatunk képet. Az emberek közti távolságok egy lényeges adaléka az anyagnak. Az egyes kultúrákon belül más-más érték alakult ki, ezeket mint íratlan szabályokat nem árthat ismerni. A távolságokon itt természetesen fizikai távolságokat kell érteni, nem pedig az érzelmi vagy társadalmiakat. Az Internetes tananyag tervezése és megvalósítása során fontos szempont volt a letöltési idő lerövidítése az új technológiai megoldások alkalmazásával, ami elősegíti a gördülékeny tanulmányozást. A tananyag valós körülmények között való kipróbálása még várat magára, ezért eredményekről beszélni még korai lenne. Felhasználási lehetőségei szerteágazóak, hosszabb, távolibb külföldi utazás esetén vagy akár pusztán érdeklődésből. Üzleti élet viszonylatában az anyag még fejlesztést kíván. Anélkül, hogy tudatában lennénk a kultúrák sokféleségének, a globalizáció világában nem építhető fel sikeres üzleti kapcsolatrendszer.

Témavezető: Dr. Hassan Elsayed PhD.

Bosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

AZ OSZTÁLYFŐNÖK, A SZÜLŐK ÉS AZ OSZTÁLYTÁRSOK ÉRTÉKELÉSÉNEK HATÁSA A TANULÓ ÖNÉRTÉKELÉSÉRE MILYEN KÜLÖNBΣÉGEKET FEDEZHET FEL A PEDAGÓGUS A “JÓ” ÉS A “ROSSZ” TANULÓNAK TARTOTT GYEREKEK ÖNÉRTÉKELÉSE KÖZÖTT?

A dolgozat szerzője: Gaskó Krisztina

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Budapest

Dolgozatomban a “jó” és a “rossz” tanulónak tartott gyerekek önértékelésében megnyilvánuló olyan jellegzetes különbségek feltárására teszek kísérletet, melyekre a pedagógi-ai gyakorlatban mind a pedagógusok, mind a szülők sikerrel építhetnek személyiségfejlesztő törekvéseik során.

Ezen különbségeket a tanulmányi eredményesség szubjektív és objektív értékelésével kapcsolatos tényezők kérdőíves felmérése során kapott eredmények elemzése révén próbálok kimutatni. A kérdőív segítségével összesen 123 harmadik és hetedik osztályos gyermek önértékelését hasonlítottam össze szüleik, osztálytársaik és osztályfőnökük ítéletével, az ítéletek észlelésének pontosságával, az észlelés énközpontúságával, a félévi tanulmányi átlaggal, valamint egy általam adaptált, az iskolához és a tanuláshoz való viszonyt mérő kérdőív egyes skáláival és tételével. Az eredmények szerint a saját tanulmányi eredményesség megítélése a tanulmányi átlagtól függ legkevésbé, abban azonban, hogy mely referenciaszemély ítéletének van a legjelentősebb szerepe a gyerekek önértékelésében, életkori különbségek mutathatók ki. Bizonyítást nyert továbbá az is, hogy a “jó” és a “rossz” tanulónak tartott gyerekek önértékelése között több tekintetben eltérések vannak.

Az eredmények alapján levonható következtetések egyike szerint tudatosítani kellene a szülőkben és a pedagógusokban értékelésüknek a gyermek önértékelésére gyakorolt hatását. A tanulóknak ugyanakkor azt kellene tudatosítani, hogy önértékelésükben az érdemjegyekre és a teljesítményükről való egyéb visszajelzésekre is támaszkodhatnak, hiszen elsősorban így alakíthatják ki tanulmányi képük komplex jellegét.

Témavezető: Falus Iván
Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

A KOOPERATÍV KISCSOPORTOS OKTATÁS HATÉKONYSÁGA

A dolgozat szerzője: Gyarmati Szilvia

Intézmény: Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar, Jászberény

Témairindítás

A nevelés, oktatás feladata, alapvető funkciója ősidőktől fogva azonos maradt: a gyermekek felkészítése a sikeres felnőtt életre, a konstruktív évezetésre. Mai gyorsan változó világunkban alapvető feladatokká vált 1. megtanulni megismerni, 2. dolgozni, 3. együtt élni. Így az iskolának biztosítani kell az együttműködés feltételeit, és meg kell tanítani a kooperáció módjait. Ezt legjobban az együttműködő kiscsoportos foglalkozások alkalmával lehet elérni. Manapság azonban egyre inkább az individualizálás halad egyre erőteljesebben előre és a valóban közösségi tevékenységformák szerepe alig-alig növekszik a tanítási órákon.

Ezért fontosnak tartottam ezt a témát, illetve ennek az újbóli felelevenítését. Azért írom, hogy újbóli, mert iskolánkban 1964- '66 között már Fábrián Zoltán tanár úr foglalkozott ezzel a témával és végzett vizsgálatokat. Azóta azonban a saját eredményeim azt tükrözik, hogy ez az oktatási munkaforma kezd háttérbe szorulni.

Szakirodalmi áttekintés www.hkt.2000.hu weboldal:

Vastagh Zoltán: Az iskolai hatékonyságot növelő kooperatív, kiscsoportos tanulás
Fábrián Zoltán: A csoportfoglalkozások lehetőségei és főbb formái az általános iskola 1-4. osztályaiban.

A dolgozatom célja

Annak a feltárása, hogy milyen lehetőségeket nyújt ennek a munkaformának az alkalmazása, mennyiben járul hozzá a tanulás, a neveltség eredményességéhez. Hogyan függ össze a tanulás irányítása, szabályozása a tanulók aktivitásával, fegyelmével. Emellett bemutatom a Humanisztikus Kooperatív Tanulás programját, céljait, értékeit, elméletét, modelljét, eredményeit. Ebben nagy segítséget nyújt Csirmaz Mátyás munkássága.

Vizsgálat módszereinek, eredményeinek bemutatása

Vizsgálataimat a tarnaméri Általános Iskolában és a hevesi I. számú Általános Iskola 2. osztályában végzem el. A tarnaméri iskolában már elvégeztem a 10 óra hospitálást, egy 13 fős osztályban. Hevesen a kéthetes tanítási gyakorlat alkalmával végzem el a gyakorlatot. Emellett felmérést készítettem a jászberényi Gyakorló Iskolában, hogy a leendő tanítók mennyi órát tanítottak ilyen munkaformában. Az eredményem megdöbbentő volt, minden csoportban egy, esetleg kettő tanuló tanított kooperatív kiscsoportos munkaformában. A tarnaméri iskolában pedig egyáltalán nem végeztek csoportos munkát, még differenciáltat sem.

Hipotézisem

A kooperatív kiscsoportos foglalkozást a tanítási órák legalább 50 %-ban alkalmazzák a tanítók. Tehát frontális és egyéni és csoportos illetve differenciált munkát is alkalmaznak egyaránt. Az eredményeim azonban ennek az ellenkezőjét bizonyították.

Témavezető: Nyíri Mihályné
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK KOSSUTH ZSUZSA GYERMEKOTTHONA, GYERMEKEK ÁTMENETI OTTHONA ÉS ÁLTALÁNOS ISKOLA TÖRTÉNETE, ÚTBAN A LAKÁSOTTHON FELÉ

A dolgozat szerzője: Györök Ferencné

Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Tudományos diákköri dolgozatom dominánsan elméleti, részben tapasztalati jellegű kutatómunka. Pedagógiai kutatómunkám során neveléstörténeti, oktatástörténeti, iskolatörténeti, pedagógiai és helytörténeti ismereteket gyűjtöttem, ezek vizsgálatával kívántam foglalkozni.

Kutatásom célja, hogy a bicskei gyermekotthon kialakulását, a Batthyány családdal való kapcsolatát, valamint az intézmény történetét, fejlődését és az ott folyó nevelő-oktató, gyermekvédelmi munkát egészen napjainkig hitelesen bemutassam.

A kutatásom feladataként az összefüggések, a hatásmechanizmusok szerepét tűztem ki, az 1928 - 2002-es évek politikai rendszerek iskolapedagógiai eszméi és gyermekvédelmi rendszere között. Feladatomban tekintettem továbbá Budapest Főváros Önkormányzatának Kossuth Zsuzsa Gyermekotthona, Gyermek Átmeneti Otthona és Általános Iskola történetével és a lakásotthonok kialakításával kapcsolatos ismeretek egybegyűjtését és bővítését

A kutatómunkám során a hangsúly, a bemutatásra kerülő oktatási- nevelési intézmény pedagógiai rendszerének bemutatására és pedagógiai hatásrendszerében megmutatkozó különbségek feltárására irányult.

Kutatásom hipotéziseként választottam, hogy a régmúlt nevelés-oktatás pozitívumai bizonyos átalakítással napjainkban is felhasználhatók, eredményesen alkalmazva a mai oktatási rendszer keretein belül, ezáltal gazdagabbá téve oktatási, illetve gyermekvédelmi rendszerünket.

Kutatásom során az objektivitásra, a valódiságra, a megbízhatóságra, az egzaktságra, a történeti hűségre mindvégig törekedtem. Kutatási módszerek alkalmazásában a módszerek kombinatív alkalmazására tettem kísérletet. Kutatómunkámat kutatási terv alapján végeztem.

TDK dolgozatom gyakorlati lehetősége abban áll, hogy az egyén az ember ismerje meg, s lehetőségeikhez mértén segítse elő ezeknek a gyermekeknek a társadalomba, a közvetlen környezetbe történő beilleszkedését.

Témavezető: Kádár Gyula

Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

A SZOCIO-KULTURÁLISAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK OKTATÁSA

A dolgozat szerzője: Handó Melinda

Intézmény: Veszprémi Egyetem Tanárképző Kar, Veszprém

Pályamunkámban igyekeztem rávilágítani a roma gyerekek problémáinak jelentőségére, és a magyar oktatási rendszerben való sikertelenségük lehetséges szociális és pedagógiai okaira. Természetesen nem vállalkozhattam teljességre egy ilyen sokrétű témában, de törekedtem arra, hogy a problémát többféle szempontból is vizsgáljam.

Dolgozatom első részében a roma gyerekek oktatásának rövid történetét tekintetem át, majd összegeztem az elmúlt néhány évtizedben az oktatásukra törekvő legfőbb kísérleteket. Ezután a mai magyar oktatási rendszeren belüli helyzetüket vizsgáltam meg. Majd számba vettem azokat a főbb szocio-kulturális problémákat, amelyek befolyásolják a roma tanulók iskolai teljesítményét. Kutatásom során azt tapasztaltam, hogy gyakran a legalapvetőbb tanulási feltételek sem biztosítottak a számukra. Kísérletet tettem továbbá a tanárok roma gyerekekkel kapcsolatos jellegzetes problémáinak vázolására is.

A dolgozatom második részében a roma tanulók oktatásában rendkívül sikeres és kevésbé sikeres általános és középiskolákat mutattam be interjúim segítségével. Kutatásom azonban főként általános iskolákra terjedt ki, hiszen a roma gyerekek általában csak az oktatás ezen szintjéig jutnak el, vagy ha folytatják is tanulmányaikat, néhány osztály befejezése után többnyire otthagyják a középiskolát.

Szerencsére vannak igen kiváló pedagógiai programok is, amelyek kivitelezése azonban igen nagy felkészültséget igényel a pedagógusok részéről, ezért ajánlok pályamunkám befejezéseként néhány olyan feladatot és módszert, melyek könnyen beépíthetők a hagyományos iskolai oktatás kereteibe is, mégis nagy segítséget jelentenek a szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű tanulók számára.

Témavezetők: Dr. Poór Zoltán, Dr. Szekszárdi Júlia

Beosztásuk: egyetemi docens, egyetemi docens

PEDAGÓGIA

**EGY ÓVODAI DOKUMENTUM A XIX. SZÁZAD ELSŐ
FELÉBŐL**

A dolgozat szerzője: Hersman Eszter

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Főiskolai hallgatóként az óvodai gyakorlatom alatt lehetőségem nyílt arra, hogy a sárospataki Carolina Óvoda - Bölcsőde történetét közelebbről megismerhessem. Az áttekintés során találkoztam először azzal a nem mindennapi több, mint 150 éves dokumentummal, ami az érdeklődésemet felkeltette, elindította kutatómunkámat, s általa megismerhettem egy XIX. századi óvoda belső életét.

Már a cím is jelzi, hogy kutatásaim egy óvodai dokumentumra irányulnak, mely a XIX. század első feléből való. Ez a dokumentum nem más, mint a Carolina Óvoda - Bölcsőde első felvételi naplója, mely 1846-tól 1940-ig tartalmaz az akkori óvodára vonatkozó adatokat.

Tanulmányom megírásával gazdagítani kívántam Sárospatakka kapcsolatos iskolakutatási - óvodakutatási eredményeket.

Témavezető: Sóstói Pálné dr.

Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

OKTATÁSPOLITIKAI ELKÉPZELÉSEK A FIDESZ VITAIRAT-2001 CÍMŰ DOKUMENTUMÁBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁSRA

A dolgozat szerzője: Hojdák Péter, Fejes Alexandra
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály
Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

A dolgozat az Európai Unió oktatáspolitikai irányelveinek birtokában a magyar oktatás néhány kérdését vizsgálja a FIDESZ-Magyar Polgári Párt Vitairat-2001 c. kiadványai alapján, különös tekintettel az élethosszig tartó tanulás (lifelong learning) fogalmára és jelentőségére.

Értelmezi és magyarázza az információs társadalom, a tudásalapú társadalom fogalmakat, egymáshoz való viszonyukat, s arra a kérdésre keresi a választ, hogy ezek a szakirodalomban gyakorta előforduló kifejezések jelen vannak-e a fent említett párt dokumentumaiban, s ha igen, hogyan értelmezi, milyen összefüggésben használja azokat.

Bizonyítja, hogy e fogalmak megjelennek a hazai oktatáspolitikai gondolkodásban, és a megvalósításukra vonatkozó útkeresés is megkezdődött.

Témavezető: Dr. Varga Lajos
Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

“AZ ÚT VÁLLALÁSA ÉS MEGTALÁLÁSA NEM EGYSZERŰ...”

ISKOLAI PÁLYAFUTÁS-TÍPUSOK CIGÁNY ÉRTELMISÉGIEK KÖRÉBEN

A dolgozat szerzője: Hornyák Ágnes

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Tanszék, Debrecen

A demográfiai felmérések egyértelműen jelzik, hogy a cigány származásúak egyre többen végeznek közép- és felsőfokú tanulmányokat. Miután áttekintettem a magyarországi cigány kisebbség oktatási rendszerben való részvételét és az Európai Unió értékelését is figyelemmel kísértem, munkám második felében érdeklődésem afelé fordult, hogy a cigány értelmiségiek hogyan látják saját megtett iskolai pályafutásukat. Feltételeztem, hogy ennek alakulásában a családi háttér domináns szerepet tölt be. 2001-ben a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Tanszéke lehetőséget kapott a dél-dunántúli, észak-alföldi régió cigány származású pedagógusainak helyzetét feltáró kutatás elvégzésére. Vizsgálatom során a családra és a továbbtanulási útra vonatkozó szövegrészeket emeltem ki, és ilyen módon 30 interjút elemeztem. Három családtípust különítettem el, melynek során a szülők iskolai végzettségét tekintettem mérvadónak. E csoportok vizsgálatakor a következő változókat vettem figyelembe: család mérete; család által preferált iskolatípus, szakmák; családtagok iskolai végzettsége; tanuláshoz adott szülői támogatás. Mindezek mellett figyelemmel kísértem az interjúalanyok a cigány származásúak iskolai pályafutásáról tett általános értékelését és a cigány származásúak lehetőségével kapcsolatos véleménynyilvánítását is elemzés tárgyává tettem. A cigány családok egy része ma már másként ítéli meg a továbbtanulás előnyeit, hátrányait, mint korábban. Az értékváltozás beindult, és remélhetőleg ez a pozitív folyamat a jövőben tovább erősödik.

Témavezető: Dr. Pusztai Gabriella
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A 7-8 ÉVES GYERMEKEK KÉPI KREATIVITÁSA

A dolgozat szerzője: Horváth Anikó

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző
Főiskolai Kar, Budapest

A dolgozat a kreativitás pszichológiai- és vizuális nevelési kérdéseit járja körül. Bemutatja az alapvető hasonlóságokat és különbségeket a két tudományterület kreativitásemeléletei között, magyarázatot is keresve ezekre. A gyermekrajzok fejlődésének áttekintésével kapcsolatot kíván vonni a képi kifejezés és a gyermeki kreativitás között; valamint a kreativitás tantárgyi kereteken belüli fejlesztésének lehetőségeire mutat rá a NAT odaillő fejezetének ismertetésével.

A dolgozat célja, hogy felderítse a fent említett két tudományterület azonos pontjait, illetve elméleteit, a kreativitás mibenlétével és fejlesztésével kapcsolatban. A vizsgálattal azt kívánjuk alátámasztani, hogy a gyermekek képi kreativitását különböző külső- és belső hatások, tényezők is befolyásolják. Továbbá hangsúlyozzuk, hogy az elhamarkodott általánosítások nagymértékben visszavethetik a gyermekek képi kreativitását, annak kibontakozását.

A vizsgálat során két módszer alkalmazására került sor. A 14 második évfolyamos gyermeknek először egy körökből álló feladatot kellett megoldaniuk (a Torrance körökhöz hasonlóan), majd egy másik alkalommal, egy temperával festett foltot kellett továbbfejlesztelniük a fantáziájuk alapján. A gyermekeknek mindkét feladat esetében használniuk kellett az egyéni ötleteiket és fantáziájukat.

A vizsgálat eredményei alátámasztották azt a feltevésünket, hogy különböző tényezők (pl. a feladatjellege, a kiegészítendő folt felszólító jellege, érdekessége) befolyásolják a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását. Ezért a dolgozat fel kívánja hívni a figyelmet egyrészt arra, hogy az a helyes attitűd, ha mellőzzük az általánosításokat, illetve előítéleteket gyermekeink kreatív képességeivel kapcsolatban, valamint arra, hogy aktívan kell fejlesztenünk a gyermekeink kreativitását az elképzelhető legtöbb téren.

Témavezető: Serfőző Mónika
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

“FEKETE TŰZ”

(A gerjeni beás cigányok hagyományai és szociális helyzete napjainkban)

A dolgozat szerzője: Ignác Ildikó

Intézmény: Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás, Baja

Témaválasztásom fő oka a személyes érintettség, ugyanis cigány származású vagyok. Dolgozatom fő részeiben bemutatom a beás cigányság eredetét, a gerjeni beás cigányok szokásait, a szociális helyzetüket és az életem rövid történetét. Szeretném bemutatni, miként élem meg cigányságomat a többségi társadalomban; a figyelmet felhívni arra, hogy ne csak a negatívumokat hangoztassák a cigánysággal kapcsolatban, hanem a pozitív mintát helyezték előtérbe. Szemléltetem személyes tapasztalataimat, ezzel talán elősegítve az előítéletek enyhülését. Fontosnak tartom a cigány gyermekek támogatását, identitástudatuk erősítését, hogy tisztába legyenek közösségi hovatartozásukkal. Alkalmazott módszereim a kérdőív, az interjú és a dokumentumelemzés.

Remélem, hogy dolgozatom - életutam bemutatásával - hozzájárul ahhoz, hogy csökkenjenek a cigányokkal szembeni előítéletek. Cigány származású sorstársaim számára pedig személyes életutam példa lehet arra, hogy nagy akarattal, kitartással és szorgalommal, önmaguk hovatartozásának megtartásával lehetséges a felemelkedés mindannyiunk számára.

Konzules: Raicsné dr. Horváth Anikó Ph.D.
Beosztása: fakultásigazgató, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

AZ AUTISTA GYERMEKEK KÉPESSÉGFEJLESZTÉSE A “MANÓ” OKTATÓPROGRAM SEGÍTSÉGÉVEL AZ ÉLTES MÁTYÁS ÁLTALÁNOS ISKOLA AUTISTA TAGISKOLÁJÁBAN MISKOLCON

A dolgozat szerzője: Iván Beáta Szilvia

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Dolgozatom célja a figyelem felhívása az autista gyerekek és felnőttek megoldatlan és méltatlan helyzetére, illetve az autista gyerekek képességeinek fejlesztésére a Manó oktatóprogram segítségével.

Az autisták száma egyre nő és nő. Magyarországon kb. 16.000 autista ember él, köztük több mint 2000 a tíz év alatti gyermekek száma. Az autisták túlnyomó többsége kb. 95 %-uk önálló életvezetésre alkalmatlan, 75 %-uknál az autizmus értelmi fogyatékossgal is társul. Számukra a korai és tartós fejlesztéshez, neveléshez, oktatáshoz speciális szociális ellátórendszerre lenne szükség. Ehhez ma még a szakértelem és az intézményrendszer egyaránt hiányzik. Jelenleg Magyarországon az állami egészségügyi - szociális és oktatási rendszer keretei között semmiféle speciális ellátás, intézményrendszer nincs számukra. E hiány pótlására jöttek és jönnek létre különböző Egyesületek és Alapítványok.

Vizsgálódásomat két miskolci intézményre összpontosítva végeztem, az egyik az Autisták Családi Otthona, a másik az Éltes Mátyás Általános Iskola Autista Tagiskolája.

Dolgozatom gyakorlati részében főként az Autista Tagiskola oktatási rendszerét vizsgáltam. Ebben az iskolában egy speciális oktatóprogramot a MANÓ programot használnak. Ma a MANÓ oktatóprogram a leghatékonyabb módszere az autista gyermekek képességfejlesztésének. A program mindamellett, hogy játszva tanítja a gyerekeket, írni, olvasni és számolni vizuálisan is eléjük tárja az elsajátítandó ismeretanyagot. Az autisták számára a vizualitás pedig nélkülözhetetlen momentum.

Újabb fontos tényező, hogy a program egy-egy feladat megoldása után visszajelez számukra pl: ...”ügyes voltál” és ezáltal önértékelésük is fejlődik.

Óriási előrelépést jelentene, ha minden autista gyermek a MANÓ-oktatóprogrammal tanulhatna már kisiskolás korától kezdve.

A MANÓ-oktatóprogram fontosságát és hatékonyságát dolgozatommal, kutatásaimmal is szeretném bizonyítani.

Témavezető: Kiss Ferenc
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

NEVELŐSZÜLŐK HAJDÚNÁNÁSON AZ 1997/XXXI. TÖRVÉNY UTÁN

A dolgozat szerzője: Izsvák Tímea

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Tanszék, Debrecen

Személyes indítatásból kezdtem el foglalkozni a nevelőszülői munkakör kérdéseivel. A dolgozat célja a Hajdúnánáson működő nevelőszülők motivációs tényezőinek feltárása, bemutatása. Az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

- “ Mi indokolja a nevelőszülőknél elhelyezhető gyermekek létszámának felső határát?
- “ Szükség van-e a nevelőszülők korhatárának meghatározására?
- “ A nevelt gyermekek visszaadásának mi áll a háttérben?
- “ A TEGYESZ-nél dolgozó nevelőszülői tanácsadók feladatkörének dilemmái.

Vizsgálati módszerem: kérdőíves adatfelvétel, illetve interjú készítése a nevelőszülőkkel és a tanácsadóval, valamint összehasonlító elemzés korábbi mérésekkel.

Az alábbi következtetésekre jutottam:

A nevelőszülők motivációjában szerepet játszik a gyermekszeretet, a saját gyermekek már önálló életvitel, esetleg saját gyermek hiánya, az anyagi megbecsülés, megélhetési forrás, cigány gyermekek esetében az identitás megőrzése. A gyermeklétszám meghatározásánál megoszlottak a nevelőszülői vélemények, és irrelevánsnak értékelték a korhatár megszabását. A gyermekvisszaadások háttérben személyes ellentétek, nevelési kudarcok nem jellemzők, meghatározó a végleges megoldásra való törekvés, örökbefogadás. Szükség lenne folyamatos szakmai továbbképzésekre mind a tanácsadók, mind a nevelőszülők részére (szupervízió, fejlődéslélektani, pedagógiai nevelési helyzetek megoldását segítő ismeretek).

Dolgozatom megírásában nagy segítséget kaptam a TEGYESZ munkatársaitól, a kapott eredményeket ők is fel kívánják használni további munkájukban.

Témavezető: Veressné dr. Gönczi Ibolya
Beosztása: egyetemi adjunktus

PEDAGÓGIA

A REFORMKORI MAGYAR NŐ

A dolgozat szerzője: Kállay Orsolya
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatom a Reformkorban élő asszonyok és lányok élete, jogi helyzetük a családban és a társadalomban, női szerepeik, a kisgyermekgondozás és a leánynevelés.

A magyar reformkor az ország gazdasági fellendülésének időszaka. A korszak politikai és gazdasági életét férfiak irányították, de a kulturális élet alakításában és a magyar nyelv "csinosításában" a nőknek, fontos szerep jutott. Elég csak arra gondolnunk, hogy Karacsné Takács Éva gazdasszonyi teendői mellett, színikritikákat is írt.

A korszak társadalma a nőtől elvárta, hogy férjének hű társa, gyermekeinek gondozója, nevelője, valamint, hogy takarékos gazdasszony legyen. Reformkori magyar leányok nevelése arra irányult, hogy hármass hivatásunknak, minél jobban megfelelhessenek.

Mi a XXI. századi magyar nők, legyünk büszkék elődeinkre, akik imádkozni tanították gyermekeiket és ropogóshéjú kenyeret tettek az asztalra.

Témavezető: Dr. Nyitrai Ágnes
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

AZ ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁS ÉS AZ EGYETEMEK - AZ ELTE BTK ÉS TTK OKTATÓINAK VÉLEMÉNYE TÜKRÉBEN

A dolgozat szerzője: Kálmán Orsolya
Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar, Budapest

Az élethosszig tartó tanulás korunk közkedvelt, fontos témája, Európa- és világszerte sok munka születik e kérdésről, de ezek közül igen kevés az olyan, ami nemcsak általános követendő elveket fogalmaz meg. Az empirikus kutatásban ezért arra vállalkozom, hogy egy, az élethosszig tartó tanulás szempontjából tanárként és tanulóként is érintett csoportban, az egyetemi oktatók körében megvizsgáljam, hogy milyen jellemző vélekedések uralkodnak, milyen hozzáállásra, fogadtatásra találhat ez az eszme. Az élethosszig tartó tanulás szerteágazó és problematikus kérdését a szakirodalmi áttekintés mellett néhány hazai szakértővel készített részben strukturált interjú segítségével járom körül, megalapozva ezzel az ELTE BTK és TTK kilencvenkét oktatója körében végzett kérdőíves vizsgálatot. Az általam összeállított kérdőívben az oktatók az élethosszig tartó tanulásról, okairól, hatásáról, ezzel kapcsolatos személyes véleményükről és oktatói munkájukról, illetve az oktatással kapcsolatos felfogásukról nyilatkoznak. A kérdőíves vizsgálat adatait kvantitatív (gyakoriság, keresztábrák, korreláció stb.) és kvalitatív (tartalom- és metaforaelemzés) módszerekkel is elemeztem, értelmeztem. A kutatás a háttérváltozók (kar, életkor, nem stb.) mentén nem talált szignifikáns különbségeket. Az egyetemi oktatók vélekedése egységes volt az élethosszig tartó tanulásról, viszonylag tágan értelmezték a fogalmat, amelynek három legfőbb pillérét a továbbképzésben, az önművelődésben és a felnőttoktatásban látták. A kutatás az élethosszig tartó tanulás kihívásaira reagáló felsőoktatás fejlesztéséről szóló vitához szeretne hozzájárulni.

Témavezető: Falus Iván
Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

AZ ÓVODA SZEREPE A LESZAKADÓ GYEREKEK FELZÁRKÓZTATÁSÁBAN

A dolgozat szerzője: Kardos Katalin

Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatom célja az, hogy bemutasson egy speciális program szerint működő óvodát, amely sokat tesz a hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatásáért. Szeretném bemutatni, hogy az óvodának - amely a család után a második szocializációs szintér - fontos szerepe van a hátránnyal induló gyerekek felzárkóztatásában. Tekintettel arra, hogy a felzárkóztatás nagyon hosszú, többéves folyamat, amelybe - véleményem szerint - a szakembereknek (pszichológusnak, szociális munkásnak) minél korábban be kell avatkozniuk.

Mivel ezek a gyerekek speciális ellátást, szakértelmet és figyelmet igényelnek, szükség van olyan intézményre, ahol a megfelelő segítséget megkaphatják. Mint minden társadalmi probléma megoldásánál, itt is szükség van olyan jogszabályokra, illetve jogszabály-módosításokra, amelyek lehetővé teszik, a hátrányos helyzetű gyerekek érdekeinek képviselőit, segítik beilleszkedésüket a társadalomba.

A dolgozat felöleli az óvodához forduló családok legfontosabb problémáinak, így - a szegénység, lakhatási gondok, egészségügyi problémák, az előforduló deviáns magatartásformák - vizsgálatát és foglalkozik az óvodai szocializáció és az oktatás kérdéseivel is.

A dolgozat elkészítése során tanulmányoztam a gyermekek vonatkozó legfontosabb nemzetközi elveket és kísérletet tettem a jelenleg hatályos - éppen változó - gyermekvédelmi szabályozás rövid bemutatására is.

Dolgozatomhoz, a szakirodalom tanulmányozása mellett, elsősorban, az óvoda szakembereivel, a gyerekekkel és a szülőkkel folytatott beszélgetéseket, és az óvodát érintő felméréseket vettem alapul.

Témavezetők: Dr. Nyitrai Ágnes, Dr. Skrabski Árpád

Beosztásuk: főiskolai docens, főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

**ÚJPEST HELYTÖRTÉNETE
A SZENT JÁNOS APOSTOL KATOLIKUS ÁLTALÁNOS
ISKOLA TÖRTÉNETE**

A dolgozat szerzője: Katonáné Szomor Andrea
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Tudományos diákköri dolgozatom helytörténeti, iskolatörténeti, egyháztörténeti kutatómunka.

Kutatómunkám során Újpest helytörténetét, egyház- és vallástörténetét, a Szent János Apostol Katolikus Általános Iskola történetét vizsgáltam és megkíséreltem felvázolni Újpest gyermekvédelmi rendszerét.

A kutatási módszerek alkalmazásában a komplexitásra törekedtem. Mindvégig szem előtt tartottam az érvényesség, a realitás, a megbízhatóság és a történelmi hűség elvét. Kutatómunkámat kutatási terv alapján végeztem.

Szeretném, ha az általam választott téma, az összegyűjtött forrásanyag értékes adalékot szolgáltatna Újpest történelmének és a Szent János Apostol Katolikus Általános Iskola történetének megismeréséhez.

Témavezető: Kádár Gyula
Beosztása: főiskola docens

PEDAGÓGIA

ELŐÍTÉLET VAGY ELFOGADÁS?

A dolgozat szerzője: Kepes Katinka
Intézmény: Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár

A legnagyobb magyarországi etnikai kisebbség, a cigányság Európa többi országában is nagy számban (kb. 9 millió) jelen van, mindenhol mint kisebbség, anyaország nélkül.

A cigányság helyzetét tekintve szinte minden vonatkozásban válságról kell beszélnünk. Nagy tömegekben élnek nyomor- vagy azt közelítő szinten, képzetlenségüknel fogva az átlagosnál nagyobb körökben a munkanélküliség. Az egészségügyi helyzetük rendkívül rossz, az oktatásban nagy lemaradást mutatnak és kulturális hagyományaik is egyre inkább eltűnnek.

Ennek megfelelően a cigányság oktatási problémáinak vizsgálatakor a közoktatásnál sokkal szélesebb problémavilággal kell szembesülni, figyelembe kell venni azt a speciális problémaháttérrel (családi szocializáció, nyelvi hátrány, tanulási motiváció, hátrányos megkülönböztetés), amely előidézi a roma gyerekek iskolai sikertelenségének gyakori előfordulását. "Magyarországon jelenleg körülbelül százezer cigány tanulót oktatnak a gyerekek otthonról hozott kultúrájának, hagyományainak figyelembevételével, csaknem kizárólag a többségi oktatás keretein belül." (Kurucz 1999)

Magyarországon az 1950-es évek végéig ritka kivételektől eltekintve az iskolaköteles cigánygyerekek többsége vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon rövid ideig járt iskolába. 1960 táján a felnőtt cigányok jelentős része alig, vagy egyáltalán nem tudott olvasni. Az oktatásirányítás a 60-as évek elejétől a korábbinál lényegesen nagyobb figyelmet fordított a cigánygyerekek beiskolázására és tartós iskoláztatására. Ugrásszerűen megnőtt az iskolába beiratkozó illetve az iskolát viszonylagos rendszerességgel látogató cigánygyerekek aránya. A folyamat azonban így is csak lassan, fokozatosan haladt előre, és szép számmal voltak olyan települések, és olyan cigány közösségek, ahol a rendszeres és tartós iskoláztatás csak a 70-es évek közepére vált általánossá.

A többségi társadalom az első pillanattól kezdve meglehetősen türelmetlenséggel és elutasítással reagált az iskolába járó cigánygyerekek rohamos mértékű létszámnövekedésére...

Témavezető: Dr. Torgyik Judit
Beosztása: megbízott főiskolai docens

PEDAGÓGIA

“A HALADÁS ÚTEGYENGETŐI” KREATÍV FEMINISTA GONDOLKODÁSMÓDOK A NŐK NEVELÉSÉRŐL ÉS A MŰVELŐDÉSÉRŐL A XIX. ÉS XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN

A dolgozat szerzője: Kereszty Orsolya
Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar, Budapest

Dolgozatom egy eddig még nem vizsgált területet tár fel: a század eleji feminista irányzatot, főbb kérdéscsoportjait, témáit, részletesen kifejtve pedig a nevelésről és művelődésről való gondolkodásmódokat és párbeszédet elemzem. A dolgozat újszerűségét adja az értelmezési keret is, mely a ma még Magyarországon a pedagógia területén jórészt ismeretlen feminista tudomány. Az értelmezési keret segítségével árnyaltabb képet vázolhatunk egy kérdéses nőemancipációs mozgalomról, és annak eredményeiről.

Az elemzésben lényeges a kontextus: ahhoz, hogy a nevelésről és művelődésről beszélhessünk első lépés az, hogy magát a század eleji feminizmust, és a hozzá tartozó fogalmakat megpróbáljuk definiálni. Fontos kérdése a tanulmánynak a nevelés és választójog kapcsolata, valamint az, hogy a nevelés kérdésénél mennyiben hagyatkozott a múlt hagyományaira az irányzat, s mi jelentette az újszerűséget. Vizsgáljuk még a háború hatását, a feminista nőmozgalom és a többi irányzat kapcsolatát, a feminista irányzat esetleges belső hierarchiáját.

A forrásokat a dolgozat esetében két részre kell osztanunk: beszélhetünk forrásokról egyrészt az értelmezési keret, másrészt magának a tanulmánynak a kapcsán. Az értelmezési keret forrásanyagát a mai feminista tudomány tanulmányai, könyvei, cikkei adják. Főbb forrásként a tanulmányhoz két század eleji feminista újságot A Nő és a Társadalmat és a Nőt használtam fel; ezen kívül leveleket, tanulmányokat, könyveket, előadásszövegeket; a Feminista Egyesület jegyzőkönyveit, jelentéseit, iratait; valamint érdekességként a század eleji magyar nőmozgalomról született amerikai forrásokat is.

Témavezető: Thun Éva
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

AZ ANYA-GYERMEK KAPCSOLAT MEGJELENÉSE A TÁRGYI KULTÚRÁBAN

A dolgozat szerzője: Kertész Livia

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző
Főiskolai Kar, Budapest

Dolgozatom témája a korai kisgyermeknevelési szokások és a hozzá kapcsolódó tárgyi kultúra vizsgálata. Úgy vélem, a tárgyakban visszatükröződnek, modellálódnak az emberi viszonyok, így a gyermeket körülvevő bútorokban is megjelenik az anya-gyermek kapcsolat. Kíváncsi voltam, milyen összefüggések vannak a hajdani paraszti világ és napjaink bölcső kultúrája között.

Munkám első részében az anya-gyermek kapcsolat biológiai, pszichológiai és társadalmi összetevőivel foglalkoztam. A bölcső kultúra témakört a család életritmusa (alvás, étkezés, munka stb.) illetve a gyermek fejlettsége szerint tagoltam.

Kutatásom során arra voltam kíváncsi, hogy napjainkban milyen régi tradíciók élnek tovább, milyen tárgyak veszik körül a babákat és ezeket milyen szempontok alapján választják a szülők. A vizsgálat módszerül az irányított beszélgetést választottam, kisgyermekes édesanyákkal készítettem interjút.

Az anya-gyermek kapcsolat a modern tárgyakban is jól modellálódik. A népi kultúra bútorai, eszközei, ha kis mértékben is, de máig jelen vannak: az anyák akár ösztönből, divatból, szívesen nyúlnak vissza nagyanyáink praktikus tárgyaihoz. Visszatérőben, újjáéledőben van sok szép régi szokás is.

Úgy vélem, érdemes a témával tovább foglalkozni: az interjúkat szélesebb körben, falusiakkal is elkészíteni (hiszen az ő életformájuk közelebb áll a hajdani parasztkéhoz), és folytatni a múzeumokban, tájházakban végzett kutatómunkát.

Témavezető: B. Lakatos Margit

Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

**BURATTINO ISKOLA
(A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEKÉRT)**

A dolgozat szerzője: Kicsák Szilárdné
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatomban egy alternatív oktatási-nevelési intézményi konstrukció, a Burattino Általános Szak-és Szakközépiskolát mutatom be. Az alapítványi fenntartású iskola 1991. márciusában azzal a céllal jött létre, hogy a főváros és környékén élő hátrányos helyzetű gyermekek (6-22 év) és családjaik érdekében oktatási-nevelési feladatokat, szociális, pszichológiai és egészségügyi gondozást végezzen.

Az intézményről első benyomásaimat még hallgatói éveim elején szereztem, vonatkozó szakirodalmak olvasása kapcsán. Felkeltették érdeklődésemet az iskola humánus, nehéz sorsú gyermekek érdekében megvalósuló törekvései. 2001. szeptemberétől 2002. októberéig, egy éven át rendszeresen látogattam az intézményt, ahol közel 300 órát töltöttem el.

Pályamunkám különböző vizsgálati módszerek felhasználásával - interjúk, dokumentumelemzés, kérdőívfeldolgozás, felmérések, fogalmazások kiértékelése, fotók készítése -, valamint nagyrészt saját élményeimen, megfigyeléseimen és az iskola szabadidő programjának szervezésében való egyéni alkotói részvétel (Bura-műhely, Burattino Kiállítás) leírásával állt össze.

Dolgozatommal célom, hogy a pedagógiai, iskolai szociális munka, pszichológia és az egészségügyi gondozói munka egyediségének bemutatásával, komplex képet adjak az intézmény hátrányos helyzetű gyermekek érdekében folyó kompenzációs, korrekciós munkájáról.

Témavezető: Dr. Nyitrai Ágnes
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

AZ ELSŐ MAGYAR NYELVŰ DIDACTICA MAGNA KIADÁSÁNAK ÉS FOGADTATÁSÁNAK KÖRÜLMÉNYEI

A dolgozat szerzője: Kiss Andrea

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Debrecen

A TDK dolgozatom célja bemutatni az első magyar nyelvű Didactica Magna kiadásának és fogadtatásának körülményeit, valamint egy recepció összeállítása a témához kapcsolódó korabeli folyóiratcikkek alapján. A dolgozat bevezetőjéül Comenius és Dezső Lajos életének, munkásságának ismertetése szolgál, valamint a fordítás 1896-os kiadásának előzményét jelentő 1892-es év bemutatása (Comenius születésének háromszázados évfordulója alkalmából tartott emlékünnepele).

A dolgozat elkészítésében teljes mértékben a korabeli folyóiratokra támaszkodtam, mivel erről a kérdéstről nem készült eddig összefoglaló elemzés. Számszerűen 14 recenziót dolgoztam fel, melyek tartalmazzák a fordítás 1896-os kiadása előtt közzétett előfizetési felhívásokat is. A recenziók méltatják mind Comenius, mind a fordító, Dezső Lajos munkáját, szólnak a Didactica Magna jelentőségéről, főbb érdemeiről, valamint a fordítás és a jegyzetek értékeiről. A recenziók elemzésének egyik legérdekesebb eredményként érzékelttem azt, hogy szinte mindegyik aggódik a mű sikeréért, népszerűségéért. Ez az aggodalom be is igazolódik, hiszen mint az 1899-ben megjelent recenzió - melynek célja éppen az érdeklődés ismételt felkeltése az első magyar nyelvű Didactica Magna iránt - mutatja, a mű első kiadásának nem sikerült felkeltenie a szakmai közvélemény és az érdeklődők figyelmét.

A kutatás eredményei kiindulópontot jelentenek további kutatásoknak, amivel szándékomban áll újra a figyelem középpontjába állítani Comenius és Dezső Lajos munkásságát és a Didactica Magnát.

Témavezető: Dr. Orosz Gábor

Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

A KOGNITÍV KÉPESSÉGFEJLESZTÉS HATÉKONYSÁGA A TANULÁSI ZAVAR MEGELŐZÉSÉBEN

A dolgozat szerzője: Kiss Ágnes

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv

Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest

A tanulási zavar hátterében gyakran fordul elő részképesség-gyengeség. A Brigitte Sindelar, osztrák klinikus pszichológus által kidolgozott kognitív fejlesztő terápia szisztematikus funkciógyakorlással próbálja biztosabbá tenni a nem megfelelően működő kognitív képességeket. Az 1999-ben megkezdett kutatómunkánk, ennek a módszernek a hatékonyságát vizsgálja 96 fős országos reprezentatív mintán. 5-7 éves gyermekek csoportjai 6-10 hónapon keresztül részesültek fejlesztésben. A terápia megkezdésekor és befejezésekor vizsgált képességprofilokat hasonlítottuk össze. Az adatokat az SPSS matematikai és statisztikai programmal dolgoztuk fel. A varianciaanalízis alapján szignifikáns, ill. tendencia szintű pozitív változást következetesen a legidősebbek csoportjában figyelhattunk meg. A korrelációk elemzésekor jelentős együttjárást tapasztaltunk, elsősorban a figyelem, az észlelés és az emlékezet, vagyis a kognitív bázisfunkciók terén. Megállapíthattuk, hogy a fejlesztés hatására a képességstruktúra rendezettebbé vált. Első tapasztalataink biztatóak, azonban további elemzések szükségesek.

Témavezető: Zsoldos Márta

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A TANÍTÓKÉP ÉS A NEVELÉSI CÉL A XIX. SZÁZADBAN A NEVELÉSTUDOMÁNYI TANKÖNYVEK ÉS A MAGYAR PEDAGÓGIAI SZEMLÉ TÜKRÉBEN

A dolgozat szerzője: Kovács Krisztina Ágnes, Gál Anikó

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula

Tanárképző Főiskolai Kar, Szeged

Kutatómunkánk során két témát vizsgáltunk meg, a tanítószerepet, és a nevelés céljait a XIX. században. A XIX. század jelentős életutat bejárt tanítóegyéniségeinek tevékenységén keresztül elemezzük a tanítóval kapcsolatos elvárásokat, a tanítókép jellemzőit, majd arra kerestünk választ, hogy a nevelési célokat mennyire tudták megvalósítani a gyakorlatban. További vizsgálódási területünk volt az olvasástanítás, az olvasó- és ABC-s könyvek tükrében, továbbá a játék, mint nevelőerő.

Feltételeztük, hogy a XIX. század gazdag pedagógiai törekvéseiben a pedagógussal kapcsolatos elvárások és a nevelési célok feltárása közelebb visz bennünket a pedagógiai hatás mibenlétének feltárásához, bizonyítandó, hogy az iskola eredményessége, a nevelés hatékonysága csak hivatásszerető iskolatanítók hatékony működésén alapszik.

Vizsgálataink során eredeti forrásokat használtunk fel, így három neveléstan könyvet. Ángyán Jánostól Nevelés – Tudománya (1822), Szilasy Jánostól A Nevelés Tudománya (1827) és Dr. Kiss Áron és Dr. Öreg Jánostól a Nevelés és Oktatástan (1887) című munkákat, illetve a Magyar Paedagogiai Szemle c. folyóirat 1882-1892. évfjaraait. A három könyv közül kettő a reformkorban, a harmadik a dualizmus korában jelent meg, izgalmas lehetőséget jelent összevetésük.

Dolgozatunkban arra vállalkoztunk, hogy összevessük a neveléstani könyvekben és a Magyar Paedagogiai Szemle című folyóiratban megfogalmazott pedagógiai gondolatokat. Az összes folyóirat évfolyamának elemzése alapján megállapíthatjuk, hogy minden olyan kérdéssel foglalkoznak, amelyek a neveléstan tankönyvek íróit foglalkoztatják. Míg a tankönyvírók okos racionalitással gyűjtik csokorba a neveléstani gondolatokat, addig a Magyar Paedagogiai Szemle szakírói a tárgyyszerűség mellett, kötetlen stílusban, emocionális szempontokat is érvényesítenek, és írásaikat nagy felelősség érzet hatja át.

Vezérmotívumunk – miszerint a nagy hivatástudattal bíró tanítók a közoktatási rendszer letéteményesei – bebizonyosult. A dolgozat eredményei jól hasznosíthatóak pedagógusok és tanárjelöltek számára.

Témavezető: Fáyiné dr. Dombi Alice

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA
A LÁTHATÓ VILÁG

A dolgozat szerzője: Kőrösi Georgina
Intézmény: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula
Tanárképző Főiskolai Kar, Szeged

„Nincsen pedig semmi – is az értelemben, hogyha az előtt nem volt az
érzékenységben”

Comenius A. Janos: *Orbis Sensualium Pictus*,
részlet az Előjáró beszédből

Comenius emlékének Európa szerte hálás tisztelettel adózhatunk. A „Magister Nationum” (nemzetek tanítója) Magyarországon – Sárospatakon – eltöltött működése pedagógiai tekintetben a leggazdagabb.

Az itt készített tankönyvek között a legfontosabb, legnagyobb művelődéstörténeti hatású az *Orbis Sensualium Pictus*, Az érzékelhető dolgok képekben ábrázolt világa. Ez a munka a szemléltető oktatás klasszikus képeskönyve. Elsődleges célom, hogy e könyvben érvényesülő enciklopédikus tananyag vizsgálata mellett bemutassam, hogy a mű illusztrációival is úttörő alkotás. Dolgozatomban kitérek a könyv képforráskutatásának eredményeire és összefüggéseire. Pedagógiai folyóiratok és – tanulmányok alapján tiszta forrásból dolgozom. Végül fontos következtetésként a tankönyvi illusztráció ma is nélkülözhetetlen jelentőségére hívom fel a figyelmet, ill. arra a didaktikai alapelvre, amelyet Comenius már a XVII. században megfogalmazott: *a szemléletességre*.

Témavezető: Dr. Szuromi István
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

A MAGYAR ÉS AZ AMERIKAI GYEREKEK SZOKÁSRENDSZERÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK MINDENNAPOS HASZNÁLATÁNAK TÜKRÉBEN.

A dolgozat szerzője: Kővári Orsolya
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatomban a magyar és az amerikai gyerekek szokásrendszerbeli különbségeit vázolom fel, leszűkítve a tömegkommunikációs eszközök mindennapos használatára.

Témaválasztásomat személyes élményem adta: lehetőségem nyílt két hónapot eltöltenem az Egyesült Államokban, ami sok átgondolni valót vonzott maga után. Rövid idő elteltével szembesültem azzal, hogy teljesen "más világ", mint a miénk és elgondolkodtam azon, hogy ez az élet minden területére kihat. Több korosztályt volt alkalmam megfigyelni. Előzőleg volt egy elképzelésem a tengerentúlon élő gyerekek életéről, amit az utazásom alkalmával megerősítettem.

Dolgozatom elsősorban egy általam elkészített kérdőívre épül, amelynek segítségével megpróbáltam azokra a sarkalatos pontokra rávilágítani, amelyek lehetővé teszik számomra azt, hogy a kérdéseimre választ kapjak. Összesen 150 db kérdőívet osztottam ki, 70 db-ot Magyarországon és 70 db-ot az Egyesült Államokban.

Kérdőívemre kapott válaszok eredményei bizonyítják, hogy a két ország gyermekeinek a tömegkommunikáció hatására bekövetkező szokásrendszerbeli különbségek vannak. Például abban, hogy mennyi időt töltenek televízió nézéssel, számítógép illetve videójáték használattal.

Témavezető: Dr. Bakonyi Anna
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

CSALÁD NÉLKÜL “OTTHONBAN”

A dolgozat szerzője: Kruzslicz Ildikó

Intézmény: Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar, Szarvas

A dolgozat célja egyrészt a Csanádpalotai Lakásotthonba került - a vérségi családjukból kiemelt - gyermekek “sorsának” bemutatása a lakásotthoni életforma keretén belül, vala-mint az óvodai/iskolai szocializációjuk sajátosságainak érzékeltetése. Témaválasztásom személyes élményeim és tapasztalataim motiválták.

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy egy lakásotthonban élő gyermekek hogyan viszonyulnak “volt” családjukhoz, miként sikerül egy új életformát kialakítaniuk, milyen családi jövőképet képzelnek el felnőttkorban.

Fontosnak tartom továbbá a kortársaikhoz és a velük foglalkozó pedagógusokhoz való kapcsolatuk jellegzetességeit is bemutatni.

A fentiek megválaszolásához a családrajz elemzést, a szociometriai vizsgálatot, az interjú módszerét választottam. A dokumentumelemzést a lakásotthonban folyó speciális gondozó-nevelő, fejlesztő munka bemutatásánál alkalmaztam.

Dolgozatomban kiemelt hangsúllyal szerepel a gyermek érzelmi nevelésének kérdése és a lakásotthonban folyó nevelő, oktató - családot helyettesítő - tevékenység bemutatása.

Vizsgálataim tapasztalatait összegezve arra a megállapításra jutottam, hogy a testi, lelki fejlődésükben korlátozott gyermekek nevelésére a lakásotthon - mint a gyermekvédelem új intézményi formája - megfelelő. Csak team munkában, a szakemberek együttműködésével valósulhat meg a társadalomba való beilleszkedésük minél kedvezőbb feltételeinek megte-remtése.

Témavezető: Fehér Veronika
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

KÖZÉPISKOLAI TANULÓK ISMERETEI NEMZETI ÜNNEPEINKRŐL, JELKÉPEINKRŐL

A dolgozat szerzője: Lajos Tamás

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály

Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

A dolgozat arra keresi a választ, hogy a mai középiskolai tanulók mennyire vannak tisztában nemzeti ünnepeinkkel, jelképeinkkel. Ennek az ad jelentőséget, hogy a hazaszeretet kialakulásának szükséges feltétele a haza, a nemzet ismerete. A haza ismeretében a nyelv után a második legfontosabb jellemző a jelképek, illetve a nemzeti ünnepek ismerete.

A felmérés során a különböző típusú középiskolások ismeretei kerültek összehasonlításra. A felmérés Dombóváron, az 516. sz. Ipari Szakképző Intézet és Szakközépiskolában és az Illyés Gyula Gimnáziumban készült. Erre kérdőíves vizsgálattal került sor.

A kutatás eredménye kimutatta, hogy a gimnáziumi tanulók ismeretei jobbak a szakközépiskolások és a szakmunkásképzősök ismereteinél, de az ő átlagos tudásuk sem éri el azt a szintet, amire nyugodt szívvel ki lehetne jelteni, hogy megfelelő.

A felmérés összesített eredménye alapján kijelenthető, hogy a középiskolások ismeretei nemzetükről nagyon hiányosak, és valószínűsíthető, hogy felnőttkorukban a nemzet kultúrája kevésbé lesz meghatározó tényező világképükben és mindennapi tevékenységeikben.

Témavezető: Gocsál Ákos

Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A PÁLOS REND KÖZÉPKORI TÖRTÉNETE ÉS SOMOGYI VONATKOZÁSAI (KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÖZÉPKORI MŰVELTSÉGRE ÉS PEDAGÓGIÁRA)

A dolgozat szerzője: Magyar Gergely

Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatom elsődleges célja az, hogy az Árpád-korban (XIII. század közepe) megszerveződő egyetlen magyarországi szerzetesrendnek a középkori magyar művelődésre, pedagógiára gyakorolt esetleges hatását feltárhassam. Kérdések eldöntésére az országos eredmények összegző vizsgálatát és azzal arányosan egy szűkebb terület, egy megye (Somogy) középkori pálos anyagának oknyomozó kutatási "mélyfúrását" végeztem el. A tudományos szakirodalom, valamint a levéltári okleveles forrásanyagok komplex és összehasonlító vizsgálata alapján nyertem helyi (somogyi) és országosan is értékelhető, új eredményeket a rend középkori magyarországi kolostorhálózatára (1470 táján 52, Mohács táján 68 kolostor), hazai (királyi, főnemesi); nemzetközi, (pápa) kiemelkedő művelődési és tanítói, tudósi szervezetére, kapcsolatrendszerére. A XV. század második felétől a rend vezetői (generális, vicarius, perjel stb), de a tagjai is a legmagasabb képzésben (doktor, magister), elsősorban az itáliai, a párizsi, de a közeli krakkói és bécsi egyetemeken részesültek. 1494-ből van adatom a legkorábbi (1264) somogyi pálos központnál, Marcalinál egy magister scole-ra, azaz iskolamesterre. Ez a legfontosabb bizonyítékunk a pálos monostoroknál, templomoknál folyó középkori iskolai képzésre.

Témavezető: Dr. Nyitrai Ágnes

Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

DISZLEXIÁS GYERMEKEK ÉS SZÜLEIK

A dolgozat szerzője: Maldrik Erzsébet
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Kutatómunkámat azzal a céllal terveztem, hogy adatokkal támasszam alá azt a - saját tapasztalaton is alapuló - megfigyelést, miszerint minél korábban derül fény a dyslexiás problémájára, annál hatékonyabb segítséghez juthat a gyerek, továbbá az időben (5-6 éves korban) diagnosztizált és kezelt diszlexia erősíti a szülő-gyerek kapcsolatot, míg a későn diagnosztizált gyerekek esetében komoly kapcsolati problémák alakulhatnak, alakulnak ki szülő és gyerek között. A részképességzavar megjelenésekor a gyerekeknek és szüleiknek is szükségük van segítségre, támogatásra.

Pályázatom megírásához sok segítséget nyújtott a diszlexiás gyerekeknek és külön a szüleiknek szervezett nyári tábor, melyek tapasztalatai is helyet kaptak munkámban.

A dolgozat szakirodalmi adatokra építve áttekinti a diszlexia rövid történetét, okait és tüneteit, valamint a Dyslexiás Gyermekekért Egyesület tevékenységét, működését alapítása óta.

Témavezető: Lőrinczné dr. Szabó Margit
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS A BOZSIK - PROGRAMBAN RÉSZTVEVŐ 6 - 12 ÉVES KORÚ TANULÓK KÖRÉBEN

A dolgozat szerzője: Máthé László
Intézmény: Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza

Magyarországon a labdarúgás az a sportág, amelyet a legszélesebb érdeklődés kísér és aminek a legtöbb "szakértője" van. A nemzeti válogatott és az élvonalbeli csapatok szereplései miatt, hazánkban csökkent a labdarúgás társadalmi presztízse, de megmaradt a játék népszerűsége, hisz focizni a legtöbb gyerek szeret.

Az utánpótlás nevelés hazánkban nem volt megfelelően szervezett és nem működött elég hatékonyan, ezért - a magyar labdarúgás megújítására létrehozták a Bozsik József utánpótlás nevelési programot. A program három legfontosabb feltétele: tömegesítés; korszerű módszerek alkalmazása; magas minőségű nevelési, kiválasztási rendszer. A programban az Edzőképző Központ által vizsgáztatott szakember gárda vesz részt, akik korszerű módszereket alkalmaznak és a gyerekeket nem "mini felnőttekként" nevelik.

A sportolók egészségmagatartásának vizsgálatával számtalan szerző foglalkozik, de e helyen elég dr. Monspart Sarolta megállapítására utalni, aki szerint a sportoló tanulók intenzívebb tevékenysége sok tekintetben is előnyös számukra főként egészségfejlesztésük miatt. Az iskolai labdarúgás pedagógiai háttere elég homályos, hisz az eddigi háttérkutatások elég szerény eredményekkel jártak.

Ez a dolgozat arra keres választ:

“ hogy azoknak a tanulóknak, akik részt vesznek a Bozsik - programban kialakulnak-e azok a magasrendű, globális szükségleteik, melyek az egészséges életmóddal kapcsolatosak.

“ Milyen befolyást gyakorolnak a programban résztvevő sportoló tanulókra az alábbi humántényezők: szakemberek, szülők, focista társak.

A kutatáshoz olyan kérdőívet használtam, amely főként nyílt kérdéseket tartalmaz, azért hogy a tanulók jobban kifejezhessék önmagukat. A kérdőívet 30 - 30 olyan gyerek töltötte ki, akik már egyesületi minőségi képzésben vesznek részt a Kazincbarcikai SC és a Nyíregyházi Spartacus 6 - 12 éves korosztályos labdarúgó csapatainál.

Témavezetők: Hegedűs Ferenc, Dr. Horváth László
Beosztásuk: főiskolai docens, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

TECHNO-HOUSE SZUBKULTÚRA ÉS ISKOLAI NEVELÉS

A dolgozat szerzője: Mészáros György

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Intézet, Budapest

A dolgozat egy a magyar neveléstudományi kutatások által még nem érintett témát dolgoz fel újszerű megközelítésben. Egy egyre jobban terjedő ifjúsági, zenei szubkultúra és az iskolai nevelés etnográfiai és pedagógiai összehasonlítására vállalkozik. Kérdése: vajon a két eltérő kulturális közeg különböző jellemzői teremtenek-e valamilyen feszültséget, mely befolyásolja a szubkultúrában résztvevő középiskolás fiatalok iskolai tanulását, nevelődését. A dolgozat első része a két témára vonatkozó szakirodalom segítségével tárja fel, és hasonlítja össze a techno-house és az iskolai nevelés világát. A második rész egy empirikus kutatást mutat be. Kvalitatív jellegű kutatásról van szó, amely a két közeget a pedagógiai etnográfia szemléletével és módszereivel vizsgálja: több mint százórás résztvevő megfigyelés, interjúk, kvalitatív tartalomelemzés és két esettanulmány. A dolgozat nem törekszik általános érvényű következtetések megfogalmazására, hanem az egyedi esetek tanulmányozásával a problémával találkozó pedagógusok mindennapi nevelő munkájához szeretne segítséget nyújtani. A kutatás arra enged következtetni, hogy a techno-house parti és zenei világ gesztusokra, táncra, pszeudo-szagrális elemekre épülő, beavatás- és élményközpontú, posztmodern kultúrája feszültségben áll az iskola norma- és kötelességközpontú, a modernitás gondolatához közelebb álló világával. Ez a feszültség inkább negatív előjelű. Az iskola, és a pedagógusok az élményekre való reflektálás elősegítésével, az élményszerűbb, beavatás-jellegű neveléssel és oktatással segíthetnek az érintett tanulóknak a fejlődésben.

Témavezető: Dr. Réthy Endréné

Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT GYEMEKEK ÉS FIATALOK SPECIÁLIS GONDOZÁSÁNAK, FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI.

A dolgozat szerzője: Micskó Renáta

Intézmény: Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János
Tanítóképző Főiskolai Kar, Győr

Kutatásom célja, hogy a napközbeni ellátás rendszerével megismerkedjem, s keresem a lehetőségeket a sérült fiatalok számára gyógyító mozgás, az értelmes élet eléréséhez.

Kérdésfeltevéseim:

- “ Az integráció gondolata
- “ Az intézményrendszer bővítése
- “ Az esélyegyenlőségi törvény bizonytalanságai
- “ A sérült fiatal felnőttek sorsának alakulása: hol dolgoznak, hol laknak, ha már a szülők nem lesznek, hogyan alakul az életük?

Alkalmazott módszereim: megfigyelés, kikérdezés, dokumentumelemzés, anamnézis, Wartegg-teszt, differenciált rajzvizsgálat.

Kutatásaim -úgy gondolom - hasznos, fontos és időszerű kérdéseket dolgoznak fel. Nem szabad véka alá rejteni az értelmileg akadályozottak problémakörét. Ki kell állni mellettük az érdekükben!

Megfigyeléseim, vizsgálataim alapján azt a következtetést vontam le, hogy a napközi otthonokban folyó fejlesztő foglalkozások az értelmileg akadályozott fiatalok állapotához szabottan, eredményesen zajlanak, jelenleg a leghatékonyabb lehetőségnek bizonyulnak a sérült fiatalok integrációja érdekében.

Tanulmányaim befejezése után szülői egyetértéssel értelmileg akadályozott gyermekekkel és fiatalokkal szeretnék foglalkozni, ehhez van affinitásom és kedvem is.

Témavezető: Dr. Gönczöl László
Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A TANÍTÁSI STRATÉGIÁK ÉS A TANULÁSI TELJESÍTMÉNY ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Molnár Mariann
Intézmény: Széchenyi István Egyetem, Győr

Sokan az iskolai tanulást szükséges rossznak tekintik. A tananyagot unalmasnak, érthetetlennek és feleslegesnek érzik. Vannak azonban olyan tantárgyak, amelyeket a diákok szívesen tanulnak, mivel a tananyagot érdekesnek tartják.

Miért van az, hogy a tanulók és iskolák között ennyire látványos különbségek vannak? Miért csak kevesen sikeresek a tanulásban? Ezekre a kérdésekre nehéz válaszolni. A személyiség, az adottságok, a képességek nyilvánvalóan befolyásolják a tanulói teljesítményt, de a tanárnak, a tanulási környezetnek, az alkalmazott stratégiáknak és a módszereknek is jelentős szerepe van a diák jó teljesítményében. A tanároknak ezért a tanítási-tanulási folyamatban mindig ügyelni kell a stratégiák és módszerek megválasztására.

A dolgozat bemutatja milyen stratégiák és módszerek léteznek. Ismerteti, hogy ma az iskolákban ezek közül melyek fordulnak elő, és milyen változtatásokra lenne szükség. Példákat mutat be a stratégiák és módszerek alkalmazására, majd következtetéseket von le ezek fontosságáról.

Témavezető: Dr. Földes Zoltán
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

“A MATEMATIKA AZ ÉLETRŐL SZÓL” (LÁTENS HATÁSRENDSZER MEGJELENÉSE A MATEMATIKA TANTÁRGY SZÖVEGES FELADATOK TÉMACSOPORTJÁBAN)

A dolgozat szerzője: Nagy Katalin

Intézmény: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola,
Esztergom

Tudományos dolgozatomban azt vizsgáltam, hogy mennyire képes egy matematikai tankönyv erkölcsi normákat, viselkedési szabályokat, családi és nemi szerepeket, illetve reális gazdaság-és társadalomképet tükrözni a gyermekek számára.

Két alsó tagozatos matematikai tankönyvcsalád szöveges feladatait tartalomelemzés módszerével elemeztem. Megállapítottam, hogy a feladatokból kibontakozó valóságkép a realitás felé mutat, jóllehet, a szocializációs színterek (család, iskola, kortárs csoport) kedvezőtlen vonásairól kevesebb szó esik.

Mivel a tartalomelemzés eredményei nem árulják el, melyek voltak a tankönyvírók által tudatosan megjeleníteni kívánt viselkedési szabályok, követendő normák - csupán kimutatható jelenlétüket állapítják meg - a szándékosság feltérképezéséhez szükség volt a szerzők véleményének megismerésére interjúk segítségével.

Tankönyvíróink előzetes várakozásaimnál jóval tudatosabb szövegkonstruálással kínálnak számtalan kibontakoztatható nevelési lehetőséget a pedagógusok számára. Ők pedig az osztály képességétől, esetleges ünnepi alkalmától, s egyéb szempontoktól függően döntenek el, hogy ezek közül melyeket kívánják megvalósítani a szakismeretek oktatása mellett.

A matematika tantárgy szöveges feladatok témacsoportjának szociológiai szempontú vizsgálata, s az eredmények ismertetése mintát szolgáltat a nevelési célok érvényesítéséhez tanítóink számára. Továbbá a tantárgyi ismeretek figyelembe vételén kívül a tankönyvválasztás egyik fontos szempontjaként segítséget jelenthet szakembernek és szülőnek egyaránt a megfelelő termékcsalád melletti állásfoglalásnál.

Témavezető: Dr. Kéri Teréz

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A BALATONFÜREDI PEDAGÓGIAI KONFERENCIA ELŐZMÉNYEI

A dolgozat szerzője: Nyilas Bernadett
Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Tanszék, Debrecen

A Petőfi kör első pedagógiai vitáját követően 1956. október 1-6.-ig rendezték meg a konferenciát a Pedagógus Szakszervezet és a Pedagógiai Tudományos Intézet vezetésével. A konferencián kritika alá vették az elmúlt évtized káros pedagógiai gyakorlatait, és felvázolták az újítás irányait. A célok kidolgozásában résztvettek olyan jelentős pedagógusok is, akiket eddig adminisztratív úton félreállított. A dolgozat célja, hogy kronológiai sorrendben feltárja azokat a pedagógiai fontos eseményeket, amelyek ebben a történelmileg is viharos időszakban a szükségszerűen a konferencia megrendezéséhez vezettek. Az SZKP XX. Kongresszusa (1956. febr. 14-25.) az első lehetőség arra, hogy átfogalmazzuk eddigi pedagógiai törekvéseinket. Ebben a munkában rész vállalt a PTI, az MTA Pedagógiai Főbizottsága, az Oktatási Minisztérium, és az Kommunista Aktíva. Az egymást követő szakmai üléseken, konferenciákon kiemelt szerepet kapott a dogmatizmus, és a személyi kultusz elleni harc mellett a gyakorló pedagógusok bevonása a tudományos munkákba, a politechnikai képzés problémája, az iskola és a család kapcsolatának szorosabbá tétele, és a Magyar Pedagógiai Társaság visszaállítása. A pedagógia tudomány forradalmi jelmondata: "A tudomány mindenekelőtt alkot, nem pedig mások megállapításainak ismételtetése!".

Témavezető: Dr. Orosz Gábor
Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

AUSZTRÁLIA OKTATÁSÜGYE

A dolgozat szerzője: Nyitrai Gergely
Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Tanszék, Debrecen

Ausztráliáról, legyen az bármilyen téma, napjainkban kevés szó esik Magyarországon. Talán a földrajzi távolság, talán a más érdekszféra miatt, nem tudni pontosan. Mindenesetre ez az ország több figyelmet érdemelne. Dolgozatomban az ausztrál oktatásügyet vettem górcső alá. Kutatásaim alatt tapasztaltam, hogy magyar nyelvű, átfogó kutatás nem készült még erről az országról, így joggal nevezhetjük ezt hiánypótló alapkutatásnak is. Az adatokat az ausztrál oktatási minisztérium bocsátotta rendelkezésemre. Igyekeztem teljes képet készíteni a témáról, és nem csak egy-egy részlet megragadására hagyatkozni. Mivel nagyon friss adatok álltak rendelkezésemre (a legrégebbi is csak 1996-os adat), ezért a jelenlegi ausztrál oktatási rendszerbe kaphatunk betekintést. Olyan nagy témakörökben végeztem teljes kutatást, mint a közoktatás, felsőoktatás, szakképzés, tanárképzés, osztályozási rendszerek, és egyéb fontos részeit ragadtam meg az ausztrál oktatásügynek, ami a laikus olvasóknak is érdekességekkel szolgálhat.

Témavezető: Illés Péter
Beosztása: tanársegéd

PEDAGÓGIA

**A KÖRNYEZETI NEVELÉS JELENTŐSÉGE ÉS
LEHETŐSÉGEI**

A dolgozat szerzője: Oroszvári Ádám
Intézmény: Széchenyi István Egyetem, Győr

Napjainkban a környezetünk állapotának romlásával az egész emberi kultúra került válságba. Az élővilág életterét, a bioszférát számtalan olyan sérülés érte, amelynek negatív hatását mindannyian érezzük. Ezért nagyon fontos, hogy a még létező természeti értékeket megőrizzük, és ahol még lehetséges, ott az eredeti állapotot visszaállítsuk.

Alapvető eredményt azonban csak az emberek gondolkodásának és életvitelének megváltoztatása hozhat. Ebben pedig a nevelésnek óriási szerepe van. A dolgozat a környezeti nevelés cél- és eszközrendszerét, legfontosabb pedagógiai elveit és módszertani lehetőségeit komplex módon mutatja be. Tényadatok sokoldalú ismertetésével a holisztikus látásmódot, a környezettudatos szemléletmód kialakítását, és felelősségteljes cselekvési készség kifejlesztését hangsúlyozza - kiemelve a család, az iskola és a pedagógusok közös felelősségét.

Alapvető nemzeti érdek, hogy megelőzzük a globális ökológiai katasztrófát, hogy egészséges környezetben, boldogabban és harmonikusabban élhessünk egyetlen otthonunkon, a Földön.

Témavezető: Dr. Vásárhelyi Zsuzsanna
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

A SÖPTEI ÁLTALÁNOS ISKOLA TÖRTÉNETE MEGALAKULÁSÁTÓL NAPJAINKIG

A dolgozat szerzője: Óri Enikő
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Söpte kis település, amely Szombathelytől kb. 7 km-re található. A községben postahivatal, óvoda, alsó tagozatos általános iskola, könyvtár és kultúrház is működik. Én születésem óta - 22 éve - élek Söptén, a családom is több generációra visszamenőleg községünk lakója volt.

Az általános iskolai tanulmányaimat a község által fenntartott Általános Művelődési Központban kezdtem és mindig érdeklődéssel figyeltem a község és az iskola történetét. Az utóbbi még nem dolgozta fel senki teljes egészében, ezért döntöttem úgy, hogy ezt választom szakdolgozatom témájául. Véleményem szerint a települések életében mindig központi szerepet töltött be az iskola és az iskolában dolgozó pedagógusok, különösen kis településeknél volt fontos, ezért jó lenne, ha minden kis település rendelkezésére állna az intézmények története.

A kutatás módszerei:

- “ Levéltári kutatás: a Vas megyei levéltárban fellelhető anyagokat áttanulmányoztam, főként naplók és anyakönyvek találhatók itt
A Püspöki Levéltár ide vonatkozó anyagait 1856-tól 1949-ig tekintetem át.
- “ A község irattárában található anyagokat is feldolgoztam. Az államosítás utáni időszak történetének megismeréséhez felhasználtam az önkormányzat birtokában lévő tanácsi jegyzőkönyveket és az önkormányzat iskolára vonatkozó hivatalos iratait, dokumentumait.
- “ Munkámat kiegészítettem adatközlő személyek felkutatásával és kikérdezésével. Sajnos az iskola tanárai közül már nem sokan élnek, kb. 10 személyt tudtam megkérdezni, ők további adatokkal segítettek a munkámat.

Témavezető: Dr. Kovács Kálmán
Beosztása: megbízott tanszékvezető

PEDAGÓGIA

A CSERMAJORI KÖZÉPISKOLA TÖRTÉNETE (1889-2002)

A dolgozat szerzője: Pappné Szabó Alexandra
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Könyvtárosként dolgozom az Ujhelyi Imre Tejipari Középiskolában, és már régóta foglalkoztatott annak gondolata, hogy a 113 éves tanintézet történetét megírjam. Az iskola jogelődjét 1889-ben alapították Sárvár mellett, és 1929-ben költözött át Csermajorba, ahol azóta is folyamatosan képezzük a tejipar - 1998 óta az élelmiszeripar - számára a szakem-bereket. A pályamunka elkészítésével céltom azt volt, hogy az iskola eltelt több mint 110 esztendejét elhelyezzem a hazai középfokú szakoktatás rendszerében, bemutassam az idő-közben bekövetkezett képzés-módosításokat, illetve beszámoljak a diákság szabad idejének eltöltéséről. A kutatás, anyaggyűjtés során elsősorban primér - irattári és levéltári - forrá-sokra támaszkodhattam, de kézbe vettem olyan - a magyarországi szakoktatásról szóló 70-90 éves összefoglaló - műveket is, melyek értékes információkat tartalmaznak pályamun-kám témájával kapcsolatban. Dolgozatom fejezeteit próbáltam úgy összeállítani, hogy azok a lehető legteljesebb képet adják az iskolában kezdetektől folyó oktató-nevelő munkáról. A diákélet XX. század eleji jellegzetes mozzanatait is felvillantottam egy közel 90 éves ön-képzőköri napló ismertetésével. Mindvégig igyekeztem objektíven válogatni az egyes anyagokból úgy, hogy iskolánk életének könnyebb és nehezebb időszakai egyformán jelen-jenek meg dolgozatom lapjain. Ismertettem a tanműhelyi feladatokat, a kollégiumot, az iskolamúzeumot és a Szent Imre kápolnát. Szóltam a már hagyományossá vált Országos Sajtversenyek rendezéséről, és nem utolsósorban: a Csermajorban végzetek munkapiaci helyzetéről, szakmai szocializációjáról. Könyvtárosi tevékenységem során hasznosítani tudom a dolgozatban leírtakat, ugyanis gyakran tesznek fel kérdéseket - a nyitott napokon, iskolai ünnepeken Cserma-jorba látogatók - az intézmény múltjával kapcsolatban, melyekre ezután pontosabb, részle-tesebb válaszokat adhatok. Úgy vélem, pályamunkámat a későbbiek során a hazai élelmi-szeripari szakképzést bemutató munkák készítői is felhasználhatják.

Iskolánk múltjának egységes keretbe foglalása sokat segíthet a képzési, illetve a be-iskolázási stratégiák kidolgozása során. Az ipar igényeinek kielégítése ugyanis egyre több tudást, felelősséget és példamutatást követel meg tanártól és diáktól egyaránt.

Témavezető: Dr. Nyitrai Ágnes
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

TESSEDIK SÁMUEL

A MAGYAR FELVILÁGOSODÁS KIEMELKEDŐ

ALAKJA

A dolgozat szerzője: Pásztori Annamária

Intézmény: Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Dedrecen

A XVIII. századot a tudománytörténet kiemelkedő korszakának tekintjük. A "felvilágosodás kora", a "pedagógia százada". Ebben az időszakban egész Európa iskolareformok lázában ég. Filantropista pedagógusok újíják meg a tankönyveket, a tantervek összetételét, az iskolai oktatás egész struktúráját Németországban, Svédországban, Dániában, Csehországban.

Ezzel egy időben Szarvason egy evangélikus lelkész, Tessedik Sámuel olyan Gyakorlati Szorgalmatossági Iskolát létesített, amely nemcsak megfelelt az akkori európai mintáknak, hanem több vonatkozásban is haladóbb eszméket valósított meg.

Dolgozatomban egyfelől vizsgálom Tessedik korát messze meghaladó pedagógiai tevékenységét mai pedagógiai szemléletünk tükrében, másfelől keresem azokat a magyar és külföldi elődöket, akik hatással lehettek Tessedik Sámuelre pedagógiai rendszerének megalkotásában.

Az előzmények összegyűjtése során keltette fel érdeklődésemet az a tény, hogy Tessedik a pozsonyi Evangélikus Líceum elvégzése után a Debreceni Református Kollégiumban folytatta tanulmányait. Miután - az egyébként igen gazdag - Tessedik irodalom egyike sem tárgyalja ezt az időszakot, Debrecenben kerestem Tessedikre vonatkozó adatokat.

Dolgozatomban a Tiszántúli Református Egyházkerület és Kollégium Levéltárában végzett kutatásaim eredményei találhatóak meg. Az összegyűjtött dokumentumok tartalmazzák Tessedik 1760. évi beiratkozási bejegyzését, Tessedik évfolyamtársainak névsorát, az öt oktató tanárok neveit. A Debreceni Református Kollégium történetét tárgyaló irodalmak segítségével pedig - az akkori diákok életét ismertetve - arra keresem a választ, hogy hogyan érezte magát ez a pozsonyi fiatalember Debrecenben, milyen szellemi útravalót kapott ettől a várostól, illetve élete későbbi időszakában milyen szerepet játszott Debrecenben.

Kutatásaimat összegezve Debrecen méltán lehet büszke arra, hogy Tessedik Sámuel, a magyar oktatástörténet egyik legkiemelkedőbb alakja ebben a városban alapozta meg óriási műveltségét.

Témavezető: Tamusné Molnár Viktória

Beosztása: főiskolai tanársegéd

PEDAGÓGIA

EGY SZAKKÖZÉPISKOLAI OSZTÁLYKÖZÖSSÉG SZERKEZETÉNEK VIZSGÁLATA A TANNULMÁNYI EREDMÉNY ÉS A CSALÁDI HÁTTÉR ALAPJÁN

A dolgozat szerzője: Pataki Péter József
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály
Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

Minden emberi közösségről, így az osztályról is elmondható, hogy az nem csupán egyének halmaza, hanem rokonszenvek és ellenszenvek összhatásaiból kialakuló bonyolult struktúra. E struktúra jellemzésére használható a Moreno-féle szociometriai módszer, melyet Mérei Ferenc bővített ki. Így lehetőség nyílt a közösség tagjai közötti kölcsönös érzelmi viszonyok feltérképezésével megadni a kutató számára az adott közösség szerkezetét jellemző ábrát, a szociogramot.

A kérdés az, hogy vajon egy adott közösségen belül milyen értékek válnak meghatározóvá az egyes diákok számára, és a kialakult kiscsoportok tagjait ezek hogyan kapcsolják össze.

A szocializáció folyamatát ismerve kijelenthető, hogy az iskola mellett vitathatatlanul nagy szerep jut a tanulók családi hátterének is.

A dolgozat először ismerteti a gyermeket körülvevő szocializációs tér sajátosságait és a szociometriai módszert, majd bemutatja egy középiskolai osztályban elvégzett szociometriai vizsgálat eredményeit. A szociogram felrajzolásán túlmenően választ keres arra a kérdésre, hogy az adott osztályban melyek lehetnek azok a differenciáló tényezők, amelyek az osztályt jól elkülöníthető csoportokra tagolják, mitől lesz valaki központi, azaz kedvelt figura, illetve miért szorulnak a peremre egyes tanulók.

A szociogram elemzése a kutatáshoz használt kérdőív válaszain, illetve az osztályfőnökkel készített interjú alapján.

A módszer a tanári gyakorlatban hasznosítható, hozzásegítheti a diákokkal kapcsolatban álló tanárokat az osztály szerkezetének és az egyes tanulók viselkedésének megértéséhez, illetve segítséget adhat az esetleges adaptációs problémák megoldásában.

Témavezető: Gocsál Ákos
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

**AZ AGRESSZIÓ GYERMEKEKRE GYAKOROLT
HATÁSA A POKÉMON CÍMŰ RAJZFILMEN
KERESZTÜL**

A dolgozat szerzője: Prait Katinka

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály

Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

A TDK dolgozat fő célja mindenekelőtt, hogy felhívja a figyelmet a televízió veszélyeire, mivel felmérések igazolják, hogy korunk gyermekei egyre több időt töltenek a televízió előtt. Ennek szellemében foglalkozik egy igen jelentős kérdéssel, azaz: milyen hatással van a televíziós agresszivitás a gyermekek személyiségének fejlődésére. A kérdés fontosságát igazolják azok a kutatások, melyek szerint az agresszív modellek megfigyelése (élőben vagy filmen) nagymértékben fokozza a gyermekek által bemutatott agresszív viselkedés mennyiségét, különösen azokkal a gyermekekkel összehasonlítva, akik nem agresszív modellt láttak, illetve egyáltalán nem láttak modellt. Kimutatták, hogy míg az élő modell megfigyelése specifikusabb agresszív cselekedetek utánzásához vezet, addig a filmbeli modellek mindenfajta agresszió mennyiségét növelik.

Az agresszióról kialakított képünk, valamint jelentős kutatások tükrében a dolgozat vizsgálja a napjaink egyik népszerű rajzfilmjének a Pokémonnak rejtett üzeneteit, és gyermekekre gyakorolt hatását.

Témavezető: Gocsál Ákos

Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A GYERMEKBÁNTALMAZÁS (SZEXUÁLIS BÁNTALMÁS) ALAKULÁSA HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN AZ UTÓBBI TÍZ ÉVEN

A dolgozat szerzője: Revák Mária

Intézmény: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi

Pedagógiai Főiskolai Kar, Hajdúböszörmény

Dolgozatom témája a gyermekek szexuális bántalmazásának alakulása Hajdú-Bihar megyében az elmúlt 10 évben.

Témaválasztásom oka, hogy tanulmányaim és a gyermekvédelmi, gyermekjóléti intézményekben eltöltött gyakorlataim során szembesültem ezekkel a napjainkban égető problémákkal.

Dolgozatom első részében szakirodalmi felvezetést végzek, melyben általában a bántalmazásáról, történetéről, a bántalmazás típusairól és a bántalmazás magyarországi helyzetéről adok átfogó képet.

Munkám fő részét az a vizsgálat adja, hogy az elmúlt években hogyan alakult Hajdú-Bihar megyei viszonylatban a gyermekek szexuális bántalmazása.

Vizsgálatomhoz a Hajdú-Bihar megyei Rendőr-főkapitányságtól, a Gyermekklinikáktól, az ott dolgozó szakemberektől kaptam segítséget. Vizsgálatomat esetek bemutatásával támasztom alá.

Az eredmények ismeretében feladatokat fogalmazok meg a szociálpedagógus számára, és kitekintést adok arra a törvényi háttérre, mely a gyermekbántalmazás jogi szabályozását fogja át.

Befejező gondolataim hipotézisem igazolását adják, mely szerint a gyermekek szexuális bántalmazása az elmúlt évtizedben emelkedett.

Témavezető: Molnár Endréné

Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

KÜSZÖBÁLLAPOT

**a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet
cigány származású foglyainak helyzete**

A dolgozat szerzője: Riedl Annamária

Intézmény: Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás, Baja

2002 nyarán lehetőségem nyílt rá, hogy betekintést nyerhessek a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet két részlegébe. A kecskeméti Mátyási utcai előzetes házban és a Wéber Ede utcai épületben vizsgálódhattam. Kutatásaim kiterjedtek az országban első helyen működő Anya-gyermek Körletre, valamint a Fiatalkorúak Regionális Körletére és az előzetes ház mélyebb megismerésére.

Dolgozatom célja, hogy az Európai Unió csatlakozás előtt, amikor már nem csak az ország, hanem egész Európa figyeli hazánk hozzáállását a legnagyobb számú etnikai kisebbségünkhöz, én is egy kis betekintést nyújtsak a roma származású foglyok helyzetébe a börtön falain belül. Ugyanis ez az a pont, ahol az Európai Unió Bizottság elmarasztal bennünket: a cigánykérdés.

Azt vizsgálom, hogy ezek az emberek milyen bánásmódban részesülnek, s él e még diszkrimináció a börtön és a rendőrség keretein belül, s igyekeztem választ kapni arra a kérdésre, hogy a rendőrök és őrök hogyan látják ezt a helyzetet, s mi a véleményük a faj "képviselőiről".

Fő módszerem az interjú, amelyet a fogva-tartottakkal, az őrökkel és a rendőrökkel készítettem, valamint a személyes tapasztalatszerzés, az intézménylátogatás. Emellett dokumentumelemzést is végeztem.

Remélem, hogy kutatásom a rendőrség és a börtönök tudják hasznosítani, és azok a szakemberek, akik elolvassák dolgozatomat látni fogják, hogy nem nehéz az embereken segíteni, ha közvetlenül, póz nélkül közeledünk hozzájuk, s beszélünk a problémájukról.

Témavezető: Raicsné dr. Horváth Anikó Ph.D.

Beosztása: fakultásigazgató, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

A MÉDIA TANULÁST SEGÍTŐ MÓDJAI

A dolgozat szerzője: Sáfrányos Erika, Fazekas Gabriella
Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Dolgozatunk tartalmazza a média műveltségkövetítő funkcióját, ezen belül azt, hogyan használjuk fel a televíziót a nevelésben, a média adta lehetőségek felhasználásában. Dolgozatunk mellé egy videó anyagot is csatolunk, közvélemény kutatás céljából, amelyben gyermekeket kérdeztünk meg az általános iskola különböző évfolyamairól otthoni környezetükben televízió nézési szokásaikról. Ilyen jellegű kutatások környékünkön még nem készültek. Ezeknek az interjúknak az eredménye a következő lett: A gyerekek átlagosan két órát néznek televíziót, tudnak az oktatófilmek létezéséről, de nem keltik fel érdeklődésüket. Nincs kellő ismeretük a tanulásról, iskolákról szóló műsorokról. Egy kérdőívet is kitöltöttünk az általános iskolában, 3. és 7. évfolyamon. Összegezve a következőket tapasztaltuk: Nagyobb arányban akciófilmeket és meséket néznek szívesen; ismernek olyan televízió csatornát, amelynek műsora sok tudományos ismeretet ad, ezeket az ismereteket az iskolában a történelem, és a természetismeret tantárgyakhoz használhatják fel. Tehát elmondhatjuk, hogy a tanulást segíti a média akkor, ha irányítjuk. Kutatásainkat azért készítettük, hogy bemutathassuk; a tanár, a tanító és velük együttműködésben a szülő abban segíthet, hogy elmondja, a gyermekeknek milyen műsorokat kell, illetve lehet megnézniük.

Témavezető: Dr. Hegedűs László
Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

**VILLAMOS BIZTONSÁGTECHNIKAI
TANANYAGRÉSZ KÉSZÍTÉSE MULTIMÉDIÁS
FORMÁBAN**

A dolgozat szerzője: Sándorfalvi György János, Székely Attila Csaba
Intézmény: Budapesti Műszaki Főiskola Kandó Kálmán
Villamosmérnöki Kar Humánfejlesztési és Módszertani Intézet

Célunk egy olyan multimédiás tananyag készítése volt, amely segíti a villamosmérnök hallgatókat a tananyag elsajátításában, mivel sehol sem létezett ez idáig összefogva tankönyv ehhez a témakörhöz. Ehhez a multimédiás tananyag feldolgozás a leghatékonyabb, mivel így olyan animációkat, és lehetőséget lehet felhasználni, amely más formában vagy nagyon nehezen, vagy semmilyen formában nem megvalósítható. A program inkább a vizuális megjelenítést részesíti előnyben mivel, így a tananyag sokkal hatékonyabban elsajátítható. A multimédia tartalma: Villamos biztonságtechnika fogalmait, Védővezetős érintésvédelmi módokat (TT, TN, IT), valamint az alapvető fogalom meghatározásokat dolgozza fel. Kiegészítésként a program tartalmaz két videofájlt is. A multimédia elkészítéséhez Macromedia Authorware multimédiás oktatóanyag fejlesztő programot használtuk fel, amely kifejezetten erre a célra készült. Reményeink szerint februártól az energetika intézet fogja hasznosítani programunkat a távoktatásos hallgatók oktatására.

Témavezető: Dr. Hassan Elsayed PhD.
Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A "FEKETE PEDAGÓGIA" MEGNYILVÁNULÁSAI ROUSSEAU "EMIL"-JÉBEN

A dolgozat szerzője: Schäffer Tamás András
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály
Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

Újabbban a "fekete pedagógia" fogalmával jelölik azon törekvéseket, amelyek a gyermek kiszolgáltatott helyzetével visszaélnék, a nevelést a gyermek rovására mindenáron racionalizálni akarják. A vizsgálat célja annak feltárása és leírása, hogy a nevelés történetében kopernikuszi fordulatot jelentő rousseau-i pedagógiai regényben mikor szólal meg a szerző kifejezetten a "fekete pedagógia" hangján.

A téma szakirodalmi feldolgozottsága Magyarországon nagyon szegényes, néhány tanulmánytól eltekintve csak Pukánszky Béla foglalkozik vele komolyabban, de Ő sem önálló műben, hanem érintőlegesen "A gyermekkor története" című munkájában. A legjelentősebb szakirodalom Katharina Rutschky tollából született, művének címe "A fekete pedagógia", de csak német nyelven jelent meg. Így úgy érzem, hogy ennek az eddig idehaza még csak néhány ember által és csak érintőlegesen említett témának a feldolgozása aktuális lehet.

A dolgozatomban bemutatom, hogy mit jelent a "fekete pedagógia" fogalma. Melyek azok az attitűdök, amelyek ebbe a fogalomkörbe besorolhatók. Kategorizálom az erőszak fajtáit, majd ennek alapján értelmezem a "fekete pedagógiát" és annak megnyilvánulásait. Ezt követően - a dolgozat címének megfelelően - feltárom ezeket a megnyilvánulásokat az "Emil, avagy a nevelésről" című regényben.

Az eredmény vagy legfőbb következtetés, amely a munkámból levonható az, hogy még egy olyan nagyszerű, korszakalkotó és máig aktuális műben, mint amilyen Rousseau-é, ugyanúgy megtalálhatóak a "fekete pedagógia" momentumai, mint a mindennapi nevelés során alkalmazott módszereinkben.

A téma gyakorlati hasznosságát abban látom, hogy felhívnom a figyelmet a nevelés során előforduló esetleges, illetve lehetséges visszaélésekre, amiket a gyermekekkel szemben akarva vagy akaratlanul elkövetünk.

Témavezető: Dr. Varga Lajos
Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

KUDARC NÉLKÜL AZ ISKOLÁBAN

A dolgozat szerzője: Seres Katalin

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula

Tanárképző Főiskolai Kar, Szeged

Manapság egyre többször találkozunk az olvasás-írásstanulás zavarának problémájával. Az olvasásstanulás esetén fennálló kudarc szoros összefüggést mutat a tantárgyak területén elért rossz tanulmányi eredményekkel. Az ebből adódó sorozatos kudarcélmény károsan befolyásolja a személyiségfejlődést.

Sajnos ma még nem megoldott a tanulási-olvasási problémákkal küzdő gyermekek szűrése. Nagyon fontos lenne a korai kiszűrés azért, hogy a veszélyeztetett gyermek kezdettől fogva speciális segítségben részesülhessen.

A vizsgálat, melyet olvasópróba segítségével végeztem el általános iskola alsó tagozatában, összesen 80 gyermekkel és egyben a dolgozat célja az, hogy rávilágítson arra, hogy mekkora különbség tapasztalható egy átlagos gyermek és egy dyslexiás gyermek között az olvasásra fordított idő kapcsán. A pedagógus feladata, hogy a gyermek a részképességproblémáját ne kudarcként élje meg az iskolában.

Témavezető: Dr. Tarkó Klára

Beosztása: Főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

FELSŐMARÁC ISKOLÁJÁNAK TÖRTÉNETE

A dolgozat szerzője: Simon Gabriella
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Dolgozatom témaválasztásában az az elsődleges szempont vezetett, hogy napjainkban az érintettek, valamint az érdeklődők figyelmét felhívjam a kis falvak kisiskoláinak lehetőségeire, illetve lehetetlenségeire.

Szülőfalum, és számomra szép emlékeket őrző kedves iskolájának sorsa szorosan összefonódott, az egyik változása nem múlhatott el a másikra gyakorolt következmények nélkül. Hajdani iskolám példáján bemutatom és érzékeltetem a kis falvak és iskolák nagy dilemmáit, melyek a még működő intézményekben napjainkban is aktuálisak.

Felgyorsult életvitelű társadalmunkban, az információk ránk áradó zuhatagában, a fokozott követelményeket állító elvárásoknak való megfelelésben félő, hogy csökken az iskolák értékteremtő ereje a személyiség fejlesztésében. A kisiskolák adottságaiknál fogva eleve magukban hordozzák annak lehetőségét, hogy a gyermeket komplex módon neveljük, akik nem csak tudásuk által válnak értékes, konstruktív életvezetésű személyiségekké.

A dolgozat elkészítéséhez még fel nem tárt forrásokat, dokumentumokat használtam fel. A levéltári primer forrásokat felhasználva igyekeztem a múltat feltárni, majd regionális következtetéseket levonni.

A dolgozat helytörténeti ismertetővel indul, Felsőmarác iskoláját ebbe a történelmi, társadalmi, gazdasági, földrajzi miliőbe ágyazottan mutatja be.

A társadalmi, gazdasági összefüggések mindenhol és mindenkor sorsmeghatározó paraméterként működnek, a probléma nem helyhez kötött, még csak nem is regionális, véleményem szerint az ország egyetlen hasonlóan "jobb sorsra érdemes" iskoláját sem szabadna feláldozni a gazdaságpolitikai érdekeknek. Országszerte még ma is fordulnak elő kisiskola-bezárások. Dolgozatommal szeretném befolyásolni azokat, akik talán éppen most tervezik községük egyetlen iskoláját megszüntetni.

Témavezető: Molnár Béla
Beosztása: főiskolai adjunktus

PEDAGÓGIA

**HIPERAKTÍV GYERMEKEK HELYZETE A
KÖZOKTATÁSBAN**

A dolgozat szerzője: Sipos Viktória

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Budapest

Világszerte jelen vannak a pedagógiai intézményekben az ADHD-s gyermekek. Számuk a becslések szerint a népesség 3-7 százaléka. Ma már biztos, hogy az ADHD betegség, amely kezelhető, így több kérdés is felmerül: felkészültek-e a pedagógusok e probléma kezelésére? Mit tudnak a betegségről, és ezen gyermekek speciális nevelési, fejlesztési szükségleteiről? Milyen az ADHD-s gyermekek helyzete az oktatási intézményekben? Megkapják-e a speciális fejlesztést és bánásmódot? A pedagógusok kapnak-e hatékony segítséget a munkájukhoz, ha igen, kitől? Létezik-e hatékony információs hálózat, ahol a szülő, pedagógus és szakember kapcsolatba léphet egymással? A szülők hová fordulhatnak problémájukkal? Mi történik a gyermekkel, ha az állami oktatás nem megfelelő számára? A kutatás során több mint száz pedagógust kérdeztem meg e témában. Kérdőíveket használtam, interjúkat készítettem és beszélgetéseket folytattam. Az adatok elemzésére kvantitatív és kvalitatív módszereket alkalmaztam. A kutatási eredményeket fel lehet használni a pedagógusképzés és pedagógus-továbbképzés tartalmi és metodikai fejlesztésében.

Témavezető: Dr. Vizelyi Ágnes
Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

RUDOLF STEINER FILOZÓFIÁJA ÉS A WALDORF PEDAGÓGIA KAPCSOLATA

A dolgozat szerzője: Soltész Tímea

Intézmény: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi

Pedagógiai Főiskolai Kar, Hajdúböszörmény

A rendszerváltás óta eltelt tizenkét év során számtalan tanulmány látott napvilágot mind a steineri filozófia témaköréből, mind a Waldorf pedagógia óvodai megvalósulásáról. Ennek ellenére úgy vélem, hogy mégis van létjogosultsága egy olyan vizsgálat elvégzésének, amely konkrét óvodai viszonyok között tanulmányozza a steineri filozófia és pedagógia elveinek megvalósulását az óvodai tevékenységek között.

A vizsgálat célja tehát az volt, hogy egy kisvárosi óvoda két Waldorf adaptáció szerint működő csoportjában megfigyeljem, miként vannak jelen a mindennapi óvodai tevékenységekben azok az alapelvek, módszerek és eszközök, amelyek Steiner filozófiáját és pedagógiai elképzeléseit jellemzik.

A megfigyelést választottam vizsgálatom módszerül, mivel ez adott leginkább lehetőséget arra, hogy a gyerekek napi tevékenységeit eredményesen tanulmányozhassam. A rendelkezésre álló körülmények ideálisak voltak megfigyeléseim számára, hiszen az óvodai vezetői és pedagógusai nem szabtak időkorlátot, és mindenben segítségemre voltak.

Az elvégzett vizsgálatok alapján igencsak heterogén kép tárult elém. Az eredeti Waldorf pedagógia jellemzői - az adaptációnak köszönhetően - már nem jelennek meg tiszta formában (pl. nagyobb csoportlétszám, a reggeli áhítat elmaradása, a napirend részleges megvalósítása, illetve a pedagógusok nem egyöntetű Waldorf képzettsége). Ugyanakkor az óvodai tevékenységekben (elsősorban a játékot és az abban felhasznált anyagokat tekintve) viszont igyekeznek hűen követni az alapelveket.

A kutatás egy lehetséges folytatásaként szeretném megvizsgálni egy hagyományos, egy eredeti Waldorf módszer és egy adaptált forma szerint működő óvodai csoport személyiségfejlesztő hatásait az óvodáskor végén.

Témavezető: Dr. Varga Gyula

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

**ALTERNATÍV ISKOLÁK ELTERJEDÉSE
MAGYARORSZÁGON**

A dolgozat szerzője: Subai Zsuzsanna
Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Tanszék, Debrecen

Dolgozatom célja az alternatív iskolák elhelyezkedésének és elterjedésének feltérképezése. Megfigyeléseim alapján a témával kapcsolatban minimális publikált cikk jelent meg, ezért is került az érdeklődésem középpontjába ez a téma. Megfigyeléseimet az általános iskolák, gimnáziumok, szakközépiskolák alapján végeztem, a Magániskolák Almanachja című kiadvány nyomán. Az elemzéseimhez a 2000-2001-es tanévben működő hagyományos, vagy/és új szellemiséget tükröző alternatív iskolák szolgáltak alapul. Térképes áttekintésemben feltételeztem, hogy különböző gócpontok, sűrűsödések fordulnak elő, tehát valamely ok miatt bizonyos területeken több alternatív iskola létesült, mint az ország más részein. Vajon mi lehet ennek az oka? Mennyire elterjedtek az alternatív iskolák hazánk területén? A különböző demográfiai adatok eredményei befolyásolhatják-e a reformiskolák elterjedését? Ezt a gondolatmenetet körbejárva megvizsgálom a kimutatott gócpontok, valamint az adott település demográfiai adatait: foglalkoztatottság, (munkalehetőségek, munkanélküliség, szakképzettség,) iskolarendszer, kultúra, gazdasági fejlettség (infrastruktúra). A dolgozatom eredménye hogy az alternatív iskolák elterjedése és folyamatos növekedése azt mutatja, hogy lakosság társadalmi összetételétől függetlenül jönnek létre, de a lakóhelyen rendelkezésre álló képzési kínálat, az iskolázási magatartások mind befolyásolhatják az alternatív iskolák kialakulásának tényét, valamint csak részben befolyásoló tényező a térség demográfiai adottsága. Feltételezett gócpontok leginkább a nagyvárosok, megyeszékhelyek körül alakultak ki. Dolgozatom folytatásaként szeretném mélyrehatóbban tanulmányozni az alternatív iskolákat keletkezésük, illetve pedagógiai programjuk alapján csoportosítva azokat.

Témavezető: Dr. Brezsnaynszky László
Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

MIKÉNT VÉLEKEDNEK A PEDAGÓGUSOK A GYEREKEKRŐL, DIÁKOKRÓL?

A dolgozat szerzője: Szabó Renáta
Intézmény: Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros

Dolgozatomban két célt tűztem ki: feltárni a pedagógusok nézeteit a gyerekekkel, a diákokkal kapcsolatban, valamint megállapítani, hogy a pedagógusok gyerek-, illetve diákképe rendszert alkot-e, és ha igen, mik a jellemzői. Megkíséreltem feltárni a gyermekkép tartalmát és szervezettségét pedagógiai szempontok alapján.

A gyermekkel, a gyermekkorral kapcsolatos nézetek tartalmát többféle megközelítésben lehet leírni. Kutatásomhoz a pedagógia adta az egyik kiindulópontot, a másikat pedig a viselkedések haladó megközelítése.

Dolgozatomban olyan kérdéseket vetettem fel, hogy miként értelmezik a gyermekkor a pedagógusok, milyen a társadalom és az iskola gyerekekhez fűződő viszonya, milyen diákokat szeretnek tanítania pedagógusok, illetve milyen tanulók irritálják őket, stb.

Megállapítható, hogy létezik egy általános, viszonylag egységes gyermekkép, amely szerint az iskola fontos szerepet tölt be a negatív társadalmi hatások kompenzálásában.

Ugyancsak eléggé egységes tanulókép jelent meg a nevelési nézetek felől közeledve több szempontból is. A tanárok a diákokra úgy tekintenek, mint öröklött adottságokból családi és iskolai hatásokkal fejleszthető lényekre.

A pedagógus-tanuló viszony területén is több szempontból viszonylag egységes értelmezések jelentek meg. A pedagógusok többsége vallja a jó tanár-diák kapcsolat fontosságát, ugyanakkor állítják, hogy eredménytelen is lehet a diákokkal a kapcsolatuk, és e viszonyt döntően ésszerűen, a tanítás sikeressége oldaláról értelmezik.

Jól elkülöníthető volt két diákcsoport a pedagógusok nézeteiben: az önmegvalósító és intelligens, valamint a jó szociális készségű és erkölcsös diákok.

Témavezető: Kelemen Gyula
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA
EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD GYAKORLATA A
REFORMPEDAGÓGIÁKBAN

A dolgozat szerzője: Szederkényi Anett
Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Az általam megválasztott téma a nevelés, azon belül az egészséges életmódra nevelés kérdésével foglalkozik. Célom az, hogy a reformpedagógiát, annak képviselőit és az egészséges életmódra nevelés során elképzeléseiket, alkalmazott módszereiket, eljárásaikat vizsgáljam.

A reformpedagógia képviselői közül hármat emelnék ki dolgozatomban: Maria Montessorit, Rudolf Steinert és Celestin Freinet-t.
Ők hárman egy olyan pedagógiai rendszert dolgoztak ki, amely előtérbe helyezi a gyermek egészséges testi, lelki, szellemi fejlődését, erkölcsre, szabadságra, önfejlődésre, önállóságra és mély érzelmre nevel.

Dolgozatomban az általuk létrehozott három iskolát (Montessori: Casa dei Bambini, Steiner: Waldorf-iskola, Freinet: A Modern Iskola), és az egészséges életmód gyakorlásában az ott alkalmazott módszereket és eszközöket szeretném bemutatni.

Témavezető: Sóstói Pálné dr.
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

DIÁKTÁRSASÁGOK A FELVILÁGOSODÁS ÉS A REFORMKOR IDEJÉN

A dolgozat szerzője: Szigeti Katalin Nikoletta

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Pedagógia Intézet,
Piliscsaba

Dolgozatom témája a magyarországi diáktársaságok életének és pedagógiai jelentőségének bemutatása. Ehhez a korabeli sajtótermékeket használom fel, amelyeket a neveléstudomány szempontjából vizsgálok.

Dolgozatom alapjául Bodolay Géza 1963-ban megjelent összefoglaló, kiterjedt anyaggyűjtésen alapuló monográfiája: Irodalmi diáktársaságok 1785-1848 szolgál. A 18-19. századi sajtóanyagnak a feltárása azért indokolt, mert árnyalhatja, esetenként módosíthatja a diáktársaságokról korábban kialakult képet.

Céлом a pozsonyi papi szeminárium, a pesti katolikus papi szemináriumot, a soproni evangélikus líceum és a nagyenyedi református kollégiumban működő diáktársaságok bemutatása előbb a felvilágosodás, majd a reformkor idején.

A felhasznált folyóiratok a következők: Mindenés Gyűjtemény, Hadi és Más Nevezetes Történetek, a Magyar Hírmondó, a Magyar Kurír. A reformkorból pedig főképp a Tudományos Gyűjtemény szolgál forrásként.

Témavezető: Boldizsár Klára
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A MATEMATIKAI ÉS A NYELVI KÉPESSÉG KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Szirmai Hajnalka

Intézmény: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Debrecen

Az elmúlt néhány évtizedben világszerte és Magyarországon is intenzívvé váltak a kiemelkedő képességekkel kapcsolatos kutatások. Dolgozatomban többféle aspektusból közelítettem meg a problémakört: áttekintettem kiemelkedő képesség meghatározásait, modelljeit, foglalkoztam a kiemelkedő képesség és a kreativitás, valamint az intelligencia kapcsolatával, leírtam a speciális területeken kiemelkedők jellemzőit.

A matematikai és a nyelvi képesség közötti összefüggést eddig kevesen vizsgálták, ezért vizsgálatomban arra kerestem a választ, hogy - a gyakorlatból kiindulva - van-e létjogosultsága nyelvi tagozatos osztályba a diákokat matematika tantárgyban nyújtott teljesítményük alapján szelektálni. A matematikában az átlagnál jobb képességgel rendelkező diákok nyelvi képességei is szignifikánsabban jobbak-e?

Egy vidéki gimnázium 16 éves (azaz tizedik osztályos) nyelv- és matematika-tagozatos, valamint normál tantervű osztályba járó tanulóit nyelvi és matematikai képességet mérő eszközökkel vizsgáltam. Mértem a tanulók verbális memóriáját, matematikai logikai képességét (azaz produktív intelligenciáját), térbeli gondolkodását, fonetikai kódoló képességét, grammatikai érzékenységét, szavak mechanikus megtanulásának képességét.

Az összefüggés mélyebb feltárásához, más szemszögből való megközelítéséhez a pedagógusok véleményét is értékelttem, amely további jelenségekre mutatott rá.

Témavezető: Pető Ildikó
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

MIKÉNT VÉLEKEDNEK A PEDAGÓGUSOK A GYEREKEKRŐL, DIÁKOKRÓL?

A dolgozat szerzője: Szabó Renáta
Intézmény: Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros

Dolgozatomban két célt tűztem ki: feltárni a pedagógusok nézeteit a gyerekekkel, a diákokkal kapcsolatban, valamint megállapítani, hogy a pedagógusok gyerek-, illetve diákképe rendszert alkot-e, és ha igen, mik a jellemzői. Megkíséréltem feltárni a gyermekkép tartalmát és szervezettségét pedagógiai szempontok alapján.

A gyermekkel, a gyermekkorral kapcsolatos nézetek tartalmát többféle megközelítésben lehet leírni. Kutatásomhoz a pedagógia adta az egyik kiindulópontot, a másikat pedig a viselkedések haladó megközelítése. Dolgozatomban olyan kérdéseket vetettem fel, hogy miként értelmezik a gyermekkor a pedagógusok, milyen a társadalom és az iskola gyerekekhez fűződő viszonya, milyen diákokat szeretnek tanítani pedagógusok, illetve milyen tanulók irritálják őket, stb.

Megállapítható, hogy létezik egy általános, viszonylag egységes gyermekkép, amely szerint az iskola fontos szerepet tölt be a negatív társadalmi hatások kompenzálásában.

Ugyancsak eléggé egységes tanulókép jelent meg a nevelési nézetek felől közeledve több szempontból is. A tanárok a diákokra úgy tekintenek, mint öröklött adottságokból családi és iskolai hatásokkal fejleszthető lényekre.

A pedagógus-tanuló viszony területén is több szempontból viszonylag egységes értelmezések jelentek meg. A pedagógusok többsége vallja a jó tanár-diák kapcsolat fontosságát, ugyanakkor állítják, hogy eredménytelen is lehet a diákokkal a kapcsolatuk, és e viszonyt döntően ésszerűen, a tanítás sikeressége oldaláról értelmezik.

Jól elkülöníthető volt két diákcsoport a pedagógusok nézeteiben: az önmegvalósító és intelligens, valamint a jó szociális készségű és erkölcsös diákok.

Témavezető: Kelemen Gyula
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

**EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD GYAKORLATA A
REFORMPEDAGÓGIÁKBAN**

A dolgozat szerzője: Szederkényi Anett

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Az általam megválasztott téma a nevelés, azon belül az egészséges életmódra nevelés kérdésével foglalkozik. Célom az, hogy a reformpedagógiát, annak képviselőit és az egészséges életmódra nevelés során elképzeléseiket, alkalmazott módszereiket, eljárásaikat vizsgáljam.

A reformpedagógia képviselői közül hármat emelnék ki dolgozatomban: Maria Montessorit, Rudolf Steinert és Celestin Freine-t.

Ők hárman egy olyan pedagógiai rendszert dolgoztak ki, amely előtérbe helyezi a gyermek egészséges testi, lelki, szellemi fejlődését, erkölcsre, szabadságra, önfejlődésre, önállóságra és mély érzelmre nevel.

Dolgozatomban az általuk létrehozott három iskolát (Montessori: Casa dei Bambini, Steiner: Waldorf-iskola, Freinet: A Modern Iskola), és az egészséges életmód gyakorlásában az ott alkalmazott módszereket és eszközöket szeretném bemutatni.

Témavezető: Sóstói Pálné dr.

Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

DIÁKTÁRSASÁGOK A FELVILÁGOSODÁS ÉS A REFORMKOR IDEJÉN

A dolgozat szerzője: Szigeti Katalin Nikoletta

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Pedagógia Intézet,
Piliscsaba

Dolgozatom témája a magyarországi diáktársaságok életének és pedagógiai jelentőségének bemutatása. Ehhez a korabeli sajtótermékeket használom fel, amelyeket a neveléstudomány szempontjából vizsgállok.

Dolgozatom alapjául Bodolay Géza 1963-ban megjelent összefoglaló, kiterjedt anyaggyűjtésen alapuló monográfiája: Irodalmi diáktársaságok 1785-1848 szolgál. A 18-19. századi sajtóanyagok a feltárása azért indokolt, mert árnyalhatja, esetenként módosíthatja a diáktársaságokról korábban kialakult képet.

Célom a pozsonyi papi szeminárium, a pesti katolikus papi szemináriumot, a soproni evangélikus líceum és a nagyenyedi református kollégiumban működő diáktársaságok bemutatása előbb a felvilágosodás, majd a reformkor idején.

A felhasznált folyóiratok a következők: Mindenés Gyűjtemény, Hadi és Más Nevezetes Történetek, a Magyar Hírmondó, a Magyar Kurír. A reformkorból pedig főképp a Tudományos Gyűjtemény szolgál forrásként.

Témavezető: Boldizsár Klára
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A MATEMATIKAI ÉS A NYELVI KÉPESSÉG KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Szirmai Hajnalka

Intézmény: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Debrecen

Az elmúlt néhány évtizedben világszerte és Magyarországon is intenzívvé váltak a kiemelkedő képességűekkel kapcsolatos kutatások. Dolgozatomban többféle aspektusból közelítettem meg a problémakört: áttekintettem kiemelkedő képesség meghatározásait, modelljeit, foglalkoztam a kiemelkedő képesség és a kreativitás, valamint az intelligencia kapcsolatával, leírtam a speciális területeken kiemelkedők jellemzőit.

A matematikai és a nyelvi képesség közötti összefüggést eddig kevesen vizsgálták, ezért vizsgálatomban arra kerestem a választ, hogy - a gyakorlatból kiindulva - van-e létjogosultsága nyelvi tagozatos osztályba a diákokat matematika tantárgyban nyújtott teljesítményük alapján szelektálni. A matematikában az átlagnál jobb képességgel rendelkező diákok nyelvi képességei is szignifikánsabban jobbak-e?

Egy vidéki gimnázium 16 éves (azaz tizedik osztályos) nyelv- és matematika-tagozatos, valamint normál tantervű osztályba járó tanulóit nyelvi és matematikai képességet mérő eszközökkel vizsgáltam. Mértem a tanulók verbális memóriáját, matematikai logikai képességét (azaz produktív intelligenciáját), térbeli gondolkodását, fonetikai kódoló képességét, grammatikai érzékenységét, szavak mechanikus megtanulásának képességét.

Az összefüggés mélyebb feltárásához, más szemszögből való megközelítéséhez a pedagógusok véleményét is értékeltem, amely további jelenségekre mutatott rá.

Témavezető: Pető Ildikó
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

MULTIKULTURALITÁS - AVAGY A XXI. SZ. KIHÍVÁSAI AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN

A dolgozat szerzője: Szűcs Gabriella

Intézmény: Miskolci Egyetem, Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Az utóbbi években (2001-2002) egyre többet foglalkozik a közvélemény a hazánkba bevándorlókkal, illetve a menekültekkel. Felmérések szerint hazánk még nincs eléggé felkészülve erre a problémára, még nem elég nyitott a bevándorlók befogadására és elfogadására.

Dolgozatom célkitűzése az volt, hogy választ kapjak arra, hogy hazánk az Európai Unióhoz való csatlakozás után hogyan fogja a migrációból felmerülő problémákat kezelni az óvodai nevelésben. Ezt a kérdést a multikulturalitás szemszögéből vizsgáltam meg.

Felmerült bennem néhány kérdés: Magyarország hogyan fogja feldolgozni a migráció okozta és már most tapasztalható problémákat? Mennyire leszünk és lesznek képesek a bevándorlók alkalmazkodni egymás szokásaihoz, hagyományához, kultúrájához? Valamint mennyire vannak, illetve mennyire lesznek felkészülve a hazai óvodák a kultúrák sokféleségéhez?

Hogy ezekre a kérdésekre választ kaphassak Hollandiában - Eindhovenben - készítettem elő egy szakmai tanulmányutatót. Eindhovenben több éve működik ez a multikulturalitást felvállaló óvoda, ahol megfigyelhettem, hogyan kezelik a különbözőségekből adódó konfliktusokat, a másságot, valamint hogyan tudnak együttműködni a különböző nyelven beszélő gyermekekkel, illetve szüleikkel.

Ebben a dolgozatban bemutatom az eindhoveni intézmény sajátos nevelési gyakorlatát, abból a célból, hogy segítséget nyújthassak az óvodapedagógusoknak, ha ilyen helyzetekkel és ilyen pedagógiai szituációkkal találkoznak a jövőben. Az alkalmazott módszereim: dokumentum ismertetés, személyes tapasztalaton alapuló ismeretszerzés, melyet videófilmen rögzítettem.

Megfigyeléseim alapján azt a következtetést tudom levonni, hogy a gyermekeket már kis korban meg kell ismertetni saját és más kultúrákkal. Ha büszkék a származásukra, akkor jobban át tudják érezni, és el tudják fogadni más emberek kultúráit és egymást is.

Úgy érzem a magyar óvodákban is megvalósítható lenne mindez az óvodapedagógusok nyitottságával, elfogadásával, türelmével és szakértelmével.

Témavezető: Feróné Komolay Anikó

Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA
BUKÁSMENTES ISKOLA

A dolgozat szerzője: Szűcs Gabriella

Intézmény: Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar, Kecskemét

Az Erópai Unió országokban már az egyik osztályból a másik való átmenet automatikus. Nálunk csak próbálkozások viták, konfliktusok, egyeztetések léteznek az automatikus továbbhaladásra. De mi is - ezekkel a "nézeteltérésekkel" - egy közös cél felé haladunk, ez pedig a változtatás, amire szükség és igény van. Ezért meg kell tennünk a megfelelő lépéseket, az innováció felé. De ehhez elengedhetetlenül fontos, hogy mindenki akarja, hiszen csak TIM munkában valósíthatjuk meg a célunkat. Pedagógusok, gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök, családgondozók, szülők, szociális munkások, pszichológusok összefogásával "harcolhatunk" csak az oktatásügyben a változtatásért. Egy gond van, hogy vannak olyan emberek e "hálózatban" akik teljesen meg vannak elégedve a hagyományos, régi, "bevált módszerekkel". S nagyon nehezen lehet őket meggyőzni arról, hogy a világunk folytonosan változik, a gyerekek is másabbak, sőt a szülői attitűdök is átértékelődtek, amiket ők is észrevesznek igaz, de nem tesznek ellen semmit. A kutatásom is bizonyította, hogy nagyon sok iskolában még mindig az osztályozásra és a szelektálásra apellálnak, és nem az integrált oktatás megvalósításáért küzdenek. A gyermek- és ifjúságvédelem mindent megtesz annak érdekében, hogy a gyermek testi-lelki-szociális (bio-pszicho-szocio) jóléte meglegyen, csak sajnos Magyarországon még mindig nem elég hangsúly fektetődik a prevencióra.

Témavezető : Dr. Hegedűs Gábor

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA SZEMLELETMÓDJÁNAK ÉS MÓDSZEREINEK ALKALMAZHATÓSÁGA A PEDAGÓGIÁBAN

A dolgozat szerzője: Tomory Ibolya
Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Dolgozatom közelebbi célja a kulturális antropológia szemléletmódjának, módszereinek bemutatása, illetve azon többlet megvilágítása, melyet a pedagógiai kutatások és képzés számára nyújthat. A téma időszerűségét indokolják a NAT rendelkezései -"a tanulók legyenek nyitottak, megértők a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások: a másság iránt, becsüljék meg ezeket",- valamint az antropológiai megközelítések növekvő hangsúlyozása külföldön. Hivatalos felmérésekből is a változtatás, attitűdformálás szükségességére következtethetünk. Erre alternatíva a kulturális antropológia mélyebb beépítése a pedagógiai kutatási módszerekbe és tantárgyként való megjelentetése a tanárképzésben. Szó sincs külön pedagógiai és antropológiai, egymástól élesen elváló szemléletekről, hanem, hogy leendő pedagógusoknak milyen hasznára válna a kulturális relativizmus ismerete, a holista, komparatista szemlélet, illetve a résztvevő megfigyelés hatékony alkalmazása. A kérdésfelvetés igazi haszna a távolabbi célokban fogalmazható meg: az előítéletek csökkentése, az iskolai konfliktusok megelőzése, a másság helyes kezelése az oktatás különböző szintjein.

A téma feldolgozása módszertani bemutatásra, elemzésre, szakirodalmi betekintésre, fogalmak tisztázására, nemzetközi és hazai tapasztalatok eredményeire épül.

Témavezető: Dr. Falus Iván
Beosztása: egyetemi docens

PEDAGÓGIA

**KÖZÉPISKOLÁSOK JÖVŐKÉPE HÁROM
KÖZÉPISKOLA-TÍPUSBAN**

A dolgozat szerzői: Topperczer Viktória, Martin Barnabás
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály
Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

Amióta ember van a földön, szeretné tudni a jövőt, és cselekvéseit ennek tudatában alakítani. Alapvető motivációs bázis, hajtóerő az a jövőkép, amelyet az ember önmagának meg tud fogalmazni, el tud képzelni.

Lehetséges-e a jelenben látni a jövőt? Hiszen az életben sok mindent csak utólag értünk meg igazán, amikor már átéltük, vagy éppen benne vagyunk az eseményekben. A jövőorientáltság megnyilvánulásai sajátos biológiai, pszichológiai, társadalmi és kulturális körülmények között érvényesülnek. Mindnyájan igyekszünk mindent megtenni saját jövőnk érdekében. A családok, az oktató-nevelő intézmények el is várják, hogy a növendékek meg tudják fogalmazni, mit szeretnének elérni az életben, mit várnak a jövőtől, önmaguktól a jövőben.

A fiatalok jövőre vonatkozó elképzeléseinek vizsgálata azért fontos, mert a mostani végzős középiskolások már XXI. század polgárai lesznek, ennél fogva alakítói is a jövőnek. A szülőknek, nevelőknek feladatuk, hogy hozzásegítsék a fiatalokat jövőképük megalkotásához.

A dolgozat egy kérdőíves kutatás ismertetésével tárja fel azt, hogy gimnáziumi, szakközépiskolai és szakiskolai tanulók hogyan vélekednek a jövőjükéről. Megállapítható, hogy a tanulók nagy részének (90% fölötti arányban) többé-kevésbé stabil elképzelése van a jövőbeli életéről, az iskolatípus azonban több szempontból is differenciáló tényezőként jelenik meg.

Témavezető: Gocsál Ákos
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A SZÁMÍTÓGÉPES JÁTÉKOK ÉS A SZORONGÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI KÖZÉPISKOLAI TANULÓKNÁL

A dolgozat szerzője: Tormási Balázs

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály
Műszaki Főiskolai Kar, Pécs

A dolgozat a számítógépes játékok, a szorongás, a tanulmányi eredmények, és a diákok egyéb elfoglaltságai közötti feltételezhető összefüggéseket vizsgálja.

A téma nagyon aktuális, hiszen a PC-k viszonylag kedvező árának köszönhetően, napjainkban szinte minden háztartásban megjelennek, ez által felkínálva a játék lehetőségét. De ha otthon nem is, az iskolában a diákok naponta találkoznak a PC-kkel és PC-s játékokkal.

A vizsgálat eszköze egy anonim kérdőív volt, amelyet a pécsi Széchenyi István Gimnázium és Ipari- Hírközlési Szakközépiskola 72 diákja töltött ki.

A felmérés eredményeként kiderült, hogy a diákok nem csak játéokra, hanem alkotó tevékenységre is használják a számítógépet, sőt ez utóbbira fordítják a gép előtt eltöltött idő nagyobb részét. Talán ennek is köszönhető, hogy a számítógép előtt eltöltött idő csak kis mértékben befolyásolja a diákok szorongását, és a tanulmányi eredményeiket.

Összességében elmondható, hogy a számítógépes játék ma (még) nem veszély, inkább lehetőség. Az első olyan eszközzé lehet a pedagógia történelmében, mely egyszerre nyújtja a készségfejlesztést, az információ átadást, és a játékot.

Témavezető: Gocsál Ákos
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PEDAGÓGIA

A DUNAÚJVÁROSI FŐISKOLA HALLGATÓINAK PÁLYAVÁLASZTÁSI MOTIVUMAI

A dolgozat szerzői: Tóth Adrienn, Ágh Krisztina
Intézmény: Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros

A kor egyik nagy társadalmi problémája, az ifjúság pályaválasztásának kérdései. A pályaválasztás komplex folyamat, benne többféle igény, követelmény és hatás integrálódik. Egy olyan életre szóló döntés, amelynek determináló hatása van az egyéni életútra, ezért nagyon fontos, hogy az reális és sikeres legyen. Ha az egyén pályaválasztása megalapozott az igen előnyös és stabilizáló hatású a személyiségre: magabiztosabbá, céltudatosabbá válik tőle.

A Dunaújvárosi Főiskola első és másodéves hallgatói körében felmérést végeztünk arról, hogy melyek voltak pályaválasztásának döntő determinánsai.

Témavezető: Bán Anetta
Beosztása: főiskolai tanársegéd

PEDAGÓGIA

ÉLMÉNYEK A JÁTÉK NYELVÉN

A dolgozat szerzője: Tóth Ágnes

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző
Főiskolai Kar, Budapest

Dolgozatom témája az óvodáskorú gyermekek életében központi szerepet betöltő játék, mint az indulatok levezetésének, a vágyak teljesítésének az élmények feldolgozásának egyik leghatékonyabb eszköze.

Az általam kiválasztott kísérleti módszer segítségével végzett vizsgálatoktól egyrészt megerősítést, másrészt válaszokat vártam. Megerősítést a játék jelentőségét, hasznát illetően a gyermeki lélek megismerésében, és választ a játékban való élményfeldolgozás egyéni megvalósítási módjaira, formáira vonatkozóan.

Ezek alapján két kérdést fogalmaztam meg:

1. Tükröződnek-e a gyermekek valós családi viszonyai, ill. konfliktusai a játékban, s ha igen, milyen formában?
2. Milyen módon történik a feszültséget okozó konfliktusok megoldása a játékos szituációban?

A megfigyelt gyermekek a játékmackókból általuk összeállított családok egy-egy napját eljátszva engedtek bepillantást nyerni mindennapjaik, és egyúttal gondolataik egészen apró részleteibe. Munkám eredményeképpen sikerült kérdéseimre választ kapnom.

Meggyőződhettem arról, milyen kitűnő lehetőséget nyújt a játék a gyermekek érzelmi-, élmény-, és ismeretvilágának tanulmányozásához, továbbá az is világossá vált számomra, hogy a gyermekek játékát figyelmesen követve nemcsak a kisebb-nagyobb érzelmi konfliktusok, negatív élmények tárulhatnak fel, hanem egyúttal azok lehetséges, a gyermekek által kívánt megoldási módjai is.

Az efféle kutatómunka hasznát elsősorban az óvodapedagógusi munka eredményességének elősegítésében véltem meglátni, a gyermekek mind teljesebb körű megismerésében, s a problémáik tényleges megoldásához vezető út megtalálásában.

Témavezető: B. Lakatos Margit

Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

**REFORMÉLETMÓD, REFORMTÁPLÁLKOZÁS
LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODÁBAN**

A dolgozat szerzője: Tóth Veronika

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Életünket, sorsunkat a kezünkben tartjuk, de ne felejtjük el, hogy a gyermekinkét is. Ezért nem mindegy, hogy a felnövekvő társadalom milyen egészségi állapottal néz a jövőbe. Az egészséges életmód egyik alapja az étkezés, a megfelelő táplálkozás, ezért már egészen kicsi kortól - akár az intrauterén fejlődési szakaszban - kezdjük el gyermekeink egészséges életmódra nevelését.

Kutatómunkám során találtam olyan óvodákat, ahol a gyermekek reformtáplálkozásban részesülnek. Ilyen a füzesabonyi I.sz. Napköziotthonos Óvoda, illetve az egri Deák Ferenc úti Reforméletmód Óvoda.

Dolgozatom célja ezen óvodák nevelési gyakorlatának bemutatása az étkezés és szokás kialakításának terén. Dolgozatom központi témája a reforméletmód, reformtáplálkozás, ennek története, változása napjainkig, illetve hasznosítása az óvodai gyakorlatban.

Kutatásom során az alábbi módszerek segítségével jutottam információhoz: kérdőíveket készítettem, helyi nevelési programokat tanulmányoztam, a megfigyelésemet pedig videófelvételen rögzítettem. Ezek segítettek abban, hogy minél jobban megismerjem a reformétkezés óvodai alternatíváit.

Megfigyeléseim bizonyítják, hogy a reforméletmód centrikus óvodákban a gyermekek természetes módon és könnyen hozzászoktathatók az egészséges életmódhoz. A korszerű táplálkozást megkedveltessünk velük, az új ismeretlen és különleges ízeket, ízhatásokat.

Dolgozatom befejező részében szeretnék segítséget nyújtani azoknak az óvodapedagógusoknak, akik érdeklődnek reforméletmód, reformtáplálkozás iránt. Ételrecepteket és étlapmintákat állítottam össze.

Hiszem azt, hogy az óvodáknak óriási szerepük van a prevencióban, az egészséges életmód szokásrendszerének alapozásában és a reforméletmód szemléletének az elterjesztésében.

Témavezető: Feróné Komolay Anikó
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

LESZ ESÉLYÜK.

HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CIGÁNYTANULÓK ESÉLYEINEK VIZSGÁLATA PEDAGÓGUSOK, SZOCIÁLPEDAGÓGUS-JELÖLTEK VÉLEMÉNYÉNEK TÜKRÉBEN

A dolgozat szerzője: Török László

Intézmény: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi

Pedagógiai Főiskolai Kar, Hajdúböszörmény

A dolgozat célja: Bemutatom és elemzem az etnikai hovatartozásukat vállaló 7.-8. osztályos cigánytanulók jövőképét, továbbá a pedagógusok és szociálpedagógus-jelöltek véleményét az esélyekről. Bemutatom a szociális segítőhálózattal együttműködő "Nyitott intézmény" modelljét.

A vizsgálatok főbb kérdései: a cigánytanulók jövőképe eltér-e a szülei "kényszerű" segélyekre szocializált jövőképétől, vannak-e előítéleteik a pedagógiai eszközökkel esélyteremtő pedagógusoknak, a segítő hivatásra készülő szociálpedagógus-jelölteknek. Milyen intézménymoddell képes a hatékonyabb esélyteremtésre?

A vizsgálatok módszerei: kérdőíves felmérés, interjú, dokumentumok elemzése.

Főbb következtetések:

1. A cigánytanulók többségének "jövőképében" döntő tényező: a munkalehetőség, a szakma szerzése, a szép lakás, a rendezett körülmények és a kétgyermekes családmodell.
2. Az általános iskola pedagógusai nagyobb támogatást nyújtanak a tanulóknak az eredményesség érdekében. A középiskolában morzsolódnak le a továbbtanulni szándékozók.
3. A pedagógusok körében a tanuláshoz való viszonyból kiindulva vannak előítéletesek, míg a szociálpedagógus szakos hallgatók többsége az etnikai hovatartozástól függetlenül az életcélok hiánya, az eltérő beilleszkedést gátló szokások és az életvitel, életmód alapján alakította ki előítélet-mentes véleményét.
4. Hasznosíthatóság: A Nyíregyháza Huszártlepi "Nyitott intézmény" Lépésről - Lépésre óvodai - iskolai programja segíti hatékonyan a szociálisan is érzékeny esélyteremtést.

Témavezető: Dr. Deliné dr. Fráter Katalin

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

AZ ISKOLAI DROGPREVENCIO HELYZETE MAGYARORSZÁGON BUDAPESTI, SALGÓTARJÁNI ÉS EGRI KUTATÁSOK TÜKRÉBEN

A dolgozat szerzője: Tumpek Gabriella
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

Dolgozatomban az iskolai drogprevenció kérdéskörével kívánok foglalkozni, budapesti, salgótarjáni és egri kutatási eredményeim értékelése kapcsán. Napjainkban a drogok használata és az ezzel összefüggésben fellépő egyéni és társadalmi károk az ország meghatározó problémájává váltak. A tények ellentmondásosságáról tanúskodik, hogy e témakörben máig nem rendelkezünk megbízható statisztikai adatbázissal. A rejtett drogfogyasztó populáció szokásaihoz való közelférkőzést a különböző önbevallásos vizsgálatok és ezek trendjei szolgáltatják.

Kutatásomat 1999-ben -drogmegelőzési előadásaim alátámasztására- általam készített kérdőíves felmérésekkel kezdtem meg a Salgótarjáni Gyermektáborban, majd 2000-ben bekapcsolódtam az ÁNTSZ Fővárosi Intézete által szervezett "A drog prevenció munkahelye Budapest általános iskoláiban- 2000" című programba. 2002-ben korábbi adataimat egy egri felméréssel egészítettem ki. A felméréseket Salgótarjában általános iskolai diákok (40 fő), Budapest különböző általános iskoláiban tanító pedagógusok (365 fő), Egerben tanár szakos főiskolai hallgatók (313 fő) körében végeztem el kérdőíves módszerrel.

Vizsgálataim alapján árnyalt képet sikerült kapnom arról, hogy jelenleg az oktatási intézményekben az általános iskolás diákok, a leendő és a gyakorló pedagógusok hogyan viszonyulnak a drogok okozta problémákhoz. A kutatás során kapott eredmények egyértelműen azt bizonyítják, hogy a drogok által előidézett egyéni és társadalmi problémák megoldása kiemelt figyelmet érdemel, és komoly kihívást jelent a jövőre nézve. Fontos feladat a leendő, illetve a gyakorló pedagógusok szemléletének formálása, és általuk a diákok életvitelének kedvező irányú változtatása.

Kutatásom csak egy porszemnyi kezdeményezés, de úgy gondolom, hogy hozzájárulhat ahhoz, hogy a következő generáció egy drogmentes Magyarországon nőjön fel.

Témavezetők: Gaál Gabriella, Dr. Dobos Anna
Beosztásuk: főiskolai adjunktus, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

A KÖRNYEZETI NEVELÉS ÉS A KÖRNYEZETVÉDELLEM HELYZETE DUNAÚJVÁROSBAN

A dolgozat szerzője: Turán Miklós
Intézmény: Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros

Hazánk az Európai Unió küszöbén áll. Bebecsátásunk érdekében számos követelménynek kell megfelelnünk, melyek közül az egyik legégetőbb probléma környezetvédelem fejlesztése. A problémák megoldásának leghatásosabb módszere az, ha az embereket még idejében megtanítják arra, hogy a környezetet óvni, védelmezni kell. A dolgozatban felmérést végeztünk arról, hogy a dunaújvárosi pedagógusok mennyire tartják fontosnak és megvalósíthatónak a környezeti nevelést, valamint megpróbáltuk megtudni azt is, hogy tisztában vannak-e a hazánk és az EU környezetvédelmi intézkedéseivel. Dunaújváros környezetszennyezési terhelése nagy. Az egyik legnagyobb problémát a levegőszennyezés jelenti. A dolgozatban szó esik néhány érdekes adatról a város környezetszennyezésével és annak hatásaival kapcsolatban, melynek alapját a helyi légszennyezettségi mérések és a tüdőgondozó légúti megbetegedéseinek nyilvántartása képezi. A kutatás rávilágít arra, hogy a környezeti nevelés kiemelten fontos szerepet kell, hogy kapjon Dunaújvárosban.

Témavezető: Kelemen Gyula
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

**NEVELÉSI MÓDSZEREK ÉS SZOKÁSOK AZ
OSZTRÁKMAGYAR MONARCHIA FŐÚRI
CSALÁDJAIBAN**

A dolgozat szerzője: Vas Anikó
Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar, Budapest

Sokak szerint a történelmi múltat a kultúra, a társadalom és a mindennapok vizsgálatával tehetjük emberközelivé. Dolgozatomban én is ezt az elvet követtem, amikor a történelemnek a gyermekkor és a család szemszögéből való megközelítését választottam, egy olyan társadalmi réteg bemutatásával, melyhez még ma sem könnyű elfogulatlanul közelíteni, s melyet kevésbé ismertségénél fogva leginkább csak sztereotípiák öveznek. Ez a társadalmi réteg az arisztokrácia. A róluk alkotott képet szeretném pedagógiai és szociális oldalról megközelítve árnyalni és a gyermekkoron keresztül bemutatni. A dolgozat írása során főként olyan főnemesek által írt emlékiratokra támaszkodtam, amelyekben íróik nagy teret szenteltek gyermekeik bemutatásának. Ezenkívül interjút készítettem egy bárói származású úrral, s a tőle kapott információkat beépítettem dolgozatomba.

Írásom fő részét az arisztokrácia életterének és kulturális szokásainak jellemzése után a főnemesség és kiemelten a császári udvar gyermeknevelési szokásainak bemutatása képezi.

Arra törekedtem, hogy dolgozatom hozzájáruljon a főnemesi életforma teljesebb megismeréséhez.

Témavezető: Dr. Ronkoviczné dr. Faragó Eszter
Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

MÉDIA HATÁSA A GYERMEKI AGRESSZIVITÁSRA

A dolgozat szerzője: Vavrek Anikó

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Dolgozatomban azt kívánom vizsgálni és elemezni, hogy közvetlen környezetemben egy általános iskola tanulói számára mit jelent a televíziózás, milyen hatást, érdeklődést vált ki belőlük. Elmondható, hogy a gyermekek életében, és a későbbiekre vonatkozóan az egész társadalom alakulásában nagy szerepet játszhat. Keressük a megoldásokat azon elvek, valamint kialakult szokások mellett, hogy a gyermekeket milyen műsorok megtekintésére intsük. A televízió okít vagy rosszra tanít? A mai kor fiataljaira vajon milyen és mekkora hatást gyakorol a jelen társadalomban sajnos gyakran jelenlévő agresszivitás és erőszak? A különböző kérdésfelvetések alapján készített teszt célja, hogy képet kapjunk a 10 és 14 éves korosztály televíziós szokásairól, valamint a látott képi élmények mindennapjaikra milyen következményekkel bír. Az elemzés eredményeként megállapítható, hogy a gyerekek többsége naponta 3-4 órát töltenek a tv előtt, amely során a rajzfilmet, vígjátékot és akciófilmet részesítik előnyben, mely látott filmek némelyekben agresszivitás kialakulását kezdeményezett, amelyek jelei a látott élményekben alapuló verekedésekbe torkollott. Tekintettel arra, hogy a tv-ben számos módon és formán megjelenik az agresszivitás, ezért én úgy gondolom, hogy fokozni kellene a szülők, illetve a televízió társaságok felelőségét abban, hogy a gyermekek a televíziót ne, mint akaratot és szellemet negatívan befolyásoló, hanem nevelő és ismeretet terjesztő eszközt használják.

Témavezető: Dr. Hegedűs László

Beosztása: főiskolai tanár

PEDAGÓGIA

A HARCMŰVÉSZETEK GYAKORLÁSÁNAK IFJÚSÁGNEVELŐ HATÁSA ÉS AZ ISKOLAI TEVÉKENYSÉGRE GYAKOROLT BEFOLYÁSA

A dolgozat szerzője: Világi Judit

Intézmény: Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár

Ebben a dolgozatban - az Aikido, a Kojunokai Karate, és a Shotokan Karate - a harcművészetek gyakorlásának hatását vizsgáltam, azt, hogy a gyakorlás miként befolyásolja a tanulók, gyakorlók viselkedését, személyiségét, iskolai teljesítményét, fizikai és mentális teljesítőkéességét, társas kapcsolatait. Három, régóta tanító, elismert, elhivatott mester véleményét kérdeztem ezekről a dolgokról és a gyerekek tanításával kapcsolatos módszerekről, tapasztalataikról, az általános iskolás gyerekeket és kamaszokat motiváló tényezőkről, illetve azokról a változásokról, melyek a gyakorlás közben, a gyakorlás hatására személyiségükben bekövetkeznek. A mesterek elmondják az általuk oktatott stílus jellemzőit, jellegzetességeit és rövid áttekintést olvashatnak a keleti harci művészetek kialakulásáról és ennek társadalmi háttéréről, a jellegzetes keleti mentalitásról. Egy, a témához kapcsolódó esettanulmány, saját tapasztalataim és megfigyeléseim alapján foglaltam össze a gyakorlókat a tréningeken érő hatásokat, személyiségükben bekövetkező változásokat, átalakulásokat. Megvizsgáltam a gyakorlók fizikai,- mentális,- és személyiségváltozását, a gyakorlás élettani hatásait, azt, hogy hogyan sajátítják el a hatékony önvédelmi alkalmazások mellett a keleti szellemiség jellemzőit, hogyan válhat életük részévé, hogyan épülhet be mindennapjaikba a harcművészet tanulása.

Témavezető: Dr. Karlovitz János

Beosztása: főiskolai docens

PEDAGÓGIA

AZ ENYHE NAGYOTHALLÁS HATÁSA A TANULMÁNYI EREDMÉNYRE

A dolgozat szerzője: Vodenyák Kitti

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály

Műszaki Főiskolai Kar Pedagógia Tanszék, Pécs

Az iskolai eredményességet befolyásoló különböző tényezőkkel - a szociokulturális háttérrel, az értelmi képességekkel stb. - számos publikáció foglalkozik. Arról azonban keveset tudunk, hogy a gyermek - adott esetben fel sem ismert - enyhe nagyothallása mennyire lehet hatással a tanulmányi teljesítményre.

A dolgozat egy digitális G-O-H készülékkel elvégzett hallásvizsgálat-sorozat eredményeit ismerteti és elemzi. A vizsgálatban 6. osztályos tanulók vettek részt. A mérés során a tanulók fejhallgatón keresztül különböző szavakat hallanak, és ezeket vissza kell mondaniuk. A visszamondás pontosságát (a tévesztések típusát és számát) a kutató feljegyzi az esetlegesen előforduló beszédhibák figyelembevételével. Az eredmények azt mutatják, hogy a tanulókból kialakított "átlag alatti" és "átlag feletti" tanulmányi teljesítményű csoportok között jelentős eltérés tapasztalható, a gyengébb tanulók esetén jóval több tévesztés fordult elő. A különbség - az adatokon elvégzett t-próba alapján - statisztikailag is szignifikáns. Az eredmények alapján az a következtetés vonható le, hogy az iskoláknak több figyelmet kellene fordítaniuk a tanulók hallási képességének vizsgálatára. Elképzelhető, hogy egyes tanulók iskolai eredményei hallásjavító eszközök alkalmazása következtében javulni fog.

Témavezető: Gocsál Ákos

Beosztása: egyetemi tanársegéd

Pszichológia

.....

PSZICHOLÓGIA

A VÉGREHAJTÓ MŰKÖDÉS KÁROSODÁSÁNAK VIZSGÁLATA HIPERAKTÍV (ADHD) BETEGEKEN A REY-FÉLE KOMPLEX ÁBRATESZT SEGÍTSÉGÉVEL

A dolgozat szerzője: Aczél Balázs Zoltán

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Főiskolai Kar Pszichológiai Intézet, Budapest

Munkám során a hiperaktív betegségben fellépő, a végrehajtó működéshez kapcsolódó teljesítményromlást vizsgáltam egészséges kontrollhoz viszonyítva a Rey-féle komplex ábrateszt módszerrel.

A dolgozat röviden bemutatja a betegséget, annak diagnosztizálását, megjelenését, gyógykezelését valamint rávilágít néhány vitatott kérdésre is. Kiemelten foglalkoztam a tünetek háttérében rejlő neuropszichológiai vonatkozásokon felül a végrehajtó működés kognitívpszichológiai bemutatásával. Ezek kapcsán beszámolok néhány, a közelmúltban végzett tanulmányról, mely pszichológiai szempontból vizsgálja az ADHD és a végrehajtó működés károsodásának kapcsolatát.

A dolgozat hangsúlyosan foglalkozik Russel Barkley-nak a hiperaktivitásról leírt átfogó elméletével, mely a viselkedéses gátlás hibás működését teszi közvetve felelőssé a tünetek kialakulásáért. A tünetek közvetlenül a végrehajtó működés zavarában jelentkeznek, melyek mérésére a vizsgálat módszerét a szakma jó indikátornak tartja.

Az ábratesztet 10-14 éves hiperaktív és egészséges gyerekekkel vettem fel. A rajzok kiértékelése során a másolási és felidézési teljesítményeken túl a feladatvégzés során alkalmazott stratégiákat is elemeztem, melyben megkíséreltem a kapott eredményeket Barkley modelljében is értelmezni. Végül az adatokat és következtetéseket összevettem a szakirodalomban fellelhető hasonló irányú munkákkal, melyek nagyrészt alátámasztották a kapott eredményt a végrehajtó funkciók sérüléséről a hiperaktivitásban.

A munka nem próbál döntő következtetéseket levonni, inkább megkísérel rávilágítani a terület lezáratlan kérdéseire, a jelenség összetettségére, valamint bemutatni egy olyan vizsgálatot, amely kis lépéssel hozzájárulhat a hiperaktivitás jobb megértéséhez.

Témavezető: Kónya Anikó

Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

A NEVELÉSNEK ÉS AZ ÉLETKORNAK A SERDÜLŐKORÚ LÁNYOK SZÜLŐK ÉS BARÁTOK KÖZÖTTI VÁLASZTÁSAIRA GYAKOROLT HATÁSA

A dolgozat szerzője: Áfra Viktória

Intézmény: Debreceni Egyetem Pszichológia Intézet, Debrecen

A serdülőkor a változások kora. Ezek a változások magukban foglalják a társas kapcsolatok megváltozását. A családon kívüli társas kapcsolatok kialakítására azonban számos tényező van hatással: a családi státusz (teljes illetve csonka családban való nevelkedés), a családi légkör (nevelési stílus, célok és attitűdök), valamint a serdülő neme és életkora. A dolgozat célja, hogy feltárja, hogy ezen tényezők közül melyek befolyásolják a serdülőkorú lányokat abban, hogy bizonyos helyzetekben a szüleiket vagy a barátaikat választják-e.

A kérdőívek (GOCH és saját szerk.) statisztikai elemzésével (másodfokú faktoranalízis, kétszemponos variancia-analízis, több szempontú regresszió-számítás) kapott eredmények alapján elmondható, hogy a vizsgált populáció családjában a szabály- és a konfliktus-orientált családi légkör a domináns, amelynek jellemzőit a családi státusz és a serdülő életkora befolyásolja. A serdülőkorú lányokat ismeretlen és félelemkeltő helyzetekben (pl. hivatalos intézménybe való ellátogatás...stb.) a barátaik és szülei közötti választásaikban a családi státuszuk és az életkoruk is befolyásolja. A csonka családban nevelkedett gyermekek nagyobb arányban választják a szüleiket, s ez igaz a korai serdülőkorra is. A teljes családi helyzetben és kései serdülőkorban kiegyenlített a választások aránya a kortársak és a szülők között. A szabály- és a konfliktus-orientált családi légkör azonban nem befolyásolja ezekben a "kritikus" helyzetekben történő választásaikat.

A nem teljes családban nevelkedő serdülő lányok kevesebb önállóságot kapva nagyobb arányban fordulnak a szüleik, mint a barátaik felé, ami a későbbiekben a kortárskapcsolatok defektusához vezethet.

Témavezető: Dr. Sallay Hedvig

Beosztása: egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

CSOPORTDINAMIKAI VIZSGÁLATOK KISKORÚ BŰNÖZŐK KÖRÉBEN

A dolgozat szerzője: Albert Erika, Kiss Aranka

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Pszichológia és Neveléstudományok Kar, Kolozsvár

Pályamunkánk tárgya a börtönproblematika részmozzanata: kiskorú bűnözők rabságával kapcsolatos kérdések, nevelhetőségük, reszocializációs lehetőségeik, avagy buktatóik a főbb kérdésköreink, amelyeket a csíkszeredai börtönben folytatott három hetes foglalkozássorozat tapasztalatai alapján körvonalazunk. Fejlesztő foglalkozásunk alapja a Making Choice nevű program, amelynek célja, hogy a hiányos szocializációjú gyerekeket segítse abban, hogy jobb szociális problémamegoldási készségeket, sémákat sajátítsanak el, képesek legyenek csoportban együttműködni, hatékonyan válaszoljanak új helyzetkihívásokra.

Kiindulópontunk nemcsak a bűnözés növekedése, hanem a jogszabályok és a gyakorlat közötti eltérések, mondhatni ellentmondások. Célkitűzéseink is ebből erednek: egyrészt a szakemberek figyelmének felhívása, hogy sürgős intézkedésekre van szükség, másrészt felderítő-empirikus (és nem hipotézisvizsgáló) módszerekkel az ellentmondások, dilemmák vizsgálatát tettük meg. Megkíséreltük feltárni az ún. börtönártalmakat (megfosztások, izoláció, túlszabályozottság, mesterséges közösségi szituációk, annak következményei: az öncsonkítás, hospitalizáció, börtönfüggőség), mint olyan negatív hatásokat, amelyeket a börtön, mint egyetemes intézmény gyakorol a bentlakó személyiségre, s így a nevelés célkitűzéseit gátolják. A csoportdinamikai folyamatok vizsgálatával egy korrekciós lehetőséget igyekeztünk nyújtani, hiszen annak során olyan személyközi viszonyulások változatos formáit próbálhatták ki, amelyek révén belső feszültségeik felelősségteljes felvállalását is megtanulták; megtapasztalhatták, hogy a személyiség nem egy hierarchiába való besorolásként, hanem kooperatív erőforrásként működtethető rendszer.

Eredményeink tartóssága a foglalkozás rövidege miatt nem bizonyítható, mégis lényeges, hogy ha nem is állandósult modellekben reszocializáltuk, de alternatívák elgondolásának lehetőségét teremtettük meg.

Témavezetők: Dr. Róth Mária, Dr. Horváth István

Beosztásuk: egyetemi előadótanár, egyetemi előadótanár, egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

**EGYMÁSRA ÉPÜLŐ FOGALOM-DEFINÍCIÓK
MEGÉRTÉSÉNEK VIZSGÁLATA**

A dolgozat szerzője: Andics Attila

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Budapest

Vizsgálatom elkészítését az egymásra épülő matematikai fogalmak megértésével kapcsolatos nehézségek mibenlétének kérdése motiválta. Célom egy konkrét, tipikus megértési helyzet jellemzése volt úgy a feladat nyersanyaga, mint a feladatot elvégző személyek felől. Kísérletem megtervezésekor az alábbi kérdéseket tartottam szem előtt: Hogyan tesztelhető egy fogalom megértése? Milyen kognitív korlátai lehetnek egy fogalom megértésének? Milyen szerepe van az egyéni képességnek, illetve a stratégiának egy megértést vizsgáló feladat megoldásában?

A felvetett kérdések tisztázására készített kísérletemet egy számítógépes program formájában valósítottam meg. A kísérlet alapját 10 mesterséges fogalom-definíció képezte. E definíciókat az jellemezte, hogy (1) megértésük alig igényelt előzetes ismereteket, és hogy (2) egy adott fogalom mindig bizonyos korábbiakra épült. Minden fogalomhoz kapcsolódóan mintapéldányokat készítettem, vagyis olyan jelsorokat, melyek vagy elemei voltak a definiált halmaznak, vagy nem. A mintapéldányokat osztályokba soroltam tipikusságuk és az érintett fogalmakhoz való viszonyuk szerint. A feladatban e mintapéldányok jóságáról kellett dönteni két egymást követő, 70 ítemes tesztsorozatban. Egyénenként és fogalmanként összesítve vizsgáltam a hibaszámot, a válaszdőt, a hiba típusát és a gyakorlás hatását.

A fogalmanként összesített eredmények szinte minden esetben erősebb, időnként pedig ellentétes előjelű korrelációkat adtak, mint az egyénenként összesítettek. Egy fogalom nehézsége sokkal konzisztensebb fogalomnak tűnik, mint egy személy teljesítménye. A használt fogalmak inkább a megérthető - nem megérthető, könnyű-nehéz dimenzióban mozogtak, mint a beugratós - türelemmel megemészthető dimenzióban: a gyorsabban megválaszolt fogalmakhoz kevesebb hiba kapcsolódott. Az egyének teljesítményét viszont inkább a stratégia (kapkodó / tüzetes) dimenziója határozta meg, mint a képességé: a gyorsabb válaszadók többet hibáztak. Míg a válaszdőre és a hibaszámra vonatkozó adatok éppúgy egyénenkénti, mint fogalmankénti bontásban javulást jeleznek gyakorlás hatására, addig a megértési szintek szinte determinisztikusnak tűnnek, szoros a kapcsolat a két kör eredményei között, és egyetlen fogalomra nézve sem állítható, hogy a gyakorlás változást idézett volna elő a megértési szintben.

Három alapvető tanulságot szűrtem le a kísérletből:

1. Készíthető az egymásra épülő fogalmak vizsgálatára alkalmas feladat.
2. A fogalmak megbízhatóbbak a személyeknél.
3. Néhány változó látványos javulása néha nem mond semmit a megértésről.

Témavezető: Dr. Barkóczy Ilona

Beosztása: professor emeritus

PSZICHOLÓGIA

KANNABISZ-, STIMULÁNS- ÉS OPIÁTFOGYASZTÓK SZEMÉLYISÉGÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A dolgozat szerzője Balázs Hedvig

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Egészség- és Személyiségpszichológia Tanszék, Budapest

Dolgozatom célja a különböző hatású drogokat használó fiatalok személyiségének jellemzése, továbbá a stresszel való megküzdés hatékonyságát befolyásoló személyiségtényezők, valamint a szorongás és az étellel való elégedettség terén tapasztalható hasonlóságok, különbségek feltárása - kérdőívek segítségével. Kutatásomban négy csoport, összesen 234 fő szerepelt, a kontrollesoportot 87, az opiátfogyasztó csoportot 69, a stimuláns drogokat használó csoportot 37, a kannabiszféléket fogyasztókét 41 személy alkotta.

A személyiséget és a stresszel való megküzdés szolgálatában álló tulajdonságokat tekintve, valamennyi drogfüggő csoport esetében feltételeztem - és várakozásomnak megfelelően tapasztaltam - az önszabályozás zavarát, illetve a lázadásra, nonkonform viselkedésre való hajlamot, a szocializáltság alacsony szintjét. Az eredmények további, az egyes csoportok közötti közös és eltérő vonásokra is rámutatnak. A szorongás és az étellel való elégedettség vizsgálatok az elsősorban opiátfüggők kedvezőtlen helyzete emelkedik ki.

Az eredmények ismeretében e hiányosságok kezelésének szükségességét hangsúlyoznám a drogfüggők terápiája során, mivel a drogokról való leszokás nem elégséges, és gyakran nem is lehetséges a személyiség fejlődése nélkül. E közös jellegzetességek a megelőzés szempontjából is lényegesek, hiszen számos jegy még a drogfüggőség kezdése előtt észlelhető, kezelhető, konstruktív irányba terelhető.

Témavezető: Dr. Oláh Attila
Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

**FRAKTÁLOK, MANDALÁK ÉS SZIMBÓLUMOK
PASSZÍV MEDITÁCIÓBAN - KÁOSZELMÉLETI EEG
ELEMZÉS**

A dolgozat szerzője: Bálint Andrea

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia Intézet, Budapest

Vizsgálatom meditáló személyek (n=10) EEG adatainak káoszelméleti alapon végzett elemzéseit tartalmazza három helyzetben. A passzív meditáció fény-hang technikával zajlott. Az audio-vizuális ingerlés (AVS) tudatállapotra gyakorolt hatásait elemeztem pontkorrelációs dimenzió (PD2) meghatározásával (nemlineáris vizsgáló eljárás) és frekvencia spektrum változások követésével (lineáris vizsgáló eljárás). A vizsgálatban alkalmazott folytonosan változó frekvenciájú ritmikus ingerlés erős vizualizációt váltott ki a vizsgálati személyekből, amit rajzokban fejeztek ki közvetlenül az élmény után. Az ingerlés keltette élénk képzeleti képekről (mandala-, és fraktálszerű alakzatok, szimbolikus formák) készült színes rajzokat független pontozók értékelték. Komplexitásukat a PD2 eredményekkel vettem össze, ami az agyi aktivitás differenciáltsági fokának feleltethető meg. Az ingerlés hatására jelentős emelkedés mutatkozott az agy dimenzionalitásában a nyitott szemmel mért alaphelyzethez képest, a dimenzió értékek azonban nem korreláltak a rajzok differenciáltsági fokával; sem a szimmetria, a koherencia, fraktálszerűség, illetve mandalaszerűség pontokban kifejezett értékeivel. A frekvenciaspektrum eredmények is a várttól eltérő, érdekes eredményt mutattak. A személyiségi tényezők kontrollálására a BFQ (Big Five Questionnaire), TCI (Cloninger Temperamentum Inventory) és PISI (Psychological Immun System Inventory) tesztek alkalmaztam. A vizsgálat a káosztudomány legmodernebb eljárásait alkalmazza egy ilyen formában még nem vizsgált területen.

Témavezető: Molnár Márk
Beosztása: MTA doktora

PSZICHOLÓGIA

A 9.11 VAKUEMLÉKEZETI VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Bánszki Zsuzsanna, Csenki Laura
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia Intézet, Pécs

A vakuemlékezet fogalma Brown és Kulik szerint olyan körülményekre vonatkozó emlékezet, amelyben rögzítjük a nagyon meglepő, fontos vagy érzelmileg megrázó eseményeket. Az ő kutatásaik alapján (Kennedy gyilkosság, Reagan elleni merénylet, Challenger katasztrófa) arra a következtetésre jutottak, hogy a vakuemlékek kapcsán nem is a kiváltó hír részleteit őrizzük meg fotografikus hűséggel, hanem olyan személyes részleteket, minthogy hol voltunk, mit csináltunk stb., amikor meghallottuk a hírt. Hipotézisük sok későbbi kutatást indukált, ami a villanófény-émlékek pontosságát, hitelességét és hosszú élettartamát vizsgálta. Neisser szerint ezek az emlékképek sem állnak ellen azoknak az emlékezeti torzításoknak, amelyek minden más jellegű emléket módosítanak. Kérdés az, hogy a vakuemlékezet rendelkezik-e speciális kódolási és előhívási mechanizmussal; vagy csupán az önéletrajzi emlékezet egy különös példája, mely egy kapocs a saját életünk és a Történelem között. Vizsgálatunkban vakuemlékezeti kutatást végeztünk a 2001. szeptember 11-edikei World Trade Center elleni terrortámadás kapcsán. Egyetemi hallgatókat kértünk fel egy kérdőív kitöltésére egy nappal ill. egy évvel az esemény után. Olyan beszámolót kértünk, amelyben a klasszikus, szakirodalomban használt szempontok alapján emlékeztek vissza arra a napra. Összehasonlítottuk a kapott leírásokat az emlékezeti torzítások mentén (forrásamnézia, az engram élessége stb.), a kapott eredményeket a felvázolt elméletek tükrében elemeztük, és elhelyeztük az ezzel a terrortámadással kapcsolatos szerteágazó szakirodalomban.

Témavezető: Bernáth László
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

**A TÉRI-VIZUÁLIS VÁZLATTÖMB SZEREPE A
VIZUÁLIS FIGYELMI SZELEKCIÓBAN**

A dolgozat szerzője: Birkás Béla
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia Intézet, Pécs

Jelen tanulmány Baddeley és Hitch munkamemória modelljének egyik alrendszerének, a téri-vizuális vázlattömb vizuális komponensével foglalkozik, melyre kevés kutatás irányul.

Ezzel ellentétben, a figyelmi szelekcióval kapcsolatos kutatások nagy része vizuális ingerekre vonatkozik. Itt két ellentétes álláspont létezik: a prekategoriális nézőpont szerint, a figyelmi szelekció az ingerek fizikai jegyeinek szintjén jön létre. A másik, a posztkategoriális szelekció elmélete szerint a szelekció az ingerek magasabb, legalább kategoriális szintjén jön létre. Hipotézisem szerint, ha a figyelt és ignorált ábrák összege nem haladja meg a személy munkamemóriájának terjedelmét, képes lesz a figyelt és nem figyelt képeket is egy későbbi ellenőrző feladatot során lerajzolni vagy visszamondani. A kísérleti személyek három piros, és három kék keretes ábrát láttak, melyek felváltva, egymás után jelentek meg a képernyőn. A személyek feladata az volt, hogy csakis a piros keretes ábrákra figyeljenek.

Minden hatodik ábra után vagy felismerési vagy felidézési feladatot kaptak. Az utolsó sorozat után viszont azt az instrukciót kapták, hogy mind a hat ábrát próbálják meg felidézni vagy felismerni. Eredményeim a posztkategoriális szelekció elvét erősítik meg, valamint azt is, hogy a téri-vizuális vázlattömb közreműködik a figyelmi szelekcióban.

További kutatások célja lehetne e szerep vizsgálata.

Témavezető: Bernáth László
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

AZ ACHENBACH-FÉLE GYERMEKVISSELKEDÉSI KÉRDŐÍV ISKOLAI ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Bódizs Anikó

Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

A tudatos személyiségfejlesztés előfeltétele a személyiség megismerése. Ezért szükség van olyan eszközökre, amelyek elősegítik a személyiségjegyek feltárását. A jelen vizsgálat azzal a céllal készült, hogy egy ilyen eszköznek - az Achenbach-féle Gyermekviselkedési Kérdőív 1995-ös magyar változatának - iskolai környezetben való alkalmazhatóságát megvizsgálja, a szociometriai mutatók és egy csoportos versfeldolgozásban való részvétel előrejelzése útján. A kérdőívnek három változata van, amelyeket a gyerekek, a tanító és a szülő(k) töltenek ki. 72 9 és 10 éves magyar anyanyelvű iskolást vizsgáltam Erdélyben, a Margittai Általános Iskolában. Többszörös lineáris regresszióval a kérdőív a szociometriai státus és a megfigyelt viselkedés varianciájának 56-69%-át magyarázza. A legtöbb szignifikáns determinációs együtthatót a kérdőív önkitöltő változata szolgáltatta. A pszichológiai szempontból értelmezhető szignifikáns összefüggések az egyes skálák konvergens validitásaiként értelmezhetőek. Ezek az eredmények az Achenbach-féle Gyermekviselkedési Kérdőív iskolai alkalmazhatóságát támasztják alá.

Témavezető: Dr. Hajnal Ágnes

Beosztása: tanszékvezető, főiskolai tanár

PSZICHOLÓGIA
TÁJPREFERENCIA VIZSGÁLAT

A dolgozat szerzője: Bogdán Bence, Molnár Andrea

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Piliscsaba

A preferenciák evolúciósan kifejlesztett pszichológiai mechanizmusok, amelyek az organizmust a túléléshez, szaporodáshoz szükséges dolgok keresésére serkentik. A táplálékot, vizet, biztonságot, a veszélyekkel szemben védelmet nyújtó szavanna-szerű tájakat előnyben részesítjük más környezetekkel szemben. A preferenciákat megtestesítő tájképelrendezés, a helyzeti bemenetektől (éhség, szomjúság, csoportméret) függően különböző kognitív eljárásokat, döntési mechanizmusokat indít be, amelyek mind az adott egyed túlélési, szaporodási sikerességét segítik. Kutatásunkban 11 és 14 év közötti gyerekek tájképpreferenciáit vizsgáltuk rajzaik segítségével, amelyekben "Táj, ahol élnék" címmel azt a környezetet ábrázolták, ahol szívesen élnék le életüket. A képeken a pozitív és a negatív erőforrásokat kerestük, miközben igyekeztünk kiszűrni a gyerekek rajzkészségében meglévő különbségeket. Az értékelést független megítélők végezték egy ötfokú skála szerint. Kiderült, hogy a pozitív és negatív erőforrások mennyisége és értéke tekintetében gyenge a korreláció, tehát a pozitív erőforrások mennyisége a negatív erőforrások mennyiségétől függetlennek tekinthető, ugyanakkor a pozitív erőforrások 23-szor gyakrabban jelennek meg a rajzokban, mint a negatívok. Feltevésünk tehát, mely szerint az emberek a természetlen tájakkal szemben jobban preferálják a természeti erőforrásokban bővelkedő tájakat, beigazolódni látszik.

Témavezető: Farkas András
Beosztása: tudományos kutató

PSZICHOLÓGIA

A SEGÍTŐ SZAKMÁKBAN TANULÓ VÉGZŐS HALLGATÓK ÉRTÉKRENDSZERÉNEK VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Csernátoni Ágnes

Intézmény: Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar, Jászberény

Manapság egyre gyakrabban halljuk azt a kijelentést, hogy "társadalmunk súlyos erkölcsi válságban van". Egy igen látványos, erőteljes, ugyanakkor ijesztő értéktorzulással állunk szemben. Ez a probléma különösen felerősödik az olyan szakemberek képzése esetén, ahol a munka során intenzív értékközvetítés folyik, ugyanis az értékek példaértékű átadása, közvetítése a segítő szakmákban dolgozók esetében kiemelt szerepet kap.

Dolgozatomban a végzős győgyepedagógus és munkavállalási tanácsadó hallgatók értékválasztásait tűztem ki célul.

Választ kerestem arra, hogy a segítő szakmákban tanuló végzős hallgatók értékválasztása hasonlóságot mutat-e függetlenül attól, hogy milyen segítő szakmában tanulnak, továbbá arra, hogy már a felvétel időpontjában pályaspecifikus értékrendszerrel rendelkeznek-e (ezen vizsgálathoz 1990-94 között végzett kutatások eredményeit használtam fel).

E két kérdés megválaszolásához vizsgálati módszerként a Super-féle Munka-érték kérdőívet használtam.

Végeztem egy ún. értékkör vizsgálatot, melynek célja, hogy kiderüljön milyen súllyal szerepel a család, a munka/tanulás és a szabadidő/hobby, mint érték a vizsgált minta számára.

Az értékek variábilis személyiségtulajdonságok, mégis a kutatás eredményeként megállapítható, hogy a választott szakma olyan csoportképző elem, mely stabilizálja az értékeket. Az azonos szakmát választók kialakult értékrendszerrel rendelkeznek, s ez már a felvétel időpontjában pályaspecifikusságot mutat.

Ezen eredmények hitelességét mutatja, hogy a kérdőívet kitöltő hallgatók legtöbbször azokat az értékeket, melyeket leginkább preferáltak, a meghatározott definíciók alapján önmagukra nézve is elfogadtak.

Témavezető: Dr Szilágyi Klára

Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

A KÁBITÓSZER HASZNÁLÓKKAL SZEMBENI- ELŐÍTÉLETEK ALAKULÁSA ÉS HÁTTÉRTÉNYEZŐI, STRUKTURÁLIS KAPCSOLAT A KISEBBSÉGI ÉS ETNIKAI CSOPORTOKKAL SZEMBENI ELŐÍTÉLETEKKEL

A dolgozat szerzője: Csizmár Kata

Intézmény: Debreceni Egyetem Pszichológia Intézet, Debrecen

A vizsgálat fő célja a kábítószer fogyasztókkal szembeni előítéletek pszichológiai háttértényezőinek felderítése, és az ezek mentén való összehasonlítása a kisebbségi és etnikai csoportokkal szembeni előítéletekkel. Az előítélet alakulásának vizsgálatát is elvégeztük a különböző társas kapcsolatokban (pl. barát, tanár, munkatárs, szerelem). Fő feltevésünk, hogy a kábítószer fogyasztókkal szembeni előítéletek különböznek a kisebbségi és etnikai csoportokkal szembeni előítéletektől háttértényezőikben, illetve az egyes kapcsolatokban történő elfogadás terén. Kérdőíves vizsgálatunkban 105 főiskolás, illetve egyetemista vett részt. Az előítéletekre vonatkozóan azt találtuk, hogy mind a kábítószer fogyasztókkal szembeni előítéletekre, mind a kisebbségi és etnikai csoportokkal szembeni előítéletekre hatással vannak társas személyiség jellemzők (pl. társas orientáció és motivációk), illetve a csoportnak tulajdonított tulajdonságok ("Big Five" személyiségkonceptciók alapján). Feltevésünk beigazolódott: az előítéletek különböznek olyan csoportokkal szemben amelyet vele született tulajdonság (pl. etnikai csoporttagság) miatt, és amelyet egyfajta viselkedés (pl. kábítószerhasználat) miatt utasítanak el. Amennyiben megtaláljuk azokat a személyiségbeli és társas tényezőket, melyek hatással vannak egyes csoportok elfogadására vagy elutasítására, akkor lehetőség nyílik arra, hogy csökkentjük az előítéleteket.

Témavezető: Csukonyi Csilla
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PSZICHOLÓGIA

**A SZOCIÁLIS ÉRZELMEKEN ALAPULÓ
KATEGORIZÁCIÓ KIALAKULÁSA**

A dolgozat szerzője: Deák Anita, Krekó Kata
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Pécs

A társas helyzetekben való eligazodást és viselkedést az emóció és a kogníció interakciója segíti. Ezt a folyamatot három lépésre osztottuk: érzelem felismerés, érzelmi kategorizáció, válasz. Kísérleti eredményeink nyomán azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az érzelem felismerése korán kialakul, míg az erre épülő kategorizáció később válik döntővé. Bower, Smith, Kirby és Niedenthal, Halberstadt elméleteivel szemben úgy gondoljuk, hogy a szociális érzelmeken alapuló kategorizáció nem passzív módon történik. Eredményeink azt mutatják, hogy még 12 éves korban is kétféle kategorizáció egyidejű működéséről van szó (érzelmi és asszociációs). A társas helyzetek sokfélesége miatt a legadaptívabb választ a helyzetekre akkor adhatjuk, ha megtanulunk a bennünk kiváltott szociális érzelmek alapján különbséget tenni és ennek megfelelően alakítani a viselkedésünket.

Ebben a folyamatban a kogníció két szinten is megjelenik. Egyrészt az érzelem felismerést segíti, másrészt megszabja, hogy a kategóriákat milyen jegyek alapján hozzuk létre. Gyerekkorunkban az egész inger konfigurációból a külső jegyeket vesszük figyelembe és használjuk kategorizációs alapként. Véleményünk szerint felnőtt korra ki kell alakulnia egy másfajta kategorizációnak, ami a viselkedés szolgáltatásban áll úgy, hogy maga a viselkedés az, ami ezt a kognitív folyamatot létrehozza (szemben a kategóriák passzív módon történő kialakulásával pl. Smith és Kirby; Niedenthal és Halberstadt, 2000).

Témavezető: László János
Beosztása: egyetemi tanár

PSZICHOLÓGIA

ÉRZELEM FELISMERÉS VIZSGÁLATA FIZIKAILAG Bántalmazott és ÉRZELMILEG ELHANYAGOLT GYEREKEK KÖRÉBEN

A dolgozat szerzője: Deák Anita
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Pécs

Bántalmazott és elhanyagolt gyerekeknél gyakran tapasztalt jelenség, hogy a társas helyzetekben bizonytalanok, ügyetlenek, különböző nehézségeik vannak: agresszívek, dőndestruktív viselkedést mutatnak, izoláció, és az intimitás hiánya jellemző rájuk. Ezeket a viselkedés jegyeket egy folyamat részeként, maladaptív viselkedéses válaszokként értelmezhetjük. Az érzelm felismerés tanulását egyrészt a mentalizáció (érzelem tartalmára vonatkozik), másrészt a szelf-reguláció (érzelem intenzitását, szabályozását) segíti. Ezek a képességek a korai interperszonális helyzetekben, a kötődés során, az anyával való interakciókban alakulnak ki. Ebben a vizsgálatban bántalmazott és elhanyagolt gyerekek érzelm felismerési képességeire koncentráltunk 2 dimenzió mentén: kellemes-kellemetlen, nyugodt-felfokozott; M.M. Bradley és P.J. Lang módszerére (Self-Assessment Manikin) támaszkodva. Vizsgálati eredményeink alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a fizikailag bántalmazott és az érzelmileg elhanyagolt gyerekeket a kontroll csoporthoz viszonyítva eltérő stratégiák vezérlik az érzelm felismerésben.

Témavezető: Dr. Révész György
Beosztása: egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

SZÍNINVARIÁNS ALAKFELISMERÉS ALACSONY SZÍNDIAGNOSZTIKÁJÚ KÉPEK ESETÉBEN MAKÁKÓ MAJMOKNÁL

A dolgozat szerzője: Garab Edit Anna, Csifcsák Gábor, Frankó Edit,
Lenti Laura

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Szeged

Környezetünk színes tárgyait felismerjük fekete-fehéren is, ha nem a szín nyújt támpontot az azonosításhoz. A látórendszer általunk vizsgált része az inferotemporális (IT) kéreg, melynek lényegi szerepe van a tárgyfelismerésben. Az itt található sejtek főként színes, komplex ábrákra reagálnak, szelektivitásukat megtartják a kép számos jellemzőjének megváltozásától (méret, helyzet, stb.) függetlenül. A tárgyak ezen tulajdonságainak megváltozása lényegében nem befolyásolja a felismerést, ez többnyire tükröződik az IT sejtek választulajdonságaiban is. Vajon azokban az esetekben, amikor a szín nem diagnosztikus értékű, ugyanezt tapasztaljuk a színek kivonása után? Az irodalomban a színes ábrák fekete-fehér változatára adott sejtválasz nem minden aspektusból vizsgált. Az idegi működés és a viselkedés kapcsolata szintén nem teljesen tisztázott. Vajon a sejtek tüzelési mintázata visszaadja-e a hasonlóságról, vagy az identikusságról alkotott fogalmainkat?

Kísérleteink során két éber makákó majom IT kérgéből extracelluláris egysejt regisztrációt végeztünk standard elektrofiziológiai módszerekkel. Pszichofizikai kísérletünkben a majom diszkriminációs feladatot végzett.

37 IT neuront vizsgálva azt találtuk, hogy a sejtek átlagos tüzelési rátája és ábrapreferenciája nem változott szignifikánsan ugyanazon kép kromatikus és akromatikus bemutatásának alkalmával. A pszichofizikai vizsgálatunk azt támasztja alá, hogy kísérleti állataink ugyanúgy helyesen kategorizálják a fekete-fehér, mint a színes képeket.

Eredményeinkből következik, hogy vannak sejtek az IT kéregben, melyek szerepet játszanak az állatok viselkedése által is megerősített színinvariáns tárgyfelismerésben alacsony színdiagnosztikájú képeknél.

Témavezetők: Dr. Chadaide Zoltán, Tompa Tamás, Prof. Benedek György
Beosztásuk: kutató; egyetemi tanársegéd; tanszékvezető egyetemi tanár

PSZICHOLÓGIA

A PANASZKODÁS TERMÉSZETRAJZA

A dolgozat szerzője: Gárdián Lajos, Sefcsik Tamás
Intézmény: Szegedi Tudományegyetem Pszichológia tanszék, Szeged

A mindennapi élet része a panaszkodás. A vizsgálatunkhoz az elméleti háttérrel a kommunikáció, a stressz, a megküzdés, a társas támogatás és az ego-pszichológia területeiből állítottuk össze. De mit is értünk panaszkodás alatt? Vizsgálatunk választ igyekszik adni erre a kérdésre, továbbá, hogy milyen gyakran, miért és kinek panaszkodunk, és kik panaszkodnak nekünk. Válaszokat kerestünk, adtunk arra a kérdésre, hogy mit várunk a panaszkodástól és hogyan fogadjuk a mások panaszkodását. A nők és a férfiak panaszkodása közötti különbségeket is elemeztük. Az életünk fontos területein és témáiban a panaszkodás fogadtatását jártuk körül. A vizsgálatunkban 124 egyetemi hallgató vett részt, átlagéletkoruk 19,57 év. Az általunk szerkesztett panaszkodás kérdőívre adott válaszokat kvalitatív módon, fenomenológiai tartalomelemzés alapján dolgoztuk fel. Az eredményeink a panaszkodás jelenségének mind teljesebb megértését teszi lehetővé, elsősorban pszichológiai szemszögből. Az eredmények ismeretében lehetővé válik a korosztályok közötti és a kultúrközi különbségek vizsgálata a panaszkodás alapján. Továbbá, általunk végzett munka alapján lehetővé válik egy a kvantitatív vizsgálatra alkalmas panaszkodás-kérdőív szerkesztése.

Témavezető: Dr. Fülöp Márta
Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

A TANÍTÓK PÁLYAKÉPE A SZEMÉLYISÉG ÉS A PSZICHÉS EGÉSZSÉG FÜGGVÉNYÉBEN

A dolgozat szerzője: Gazdag Gabriella, Klepe Anita
Intézmény: Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely

Egyre több vizsgálati- és statisztikai adat mutat rá a pedagógus pálya-, a pályát választók problémáira, a pedagógusok romló pszichés és szomatikus állapotára, melynek okai nemcsak a makro- és mikro környezetben, hanem interperszonális és intrapszichés tényezőkben egyaránt keresendők.

Dolgozatunkban arra keresünk választ, hogy a multikauzalitásból kiemelt néhány tényező (pl. munkával-, eszközi ellátottsággal-, anyagi juttatással, terheltséggel-, kapcsolatrendszerrel való elégedettség) hogyan hat a tanítói pályát választók pályafejlődésére, a stresszel szembeni rezisztenciát erősítő személyiségtényezőkre. Kíváncsiak voltunk, hogy megjelenik-e, és ha igen, milyen arányban a kiégés szindróma körükben, továbbá milyen tényezők befolyásolhatják ennek mértékét.

Vizsgálatunk egy 1989-1990-es felméréssorozat folytatása. Az akkor tanító szakra felvételizettek újbóli vizsgálatát tűztük ki célul, melyhez egy áltatunk összeállított, a pályafejlődést- és pályaképet vizsgáló kérdőívet, a Pszichológiai Immunrendszert vizsgáló tesztet (Oláh, 1997), és a Maslach-féle Kieégés tesztet (Byrne, 1991) alkalmaztuk.

Adataink statisztikai elemzésében a csoportok közötti különbségekre (varianciaanalízis) és a változók együttjárására (lineáris korreláció, khi-négyzet próba) fókuszálva kerestünk feltevéseinkre választ. Eredményeink néhány, a tanítói pályán maradó, a pályát elhagyó, és a diploma megszerzése után más pályát választó csoportok közötti különbségre rámutat, melyek a pályaszocializáció szempontjából hasznos információval szolgálhatnak.

Témavezető: Holecz Anita
Beosztása: főiskolai tanársegéd

PSZICHOLÓGIA

MATEMATIKAI ÉS ZENEI KÉPESSÉGEK VIZSGÁLATA 10-14 ÉVES GYEREKEKNÉL

A dolgozat szerzője: Gombás Judit, Stachó László

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia Intézete, Budapest

A zenei és a matematikai képesség összefüggése gyakran visszatérő kérdés az emberi gondolkodásról szóló laikus pszichológizálásban. Mindmáig nem tudunk azonban olyan pszichológiai kutatásról a nemzetközi szakirodalomban, amely rendszeresen vizsgálta volna a matematikai és a zenei képesség kapcsolatának kérdését. E kérdés megválaszolására próbavizsgálatot végeztünk, és további teszteléseink - 10-14 éves iskolások részvételével - jelenleg is folynak. Tanulmányunkban a jelenleg folyó tesztelések eredményeit is ismertetni fogjuk.

Próbavizsgálatunkban 10-11 éves iskolások zenei és matematikai képességét teszteltük. A zenei képesség tesztelésére az egyik legmodernebb, külföldön széles körben alkalmazott tesztet, az Advanced Measures of Music Audiation tesztet (AMMA; Gordon-teszt) használtuk. A matematikai képesség mérésére egy magyar iskolások matematikai képességét tesztelő vizsgálatban használt feladatsor általunk módosított változatát használtunk (Krasznai, 1992).

Kiinduló hipotézisünkben elfogadtuk azt naív vélekedést, amely szerint a képességtesztekkel mért matematikai képesség összefügg a zenei képességgel.

Próbavizsgálatunk eredményei megmutatták: 1. a matematikai tesztben elért összpontszám korrelál a zenei tesztben elért összpontszámmal ($r = 0.366$, $p < 0.05$), 2. a matematikai feladatokon belül a problémamegoldó feladatok pontszáma szignifikánsan korrelál a dallamazonosítás ($r = 0.365$, $p < 0.05$) és a 3. ritmusazonosítás pontszámával ($r = 0.51$, $p < 0.05$). Hipotézisünk már a próbavizsgálat során beigazolódott: a matematikai képesség összefüggésben áll a zenei képességgel.

Tanulmányunkban részletes képet adunk a részképességek közötti összefüggésekről (más matematikai képességtesztekkel folyamatban lévő teszteléseink alapján), és szólunk a zenei és a matematikai képesség kapcsolatainak kognitív pszichológiai és neuropszichológiai hátteréről.

Témavezető: Séra László

Beosztása: adjunktus

PSZICHOLÓGIA

JÁTÉKELMÉLET A GYAKORLABAN

A dolgozat szerzője: Gönci Dániel

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia Intézete, Budapest

Működik-e egy evolúció során kalibrálódott véletlengenerátor az agyban? A döntéselmélet keretein belül mindig is nagy hangsúlyt fektettek a véletlen észlelésének, becslésének tanulmányozása (Philips & Edwards, 1966; Tversky & Kahneman, 1982; Englander, 1999). Nélkülözhetetlen is mindez egy olyan elméleti keretben, ahol úgy kezeljük az embert, mint egy determinisztikus lényt egy sztochasztikus világban. Van azonban a döntéselméletnek egy nyúlványa, amely egészen másképpen gondolkodik az emberi döntéshozatalról. A játékelmélet keretén belül olyan helyzeteket vizsgálunk, ahol egy adott kétszereplős játékban a játékosok döntései sokszor megisméltódnak. Az ilyen helyzetekben nem kielégítő az egyedi döntések vizsgálata, hanem a döntések sorozatának mintázatait állítjuk a középpontba. Neumann tétele (lásd Filep, 1985) és annak továbbfejlesztési alapján ezen helyzetekben kiszámolható egy optimális kevert stratégia (OKS). Amennyiben mindkét játékos az OKS szerint játszik, akkor egyiknek sincs érdekében eltérni az adott stratégiától, feltételezve, hogy mindkettő a saját nyereségének maximalizálását tűzte ki célul. Egy OKS megmondja, hogy az adott játékos milyen valószínűséggel válassza az egyes alternatívákat.

Használhatóak-e ezek az OKS-ek a mindennapi ember számára? Vizsgálatunkban a Kő-Papír-Olló játéknak egy módosított változatát játszották párosával a kísérleti személyek. A játék első 72 menetében a kísérleti személyek saját belátásuk alapján játszottak. A játék második 72 menete előtt mindkét játékosnak megmondtuk a kiszámolt OKS-t. Kíváncsiak voltunk egyrészt arra, hogy az emberek saját belátásuk szerint az OKS szerint játszanak-e, azaz beáll-e "magától" az egyensúlyi állapot. Másrészt meg akartuk tudni, hogy az OKS ismertetése után a játékosok döntéseinek eloszlása közelít-e az OKS által jósolt eloszláshoz.

Az eloszlások χ^2 -próbával végzett összehasonlításából az látszik, hogy az OKS ismertetése előtt nagy az eltérés a két eloszlás között ($\chi^2=6,6$; $f=2$; $p=0,05$), az OKS ismertetése után azonban a két eloszlás jelentősen megközelíti egymást ($\chi^2=3,6$; $f=2$; $p=-$).

Eredményeink azt mutatják, hogy az emberek sorozatos döntési szituációkban képesek adott valószínűséggel választani a különböző alternatívák között. További vizsgálatainkban a véletlen döntések generálásának vizsgálatával kívánjuk kiegészíteni a véletlen észleléséről már megszerzett tudásunkat.

Témavezető: Dr. Mérő László
Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

EGY ELŐZETES LETARTÓZTATÁSBAN LÉVŐ FIATALOKKAL VÉGZETT CSOPORTMUNKA HATÉKONYSÁGVIZSGÁLATA, AVAGY EGY ALTERNATÍV RESZOCIALIZÁCIÓS PROGRAM

A dolgozat szerzője: Gossányi Judit, Szeverényi Gábor
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

A kutatás célja, hogy egy reszocializációt segítő csoportmunka hatékonyságát bebizonyítsa, valamint, hogy megvizsgálja, hogy a dolgozat szerzői által kidolgozott csoportfoglalkozás-sorozat pozitív személyes változásokat indukál a résztvevőknél. A kutatás célja továbbá egy olyan módszertani anyag kidolgozása, amely más hasonló b.v. intézetek munkájába is adaptálható.

Az előkutatás célja a leghatékonyabb csoporteljárás kidolgozása, a célcsoport sajátosságaihoz adekvát csoportmódszerek felépítése volt.

Hipotézisek:

1. Az előzetes fogvatartásban lévő fiatalokkal végzett csoportmunka pozitív változásokat idéz elő a csoporttagok érettségében, gondolkodásuk decentralizálásában, tervkészítésükben, szociális bizalmuk fejlődésében, agressziójuk kezelésében és a társadalmi normák elfogadásában.
2. Az előkutatás tapasztalatai alapján kidolgozott módszertani eszköztár hatékonyan alkalmazható a kutatott csoport esetében.

Módszerek: 1. Jesness-féle kérdőív (1965.), 2. megfigyelés: és annak regisztrálása (jegyzőkönyv), 3. csoportdinamikai elemzés, 4. csoport, mint a változás előidézésének eszköze: értékfeltárás, önismeret, konfliktuskezelés, dramatikus elemek, strukturált gyakorlatok, szabad interakciós beszélgetések, 5. interjú.

Kapott eredmények: A kérdőív 11 személyiségvonást mér. A csoport elején és végén felvett kérdőívek eredményei között 5 dimenzióban igen számottevő és fontos változást regisztráltunk. A skálánkénti számított átlagértékeket tekintve 5 személyiségváltozás esetében pozitív eredményt kaptunk. A csoportdinamikai történések igazolják a szerzők által kidolgozott foglalkozás-sorozat érvényességét a büntetés-végrehajtásban.

Témavezető: Dr. Ludányi Ágnes
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

**HOMOGÁMIA ÉS/VAGY IMPRINTING
A PÁRVÁLASZTÁSBAN**

A dolgozat szerzője: Gyuris Petra

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs

Kísérletünk célja, hogy eldöntsük: az imprinting vagy a homogámia játszik-e nagyobb szerepet a párválasztásban.

Ehhez tablókat készítettünk. Az első tablónál baloldalon a nő apjának fényképe, jobb oldalon a férj képe volt látható három kontrollszemély képével. A kísérleti személyek feladata az volt, hogy hasonlósági sorrendet állítsanak föl az arc jellegzetességei alapján a bal oldali képhez.

A következő tablón ugyanez volt a feladat, de a baloldalon a nő fényképe volt látható. A következő tablósorozaton nem az édesapjukkal nevelkedett nők, férjeik és mostohaapjuk fényképe volt látható ugyanezen szisztéma szerint.

A statisztikai adatok alapján azt várjuk, hogy a mért hasonlóság a nevelőszülőkkel nevelkedett nők férjeik és nevelőapjuk között nagyobb, mint a házaspárok között. Ugyanezt várjuk az édesszüleikkel nevelkedett nők esetében. Ha ez így lesz, akkor arra lehet következtetni, hogy a nők inkább az apjukat, mint magukat használják templátként a párválasztáskor. Így a homogámia és az imprinting is szerepet játszik a párválasztásban, de nagyobb hangsúlyt kap az imprinting.

Témavezető: Dr. Bereczkei Tamás
Beosztása: tanszékvezető, egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

TETOVÁLÁS - BEAVATÁS - ÖNKIFEJEZÉS

A dolgozat szerzője: Havasi Tünde, Varga Andrea
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pszichológia Intézet, Pécs

A tetoválás az emberi társadalmakban ősidők óta az önkifejezés eszközeként jelenik meg, természeti népeknél a beavatási szertartások kiemelt része. A tetoválás felhelyezése nagy fájdalommal jár, így ennek átélése is hozzájárul annak a változásnak a megerősítéséhez, amelyre a beavatási rituálék irányulnak. Úgy gondoljuk, hogy a tetoválás fennmaradásában és nagyfokú elterjedésében a nyugati kultúrákban illetve Magyarországon szerepet játszik az, hogy nincsenek megfelelő intézményes keretek, amelyek segítenék a serdülőkorból az ifjúkorba való átmeneti időszak - identitáskrízis - megoldását. Feltételezzük, hogy a tetoválás egyfajta próbatétel, a vele járó fájdalom méltó elviselése kihívás, tehát kvázi-beavatás értékű. Másfelől a választott minta jelentése által megfelelő eszközként szolgálhat az önkifejezéshez. Vizsgálatunkban 18 (17 fő 21-32 év közötti, 1 fő 40 éves) tetovált személlyel készítettünk félig strukturált interjúkat, melyeket részleges tartalomelemzésnek vetettünk alá. Ugyanezekkel a személyekkel felvettünk egy a testkép/éncép jellemzőit, annak is az önértékelés aspektusát mérő kérdőívet is. A vizsgálat további részében kérdőívet töltettünk ki 20- 20 16 éves, 21 éves és középkorosztályba tartozó személlyel, amely a fájdalomhoz való viszonyukra, annak megélésére irányult. Eredményeink szerint igazolódott az a feltevésünk, mely szerint a tetovált személyek számára a tetoválással járó fájdalom, maga a tetoválás menete próbatétel, az átmeneti időszakokra különösen jellemző, és egyben az önkifejezés egy módja is. Vizsgálatunk kitért arra is, hogy a tetováltatott minta és az önkifejezés milyen összefüggéseket mutat.

Témavezető: Révész György
Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

“KOGNITÍV AGYI FUNKCIÓ” ÉRTELMEZÉSE A P300 ÉS A REAKCIÓIDŐ TÜKRÉBEN

A dolgozat szerzője: Jakab Attila, Szegyiva Zsolt
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Pécs

A dolgozat célja, hogy a “kognitív agyi funkció” értelmezésére használt két mérési eljárás, nevezetesen a P300-as agyi ERP potenciál és a reakcióidő, szoros együttjárását feltárja. Ma már mérések sokasága igazolni látszik a P300-as potenciál szerepét az információfeldolgozásban. A kutatók egy csoportja a kategorizációs folyamatok lezáró aktusaként értelmezi, mások az anticipációs folyamatokkal hozzák összefüggésbe. Más vizsgálatok az agyban végbemenő degeneratív elváltozásokkal (agyhi hipoxiás állapot, Alzheimer-kór, Parkinson-kór stb.) hozzák összefüggésbe: a P300 latenciája arányos a kognitív deficit mértékével, a potenciál latenciája megnövekszik. Sok kutató nemcsak a P300 változását, hanem a reakcióidő karakterisztikáját is értelmezi: általában a P300 eltolódását a reakcióidő, megnyúlása követi.

Munkahipotézisünk: Odd-ball paradigmában dolgozva a P300-as potenciál eltolódását a reakcióidő eltolódása követi, a reakcióidő mindig a P300-as potenciál leszálló ágának 60-70 százalékában jelentkezik, és szórása hibahatáron belül megegyezik a P300 csúcsainak szóródásával.

Munkamódszer: a kísérletet Odd-ball paradigma keretein belül végeztük. Kétféle inger használtunk: 250 Hz / 200 ms mély és egy 1000 Hz / 20 ms magas hangot. A szinuszos hangok 80 dB-es hangnyomással egy 33 cm-es csövön 1 ms alatt érik el a fület.

Célunk egy költségkímélő számítógépes rendszer tervezése, mely alkalmas, a fent említett P300-as potenciál és a reakcióidő együttjárása következtében, csupán a reakcióidő segítségével a “kognitív agyi funkció” feltérképezésére, kognitív deficitek feltárására.

Témavezető: Kellényi Lóránd
Beosztása: tudományos főmunkatárs, MTA

PSZICHOLÓGIA

MUNKAMEMÓRIA A VAKOKNÁL

A dolgozat szerzője: Jáki Zsuzsanna
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs

Vizsgálatomban abból a feltételezésből indultam ki, hogy a vakoknak fokozott munkamemória működésre lehet szükségük; mivel auditoros és tapintási adatbevitelre szorulnak ott, ahol a látóknak a vizualitás is rendelkezésükre áll. A vizualitáshoz képest a vakok rendelkezésére álló modalitások inkább soros, nem pedig párhuzamos adatbevitelt tesznek lehetővé. Ez szükségessé teszi az információ rövid távú megtartását, amiért a tudomány mai álláspontja szerint a munkamemória felelős. Vizsgálatomban 3., 4., 5., és 6. osztályos vak gyerekek munkamemória teljesítményét hasonlítottam össze látó kontroll csoportokéval. A komplex verbális munkamemória mérésére Daneman és Carpenter(1980) olvasási terjedelem próbájának mintájára készítettem egy a vak gyerekeknél inkább alkalmazható próbát. A fonológiai hurok kapacitásának feltérképezésére a számterjedelem- és a nem szó ismétlési próbát alkalmaztam. Az adatok feldolgozása folyamatban van. A kutatás hasznosíthatóságát abban látom -amennyiben sejtésem beigazolódik- ,hogy ezek alapján sikeres képességfejlesztésre számíthatunk a vakoknál azokon a területeken, melyekhez elengedhetetlen a jó munkamemória-kapacitás. Engem személy szerint az idegennyelv-tanulás érdekel ezzel kapcsolatban a legjobban.

Témavezető: Bernáth László
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

A HIPNOTIKUS FOGÉKONYSÁG ÉS A SZÁMÍTÓGÉPES JÁTÉKBA VALÓ BEVONÓDÁS VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Józsa Balázs

Intézmény: Debreceni Egyetem Pszichológia Intézet, Debrecen

A dolgozat arra a kérdésre keresi a választ, hogy milyen összefüggések mutathatók ki a hipnotikus fogékonyság és a számítógépes játékba való bevonódás között. A vizsgálatban 35 személy vett részt, akiknek hipnotikus fogékonyságát a vizsgálat első részében a Harvard Csoport Skálával (HCsS, Shore & Ore, 1963), a bevonódás mértékét pedig a Tellegen Abszorpciós Skálával (TAS, Tellegen & Atkinson, 1974) mértük. A vizsgálat második részében a kísérleti személyeket egy számítógépes játék-szituációba helyeztük. A számítógépes játék előtt a résztvevők kitöltötték egy kérdőívet - a számítógép-használattal és számítógépes játszási szokásaikkal kapcsolatban -, a játék után pedig egy élményfeltáró kérdőívet (Phenomenology of Consciousness Inventory - PCI, Pekala, 1982). A feltett kérdés megválaszolására PCI által kapott eredményeket (különös tekintettel az abszorpciós faktorra), a TAS értékeit, valamint a hipnotikus fogékonyság mértékét vettem össze.

Az eredmények azt mutatták, hogy nincs szoros összefüggés a játék során fellépő bevonódás és a hipnotikus fogékonyság, valamint a hipnózisba való bevonódás között, de mindazonáltal a két esemény során végbemenő figyelmi, emlékezeti, gondolkodásbeli változások hasonlítanak egymásra. A kutatási eredmények lehetőséget teremtenek arra, hogy jobban megismerjük a bevonódás természetét és a számítógépes játék során lezajló folyamatokat, amelyek hasznosnak bizonyulhatnak a manapság rendkívül elterjedt számítógépes szórakoztatóiparnak emberre gyakorolt hatásának megértésében.

Témavezető: Dr. Csákó Rita
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PSZICHOLÓGIA

**NARRATÍVÁTLANSÁG - KULTURÁLIS SÉMÁK ÉS A
SORSTALANSÁG**

A dolgozat szerzője: Kaposi Dávid
Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Dolgozatom középpontjában Kertész Imre Sorstalanság című regénye áll, maga az elemzés azonban reményeim szerint túlmutat az irodalomtudomány keretein.

A művet Holocaust-visszaemlékezések kontextusába helyezve kísérelem meg elemezni, bemutatván, hogy a regény miképpen kezel egyes, a szóbeli visszaemlékezések kapcsán is felmerülő problémákat.

Elemzésem szerint a Sorstalanság a szóbeli emlékezések egyik jelenségét, az “ellenállást a narratíváknak” állítja középpontjába, amennyibe valósággal szisztematikusan bontja le a befogadás fogalmi kereteit, azaz olyan mindennapi sémák, fogalmak Auschwitzcal szembeni használhatatlanságát mutatja be, mint élet, lélek, szabadság stb.

Legvégül pedig a zsidóság fogalmának szisztematikus dekonstruálását követem figyelemmel a mű során.

Témavezető: Kónya Anikó
Beosztása: docens

PSZICHOLÓGIA

A KORAI NAVIGÁCIÓS TAPASZTALATOK, A SZORONGÁS ÉS A FÉLELMEK HATÁSA A TÁJÉKOZÓDÁSI STRATÉGIÁK ALAKULÁSÁRA

A dolgozat szerzője: Kerekes Zsuzsanna, Makány Tamás
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudomány Kar
Pszichológia Intézet, Pécs

A vizsgálatban kérdőívek segítségével vizsgáltuk 263 egyetemi hallgató (140 nő, 123 férfi) élményrendszerét, a szorongások, félelmek, korai tárgykapcsolatok és navigációs tapasztalatok vonatkozásában.

Feltételezésünk szerint a személyek tájékozódási stratégiájának kiválasztásában a környezet fizikai paraméterein, a navigáló személy nemén kívül szerepet játszanak a kora gyermekkorban szerzett tájékozódási tapasztalatok, ezek mennyisége, a szorongás, a félelmek és a korai tárgykapcsolatokra való visszaemlékezés.

Kimutatható, hogy a nők idegen helyen az útvonalkövető stratégiát preferálják, míg a férfiak az orientációs stratégiát

Eredményeink szerint a stratégia preferencia, olyan kognitív beállítódásokat tartalmaz, melyek nemre specifikus moduláció mellett, befolyásolja az egészséges személyek mindennapi szorongás elhárító rendszerének hatékony működését.

A férfiak tekintetében a szorongás a biztonságos körülmények kiharcolására, megszerzésére és folyamatos megvédésére irányul, illetve a megvédés képességével kapcsolatos kompetencia hiányával függ össze. Ők inkább preventív térbiztosítási szemlélettel rendelkeznek.

Nőknél ez a környezettel kapcsolatos bennfoglaló, megtartó és megőrző jellegű szereppel függ össze, ők az aktív, védelmet kereső térszemléletet részesítik előnyben.

A szorongás és a félelmek tehát befolyásolják a téri tájékozódási preferenciát, melynek mértéke felnőtt, egészséges személyeknél a szülői gondoskodásra való visszaemlékezéssel kapcsolatot mutat.

Témavezető: Dr. Kállai János
Beosztása: egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

CSALÁD A POLITIKA ÁRNYÉKÁBAN

A dolgozat szerzője: Kocsis Kamilla, Melisek Gabriella
Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Piliscsaba

A 2002-es választások eléggé felborzolták a kedélyeket, még hónapokkal később is voltak tüntetések, tiltakozások, adtak be indítványokat a szavazatok újraszámolásáért, beszélgettek erről az emberek utcán, otthon, barátokkal, családtagokkal, idegenekkel. Dolgozatunk célja az volt, hogy irányvonalat adjunk a család és politika viszonyának megértéséhez. Elsősorban a családban felmerülő konfliktusokat igyekeztünk feltérképezni a választásokat megelőzően, illetve azt követően. Nem az egész populációra nézve szerettünk volna megállapításokat tenni, csupán arra a sajnálatos tendenciára kívántuk felhívni a figyelmet, hogy a politika egyre inkább belefolyik a családok mindennapi életébe. A politikai ideológiák mások által megfogalmazott, kívülről behozott értékek és az ebből származó konfliktusok nem a család saját belső dinamikájából fakadnak. Hipotézisünk az volt, hogy ha a politika által képviselt értékek kerülnek egymással szembe a családokon belül, akkor a családtagok más konfliktusmegoldó stratégiákhoz nyúlnak (heurisztikák), mint egyébként. Továbbá feltételeztük azt is, hogy az így kialakult viták gyakoribbak és hevesebbek. A vizsgálatunkat általunk kidolgozott kérdőíves módszerrel végeztük. A vizsgálatba bevont családoknak két kérdéssort kellett kitölteniük, az egyik az általánosan alkalmazott konfliktus megoldási stratégiákkal, konfliktusok gyakoriságával, erősségével foglalkozott, másik pedig ugyanezekkel a politikai választások kapcsán. Eredményeink igazolni látszanak feltevéseinket, azt azonban hangsúlyoznunk kell, hogy ezek nem általános tendenciák, de egy későbbi vizsgálat alapjául szolgálhatnak.

Témavezető: Boross Ottília
Beosztása: adjunktus

PSZICHOLÓGIA

**EGY OKTATÁSI INTÉZMÉNY JELLEGZETES
KONFLIKTUSAINAK ELEMZÉSE ÉS EGY
ALKALMAZHATÓ KONFLIKTUSKEZELÉSI PRO-
GRAM ÖSSZEÁLLÍTÁSA**

A dolgozat szerzője: Kovács Annamária
Intézmény: Széchenyi István Egyetem, Győr

A konfliktusok a társas együttlét és emberi kapcsolatok kialakítása során a mindennapi élet, iskolai élet és a pedagógiai tevékenység szerves részét képezik. A dolgozat bemutatja egy adott intézmény jellegzetes konfliktusainak az elemzését és egy alkalmazható konfliktuskezelési programot.

Segítséget nyújt a tanároknak és tanulóknak egyaránt abban, hogy fel tudják ismerni, és erőszakmentesen tudják kezelni a kialakult problémákat. A dolgozat kiemelten foglalkozik a pedagógiai konfliktussal, a konfliktusok lehetséges forrásaival, színtereivel, valamint a jellegzetes konfliktushelyzetekkel és feloldási technikákkal.

A pályamű rendszerezi a szociometriai kérdőívek és interjúk alapján szerzett információkat és a jellegzetes iskolai konfliktusokat. Ismerteti a vizsgálat körülményeit és módszereit, majd bemutat egy alkalmazható konfliktuskezelési módszert. A dolgozat egy lehetséges konfliktuskezelési programot is ajánl, amellyel a pedagógusok munkáját kívánja segíteni.

Témavezető: Dr. Földes Zoltán
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

AZ EGYEDFEJLŐDÉS GENETIKAI ALAPÚ EGYÉNI KÜLÖNBSÉGEINEK EVOLÚCIÓS PSZICHOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSE

A dolgozat szerzője: Kovács Kristóf

Intézmény: Szegedi Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Szeged

Az evolúciós pszichológia a lélektan egyik új irányzata, amely a pszichés jelenségeket adaptációnak tekinti, és funkcionális magyarázatokat ad azok eredetére. Az evolúciós pszichológia ugyanakkor nem csak átfogó megközelítés a pszichológiai működések disztális magyarázatára, hanem több szempontból határozott állásfoglalás a lélektan olyan aktuális dilemmáiban, mint például a szimbolikus megismerés - konnekciónizmus vita, az elme moduláris és egységes architektúrájával kapcsolatos kérdések vagy az erős mesterséges intelligencia hipotézis érvényessége.

Dolgozatomban megmutatom, hogy az evolúciós pszichológia egy további kérdésben is radikális álláspontot képvisel: az egyéni különbségeket a fenotipikus plaszticitással magyarázza. Ez azt jelenti, hogy a változatosság kialakulását egy adaptív, veleszületett, és ugyanakkor univerzális mechanizmushoz köti, amely különféle környezeti inputok hatására különféle fenotípusokat alakít ki. A genetikai alapú változatosságot pedig az evolúciós pszichológia a priori nem tekinti adaptációnak. Így - bár sok tekintetben innátistának tekinthető - az egyéni különbségek magyarázatában határozottan környezetelvű álláspontot képvisel.

Bemutatom az ezzel a felfogással szemben felhozható érveket az etológiából, a genetikus személyiségpszichológiából és az intelligencia örökletességével kapcsolatos vizsgálatokból. Végül egy olyan vizsgálatot mutatok be, amely az evolúciós pszichológia egyik legtöbbet vizsgált kérdése, a szexuális viselkedés egyedfejlődésében mutatott változatosság kapcsán hívja fel a figyelmet a genetikus tényezők fontosságára.

Témavezető: Dr. Bereczkei Tamás

Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

ARTHUR JENSEN ÉS AZ IQ-VITA 1969-TŐL 2000-IG

A dolgozat szerzője: Kovács Kristóf

Intézmény: Szegedi Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Szeged

A dolgozatban - Arthur Jensen munkásságát és annak recepcióját középpontba helyezve - áttekintem az IQ-vita elmúlt 30 esztendejének történetét. Bemutatom az általános intelligencia klasszikus, örökléselvű koncepcióját, valamint az azzal szembeni legfontosabb kihívásokat és bírálatokat. Külön hangsúlyt helyezek a koncepció társadalmi vonatkozásaira és jelentőségére, valamint a biológiai orientáltságú intelligenciakutatás helyére a pszichológiában.

Jensen pályájának rövid ismertetése után összefoglalom leghíresebb, 1969-es cikkének érvelését az intelligencia csoportkülönbségeinek örökletességéről. Áttekintem az azzal szembeni kritikák változását az elmúlt három évtizedben, valamint a legfontosabb alternatív elméleteket, mint amilyen például a praktikus, az érzelmi vagy a többszörös intelligenciák elmélete. Megmutatom, hogy Jensen újabb munkáiban és nemrég megjelent összefoglaló monográfiájában hogyan reagált ezekre a bírálatokra. Végül bemutatom a közelmúltban újra fellángoló IQ-vitában elhangzott legfontosabb érveket. Ez utóbbi vitában Pléh Csabával részt vettünk, így a saját kritikánkat és Jensen viszontválaszát is ismertetem.

Végül azt igyekszem megmutatni, hogy a megismerés egyéni különbségeire vonatkozó elméletek hogyan illeszkednek az univerzális működésekre és a megismerési architektúrára vonatkozó kognitív pszichológiai elméletekkel.

Témavezető: Dr. Pléh Csaba

Beosztása: egyetemi tanár

PSZICHOLÓGIA

CSALÁDI SZOCIALIZÁCIÓ ÉS AZ IGAZSÁGOS VILÁGBA VETETT HIT: EGY KULTÚRKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

A dolgozat szerzője: Krotos Hajnalka

Intézmény: Debreceni Egyetem Munka - és Szociálpszichológia Tanszék,
Debrecen

Jelen dolgozatom célja, hogy egy kulturális összehasonlítás keretében megvizsgáljam, hogyan zajlik a családi szocializáció két eltérő társadalmi közegben, Magyarországon és Japánban, továbbá hogy a családi szocializáció menete miként befolyásolja az egyén igazságos világba vetett hitét. Mivel az igazságos világba vetett hit hatással van az egyén szubjektív jólétének alakulására, arra a kérdésre is szerettem volna választ kapni, hogy ez hogyan valósul meg a két társadalomban. A felmérés kérdőíves vizsgálat formájában zajlott magyar és japán egyetemi hallgatók részvételével. A személyes igazságos világba vetett hitet a Személyes Igazságos Világba Vetett Hit Skálával (Dalbert, 1999), míg az általános igazságos világba vetett hitet az Általános Igazságos Világba Vetett Hit Skálával (Dalbert, Montada, & Schmitt, 1987) mértük. Azt, hogy a kísérleti személyek milyennek látták szüleik nevelési gyakorlatát, retrospektív módon a Családi Szocializáció Kérdőívvel (Goch, 1998) mértük, amely kérdőív ugyanazon tételeket tartalmazza az apára és az anyára vonatkozóan, és a családi környezet mellett leírja a szülői nevelési célokat, attitűdöket és stílusokat is. A vizsgálat eredményei alátámasztják az individualista és kollektivisták társadalmakban meglévő különbségeket, amelyek megnyilvánulnak a szülői nevelési gyakorlatban és az igazságos világba vetett hitben. Ezen eredmények elősegíthetik a vizsgált jelenségek alaposabb tanulmányozását, valamint azáltal, hogy rávilágítanak a kulturális különbségekre, lehetővé teszik ezen különbségek mélyebb megértését.

Témavezető: Dr. Katona - Sallay Hedvig

Beosztása: egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

“ÖLELJ ÚGY, HOGY JÓ LEGYEN!” A TESTI KONTAKTUS VIZSGÁLATA EGYETEMISTÁKNÁL

A dolgozat szerzője: Lányi Katalin

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Debrecen

Az érintés szerves része a társas kapcsolatoknak. Evolúciós gyökerekre vezethető vissza. Kora gyermekkori deprivációjakor a személyiségfejlődés súlyos zavarokat szenved, de felnőttkorban is elengedhetetlen a kiegyensúlyozott érzelmi élethez. Vizsgálatomban céloom az egyetemisták érintési szokásainak feltérképezése volt, különös tekintettel a vigasztaláskor megnyilvánuló testi kontaktusra. A jelenség leírásához egy öt független változóból álló modellt állítottam fel, mely faktorok a következők: nem, szituáció, kapcsolat, az érintés iránya (kezdeményező vagy fogadó) és formája. A függő változó a vizsgálat első felében az érintésforma válaszok közötti megoszlása, a kutatás második felében pedig, ahol már csak a vigasztalást néztem, az érintés gyakorisága volt. A módszerek közül a kérdőívre esett a választásom. A nyitásként lefolytatott interjúkat két kérdőíves vizsgálat követte. Az elsőben kilenc szituáció legtipikusabb érintésformáit mértem fel a baráti és szülőkapcsolatok esetén, a másodikban a vigasztaláskor legvalószínűbben megjelenő kilenc érintésforma gyakoriságát az érintés irányának a figyelembe vételével. Az eredmények a nemek közötti jelentős eltérésekre, a kapcsolat jellegének meghatározó szerepére mutatnak rá, felhívják a figyelmet az érintés típusának szerepére, rávilágítanak a szülőkapcsolat érintés terén is megnyilatkozó aszimmetriájára és az igények kielégítettségére. A kutatás az érintés kevésbé kutatott témaköréhez kívánt hozzájárulni új szempontok beemelésével.

Témavezető: Dr. Bugán Antal

Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

**A BÁBJÁTÉK PSZICHÉS JELLEMZŐI
AZ ÓVODÁSKORÚ GYEREKEK BÁBJÁTÉKÁBAN**

A dolgozat szerzője: Lengyel Andrea
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

A dolgozatom első fejezetében a gyakorlati vizsgálatokhoz adekvát elméleti anyag olvasható (az óvodáskor, a játéktevékenység és kiemelten a bábjáték jellemzői).

A vizsgálatom célja: a különböző szociális helyzetű gyermekek vizsgálata bábjátékon keresztül. A vizsgálatok elvégzéséhez, eszközként Polcz Elaine-féle bábtesztet szolgált.

A megvizsgált populáció a következő volt: két (10 fő/csoport) gyerekcsoport. Az egyik csoport egy családok átmeneti otthonában élő szülők gyerekeiből tevődött össze, míg a másik csoport tagjai egy normál óvoda gyerekei voltak.

Hipotézisem: a gyermekek a bábjátékukban megjelenítik a mindennapi élettörténeiket és konfliktusait, illetve, hogy a bábozás technikai minősége egyenes arányban áll a gyermekek fejlettségével.

Alkalmazott módszerek, technikák és a vizsgálat menete: "Kötetlen beszélgetés bábokkal" (elővizsgálat). Ezzel a céllal az volt, hogy kapcsolatot teremtsék a gyerekekkel, információt gyűjtsék a magatartásáról, viselkedéséről.

Vizsgálatok: 1. "Egyszemélyes bábozás": e módszer a következőképpen épül fel: a gyerekeket megkérem (egyesével), hogy bábozzanak el egy-egy történetet, amit soha nem hallottak, nem láttak még, hanem ők találtak ki. A cél az volt, hogy megfigyeljem megjelennek-e előadásaikban a mindennapi életük szokás- és normarendje. 2. "Együttjátszás": ennek a vizsgálatnak a során a gyerekek közösen elbáboznak egy történetet, amit ők találtak ki. A cél megfigyelni a gyerekek együttműködő képességét, kreativitását, kommunikációs képességüket. 3. Agresszív reakciók megfigyelése: ezt a vizsgálatot az előző három rejtve tartalmazza, mert feltételeztem, hogy a gyerekek a játék során fognak konfliktushelyzetbe kerülni. Így meg tudtam figyelni a gyerekek agresszív helyzetben való reakcióját. Az elvégzett vizsgálatok a hipotéziseimet igazolták, melynek részletes elemzése a dolgozatomban olvasható.

Témavezető: Dr. Ludányi Ágnes
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

AZ ANYASZEREPE TUDATOS VÁLLALÁSA

A dolgozat szerzője: Lukács Barbara
Intézmény: Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás, Baja

Pszichológiai tanulmányaim megkezdése óta foglalkoztatott az anya-gyerek kapcsolat, az anyaság szerepköre. Eleinte, mint nőt és leendő anyát, később, mint pedagógust is megfogott a téma. Sokan talán fel sem fogják, mekkora felelősség megszülni és felnevelni egy gyereket. Hatalmas öröm is egyben, hiszen tudod, hogy belőled van, ő szerelmed gyümölcse, életed értelme.

A téma vizsgálatához az írásbeli kikérdezés módszerét választottam. A szakirodalom és a kérdőívekkel nyert adatok alapján próbáltam összefüggéseket feltárni, elemezni és értékelni.

Hipotéziseim:

- Az anyaság érzete öröklődik, de nagyban befolyásolják a környezeti tényezők.
  - Az anya-gyerek kommunikáció fontos a magzati kortól.
  - A nő szerepkonfliktusa: karrier vagy család?
  - Az anyaszerep elhárításának lehetséges okai és következményei.
  - A nevelés felelőssége: nemcsak gyermekeket nevelünk, hanem leendő szülőket is.
- A vizsgálat kimutatta, hogy a magasabb iskolai végzettség pozitívan befolyásolja az anyaszerep megélését, teljesítését.

Véleményem szerint lehetővé kellene tenni a pszichológia tantárgy oktatását főiskolai, illetve egyetemi képzés keretein kívül is. Ezáltal bizonyosan felkészültebben nézhetnénk az anyaság felelősségteljes és örömteli feladatai elé.

Témavezető: Bondor Béla
Beosztása: főiskolai adjunktus

PSZICHOLÓGIA

A SZEMANTIKAI ÁTTETSZŐSÉG HATÁSA A MENTÁLIS LEXIKON SZERVEZŐDÉSÉBEN

A dolgozat szerzője: Magyari Lilla

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Budapest

A magyar szemben a sokat vizsgált angol nyelvvel alaktanilag nagyon gazdag agglutinatív természete miatt. Sokkal bővebb anyagot nyújt a morfológiailag komplex szavak, a ragozási minták és szabályok realitásának vizsgálatára, így a pszicholingvisztika olyan fontos kutatási területe, mint a mentális lexikon vizsgálata számára is alkalmasabb terep.

Kísérletünk az ún. kettős modellek elméleti keretében született meg. Eszerint két alapvető nyelvi folyamatról beszélhetünk a mentális lexikon reprezentációjának szerveződésében. A morfológiailag egyszerű szavak reprezentálásáról a mentális lexikonban, ahol a szavak jelentése és fonológiai formája, illetve olyan szóspecifikus információk, mint az argumentumok tárolódnak, és egy szabály alapú rendszerről, amely a lexikai formákat komplexebb reprezentációba kombinálja. Az interakciós megközelítés szerint a képzett szavak esetén nem minden morfológiailag komplex szó reprezentálódik a grammatikai elemzésnek megfelelő külön egységekben, a képzés szemantikai áttetszősége befolyásolja a szabály alapú, grammatikai rendszer működtetését az egyes szavaknál. Kísérletünk magyar szavakon vizuális-vizuális priming technikát alkalmazva vizsgálta ezt a kérdést a szemantikailag áttetsző és nem áttetsző képzett szavakkal kapcsolatban. Az eredmények szerint valóban különbség volt szemantikailag áttetszőség szerint a szavak között, amely eltérő feldolgozási mechanizmusokra utal.

Témavezető: Dr. Pléh Csaba

Beosztása: egyetemi tanár

PSZICHOLÓGIA

**AZ INVERZ ANOREXIA
SZEMÉLYISÉGGORRELÁTUMAI**

A dolgozat szerzője: Major Anikó
Intézmény: Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely

Az evészavarok kutatásából az anorexia nervosa kapcsán feltárt, a férfiakat érintő problémaként jelent meg az inverz anorexia vagy izomdiszmorfia mint patológiás testképzavar. Dolgozatunkban arra keresünk választ, hogy testépítők körében megjelenik-e az inverz anorexia, és ha igen, milyen arányban. A testépítők csoportját összehasonlítottuk versenyszerűen sportolókkal (ezen belül is a kondicionáló termeket rendszeresen látogatók és az erőnlétüket egyéb módon fenntartók csoportjával), hogy a stresszel szembeni rezisztenciát erősítő személyiségtényezők, valamint a szociális és emocionális intelligencia faktorai között megjelenő különbségek kapcsán az inverz anorexia személyiségkorrelátumait bővíthessük.

Vizsgálatunkban egy általunk összeállított kérdőívre támaszkodtunk, melyben az inverz anorexia Pope-féle kritériumai mellett többek között a sportolással-, testépítéssel kapcsolatos szokásokra, az interperszonális kapcsolatrendszer jellemzőire, étkezési szokásokra, és testképjellemzőkre kérdeztünk rá. Emellett a Pszichológiai Immunrendszert vizsgáló tesztet (Oláh, 1997), és a Szociális és Emocionális Intelligencia Tesztet (Oláh, 1997) alkalmaztuk.

Adataink statisztikai elemzésében a csoportok közötti különbségekre (varianciaanalízis) és a változók együttjárására (lineáris korreláció, khi-négyzet próba) fókuszálva kerestünk feltevéseinkre választ. Az általunk vizsgált testépítők körében sikerült kiszűrniük a diagnosztikai kritériumoknak megfelelő személyeket. Eredményeink alapján néhány markáns különbség mutatkozott a személyiségben a csoportok közötti összehasonlítás alapján, melyből az önszabályozó rendszer diszfunkciója emelkedett ki erőteljesen.

Témavezető: Holecz Anita
Beosztása: főiskolai tanársegéd

PSZICHOLÓGIA

A MUNKAHELYI STRESSZTÉNYEZŐK VIZSGÁLATA ÜGYFÉLSZOLGÁLATI ELŐADÓK KÖRÉBEN

A dolgozat szerzője: Major Imola Réka

Intézmény: Debreceni Egyetem Pszichológia Intézet, Debrecen

A munkahelyi stressz témakörével nemcsak annak fiziológiai következményei miatt fontos foglalkozni. Az egyén szintjére lebontva súlyos problémákat okozhat, de a piacgazdaság világában a munkaadó gazdasági szempontját is figyelembe kell venni. A hosszan tartó munkahelyi stressz munkahely elhagyására is kényszerítheti a dolgozót. Egy megbízható, bevált munkaerő pótlása pedig sokkal több költségbe kerülhet a munkaadónak (kiválasztás, betanítás), mint hogyha a szervezetten belül kialakuló stresszkeltő helyzeteket próbálná orvosolni.

Vizsgálatom során azokat a legjellemzőbb sajátosságokat igyekeztem feltárni, melyek a vizsgált ügyfélszolgálati dolgozók (három biztosító és egy szolgáltató cég, összesen 83 fő) nagy részénél a stressz forrásait jelenthetik. Ezek megismerésével, a dolgozói jelzések és jellemzők mentén, bizonyos változtatások megvalósításával, nemcsak maguk a dolgozók lehetnek mentálisan egészségesebbek, s ezáltal hatékonyabb munkaerők, de közvetetten befolyásolják a munka minőségét, hatékonyságát és értékét is. Vizsgálati eszközüm a Munkahelyi Stressz Kérdőív (Organizational Stress Inventory, OSI, Cooper/Dienes, 1998) volt, melynek jelenleg még nincs magyar szentenderdje. Adataimat különböző statisztikai próbáknak vettem alá (pl. variancia-analízis, regressziószámítás). Annak ellenére, hogy ugyanolyan munkakörben dolgoznak a vizsgált személyek, a főhipotézisnek megfelelően különbségeket találunk a négy cég között. Annak viszont, hogy milyen (telefonon keresztüli vagy személyes) formában végzik az ügyfélszolgálati teendőket, nincs számottevő különbség a stressz mérhető dimenziói mentén.

A jövőbe tekintve fontosnak tartom a kérdőív munkaköri szentenderjeinek kialakítását. A vállalatok közötti versenyben fontos szerepe van az ügyfélszolgálat fejlesztésének (így a stressz csökkentésének), hiszen egyre inkább nő a minőségi szolgáltatások iránti igény.

Témavezető: Kun Ágota PhD
Beosztása: egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

EMBERI ÉS SZÁMÍTÓGÉPES PERCEPTUÁLIS KATEGORIZÁCIÓ ÖSSZEHAJONLÍTÁSA

A dolgozat szerzője: Makány Tamás, Feldmann Ádám
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Pszichológiai Intézet
Téri Tájékozódási és Pszichopatológiai Laboratórium, Pécs

Ebben a vizsgálatban az emberi és a komputeres perceptuális kategorizációs folyamatot hasonlítottuk össze. Két független, gyakorlott neurológus egészséges személyek, mágneses rezonancia vizsgálatából (MRI) származó hippocampus felvételeit elemezte. Az agyi képleteket megjelölték, körülrajzolták és szeletenként mégmérték. Ez a manuális eljárás magas szakmai tudást és nagy idői ráfordítást követel meg. E tevékenységet celluláris neurális hálózattal (CNN) modelleztük. A szakembertől és a neurális hálózattól származó adatok összevetése lehetőséget ad a két rendszer perceptuális kategorizációs folyamatainak összehasonlító elemzésére.

Kulcsszavak:

perceptuális kategorizáció, CNN, neurális hálózat, MRI, hippo campus.

Témavezetők: Dr. Kállai János, Dr. Nagy Ferenc
Beosztásuk: egyetemi docens, egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

A FŐVÁROSIÁK ILLETVE VIDÉKIEK MEGÍTÉLÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ SZTEREOTÍPIÁK VIZSGÁLATA TULAJDONSÁGSKÁLÁK SEGÍTSÉGÉVEL

A dolgozat szerzője: Markolt Norbert, Szabó Csilla, Szalontai István
Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Pszichológia Intézet, Debrecen

A közgondolkodás a világ számos pontján különbséget tesz a gazdaságilag fejlettebb, urbanizáltabb települések, ill. a kevésbé fejlett régiók lakói között. Mivel Magyarországon ez a szembeállítás leginkább a főváros és a vidék relációjában ragadható meg, dolgozatunkban budapesti ill. debreceni középiskolások bevonásával próbáltuk feltárni a jelenség háttérében meghúzódó sztereotípiát ill. egyéb csoportközi hatásokat.

A bipoláris tulajdonságskálák segítségével nyert adatok feldolgozása során faktoranalízist és nonparametrikus eljárásokat alkalmaztunk. A faktoranalízis a hipotézisünkben megfogalmazott hagyomány-modernitás sztereotípiát két dimenzióját mutatta ki, melyeket szociabilitás és haladás faktornak nevezünk el. A továbbiakban vizsgált csoportközi jelenségek közül sem az in-group - out-group hatás, sem a személyes kontaktusok gyakoriságának hatása nem volt kimutatható. Dolgozatunk legfontosabb konklúziója az, hogy létezik egy olyan markáns sztereotípiát, melyet a legtöbb középiskolás használ és elfogad, és melynek értelmében - a két csoport csaknem egyöntetű véleménye szerint - a vidékiek szociálisabbnak, a fővárosiak pedig haladóbbnak minősülnek, mint a másik csoport tagjai.

Véleményünk szerint a vizsgálat hozzájárulhat a magyar közgondolkodásban jelenlévő sztereotípiák alaposabb feltérképezéséhez.

Témavezető: Dr. Sallay Hedvig
Beosztása: adjunktus

PSZICHOLÓGIA

A SZAVAK NÉLKÜLI NYELV
(avagy az emberi testbeszéd művészete)

A dolgozat szerzője: Marosi Krisztina
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Van-e egyáltalán ilyen, és ha van, hogyan kell azt értelmeznünk? Mi az, ami elárulja az egyén valódi mondanivalóját? Hogyan lehet nyomon követni az emberek közötti metakommunikáció folyamatos változását?

A világ, amelyben élünk azt sugározza felénk, hogy nincs időnk elveszni a kicsinynek és lényegtelennek tűnő részletekben, nincs időnk megállni és elidőzni a csodákon, és már régen nincs időnk egymásra. Az emberek nagytöbbsége csak elhallgatja a másikat, nem pedig meghallgatja... pedig, ha jobban odafigyelnénk embertársainkra, szavak nélkül is megértenénk egymást.

Dolgozatom célja, felhívni a figyelmet a szavak mögötti tartalomra, megmutatni, hogy bárki könnyen olvashat a gesztusokból, feltéve, ha tisztában vagyunk egy-egy felénk érkező jelzés valódi jelentés tartalmával. Szeretném ezzel a munkával összefoglalni mindazt, ami kicsit könnyebbé és szabadabbá teheti az egymás közötti kommunikációt.

Az egyéni vizsgálódáson és megfigyelésen kívül, segítségül hívtam többek között Allan Pease, David Cohen, Szász Zsuzsanna valamint Montágh Imre munkáit is.

Témavezető: Rostás Rita
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

A KÉPZÉS HATÁSA A SZAKMAI ATTITÚD ALAKULÁSÁRA, AVAGY EGY PÁLYAFEJLŐDÉSI ÍV KIRAJZOLÁSA 4 ÉVFOLYAM SZOCIÁLPEDAGÓGUS HALLGATÓI KÖZÖTT

A dolgozat szerzője: Molnár Éva
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

Minden pályával való azonosulás, és a szakmai öndefiníció kialakulása egy fejlődési folyamattal írható le. Egy kevésbé kiforrott szakma, vagyis a szociálpedagógus szakma esetén fontos feladatként jelentkezik az identitáskeresés ill. a szakma önmeghatározásának kialakítása. A szakmai szocializáció vizsgálatának egyik nagyon fontos aspektusa hogy, milyen hatással lehet maga a képzés a szakmai attitúd alakulására ill. a négyéves képzés során milyen pályafejlődési folyamaton mennek át a hallgatók.

Hipotézisek: 1. A képzés hatással van a szakmai attitúd alakulására, ezzel egyidőben a pályaaazonosság kialakulására is 2. Tudatos képzésirányítással a hallgatók szakmai identitása befolyásolható 3. A 4 évfolyam más-más pályaaattitúdot mutat, amely azonban egy-egy évfolyamon belül közel azonos. 4. A szociálpedagógus képzésben résztvevő (nappali tagozatos) jelenlegi 4 évfolyam között kirajzolható egy pályafejlődési, pályaaazonosulási ív. 5. A 4 évfolyam hallgatói eltérő jelentőséget tulajdonítanak a képzés struktúrájában rejlő direkt és indirekt szakmai identitást befolyásoló hatásoknak.

A vizsgálat módszere: kérdőív. A minta (2002-ben) a nappali tagozaton tanuló I., II., III. és IV. évfolyamos szociálpedagógus szakos - az Eszterházy Károly Főiskola - hallgatóinak köre.

A kérdőív 4 dimenziója: 1. Kéziségek és szerepek dimenziója, 2. Külső hatások és a szakmaiság kapcsolata, 3. Szakmai öndefiníció, 4. Szakmai jövő.

A kutatásom eredményei szerint a pályaaattitúd csupán a bemenet és a kimenet vizsgálatával nem mutat jelentős változást, azonban a pályafejlődés során a szociálpedagógus hallgatók egy fejlődési spirálon haladnak végig, mely egy kvázi körív. A szakmai identitás kialakulása szempontjából a fordulópont a harmadév, mely nemcsak a hallgatók, hanem a szakma szempontjából is igen jelentős, hiszen a megfelelő pályaaazonossággal, elkötelezettséggel rendelkező szociálpedagógusok tudják majd a szakmát hitelesen, adekvátan közvetíteni a társadalom felé, amely a szociálpedagógusok presztízsnövekedésének egyik eszköze.

Témavezető: Hadnagy József
Beosztása: főiskolai adjunktus

PSZICHOLÓGIA

A NYELVI JÁTÉKOK MOTIVÁCIÓS SZEREPE AZ IDEGEN NYELVI ÓRÁN

A dolgozat szerzője: Molnár Krisztina

Intézmény: Nyíregyházi Főiskola Bölcsészettudományi és Művészeti
Főiskolai Kar Orosz Nyelv és Irodalom Tanszék, Nyíregyháza

A tanár és a diák között folyó munka megindításának és folyamatának alapfeltétele az érdeklődés felkeltése, melynek eszköze a motiváció. Buda Béla szerint az iskolai tanulás akkor lesz sikeres és tartós, eredményt hozó, ha érdeklődés vezérli, belülről motivált, nem pedig szituációs kényszerből. Az érdeklődéssel megtanult anyagot ugyanis gyorsan és valóban az életnek tanuljuk, míg a szituatív hatások elérhetnek bizonyos tudásanyagot, de az így elsajátított anyag hamar feledésbe merül.

A didaktikai játékok pedagógiai jelentőségét akkor tudjuk igazán értékelni, ha a tanulás három ismert alaptípusából, a verbális, a motoros és szociális magatartástanulásból indulunk ki. Mindhárom tanulási típusnál fontos a motiváció biztosítása. A motiváció a tanulás szabályozásának kritikus mozzanata, amely az idegrendszer optimális aktivizációs szintjét hivatott szabályozni. A motiváció rétegeihez tartozik a kíváncsiság, a manipulációs vágy, maga a cselekvés, jó hatással van az ösztönzés, a tudásvágy, valamint az önmegvalósítás is.

A kisiskoláskorú tanulók idegennyelv-oktatásának a célja: kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást. Mindezek megvalósításához a nyelvi játékok jó lehetőségeket biztosítanak, hisz az egyes nyelvi tevékenységek tanításánál - beszéd, írás, olvasás stb. - és azok gyakorlásánál jobb eredményt érhetünk el. A játékos szituációk során a tanulók személyisége is fejlődik, gazdagodik.

Dolgozatomban a nyelvi játékok motivációs szerepét vizsgálom az idegen nyelvi órán. A vizsgálat módszere: kérdőív, nyitott és zárt kérdésekkel. Hipotézisemben arra keresem a választ, hogy az első idegen nyelv oktatásának eredményes motivációja meghatározó lehet-e a második nyelv választásánál, esetleg a pályaeorientációnál is.

A dolgozat a nyelvi játékok gyűjteményét is tartalmazza.

Témavezető: Dr. Éva Erzsébet
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

**A PEDAGÓGUS SZEMÉLYISÉGVONÁSAI
GYAKORLATI VISZONYLATOKBAN**

A dolgozat szerzője: Nagy Barna

Intézmény: Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A mai napig nem terjedt még el olyan általánosan használt pszichológiai alkalmassági vizsgálat, ami pedagógusi pályára való megfelelést lenne hivatott vizsgálni a pályára jelentkezők körében. Vizsgálódásom arra irányult, hogy meghatározzam, létezik-e olyan személyiségvonás, ami közös a pedagógusi pályára jelentkező főiskolai hallgatók és a már praktizáló pedagógusok között. A szakirodalmak által meghatározott pedagógus személyiségéhez képest ezen vizsgálatok ugyanis gyakorlati eredményekre épülnek, és sokkal realisabb képet adnak a mai magyar állapotokról. A kutatás jelentősége felmérhetetlenül nagy, hiszen egy pszichológiai alapokon nyugvó pályalkalmassági vizsgálat lehetősége merül fel általa.

A vizsgálat a S-CPI kérdőívvel történt, amely az egyik legelismertebb személyiségteszt, a CPI (California Psychological Inventory) rövidített, de ugyanolyan érvényű változata. A teszt közkedvelt munkaköri alkalmasság meghatározására, pályázók kiválasztására, és nagyon sok helyen alkalmazzák szerte a világon.

A széles körben felvett és többirányú vizsgálódás tanulságos eredményt adott több vonás esetében és továbbgondolásra készítet minden pszichológiában jártas szakembert.

Témavezető: Pinczésné dr. Palásthy Ildikó
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

TANULÁSI STÍLUSOK A SERDÜLŐKORBAN

A dolgozat szerzője: Neizer Teréz Zita

Intézmény megnevezése: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem

A dolgozat célja a tanulási folyamat hatékonyságát befolyásoló tényezők bemutatása, amelyek a serdülők tanulási problémáit okozzák. A témaválasztásomat az indokolja, hogy az egyetemen kudarcot valló diáktársaim, akik korábbi iskoláikban jeles tanulók voltak az egyetemen tanulási attitűdjük a magasabb követelmény szint miatt hatástalannak bizonyult. A téma tanulmányozásánál felhasználtam Gardner (Atkinson, 1999) többszörös intelligencia (verbális, logikai, vizuális, zenei, testi, személyközi, személyen belüli intelligencia összetevők) elméletét, amelyet azóta a tanulási stílusokkal is összefüggésbe hoztak. A fenti elmélet megválasztását az indokolta, hogy Magyarországon kevés kutató ismeri és foglalkozik vele. A vizsgálathoz kétféle attitűdskálát készítettem, a vizsgálat során célt volt megtalálni a két – különböző elven működő – attitűdskála korrelációja és a tanulási stílushoz igazodó tanulási stratégia megléte közötti összefüggést, valamint megmutatni, hogy az egyes tanulási stíluselemek dominanciája az egyéni tanulási stílusban hogyan függ össze az iskolai tanulási sikerességgel. Vizsgálati módszereim: attitűdskála szerkesztése, leíró statisztika. Az eredmények alátámasztották azt a hipotézisemet, hogy a két attitűdskála jó korrelációja arra utal, hogy a tanulási stílusnak megfelelő tanulási stratégiával rendelkezik az egyén. A tanulási stíluselemek közül a verbális összetevő dominanciája szignifikánsan együtt jár az iskolai sikerességgel, míg a testi elem dominanciája a tanulási problémákkal küzdő tanulókra jellemző leginkább. Ebből is látható, hogy a dolgozatban bemutatott vizsgálat eredményei alátámasztják a téma aktualitását és fontosságát.

Témavezető: Dr. Bodnár Gabriella
Beosztása: egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

AZ INDIVIDUÁLIS ÉS KÖZÖSSÉGI KOMPETENCIA FEJLESZTÉSI JAVASLAT GONDOZÁSBA VETT FIATALOKNÁL

A dolgozat szerzője: Pacsay Orsolya

Intézmény: Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai
Kar, Nagykőrös

Régóta figyelemmel kísérem a gondozásba vett fiatalok helyzetét, lehetőségem volt közről szemlélni közülük sokak életútját, próbálkozásait, nehézségeit. Látom a társadalom viszonyulását hozzájuk, mind a média, mind a magánemberek részéről. Sokan ezek közül a fiatalok közül nem képesek társadalmilag elfogadott életvezetésre, ezért mint hajléktalanok, gyakran találkozhatunk velük börtönökben, utcákon.

Hipotézisem szerint ezek a társadalom által deviánsnak bélyegzett fiatalok állapota nagy részben negatív környezeti hatás eredménye, ezt pedig csak pozitív környezeti hozzáállás tudja ellensúlyozni. Ezt a feltevésemet alátámasztva, egy már működő programot mutatok be, ami egyúttal megoldási javaslat is.

A dolgozat tartalmazza a deviáns viselkedés kialakulásának folyamatát. A Skireai lelki szükségletek alapján kifejtettem a gondozásba vett fiatalok lelki szükségleteit, leírtam ezek megnyilvánulásait és a segítők irányelveit. Felsoroltam a lakásotthoni nevelés ártalmait a nevelők, a társak, az intézmény és a társadalom oldaláról.

Az ilyen helyzetben lévő fiatalok jelenlegi állapota, amely - hipotézisem szerint - az előbbieken leírt szükségletek kielégítetlensége és negatív hatások eredményeként alakult ki, az érintett fiatalok, a velük foglalkozók és a társadalom egésze számára számos problémát vet fel. Ennek fel- és egyben a megoldásának lehetőségére teszek javaslatot, egy beindult és eredményeket felmutató program bemutatásával.

Olyan program összeállítására törekedtem, amely éretlen, kiforratlan személyiségük fejlesztésére irányul. Célom volt, hogy saját maguk és környezetük helyes megismerésével, probléma megoldási technikák mutatóásával, társadalmilag elfogadott értékrend nyújtásával, elősegítsem reszocializációjukat, reinetegrációjukat, az állami nevelés után következő életükre való felkészülésüket.

A program kiterjesztése, lehetőségek:

A programot (bár csak egy kis közösségben kezdődött el), általános megoldási javaslatnak szánom. Eredményességét igazolja, hogy a 2001-ben az elkezdett tevékenységhez egy év múlva további nyolc segítő csatlakozott, egy másik otthonra is kiterjedt a munka, a program iránti érdeklődés -alapítványok, intézmények részéről- egyre kifejezettebb.

Témavezető: Fazekasné Fenyvesi Margit

Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

KÁBÍTÓSZERHEZ FŰZŐDŐ VISZONY VIZSGÁLATA 14-18 ÉVES KORBAN

A dolgozat szerzője: Pákozdi Orsolya Flóra
Intézmény: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék

Dolgozatom megírását több cél vezette. Egyrészt kíváncsi voltam arra, hogy társadalmunk jelenleg 14-18 éves korosztálya, milyen mértékben kerül kapcsolatba a kábítószerrel. Érdekelt továbbá az is, hogy az esetleges kapcsolat, vagy függőség esetén a diákok kikhez, mely személyekhez, valamint intézményekhez, szakemberekhez fordulnának segítségért. Kíváncsi voltam továbbá arra is, hogy mely eszközök állnak a prevenció szolgálatában, valamint léteznek-e hatályos jogszabályok a célok megvalósítása érdekében. Hipotézisem igazolására 398 középiskolást kérdeztem meg, anonim kérdőíves eljárással. A kapott eredmények igazolták feltevésemet, mely szerint a 14-18 éves korosztály kapcsolata a drogokkal aktívnak nevezhető. Kutatásom eredményeként nyilvánvalóvá vált, hogy a fiatalok elsődlegesen a felnőttekhez fordulnak a kábítószer probléma megjelenésekor.

A kábítószerrel nem hiába nevezik korunk kihívásának, hisz az egyes egyéneknek keresztül, társadalmunk egészét veszélyezteti. A feladatok, éppen ezért, nem utalhatók egy-egy intézmény vagy szervezet hatáskörébe, aktív részvételt kíván a társadalom minden tagjától, szülőktől, nevelőktől, intézményektől, szociálpedagógusoktól egyaránt.

Ehhez a munkához a szociálpedagógusi hivatás és munka is eredményesen tud hozzájárulni, az intézmények közti kapcsolattartással, szabadidős programok megszervezésével, valamint a hatékony és eredményes életvezetés útjának megvilágításával.

Témavezető: Molnár Endréné
Beosztása: főiskolai adjunktus

PSZICHOLÓGIA

HIPERAKTÍV ÉS FIGYELEMZAVAROS GYERMEKEK DIFFERENCIÁLT DIAGNÓZISA

A dolgozat szerzője: Poszet Emese, Szabó Csilla, Veress Anabella
Intézmény: Babes-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár

Kiindulva abból a tényből, hogy a hiperaktív és figyelemzavaros gyermekeket sok esetben agresszív és érzelmi zavarókkal rendelkezők kategóriájába sorolják, egy olyan diagnosztikai eljárást szeretnénk felállítani, amely hatékonyan megkülönbözteti a fentiekben felsorolt zavarokat.

A DSM-IV kritériumai alapján készült kérdőívet használjuk a kiválasztásban. A továbbiakban kognitív, affektív és neuropszichológiai területeket vizsgáló tesztek alkalmazunk.

Lévén, hogy ezek a gyermekek többnyire tanulási nehézségekkel küszködnek, fontosnak tartjuk a korai és pontos felismerést, hogy a későbbiekben a nekik megfelelő oktatásban részesüljenek.

Azonban nemcsak a prevenció foglalkoztat minket, hanem az intervenció lehetősége is, épp ezért azt is megvizsgáljuk, hogy ezek a gyermekek mennyire fejleszthetők.

Témavezető: Dr. Szamosközi István
Beosztása: előadó tanár

PSZICHOLÓGIA

AZ AKCELERÁCIÓ KÉRDÉSEI

A dolgozat szerzője: Rovó Zita, Rovó Petra
Intézmény neve: Arany János református Gimnázium, Nagykőrös

Korunkban az egész civilizált világon nagyon fontos fejlődési jelenség tanúi vagyunk, amelyet akcelerációnak neveznek. Az ember ma gyorsabban nő, hamarabb éri el végleges, genetikusan adott termetét, mint korábban. Az akceleráció alapjelenségei közé tartozik még, hogy ma már az újszülöttek testhossza és testsúlya nagyobb, mint a korábbi generációké; a hossz- és a súlynövekedés már csecsemőkorban is, de végig a gyermekkorban is nagyobb, mint a korábbi generációké volt; a felnőttkori termet nagyobb, a fiúk és a lányok érése is korábban következik be, mint a szülőgenerációknál. Előadásunkban elsősorban az akceleráció kapcsán felvetődött kérdésekre keresünk választ. Mi is tulajdonképpen az akceleráció? Akceleráció vagy a retardáció megszűnése? Mivel magyarázható? Van-e köze más biológiai folyamatokhoz? Mivel jár együtt? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel foglalkozunk, és próbálunk különböző elméletek összehasonlításával közelebb kerülni a megoldáshoz. Dolgozatunk második felében felmérések eredményeivel bizonyítjuk az akceleráció ütemét, gyorsaságát egyes korokban és helyeken. Az egész világon folynak ilyenfajta kutatások, amelyeknek célja – a növekedés ellenőrzésén és a fejlődés folyamán megváltozott testméretek rögzítésén kívül – a gazdasági, társadalmi és szociális tényezők hatásának vizsgálata. A teljesség igénye nélkül mi is Nagykőrösön különböző korcsoportokban testsúly- illetve magasságméréseket végeztünk és ezekhez is összehasonlítjuk a múlt század adatait.

Témavezető: Gáspárné Hegedűs Eszter
Beosztása: középiskolai tanár

PSZICHOLÓGIA

**DISZLEXIÁS FIATALOK PÁLYAVÁLASZTÁSI ÉS
MUNKAVÁLLALÁSI LEHETŐSÉGEI**

A dolgozat szerzője: Sárosi Adrienn
Intézmény: Szent István Egyetem, Gödöllő

A diszlexiás középiskolások pályaválasztási és munkavállalási esélyeit vizsgáltam meg két alkalommal, 14 strukturált interjú során. Majd utánkövetéses vizsgálatot is végeztem. Azt feltételeztem, hogy a pályaválasztási elképzeléseik mögött más szempontok húzódnak meg, mint, amiket az átlagos felmérések mutatnak. Ennek az lehet az oka, hogy figyelembe veszik olvasási nehézségüket. Ez beigazolódott ugyanis, sokat foglalkoznak a pályaválasztással, ami esetenként kényszerválasztás. Előnyben részesítik a kiemelt gondoskodást és a szakszerű támogatást a választható szakmával szemben. A gyakorlatorientált szakmák iránt érdeklődnek és kimagasló eredményt érnek el bizonyos tevékenységekben az iskolán kívül. Második hipotézisem szerint kevésbé fordulnak a felsőoktatás felé, a nyelvvizsga megszerzésének nehézsége miatt. Ez a feltevés részben teljesült csak. Küszködnek a nyelvtanulással, de haladnak és még a felmentett tanulók is fontosnak tartják a jó nyelvtudást az elhelyezkedésnél. Nem hátrálnak meg a főiskolára való jelentkezéstől. Fejlesztésre vár a nyelvoktatás és a pályaeorientáció területe, ami az olvasási nehézséggel rendelkező diákok későbbi, sikeres pályafutását segítené elő. Szükség lenne megfelelő nyelvoktató programcsomagok kidolgozására és az önismeretet fejlesztő, s a pályák világát feltáró foglalkozássorozatokra az oktatási intézményekben.

Témavezető: Dr. Szilágyi Klára
Beosztása: tanszékvezető

PSZICHOLÓGIA

A NEVELŐI ATTITÚD PERCEPCIÓ

A dolgozat szerzője: Schmotzer Katalin
Intézmény: Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A dolgozat kérdésselvetése az, hogyan ítélik meg a tanulók és a tanítók a közöttük fennálló kapcsolatot. Cél, a kapcsolat megítélésének (hasonlóságainak, különbségeinek) feltárása, megvilágítása. A tanító személyiségjegyeinek, képességeinek, nevelői attitűdjének, vezetési stílusának vizsgálata néhány általános iskolában kitöltött kérdőív alapján.

Az elméleti részében a dolgozatnak a téma több oldalról való megközelítése: attitűd, személypercepció, pedagógiai folyamat. A szociálpszichológia és a pedagógiai pszichológia vizsgálati módszereinek, és a választott vizsgálati módszer (attitűd mérése, skálázása) bemutatása a felvetett probléma kutatásában önállóan összeállított kérdőív alapján.

A dolgozat vizsgálati részében általános iskolák alsó tagozatában kitöltött kérdőívek eredményeinek interpretálása, értelmezése, s az ezekből levont szubjektív elemeket is tartalmazó következtetések, a pedagógiai gyakorlat számára hasznosítható információk, összefüggések feltárása.

A különbségek okainak megvilágítása, mely okok jelentősek lehetnek a pedagógiai gyakorlatban, különösen a hatékony oktatás és nevelés szempontjából.

Témavezető: Girasek János
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

A SZÁMÍTÓGÉPES JÁTÉKOK ÉS A KÁBÍTÓSZEREK HASZNÁLATÁNAK VIZSGÁLATA SERDÜLŐKNÉL

A dolgozat szerzője: Séri Katalin

Intézmény: Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János
Tanítóképző Főiskolai Kar, Győr

A dolgozat célja egy olyan vizsgálat bemutatása, melyben 12-18 évesek között térképeztem fel az elektronikus játékok és a kábítószeresek különböző fajtáinak kipróbálását, ill. használatát.

Vizsgálati módszerként kérdőívet alkalmaztam.

A 175 főből álló mintámban két alcsoport különül el: a 12-15 év közöttiek (114 fő), akiket a szükséges személyes adatokon kívül a számítógépes játékok és a kábítószeresek használatáról kérdeztem, valamint a 15-18 éves korosztály (61 fő), akiknek a kérdőívet még kiegészítettem a Zuckermann - féle szenzoros élménykeresési skálával.

Az eredmények tükrében a két alcsoport a kipróbálás tekintetében ténylegesen elkülönült, így feltételezhető, hogy a tényleges pubertás időszaka kritikus a használat és az esetleges függőség kialakulása szempontjából. További eredményeink szólnak az extrém élmények keresése, valamint a szer-és játékhasználat lehetséges összefüggéseiről.

Témavezető: Benyák Anikó
Beosztása: főiskolai tanársegéd

PSZICHOLÓGIA

A HERMENEUTIKA KÍSÉRLETI PSZICHOLÓGIAI FALSZIFIKÁCIÓJA - FIKOZÓFIA ÉS PSZICHOLÓGIA KÖZÖTT

A dolgozat szerzője: Simon Lehel

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Filozófia Tanszék, Debrecen

A kanti szemlélet - miszerint a világ az én szemléleti hálóm, nem kérdez rá a szemlélet ("szintetikus a priori") eredetére, ezt a filozófiában először Hegel teszi meg, rámutatva a kanti szintetikus a priori intuitív mélységeire.

A kanti gyökerektől kezdve (ne feledjük, Fechner neokantiánus volt) a projektív mechanizmusoknak csak reprezentációját kutatjuk ("Mit lát benne?"), a Rorschach-teszt is csak a reprezentációk digitális adatreprezentációja. Dolgozatomban rámutatok: ezért nem tudunk patogenetikusan elemezni olyan fogalmakat, mint "obszesszió", "kataton stupor", "Ranner-autizmus", "borderline" (sic!), "katalepszia", fiziológiás kritériumok híján.

Módszerem egyszerű, de szokatlan: vizsgáljuk meg a digitálisan már kutatott projekció összes eredetnarrációját, és ezek analógiáit a reprezentációs, mai kísérleti pszichológiával. Az analógiás struktúrát bármi adhatja, ami szemantikusan egyező, itt jelesül a freudi metapszichológiát vontam be egy szinkroniás, strukturális hálóba, matematizálva a freudizmust, mint a projekció eredet-folyamatdinamikáját (a projekció analógiájában).

Egy ilyen "strukturális Freud" adott esetben rendezettebben, matematikai-koordináta modellben képes a DSM-IV újraanalizálására, kvázi patogenetikus kibővítésére (nem mond többet mind Freud), ezáltal új diagnosztikai, terápiás modellbeli, sőt metrikus paramétereket szolgáltatva a klinikai pszichológia - patogenetikusan mindenképpen - "atípusos" eseteiben.

Mindeme "átfogóbb" pszichometriai program (elméleti szinten sok éves pszichometriai kutatással lehet a mostani, kezdeti teszt-kísérletből teszt), a XX. Század filozófiai-pszichológiai problémáját a hermeneutika falszifikációját, szignifikanciáját jelezni, sok filozófiai (pl. hegeli reflexiótan) és pszichológiai (analógiás mérések) problémát interdiszciplinárisan újraértelmezve.

Témavezető: Dr. Bugán Antal

Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

ÚJ KOGNITÍV TESZT AZ ALZHEIMER-KÓR KORAI STÁDIUMÁNAK DIAGNOSZTIZÁLÁSÁRA: CAMBRIDGE-I ÉS MAGYARORSZÁGI TAPASZTALATOK

A dolgozat szerzője: Stachó László, Ivády Rozália, Dudás Róbert
Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézete,
Budapest

Az Alzheimer-kór korai stádiumban történő diagnosztizálása kulcsfontossággal bír a kór hatékony kezelésében. A korai diagnosztizálás egyik feladata a kezdődő Alzheimer-kór elkülönítése a fronto-temporális demenciától. Angliában, a Cambridge-i Egyetem Addenbrooke Klinikáján az utóbbi években kifejlesztettek egy olyan kognitív tesztet (Addenbrooke's Cognitive Examination), amely az angliai betegmintán képesnek bizonyult az Alzheimer-kór és a fronto-temporális demencia megkülönböztetésére még a kór korai, hagyományos kognitív tesztekkel - például a Magyarországon is alkalmazott Mini-mentál Teszttel - még nehezen diagnosztizálható stádiumában. Az Addenbrooke's teszt a Mini-mentál Teszt kibővített változata. Az Addenbrooke's teszt előnye, hogy gazdaságos: gyorsan, mintegy 15-20 perc alatt felvehető, és felvétele nem kíván meg orvosi szakképzettséget.

Munkatársainkkal az új teszt magyar változatának elkészítését és kipróbálását tűztük ki célul. Tanulmányunkban a magyar változat elkészítésének folyamatáról számolunk be: (1) a teszt fordításának technikai problémáiról, (2) magyar Alzheimer-kóros, ill. fronto-temporális demenciában szenvedő betegpopuláción és egészséges kontrollszemélyek mintáján történő kipróbálásáról, és (3) adataink angliai beteg-, ill. egészséges populációk tesztelésével való összehasonlításáról.

Tanulmányunkban előzetes eredményeinkről is beszámolunk. Próbatesztelésünk szerint az Addenbrooke's teszt első magyar változata kisebb korrekciókkal adhat az angol teszthez hasonló eredményeket a magyar beteg-, ill. egészséges populációk vizsgálatában. Jelenleg e tesztfordítás néhány ponton módosított változatának tesztelése folyik. A tesztfordítás módosított és magyar nyelvterületen sztenderdizált változata reményeink szerint hatékony - az eddigieknél gyorsabb és pontosabb - eszközként szolgálhat majd a klinikumban az Alzheimer-kór kezdeti stádiuma és más típusú demenciák elkülönítése terén a magyar anyanyelvű betegeknél.

Témavezető: Prof. Dr. Janka Zoltán
Beosztása: egyetemi tanár

PSZICHOLÓGIA

A HOMOSZEXUALITÁSSAL KAPCSOLATOS BEÁLLÍTÓDÁS

A dolgozat szerzője: Szabó Bernadett

Intézmény: Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A dolgozat célja a homoszexualitással kapcsolatos attitűdök vizsgálata pedagógusok és pedagógusjelöltek körében. A téma felvetését, megközelítését és kutatását azért tartjuk fontosnak, mert az előítéletes személyiség kialakulásának okai sokszor gyermekkorra vezethetők vissza. Rendkívül sok múlik tehát a szülőkön és a pedagógusokon.

A dolgozat elméleti részében olyan kulcsfogalmakat értelmezek, mint az előítélet, annak fokozatai, kialakulásának okai, az előítéletes és előítéletmentes személyiség-típusok, az előítéletek tárgyai, fajtái, s ebben a fogalomrendszerben helyezem el a homoszexualitást és a vele kapcsolatos beállítódásokat.

Vizsgálataim révén különböző korosztályok szexuális mássággal kapcsolatos beállítódását kívántam összehasonlítani.

Feltételeztem, hogy a fiatalok - a nyitottabb korszellemnek köszönhetően is - toleránsab-bak. Másrészt a nemek között is eltérést vártam, a nők - szocializálódásuk jellegéből fakadóan - elfogadóbb voltát feltételeztem.

Vizsgálataimat pedagógusjelöltek (fiúk és lányok), ill. pedagógusok (férfiak és nők) körében végeztem.

Az alkalmazott módszerek saját konstrukciójú kérdőívek:

1. attitűdskála a homo-szexualitás más attitűdtárgyakkal szembeni elfogadásának/ elutasításának mérésére.
2. a homoszexualitással kapcsolatos beállítódást mérő kérdőív.

Eredményeink hipotéziseinket igazolják, a fiatalok és a nők kevésbé bizonyultak előítéletesnek. A két tényező közül a nem tűnik meghatározóbbnak. Ez a vizsgálati tapasztalat rendkívül figyelemreméltó, ha a pedagóguspálya elnöiesedésére gondolunk!

Témavezető: Pinczésné dr. Palásthy Ildikó PhD

Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PEDAGÓGIA

KÍSÉRLET A VERESÉGMENTES KONFLIKTUSMEGOLDÁS GYAKORLÁSÁRA (A konfliktus jellemzői általános iskolások véleményében és viselkedésében)

A dolgozat szerzője: Szász Tilda
Intézmény: Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza

A XXV. OTDK-n II. helyezést elért dolgozatom befejezésében megfogalmaztam a célkitűzést, mely szerint nagyobb mintán elvégzem a gyerekek konfliktusokkal kapcsolatos viselkedésének és véleményének feltárását. Ezért a két negyedikes általános iskolai osztályban végzett kérdőíves felmérést újabb három osztályban, hasonló korú gyerekekkel - összesen 124 fős mintán - elvégeztem.

A válaszok tartalmi és statisztikai elemzéséből kitűnt, hogy az előző vizsgálat eredményéhez hasonlóan a versengő konfliktuskezelő stratégia a leggyakoribb. Ezzel együtt ritka a problémamegoldó és a kompromisszumkereső megoldás.

2002. év februárjától a két hónapos külső tanítási gyakorlatom során bekapcsolódtam egy negyedik osztály munkájába, életébe. Folyamatosan megfigyeltem konfliktusaikat, majd azokat csoportos beszélgetés illetve osztályfőnöki órák keretében elemeztük. Minden esetben kitűnő hangsúlyt kapott a megfelelő konfliktuskezelési módok tudatosítása. Természetesen ezek gyakorlására is volt lehetőség, sőt a hatás felmérésére is, későbbi időpontokban. Meglepett, milyen könnyen megértették és alkalmazták a gyerekek a vereségmentes módszert.

Témavezető: Kerekes Imréné
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

MICHEL FOUCAULT ISMERETELMÉLETI MUNKÁSSÁGÁNAK PSZICHOLÓGIAI VONATKOZÁSAI RÓL

A dolgozat szerzője: Szegyiva Zsolt

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs

“A pszichoanalízis kitüntetett helyet foglal el tudásunkban. Valószínűleg nem azért, mert minden egyéb társadalomtudománynál jobban bebiztosította pozitívását és végre a régi tudományos elvárásnak a legjobban megfelelt; talán inkább azért, mert az emberre vonatkozó minden ismeret határán élmények és fogalmak kimeríthetetlen tárházát hozza létre, ám különösen bizonyos nyugtalanság, megkérdőjelezés, kritika és vita elvét mindazzal kapcsolatban, ami régebben már beigazoltnak, érvényesnek látszott. Nos, ennek egyik oka az általa választott tárgyban keresendő, ám ami inkább az általa elfoglalt helyzettel függ össze, valamint a funkcióval, amelyet az episztémé általános terében betölt.” Michel Foucault
Dolgozatomban megpróbálom bemutatni Michel Foucault munkásságából azokat az elemeket, amelyek véleményem szerint hozzájárulnak ahhoz, hogy új és pontosabb képet kaphassunk a pszichológia olyan aktuális problémáiról, mint például a különböző paradigmák versengése a pszichológián belül, vagy hogy milyen helyet foglal el - és hogy milyen szerepet játszik - a mai pszichológia mind a természet-, mind a társadalomtudományokban.

Témavezető: Erős Ferenc

Beosztása: egyetemi tanár

PSZICHOLÓGIA

CIGÁNYGYEREKEK KREATIVITÁSA

A dolgozat szerzője: Szentesi Edit

Intézmény: Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Dolgozatom elméleti részében tárgyalásra kerül a cigányok eredete, története, kultúrája; az előítéletek; a cigánytanulók iskolai sikertelenségének okai és következményei; valamint a kreativitás.

Szándékom a vizsgálattal annak feltárása, hogy a kreativitás ott lakozik-e a cigánygyerekekben.

Hipotézisként feltételezem, hogy a cigánygyerekek kreativitása nem kizárólagosan szociokulturális és családi helyzetüktől függ. Megfelelő módszerekkel, pedagógiai eljárásokkal és programokkal kreativitásjegyeik elérhetik a kedvezőbb szociális feltételek között élő társaikét.

A vizsgálat elvégzéséhez a Torrance - kreativitásteszt körtesztjét használtam.

A vizsgálati csoportban lévő cigánygyerekek a Lépésről lépésre program segítségével tanulnak. A kontroll-1 csoport cigánytanulói és a kontroll-2 csoport magyar tanulói általános tanterv szerint haladnak.

Az eredményeket tekintve a vizsgálati csoport kreativitásszintje megegyezik a kontroll-2 csoportban lévő magyar gyerekekével, míg a kontroll-1 csoport cigánytanulói lényegesen gyengébb eredményeket mutatnak minden vizsgált kreativitásjegy esetében.

A két cigánygyerekekből álló csoport cigánytanulói közel azonos szociokulturális és családi körülményekkel rendelkeznek, eredményeik mégis szembetűnően eltérnek. Elmondhatjuk tehát, hogy megfelelő módszerekkel, programokkal megtalálhatóak azok a területek, ahol a cigánygyerekek kreativitása kibontakozhat.

Témavezető: Pinczésné dr. Palásthy Ildikó PhD

Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

DROGHELYZET A NYÍREGYHÁZI FŐISKOLÁN

A dolgozat szerzője: Szikszai Bettina, Tóth Andrea, Varga Krisztina
Intézmény: Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza

Hipotéziseink szerint a korosztályunkat érintő sajnálatos világjelenség és egyben társadalmi probléma intézményünkben is leképeződik. A kábítószer főiskolás hallgatóink körében is jelen van. Ellentmondásos helyzet az, hogy leendő pedagógusaink között vannak olyanok, akik főiskolás éveik alatt valamilyen mértékben kapcsolatba kerülnek a droggal. Ugyanakkor a kábítószerre vonatkozó ismereteik hiányosak, értékelő viszonyulásaik kiforratlanok, és ezzel együtt a pedagógusképzésben nem kap jelentőségének megfelelő helyet és hangsúlyt a prevenció.

Helyzetfelmérő szándékkal hiteles képet kívántunk kapni hallgatótársaink kábítószerrel kapcsolatos ismereteiről, a témára vonatkozó attitűdjeikről, és nem utolsósorban a drogkipróbálás és fogyasztás mértékéről. Anonim kérdőíves kikérdezéssel főiskolai hallgatók háromszáz fős mintáján gyűjtöttünk tényanyagot, majd több szempontú elemzést végeztünk.

Tapasztalataink felvetéseinket teljes mértékben igazolják. A tény, hogy hallgatótársaink körében elsősorban kipróbálásról és nem fogyasztásról beszélhetünk, valamint a kemény drogok még viszonylag jelentéktelen mértékű reményt ad arra, hogy a jelenlegi helyzet kedvezőbbé tehető, és értelme van minden drogmegelőző próbálkozásnak.

Témavezető: Dr. Hadházy Jenő
Beosztása: főiskolai docens

PSZICHOLÓGIA

A szubjektív jóllét és a célok összefüggése késő serdülőkorban

A dolgozat szerzője: Szondy Máté

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Személyiség - és
Egészségpszichológia Tanszék, Budapest

Bár a boldogság elérésének titka évezredek óta foglalkoztatja a gondolkodókat, a tudományos pszichológia csak a legutóbbi évtizedekben kezdett el foglalkozni a pozitív állapotok vizsgálatával. A szubjektív jóllét (azaz boldogság) kutatások kezdetben a külső források (pl. pénz, kinézet) hatásaival foglalkoztak. Mivel ezek a külső tényezők a szubjektív jóllét szintjében tapasztalható variáciának csak elenyésző részét magyarázzák, a kutatók figyelme a személyiségvonások irányába fordult. Ebbe a vonulatba illeszkedik az életcélok boldogságra kifejtett hatásának vizsgálata.

Kutatásom célja a szubjektív jóllét és a célok rendszerének különböző mutatói közötti kapcsolat elemzése volt. Intrinziknek nevezzük a személy céljait, amikor belső értékeinek kifejtését tekinti célnak. Ezzel szemben az extrinzik célokat követő személy számára a külső tényezők (pl. pénz) jelentik a fő motiváló erőt. Felnőtt minták vizsgálata során azt találták, hogy az intrinzik célok pozitívan, az extrinzik célok pedig negatívan korrelálnak a szubjektív jóllét szintjével. Vizsgálatom egyrészt ennek a kapcsolatnak a fejlődésére irányult (vajon késő serdülőkorban is igaz a célok és a boldogság közt - fent említett - összefüggés?). Második kérdésköröm a boldogság eléréséről alkotott elképzelések és a boldogság szint összefüggése volt. A szakirodalom "linkereknek" nevezi azokat a személyeket, akik boldogságukat céljaik eléréséhez kötik. Ezzel szemben a "non-linkereket" már a céljaik felé való haladás is boldoggá teszi. Kutatásomban megvizsgáltam ennek a személyiségvonásnak késő serdülőkorban jelentkező korrelátumait és a szubjektív jólléttel mutatott kapcsolatát.

A minta 286 középiskolás személyből állt. Az extrinzik/intrinzik célok és a boldogság közti kapcsolat meglepő módon a felnőtt mintán kapott eredményekkel ellenkező mintázatot mutatott. Ez az eredmény jól értelmezhető a fejlődéspszichológiai adatok fényében.

A linker személyiségvonás szoros együtt járást mutatott a boldogság szinttel. Az eredmények fontos egészségpszichológiai és egészségnevelési konzekvenciákat hordoznak magukban.

Témavezető: Oláh Attila dr.

Beosztása: egyetemi docens

PSZICHOLÓGIA

**A PEDAGÓGUS NÉHÁNY JELLEGZETES
SZEMÉLYISÉGVONÁSA**

A dolgozat szerzője: Szekeres Katalin, Szunyogh Veronika
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Dolgozatunkban a pedagógusok személyiségvonásait vizsgáljuk a Cattel 16 PF kérdőív alapján. Alapvető célunk, feltárni a pedagógus és nem pedagógus csoportok jellegzetességeit. Egyik hipotézisünk: a pedagógus konzervatívabb, mint a nem pedagógus.

A vizsgálat előzményei: 1989-ben a tanító szakra felvételizők pszichológia tesztekkel töltötték ki, azon belül is a Cattel 16 PF kérdőívet. Mivel ezen kitöltött kérdőívek rendelkezésünkre álltak, ezért 2002-ben is ezzel a kérdőívvel foglalkoztunk és ugyanazon személyeket vizsgáltuk. Mért tudjuk vele a pedagógusok, illetve a nem pedagógusok személyiségvonásait, a személyiségjegyek változékonyságát és stabilitását. Emellett standard kérdőívet is készítettünk, hogy tágabb képet kapjunk a vizsgált személyekről. A Cattel 16 PF kérdőív 16 itemet tartalmaz. A válaszadás nincs időhöz kötve. Külön lapokon találhatóak a kérdések, s a válaszok is. A standard teszt is hasonlóan működik. A kérdőív a vizsgált csoportok életében bekövetkezett változásokra mutat rá. Ebből a tesztből derül ki, hogy tanári végzettséggel hányan dolgoznak még ma is a pedagógus pályán, illetve hányan hagyták ott különböző okok miatt s nyitottak másfelé.

A feldolgozás menete:

1. Kétmintás-t próba: 1989 és 2002-es adatok alapján a pedagógus és nem pedagógus csoportok közötti szignifikáns eltérésekre mutat rá.
2. Egymintás-t próba: Vonásstabilitás elemzése
3. Inter-individuális stabilitás a korrelációs összefüggés alapján: mely faktorok stabilitása magas, illetve alacsony?
4. A mérések értékelése és rögzítése

Az eddig eredmények szerint a pedagógusok konzervatívabbak, mint nem pedagógus társaik. Az eredmények megalapozottá teszik a hipotéziseinket, amelyekre alapozva szélesebb körű felméréseket is indokoltnak tartunk elvégezni.

Témavezető: Dr. Gáspár Mihály
Beosztása: főiskolai tanár

PSZICHOLÓGIA

A KÉNYSZERBETEGSÉG NEUROPSZICHOLÓGIÁJA A MUNKAMEMÓRIA SZIGNÁLDETEKTÁCIÓS SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA ÉS AZ EMLÉKEZETI GÁTLÁS SZEREPE (FOLYAMATBAN LÉVŐ VIZSGÁLAT ELŐZETES EREDMÉNYEI)

A dolgozat szerzője: Tóth István Balázs

Intézmény: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Debrecen

A kényszerbetegség (OCD) pszichológiai elméletei mellett igen jelentős helyett foglal el a biológiai megközelítés is. Az OCD neuro-etológiai modellje szerint a betegségben az orbitofrontális kéreg – törzsdúcok – talamusz szabályzó kör funkcionális zavara áll fent. A neuropszichológiai vizsgálatok ezzel összhangban a fronto-striatális rendszer érintettségére utalnak. Úgy tűnik, hogy a végrehajtó funkciók specifikus működésváltozása szerepet játszik a kényszeres tünetek kialakulásában. A munkamemória központi végrehajtójának elméleti kidolgozása az utóbbi időben kapott lendületet, újabban kísérletet tesznek a központi végrehajtón belül funkcionális alrendszerek elkülönítésére. Ezek egyike lehet az emlékezeti gátlás, melynek zavara az OCD patomechanizmusában is szerepet játszhat.

Aktuálisan zajló vizsgálatomban a munkamemória funkcióit szignáldetektációs szempontú feladathelyzetben vizsgálom, valamint kísérletet teszek az automatikus és intencionális emlékezeti gátló folyamatok szerepének feltárására az OCD-ben. Ennek megfelelően összeállított három feladathelyzetben hasonlítom össze OCD-s betegek és egészséges kontroll személyek teljesítményét.

Az eddigi alacsony mintaszám nem teszi lehetővé messzesemenő következtetések levonását, de úgy tűnik, hogy az OCD-ben a szignáldetektációs helyzet kritérium mutatói változnak meg, aminek hátterében a kihagyás esetén előrevetített eltúlzott félelem állhat. Ez az eredmény, a korábbi vizsgálatokkal összhangban, a stratégiai folyamatok megváltozására utal az OCD-ben. Az automatikus, valamint az intencionális emlékezeti gátló folyamatok funkcionális eltérését az eddigi vizsgálatok nem igazolják.

Témavezető: Dr. Andrejkovics Mónika

Beosztása: egyetemi adjunktus

PSZICHOLÓGIA

**GENETIKAI MEGHATÁROZÓK
A KOGNITÍV TELJESÍTMÉNY VISELKEDÉSES
MUTATÓIBAN**

A dolgozat szerzője: Valentini Mária

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Budapest

A viselkedés változatosságát a genetika az anatómiai és hormonális tényezőkön keresztül eredményezi, és mint tudjuk mindenki más-más genetikai adottságokkal rendelkezik. Így egy-egy személy adott génvariációja eltérő viselkedési mintákat eredményezhet. A vizsgálataimban felhasznált genotípus adatokat a Semmelweis Egyetem Orvosi Vegytani, Molekuláris Biológiai és Pathobiokémiai Intézetében határozták meg.

A kognitív és emocionális állapotok kialakításában a dopamin rendszernek fontos szerepe van, melynek hatása, szakirodalmi adatok alapján, nem csak több gyakran előforduló betegségben mutatható ki, de a dopamin-szint változásai olyan mindennapi jelenségekben is éreztetik hatásukat, mint a pislogás-gyakoriság, illetve hatással vannak a reakcióidő-feladatokban nyújtott teljesítményre.

A dopamin 4-es típusú receptor génje (DRD4) két változatban fordul elő minden ember genetikai állományában. Az egyes allélok megnevezése a DRD4 VNTR vizsgálat esetében az ismétlődések számán alapul: például a 4-es allél 4 ismétlődést tartalmaz a megfelelő DRD4 génszakaszban, mely a szakirodalom alapján még a "rövid" kategóriába tartozik, ellentétben a 5-10-szeres ismétlődésű "hosszú" alléloktól. Tanulmányomban azt vizsgáltam, hogy egy "hosszú" (7-szeres ismétlődésű) allél jelenléte hatással van-e a kognitív teljesítményre. A kognitív teljesítményt szakirodalmi adatok alapján három dimenzióban mértem: pislogás-gyakoriság, reakcióidő, és memóriateljesítmény.

Az eddigi adatok alapján a "hosszú" allél jelenléte szerint csoportosított személyek a monoton feladattal való megküzdésben mutatnak eltérést, a DRD4 gén 7-es "hosszú" allélját hordozó személyek esetében megnő a képmegnevezési reakcióidő átlagos értéke. Sem a pislogás-gyakoriság dimenziójában, sem a memóriateljesítményben nem sikerült szignifikáns eltérést kimutatnunk a "hosszú" allélt hordozó, illetve nem hordozó személyek csoportjai között.

Vizsgálatom egy következő fázisában szeretném megvizsgálni, hogy egy másfajta kognitív feladat esetén, mint például a hallás utáni szóismétlésnél, vagy olvasási helyzetben hogyan alakul az átlagos reakcióidő a dopamin receptor gén változatainak függvényében.

Témavezető: Székely Anna
Beosztása: egyetemi tanársegéd

PSZICHOLÓGIA
ÉRTÉKEK VIZSGÁLATA

A dolgozat szerzője: Varga Lajos

Intézmény: Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen

Az emberi értékek megközelítése, esetleges vizsgálhatósága régóta foglalkoztatja a kutatókat. Miket tekinthetünk legfontosabb emberi értékeknek?

Dolgozatomban ezt a fogalmat járom körül filozófiai és pszichológiai megközelítéseket elemezve. Megvizsgálom a fogalom történeti alakulását, az említett tudományágak saját belső csoportosítását, az esetleges eltéréseket és ellentmondásokat.

Munkámat nehezíti, hogy a különböző tudományok eltérő fogalmakat és kategóriákat használnak az értékek vizsgálatára.

Dolgozatomban megpróbálom az emberi értékek általam értelmezett rendszerét felvázolni.

Témavezető: Girasek János
Beosztása: főiskolai docens

Közművelődés

KÖZMŰVELŐDÉS

**AKKREDITÁLT FELSŐOKTATÁSI PROGRAMOK A
CIVIL TÁRSADALOM ÉS NONPROFIT KÉPZÉS
TERÜLETÉN MAGYARORSZÁGON**

A dolgozat szerzője: Arapovics Mária
Intézmény: Debreceni Egyetem, Debrecen

A dolgozat a magyar civil társadalom rövid történeti összefoglalója után bemutatja az Európai Unió felnőttoktatásra és a szektorra vonatkozó törekvéseit, rendszerezi a nonprofit ismeretekre vonatkozó hazai képzéseket, részletesen megjelenít egy, az egész országra kiterjedő felsőoktatási képzési programot és az ahhoz kapcsolódó kutatást, végül kísérletet tesz arra, hogy elhelyezze a nonprofit ismeretek elsajátítását az egész életen át tartó tanulás folyamatában.

A kutatás célja, hogy a Civil társadalom és nonprofit szervezetek képzési program középpontba helyezésével, megvizsgáljon egy újszerű programot; valamint a szektor számára - egy képzési adatbázis formájában - képet adjon a magyar felsőoktatásban folyó nonprofit ismeretek képzéséről; és rámutasson a harmadik szektor és a felnőttoktatás összefüggéseire.

A dolgozat magja empirikus kutatáson alapszik: kérdőíves felméréseken; interjúk készítésén; statisztikai adatok, hatályos jogszabályok és elméleti munkák vizsgálatán.

A kutatás eredménye bemutatja a felsőoktatási képzések elindításának szükségességét és sokszínűségét, s azt is, hogy milyen szorosan összefügg az egész életre kiterjedő tanulás és a civil lét, az állampolgári öntudat, a demokrácia fogalmának ismerete egy csatlakozásra váró ország számára.

A dolgozat visszacsatolás a Civil társadalom és nonprofit szervezetek képzési programot elindító, és elindítani szándékozó intézmények illetve a program kidolgozó, továbbfejlesztői számára, de, ezen túlmenően, része lehet egy későbbi, a harmadik szektort érintő kutatásnak is.

Témavezető: Dr. Kálmán Anikó PhD
Beosztása: egyetemi adjunktus

KÖZMŰVELŐDÉS

**SZABADIDŐ ÉS MŰVELŐDÉSI SZOKÁSOK
VIZSGÁLATA 14-17 ÉVES FIATALOK KÖRÉBEN**

A dolgozat szerzője: Bak Katalin

Intézmény: Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar, Szarvas

A dolgozat tárgya a 14 és 17 éves korosztály szabadidő struktúrájának, művelődési szokásainak a vizsgálata.

A dolgozat célja feltárni a kis- és nagykorú korosztály iskolán kívüli elfoglaltságainak, illetve a szabadidő felhasználásának a szerkezetét, tartalmát, és ezzel képet kapni arról, hogy milyen e korosztály értékválasztásának megoszlása, milyenek a preferenciái. A szabadidős tevékenységekben azon művelődési szokások vizsgálatára irányul a legnagyobb figyelem, amelyek a hagyományos (újság, könyv, szépirodalom), illetve az elektronikus információhordozók (televízió, számítógép) kultúrközvetítő szerepével kapcsolatosak.

E témakörök kutatásának alapvető módszere a kérdőíves adatfelvétel és vizsgálati módszer. A kérdőívet A szabadidő szociológiája c. kiadvány, valamint Gereben Ferenc hasonló témájú kutatásai alapján állítottam össze. A felmérés első része általánosságban foglalkozik a szabadidős tevékenységek rendszerével, majd ezek közül kiemelten kutatja a televízió, illetve a számítógépnek a mindennapi életben betöltött szerepét, valamint vizsgálatnak veti alá az olvasási, művelődési szokásokat.

A felmérés eredményeiből egyértelműen kiderült, hogy a média szerepe meglehetősen nagy a fiatalok életében, s az is, hogy az olvasás erősen háttérbe szorult a szabadidős tevékenységek sorában.

Ezek az eredmények azt bizonyítják, hogy mind a családi - mind a pedagógiai nevelésben paradigmaváltásra van szükség annak érdekében, hogy az olyan értékes tevékenysége, mint az olvasás, újra előtérbe kerülhessen. Ennek érdekében dolgozatom befejező részében néhány olyan új nevelési attitűdre is felhívom a figyelmet, amely segíthet abban, hogy a fiatalok érdeklődése az értékesebb, hasznosabb időtöltési formák felé forduljon.

Témavezető: Dr. Virágné dr. Horváth Erzsébet

Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A KÖZMŰVELŐDÉS GERONTOLÓGIAI FUNKCIÓI

A dolgozat szerzője: Bencsik Linda
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

A témaválasztás indoklása: A téma társadalmi, demográfiai aktualitása: az elöregedés tendenciája a fejlettebb országokban egyre nagyobb jelentőségű, mert aránytalanul megnőtt az idősek aránya az össznépességen belül. Ez a tény érinti a gazdaság, szociálpolitika, egészségügy mellett a gerontológiát, a közművelődést is. A kultúra és közművelődés idős korosztállyal kapcsolatos feladatai és lehetőségei sokszínűek és változatosak.

A kutatás célja: Mi a feladata a közművelődésnek a gerontológiában és milyen módon segíthet a harmonikus időskor előkészítését.

A téma feldolgozásának módszerei:

Elméleti: gerontológiai szakirodalmak ismerete, tanulmányozása.

Gyakorlati: hospitálás-intézményi látogatás, interjúk idősekkel és szakemberekkel, intézményi vezetőkkel, kérdőíves felmérés, közösségek dokumentumainak tanulmányozása.

A kutatás helyszíne: Miskolcon végeztem kutatásomat, mert az idősödés tendenciáját tekintve leképezi az országos helyzetet.

Vizsgált közösségek: Művelődő, szórakozó, tanuló nyugdíjas, idősödő közösségek: Miskolci Városi Közlekedési Rt. Nyugdíjas Klubja, Bocskai István Szabadegyetem, Miskolci Öregjogászok Baráti Köre, Reuma Klub, Kocsis Pál Kertbarátkör, Arany Alkony Nótaklub, Diósgyőri Vasas Fotóművészeti Kör, Avas Nyugdíjas Egyesület, Élet az éveknek Nyugdíjas Szövetség.

Témavezető: Hidy Pálné dr.
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A DROG MÉG KÉRDÉS?

A dolgozat szerzője: Borvári Lili

Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola Közművelődési Tanszék, Eger

Dolgozatom a magyarországi drog-helyzettel foglalkozik. Nem empirikus jellegű kutatás, hiszen kész kutatások, valamint saját tapasztalataim, és személyes interjúk segítségével dolgozom fel ezt az összetett témát. A magyarországi kábítószerrel kapcsolatos kérdésekre keresek megoldási stratégiákat egyéni és társadalmi szinten. Olyan kérdésekkel foglalkozom, mint a média szerepe, a prevenció, a kereslet és kínálat viszonya, az állam szerepvállalásának fontossága, és még sok egyéb érdekes kérdéssel.

Foglalkozom a segítő intézmények nyújtotta lehetőségekkel, feltételeikkel. Részletesen bemutatom a Komló város mellett működő Leo Amici intézetet, ahol a tiszta élet mellett a közösség fontosságát az “Én drogozom, mi gyógyulunk” jelmondat is hirdeti. Továbbá a művészetek szépségét, és pozitív hatását hangsúlyozzák. Rendszeresen készítenek színházi előadásokat, amelyek országszerte nagy sikert aratnak.

A kábítószer egy élvezeti cikk! Ezért használói számára, valami olyat kell mutatni, ami szintén sok örömet okoz számukra. Szerintem ilyen lehet a zene, a színház, a képzőművészet. Segíteni kellene felfedezni az élet apró örömeit!

Témavezető: Szabóné dr. Stefán Edit
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A SÁTORALJAÚJHELYI DOHÁNYGYÁRI FÚVÓSZENEKAR TÖRTÉNETE

A dolgozat szerzője: Büte Sándor

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Az Északi-középhegység és az Alföld határvonalánál egy városláncolat alakult ki. Ennek a városláncolatnak utolsó magyarországi tagja Sátoraljaújhely. A település várossá alakulásához több tényező is hozzájárult, már a XIII. században ismert volt a szőlőművelés, IV. Béla kolostort építtetett a város lakóinak, V. István kiváltságlevet adományozott a városnak, s így 1261-ben nyilvánították várossá.

Az 1864-es kiegyezés után fejlődésnek indult a gyáripár, s ezen belül is a dohány ipar. 1891-ben a Királyi Kincstár szivargyártó üzemet hozott létre. A Sátoraljaújhely Petőfi út 2. szám alatt szivargyártással beindul a dohányneműek termelése. 1920-ban kezdték meg az üzem korszerűsítését, és új termékfajtákat vezettek be. A gyár fejlődése lehetővé tette, hogy 1926-ban az üzemen belül önképző kör jöjjön létre, ezen belül énekkar és vonószeneke. 1927-ben olyan helyzetben volt a gyár, hogy fúvós hangszereket tudott vásárolni. Így jöhetett létre az első fúvószeneke, mely manapság is él, csak a zenészek és a karmesterek cserélődnek. A karnagyoknak és a zenészeknek köszönhető, hogy az zenekar nagy népszerűségnek örvend és örvendhet. Különböző minősítő hangversenyeken vettek részt nem kis sikerrel. A Miskolcon megtartott minősítő hangversenyeken bronz, ezüst fokozatú minősítéseket értek el. 1975-ben Kazincbarcikán a 6. országos fúvószenekei minősítő versenyen, megtisztelő Arany-lant fokozatú minősítést kaptak. Ugyanezt a minősítést nyerték el az 1981. évi Nyíregyházán megtartott országos minősítő hangversenyen. A zenekar rendkívül sok külföldi meghívásnak is eleget tett. Zenélt Finnországban, Lengyelországban, Görögországban, Németországban és Szlovákiában. Természetesen a legtöbb fellépés kis hazánk területén belül volt, van, s reméljük még sokáig lesz is. Azért írtam azt, hogy "reméljük még sokáig lesz is", mert a most 76. életévét taposó zenekarnak szép múltja volt, de a jövője teljesen bizonytalan.

Témavezető: Szatmári György
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

GYERMEK-KÉPZŐ-MŰVÉSZ

Gyermekrajz értelmezési lehetőségek Anna Margit képek mentén

A dolgozat szerzője: Dina Miletta

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar

Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet, Pécs

Első találkozásunk alkalmával Anna Margit képei egy különös mesevilágba vezettek: mesekönyveket idéző játékos babák, bábuk néztek velem szembe gyönyörű jelmezekbe öltözve. Egyszerűen, mégis elementáris erővel szólított meg Anna Margit művészete. A látottak munkálni kezdtek bennem: Hogyan lehetséges az, hogy egy felnőtt művész képi kapcsán a gyermekvilág idéződött fel bennem? Miért éreztem úgy a képeket nézve, hogy a formanyelv ismerős számomra, de mégsem értem szavait? Miért jutnak eszembe óvodáskori rajzaim?

Kezdeti kíváncsiságomat kutatássá dagasztotta, hogy Anna Margit képekkel való találkozásom élményét egy korábbi, gyermekrajzok iránti érdeklődéssel kapcsoltam össze. Kutatómunkám során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy vajon Anna Margit szürrealisztikus valóságábrázolása és a gyermekek képi reprezentációja között milyen analógiák és ellentétek működhetnek?

Dolgozatom csomópontjai nagy találkozások: a gyermek találkozása az őt körülvevő világgal, a művészet találkozása a gyermekrajzokkal, a művész találkozása önnön sorsával és végül egy személyes találkozás: az olvasó találkozása önmagával Anna Margit képein.

Témavezető: Dr. Husz Mária

Beosztása: egyetemi docens

KÖZMŰVELŐDÉS

“CSILLAGPOR VAGYUNK”- KUTATÁS A PAKSI GASTROBLUES FESZTIVÁLÉRŐL

A dolgozat szerzője: Fejes Györgyi
Intézmény : Eszterházy Károly Főiskola, Eger

A Paksi Gastroblues Fesztiválokról szóló munkám motivációja szerteágazó. Első helyen a klasszikus rock és blues szeretete áll. Második helyen, hogy Magyarországon a zenetudományba főként a komolyzene és a jazz fér bele, az igényes rock és blues különféle ágazatai viszont nem. Célom, hogy képet nyújtsak egy nagysikerű vidéki rendezvényről, bemutassam fejlődéstörténetét, szervezőit, közönségét, hangulatát, erejét... Választ találjak arra, hogy a fesztiválok mit jelentenek az embereknek, ez a Fesztivál mit jelent az embereknek. Előadásomban először ismertettem a zene és a fesztivál vonzerejét, a világ leghíresebb zenei rendezvényeit (Woodstock, Monterey, Altamont stb.).

Kitértem arra, hogyan körvonalazódott a Paksi Fesztivál ötlete a szervezőkben mígnem 1993-ban megrendezték az elsőt.

Megemlítettem, hogy kik a szponzorok, segítőtársak, háttéremberek, milyen a programfelépítés, mit jelent ez a fesztivál Paksnak és a számos külföldi fellépőnek, valamint mik a jövőbeni tervek.

A fesztiválkutatás legfontosabb elemei közé tartozik a közönség megismerése. Felvázoltam a kutatás célját, a hipotéziseket, a módszereket (kérdőíves adatfelvétel, borkorinterjú, résztvevő figyelés) és a kutatás lefolytatását, mely 2001 évi 9. Fesztivál három napján át zajlott.

Remélem, a munkámmal sikerült minél kerekebb egészet alkotnom a Paksi Gastroblues Fesztiválról, és felviláglik a szeretet, erőfeszítés és alázat, ami ezt a rendezvényt körülveszi.

Témavezető: Szabó Sándorné dr.
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A MADARI REFORMÁTUS ISKOLA TÖRTÉNETE

A dolgozat szerzője: Ficza Erzsébet
Intézmény: Nyugat Magyarországi Egyetem, Győr

Régi kívánságom vált valóra, mikor először fogtam kezembe az immár kész munkát, mert volt is-kolámról, annak múltjáról, a történelemben végigjárt gazdag időszakáról végezhettem kutatómunkát és készíthettem el dolgozatomat.

Egy adott közösség életét, fennmaradását a múltban és a mában is két dolog határozza meg jelentős mértékben: egyházának, templomának, iskolájának fennmaradása és léte. Templom nélkül nincs közösség, közösség nélkül nincs a közművelődés igénye, s ennek hiányában nincs iskola és oktatás, anyanyelvű oktatás. Madaron, ebben a felvidéki kis faluban a művelődés igénye már a középkorban is létezett, hiszen a község első feljegyzett tanítója a katolikus plébános, Antonius 1550 és 1570 között tanította a falu gyermekeit.

Első adatunk a település református iskolájáról a 17. századba nyúlik vissza, ugyanis 1654-ből származik az első feljegyzett díjlevél, amely a madari iskolamestre fizetését tartalmazza. Csaknem száz esztendőnek kellett eltelnie ahhoz, hogy az iskolamester nevével is találkozassunk. Ez meglepő módon nem a jegyzőkönyvekből származik, hanem a református egyház anyakönyvéből. 1749. áprilisában feljegyeztetett, hogy Szenci Mátyás iskolamesternek meg született Erzsébet nevű leánya.

A 18. század kiemelkedő eseménye, hogy az egyház iskolát épít (1790), ebből az időszakból származik az első iskolai vagyonelejtár is (1795).

A 19. század viharos évtizedei előrelépést és tragédiát is hoztak az iskola életébe. 1831-ből származik az első feljegyzés az iskolás gyermekek nevével, megalapítják az iskolaszéket (1877), megjelenik az első másodtanító (1877). 1886. júliusában szörnyű csapás éri a falut, s benne az iskolát: 135 családi ház mellett leég a templom és az iskola is. A század újra építkezéssel zárul, ugyanis a tanítólakáshoz építenek melléképületeket is.

A református iskola fennállásának utolsó évszázadában, a 20. században az iskola épületét újra tűz károsítja (1904). Ugyanebben az esztendőben lesz az egyháznak harmadik tanerője is. 1932-ben felépíti a madari presbitérium új iskoláját. Érdekes az a tény, hogy a madari gyermekek, köztük én is, máig ebben az iskolaépületben ismerkednek meg a betűk és a számok világával.

1945. július 15-én a korabeli jegyzőkönyvi feljegyzés szerint a felekezeti iskola megszűnt. Öt évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy községünkben létrejöhesse az állami iskola. Ezekben az esztendőkből természetesen nem beszélhetünk érdemi oktatásról.

Az évszázadok során úgy adódott, hogy Madaron az anyanyelvi oktatás igényei léteztek, s ezen igények megfelelően realizálódtak. Az iskola, a közművelődés valamint az erre épülő református iskolatörténet kutatása volt a céltudatos munkám megírása során.

Témavezető: Dr. Márton Károly
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

350. SZ. SZENT MÁRTON CSERKÉSZCSAPAT MŰKÖDÉSE ÉS TÁRSADALMI KAPCSOLATAI

A dolgozat szerzője: Fülöp András
Intézmény: Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely

Munkámban végigkísértem az egyetemes és magyar cserkészlet útját. Ezáltal vált világossá, hogy minden korban képes volt ez a szervezet eszményeivel újabb és újabb tömegeket a cserkészlet mozgalmának szolgálatába állítani. Így volt ez Magyarországgal is az 1912-es megalakulás óta. Bár voltak történelmünknek olyan korszakai, amikor tiltva volt a cserkészlet. Mára azonban csaknem 30000 tagjával a legnépesebb ifjúsági szervezet Magyarországon, és több száz cserkészcsapatban folyik a cserkésznevelés. Végigkísérem művemben a cserkészmunka valamennyi színhelyét, kezdve az őrsi foglalkozásokon át a csapat-összejövetelekig. Ezek azok a szinterek, ahol az ún. kiképzés folyik. Megtanítjuk a gyerekekkel mindazokat az ismereteket, melyeket nemcsak a cserkészletben, de az életben is hasznosítani tudnak (főzés, térképészet, történelmi ismeretek. Fontosnak tartottam munkám során, hogy ne csak leírások legyenek az egyes részekben, hanem példákkal támasszam alá a csapat életét. Így lehet csak igazán érezni, hogy a cserkészmunka nem előírások és törvények száraz halmaza, hanem a gyerekek által megélt igazi alkotó tevékenység. Dolgozatom másik fontos feladata volt elhelyezni a cserkészletet a társadalom rendszerében. Tudjuk, hogy mai világunkban a nonprofit szervezetek- így a cserkészcsapat is csak úgy képesek megmaradni, ha több szállal kapcsolódnak a társadalomhoz. Ezen kapcsolódás lehetőségeit térképeztem fel Szombathelyen. Megvizsgáltam azokat a szervezeteket, intézményeket, melyek munkájukkal és feladataikkal többé- kevésbé kapcsolatba kerülhetnek egy cserkészcsapattal. Azt gondolom, hogy mai világunkban egyre fontosabb szerepet kell, hogy kapjon a cserkészlet és természetesen mindazok a szervezetek, melyek képesek nemzeti értékek felvállalásával az egyénre és ezáltal, a társadalomra is hatni.

Témavezető: Dr. Szabó Árpád
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A NAGY ELTÁVOLODÁS KORA A TECHNOLÓGIAI EMBER KOMMUNIKÁCIÓJÁNAK ÉS TÁRSADALMI ÉRTÉKRENDJÉNEK VÁLTOZÁSAI A XXI. SZÁZADBAN

A dolgozat szerzője: Gyarmati Szilvia
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

A technikai kommunikáció újabbnál újabb eszközei megkönnyítik ugyan az emberi kommunikációt, ezzel lehetővé téve a fizikai távolság áthidalását, ám egyszermind szellemileg távolító hatásuk van az emberekre. A szellemi értékektől való eltávolodás a hagyományos értékrendek válságát eredményezi korunkban. A hagyományos értékek, úgymint a transzcendencia, a természet és a társadalom tisztelete, a globalizáció egyszerűsítő, uniformizáló hatásának, a nemzeti identitás pedig a modernséget jelképező nyugatosításnak, amerikanizálásnak esik áldozatul. Az új forma új tartalmat eredményez, elvetve a régit. A nivellált, és számára kódolhatatlan hagyományos értékek helyett új értékeket tesz meg a társadalom alapértékeivé: a DEMOKRÁCIÁT és az INFORMÁCIÓT. Új embertípus kialakulását segíti elő, a posztmodern emberét, akit dolgozatomban Lányi András terminológiáját kölcsönvéve TECHNOLÓGIAI EMBER-nek nevezek.

A technicizálódás világjelenség ("globális" jelenség), és mivel kevés az arra irányuló törekvés, hogy szabatosan megfogalmazott érték-alternatívát állítsunk szembe vele, a jövő társadalmainak értékvilágát veszélyezteti ez a csak részleteiben átadott kultúra.

Olyan nemzetközi tendenciák fejtik ki ránk hatásaikat egyre erősebben, amelyeket csak egységes társadalmi renddel, határozott személyes értékrenddel és ítélőképességgel tudunk a hasznukra fordítani. Lehetőség szerint törekednünk kell arra, hogy a nyugathoz való szükséges alkalmazkodáson túl ne veszélyeztessük nemzeti sajátosságainkat, nyelvünket és kultúránkat, mert ez ma a megmaradásunk záloga. Erősíteniünk kell évtizedek óta elhanyagolt nemzeti identitásunkat, közösségeinket a kikerülhetetlen globalizáció káros, kultúranivelláló hatásaival szemben, valamiféle korszerű hazafiság megteremtésével, amelyre még a globalizáció élharcosainak tekintett nagyobb nyugati államok is komolyan odafigyelnek. A technika csak az adatkezelés eszköze legyen; munkánkat megkönnyítő, de nem helyettesítő módszerek és tárgyak sora, ne a kultúra pótléka, görbetükre!

Témavezető: Török Gábor
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**EGYÜTT&EGYMÁSÉRT
AKTÍVAN ÉS FELELŐSEN EGY MULTIKULTURÁLIS
TÁRSADALOMBAN**

A dolgozat szerzője: Hoffmann Nóra

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar
Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet, Pécs

A dolgozat a németországi Robert Bosch Alapítvány Theodor-Heuss-Kolleg nemzetközi programjának keretében megrendezett és ma is folyamatosan tartó projektjének eddigi eredményeit mutatja be. A szervezők a Pécsi Tudományegyetem hallgatói.

A projekt neve Együtt&Egymásért, amely 2001 szeptemberében indult és ma is folyamatosan tart. A Pécsen megalakult szervezői csoport különböző rendezvényeket bonyolít le, amelyek résztvevői olyan 17-18 éves fiatalok, akik valamely hazai kisebbség kéttannyelvű gimnáziumának tanulói. A rendezvények változatos formában zajlanak: egy hetes szeminárium, továbbképző szeminárium, projekt- és regionális nap és kerekasztal-beszélgetés. A program azokból az elméleti kérdésekből született meg, amelyek a következők:

- Mennyiben vagyunk felelősek a társadalomban, illetve közvetlen környezetünkben zajló folyamatokért?
- Tisztában vagyunk-e ezzel a felelősséggel?
- Felelősségteljesen alakítjuk-e ezeket a folyamatokat?

A kiinduló kérdések az első impulzust adják további más kérdések felvetéséhez. A célcsoport megválasztása sajátos kiindulópontot ad a felelősség kérdéskörének megvitatásához, ugyanis fontos témaköreink nem csak a felelős állampolgári aktivitás, hanem az identitás, a tolerancia és az interkulturalitás kérdései is. Különösen aktuálisak az utóbbi kérdések Magyarország európai integrációs törekvései miatt. A szemináriumokon tapasztalatorientált módszereket alkalmaznak a szervezők. A nemzetközi szervezet egyik képviselőjeként fontosnak tartom, hogy az integrációs folyamatok Magyarországot érintő hatásai is vizsgálat tárgyát képezzék. Egy akciókutatás keretében végigkísért folyamat eddigi eredményeit foglalja össze a dolgozat. A vizsgálódások és megfigyelések támogatást adhatnak a képviselő gimnáziumok kultúráközvetítő neveléséhez, illetve a program erősíti a toleranciát és a kölcsönös elfogadást a fiatalok körében.

Témavezető: Dr. Sári Mihály
Beosztása: tanszékvezető, egyetemi docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**A TELEPÜLÉJELLEG ÉS
A KÖZMŰVELŐDÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI**

A dolgozat szerzője: Holló Veronika
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

A rendszerváltást követő évek sajátossága az is, hogy a korombeli fiatalok a szabadidejüket főként a diszkókban, bárókban töltik. Sőt nemcsak a fiatalok, hanem a társadalom kevésbé kvalifikált, illetve szegényebb rétege ugyancsak eltávolodott a közművelődéstől. Nagy többségük számára egyenesen kínos lenne átlépni egy könyvtár, egy művelődési ház, vagy egy hagyományos, ütött-kopott helyi mozi küszöbét. Sokan közülük úgy vélik, hogy a programok olcsósága egyben tartalmatlanságot tükröz és a közművelődés nem más, mint az elmúlt rendszer nem kívánatos hagyatéka.

Sajnos elég kevesen vannak tisztában azzal, hogy az ágazat és a hozzá tartozó intézmények jóval korábban is léteztek már. A rendszerváltást követően pedig tartalmilag és szerkezetileg törvényszerűen átalakultak, modernizálódtak, de a jövőben is nélkülözhetetlenek a magyar kultúrában.

Dolgozatomban azt mutatom be, hogy a városok és a községek, mint sok tekintetben ellentétes adottságokkal rendelkező településtípusok, milyen lehetőségeket kínálnak a közművelődés számára napjainkban művelődéspolitikai, pénzügyi, szakmai, tartalmi vonatkozásban.

Dolgozatom első részében a közművelődés fogalmának, szerepének és helyzetének rövid felvázolására vállalkoztam. A második tartalmi egységben foglalkozom a városok és falvak közötti általános, közművelődési szempontú összehasonlító elemzéssel. Munkám harmadik részében egy nemrégiben várossá nyilvánított nagyközség, - Borsodnádasd - kulturális életének bemutatásán keresztül próbáltam érzékeltetni azokat a változásokat, amelyek hűen tükrözik a közművelődésben meglévő különbségeket a két településtípus között.

Témavezető: Dr. Nagy Sándor
Beosztása: kandidátus, főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**KOROK ÉS ELŐADÁSOK -
TÁNCMŰVÉSZETI VÁLTOZATOK A CSODÁLATOS
MANDARINRA**

A dolgozat szerzője: Horváth Katalin

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző
Főiskolai Kar, Budapest

Egy színpadi mű, ha mély emberi tartalmakat hordoz, időről időre újabb, autonóm értelmezésekre készíti az előadóművészeket. A posztmodernnek nevezett korszakban a művészet, a műalkotások befogadása átalakult. Érdekes feladat egy színpadi mű értelmezésének változásain követni ezt az átalakulást. *A csodálatos mandarin*, Bartók zenés pantomimja, a Lengyel Menyhért történetére komponált alkotás különös darab. *A Travita*, vagy a *Manon Lescaut* megjelenítette már korábban is a bukott asszony alakját az operaszínpadokon, Bartók műve mégis vihart kavart, mert egészen másként, nyersebb léletszerűséggel mutatta meg a bűnös világban elidegenedtként élő nő alakját, találkozását a titokzatos idegen férfival. A mű jelentőségét, időtálló kifejezőerejét bizonyítja, hogy különböző színrevitelei két fesztivál megrendezésére is alkalmat adtak.

Azt gondolom, a táncművészet a televíziós mozgóképhez szokott nemzedékekre is erőteljesen hat, a közönség az egyetemes, nyelvi határokat nem ismerő, képi, mozgásos kifejezőmódra ma különösen fogékony. Így nem csak a táncművészet iránt elkötelezett befogadóként, hanem művelődésszervezőként is érdemes a színpadi táncrea kitüntetett figyelmet fordítanom.

A csodálatos mandarin előadásait a koreográfiákra, a táncban megjelenített emberi viszonyokra összpontosítva hasonlítom össze. A csaknem kétszáz eddigi feldolgozás közül azokat választottam ki, amelyek - azt gondolom - jól reprezentálják egy-egy korszak művészeti áramlatait. Horváth Csaba és a Közép-Európa Táncszínház 2001-es verziója megosztotta a közvéleményt, sokakat megbotránkoztatott. Írásom nem a különös előadás melletti védőbeszéd, legfeljebb az a szándék vezetett, hogy ezt a legújabb megjelenítést is előítélet nélkül, értelmezése felől közelítsem meg. Sem zeneértő esztéta, sem kritikus nem vagyok; az előadásokról adott jellemzésemmel a táncművészetet szerető, az új áramlatokra nyitott befogadóként érdeklődést szeretnék kelteni a mű és annak előadásai, a táncművészet új áramlatai iránt.

Témavezető: Demeter Katalin

Beosztása: főiskolai tanár

KÖZMŰVELŐDÉS

A SZIGETI FIATALOK A MŰVELTSÉGRŐL

A dolgozat szerzője: Husznay Mónika

Intézmény: Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai kar, Jászberény

A Magyar társadalom fiatal generációinak gondolkodását, szakmai tudományos, kulturális felkészültségét vizsgáló kutatások rendkívül fontosak, hiszen eredményeik segítségével nyerhetünk belátást térségünk jövőjébe.

A kutatás célja: A média igyekszik azt a képzetet kelteni, hogy a szigeti fiatalok mindegyike alkoholista, drogos. A közvéleményt ezek a tudósítások hamar meggyőzték, s kialakult egy általános, kedvezőtlen kép a rendezvényről és a szigetlakókról. Az alapötlet a külső környezet negatív álláspontja miatt pattant ki, úgy éreztem meg kell próbálnom bizonyítani, saját generációnk védelmében: nem valós e kialakult elmélet. A terep egy globalizált kulturális intézménynek is tekinthető. A sziget mikrovilágának ideológiája: érezd a szabadságot. E mikrovilágban élés konkrét célja, tárgya és eszköze :a fogyasztás, a fogyasztói kultúra emocionálása, vizuális, akusztikus és tárgyi valósággá transzformálása.

A kutatás módszere: A zömében 17-29 éves korosztályba tartozó fiatalok műveltségéről, művelődési felfogásáról és életcéljairól szerzett információk kitöltött kérdőívek, illetve beszélgetések, interjúk elemzése során kerültek feldolgozásra. A kérdőíveket 100, véletlenszerűen kiválasztott fiatallal töltöttem ki az esti órákban. A 100 darab kérdőívet elegendő mennyiségnek tartom egy általános kép kialakításához, és a rendelkezésemre álló idő alatt ez az a mennyiség, amit eredményesen fel is tudtam dolgozni.

A kutatás értékelése: Az eredmények, következtetések azt igazolták, amit előzetesen feltételeztem, azok a fiatalok, akikkel a Szigeten találkozhatunk semmiben sem különböznek a "többiektől". Igenis művelt, intelligens emberekkel ismerkedtem meg a Szigeten, a kutatásom alatt. Bár tényleg vannak perifériára került fiatalok, a többség mégis nagy befogadóképességű, kultúrált, művelt fiatal, akinek önálló képe van a világról, tud konzilánsan viselkedni és megfelelő szellemi háttérrel rendelkezik. Csupán a médiumok sugárzásain múlik, hogy egy-egy rendezvényt milyen szögből mutatnak be.

Témavezető: Dr. T. Kiss Tamás

Beosztása: egyetemi docens

KÖZMŰVELŐDÉS

VALLOMÁSOK AZ IDŐSKORRÓL ...

A dolgozat szerzője: Keszi Erna

Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola Közművelődési Tanszék, Eger

Dolgozatom célja az idősor sajátosságainak megismerése híres emberek naplóján keresztül. A téma aktualitását napjaink egyik meghatározó demográfiai jelensége, társadalmi problémája, az elöregedés adja.

A kutatás központi kérdései: a naplók írói (Jászai Mari, Márai Sándor, Benedek Marcell, Illyés Gyula, Lev Tolsztoj) hogyan élik meg az idősor változásokat, s milyen negatív és pozitív élményeket jelent ez a kor az ember életében? A kérdésekre a választ az ide vonatkozó gerontológiai szakismeretek s a naplókól vett szépirodalmi példák ötvözésével keresem.

Ezek segítségével az idősor élménykörök fontosabb jellemzőit tárom fel, valamint önévelési és életmódbeli tanácsokat mutatok be, melyeket a naplók írói adnak.

Kutatásom főbb kérdései és következtetései az idősor aktivitás fontossága, az önévelés, valamint az emberi kapcsolatok meghatározó szerepe köré csoportosulnak.

Megismerve a fentiek alapján az idősor változások sajátosságait, még egyértelműbben látom művelődésszervezőként és magánemberként is egyaránt sokat tehetünk a körülöttünk élő idősor korukból fakadó terheinek könnyítésében, illetve társadalmi megbecsülésük javításában, az idősor tartalmasabbá, harmonikusabbá tételében.

Témavezető: Hidy Pálné dr.
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**MULTIPLEX VAGY KULTIPLEX
MITŐL LESZ A KULTÚRA ÁTTETSZŐ MŰANYAG?**

A dolgozat szerzője: Kocsis Lilla
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

A multiplex mozik megjelenése és térhódítása a napjainkat jellemző állandó és rohamos technikai fejlődés következménye. Kialakulásuk elkerülhetetlen volt, létezésük és sikerük tény, hatásuk figyelmen kívül nem hagyható. A témát érintő kritika általában negatív és egyoldalú. Célközönsége a társadalmi elit, a műértő, a kritikus, aki látja a mozivilág átváltozását. Ellenben az a fiatal, aki mammutkólával és óriáskukoricával a kezében megy a "Plaz(m)aparadicsomba", semmit nem érzékel a globalizált homogenizálódásból. Az élmény megvásárlása számára mindennapos tevékenység. Miért és mitől van ez így? Hogy lesz a giccsből kasszasiker és az értékesből meg nem térült produkció? Hol van és van e határa a tömegkultúra feltartóztathatatlan áradatának? Kérdések, melyek még több kérdés megszületését indukálták, válaszok, melyek ritkán tűnnek biztatóknak.

Munkám európai és magyarországi helyzetkép, adatokkal számszerűsített körkép a film és mozipiacról. Szemelvény a magaskultúra és popularitás problematikájához esztétikai síkon. A multiplex jelenség vizsgálatán túl pedig vázlat a jelenség hatásairól elméleti és társadalmi vonatkozásban. Műanyag multiplex mozaik.

Témavezető: Török Gábor
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

“CSALÁDI KÖR”

KOMMUNIKÁCIÓ A CSALÁDBAN

A dolgozat szerzője: Kósi Anita
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Emberként környezetünkkel igen sokrétű kapcsolatban állunk. A kohézió, amely egymáshoz fűz bennünket, a tudatos és tudattalan, verbális és nem verbális, szándékos és olykor egészen váratlan jelzéseket is közvetítő kommunikáció. E cselekvő magatartás alapján bárkit lehet jellemezni egy tipikus kézmozdulattal, sajátos testtartással, egyedi grimasszal, netán egy érdekes ruhadarabbal vagy egy sminkkészlet leggyakrabban használt tűzpirosával. Az érzelmi szálakkal összekötött személyek között egészen jellegzetes jelhasználat érvényesül. Feltételezésem szerint a család egy olyan együttélési rendszert jelent, amelyben a sűrű és rendszeres interakciók, ismétlődő beszélgetések, visszatérő témák, felmerülő viták a kommunikációt uniformizálják, egységesítik. A családtagok elsajátítják egymás “szavajárását”, megtanulják értelmezni egymás fogalomtárát.

Dolgozatomban egy mindennapinak tekinthető esemény, egy szűk körben, otthon elfogyasztott vacsora kommunikatív jelzéseit tettem vizsgálatom tárgyává. A szituáció - amelynek szereplői az általam legjobban ismert családtagjaim - a kommunikáció szempontjából érdekesnek és meglehetősen sajátos közegnek bizonyult. Az étkezés az egyik, protokollárisan leginkább szabályozott szerepvisselkedésünk, amely alatt a nem verbális jelzések dominanciája a jellemző. Vizsgálati módszerem, a megfigyelés, kiterjedt szeretteim szavaira, arckifejezéseire, pillantásaira, mozdulataira, gesztusaira, testtartására, közeledésére-távolodására, az érintésekre. Ruházatuk, hajviseletük, ékszereik ugyanúgy nem kerültek el a kutató tekintetemet, mint ahogy a rendkívül beszédes lakberendezési tárgyak, illetve az időviszonyok sem. Úgy látom, hogy akik hasonló szókinccsel rendelkeznek, egyazon nem verbális kultúrában nevelkedtek, vagyis egymásnak közeli rokonai, kevesebb félreértésre adnak okot, ritkább körökben a kommunikációs zavar, s jobban megértik egymást. Akár szavak nélkül is. Az ennek hátterében megbúvó, s az információcserében megmutakozó sajátosságokat gyűjtöttem össze családom étkezőasztalánál.

Témavezető: Török Gábor
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**A SZEGÉNYSÉG KULTÚRÁJA - SZEREPEK ÉS
TEREPEK**

A dolgozat szerzője: Kovács Szilvia
Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző
Főiskolai Kar, Budapest

A dolgozat alapvető célja betekintést adni a szegénység kultúrájában élő fiatalok művelődési szokásairól, a nemi szerepek kialakulásáról, a viselkedésminták alkalmazásáról, a társadalmi terek és terepek használatáról, a sikeresség megítéléséről, valamint a családi és társadalmi szocializáció folyamatáról, a szexuális szokásokról alkotott képükről.

A szegénység kultúrájába tartozókról megjelent publikációkra támaszkodva mutatom be e fiatalok életének néhány fontos szegmensét. A pontosabb besorolás érdekében a Magyarországon élők jellemzéséhez, a Nemzeti Ifjúságkutató Intézet által koordinált, Ifjúság2000 kutatás klaszter-elemzése szerinti 15-29 éves vesztesek csoportjaiban megjelenő életmódmintákat is felhasználtam.

A szegénység kultúrájába sorolható fiatalok életét szervező, rendszerező szabályok merevek, számukra meghatározzák a társadalmi teret, ezen változtatni képtelenek. E társadalmi környezet biztonságérzetet kölcsönöz számukra, a szabályok áthágása pedig súlyos következményekkel jár. Az estenként bekövetkező kiközösítés olyan súlyos helyzetbe sodorhatja az elszenvedőket, hogy az eddig számura biztonságot jelentő "ösközegük" perifériájára kerülve családi struktúrájukat a végső összeomlás fenyegetheti a többi család/banda természetes (ön)segítő tevékenysége nélkül.

Témavezető: Bauer Béla
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

RAJZFILM ÉS AGRESSZIÓ KAPCSOLATA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁSKORÚ GYEREKEKKNÉL

A dolgozat szerzője: Kun Tamás

Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola Közművelődési Tanszék, Eger

Az agresszió kutatása igen nagy téma, hiszen kutatja a szociológia, pszichológia, kriminológia. Én a rajzfilmekben megjelenő agressziót kutatom: a "vezetékes drog" hatását gyerekekre nézve.

A vizsgálatot általános iskola 5. osztályában készítettem. Önkitöltős kérdőívek és interjúk segítségével kutattam. A kérdések arra irányulnak: mennyi időt töltenek el tévénézésel, milyen rajzfilmeket néznek. Észlelik-e a bennük szereplő erőszakot és hogyan dolgozzák ezt fel, illetve mindez kihat-e a társas kapcsolataikra? Az interjúkban rákérdeztem arra, hogy mennyire szelektálnak a rajzfilmek között, illetve a szüleiknek van-e beleszólásuk a televíziózásukba.

Arra a következtetésre jutottam, hogy a televízió veszi át a gyerekek szabadidejében a főszerepet, a rajzfilmek között nem tudnak szelektálni, nem érzlelik a mesék által közvetített pozitív és negatív értékeket közötti különbségeket.

A kapott adatok alapján elgondolkodtató, hogy mekkora szerepük van a felnőtteknek abban, hogy a gyerekekben a rajzfilm által kialakult irreális képet háttérbe szorítsák. A médiában látott erőszakot a valós következmények ismerete nélkül vezeti le kortársain.

A téma további kutatásokat és valószínűleg konkrét segítő-intézkedéseket kíván.

Témavezető: Szabóné dr. Stefán Edit

Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A KAZINCBARCIKAI DON BOSCO ISKOLA

A dolgozat szerzője: Lázók Nikoletta

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Egy bizonyos alapfilozófia szerint, a hátrányos helyzetű gyermekeknek annyival több esélyt kell adni az életben, mint amennyi hátránnyal bírnak. Ezt az esélyteremtést hivatott megadni a kazincbarcikai Don Bosco iskola, azon szociálisan hátrányos helyzetű fiataloknak, akik számára ez a szeretet elvén működő, segítő program jelenthette és jelentheti az egyedüli megoldást egy jobb élet megalapozására.

Sajnos, a régiókban téves a megítélés ezzel az iskolával kapcsolatban. Büntetésként emlegetik: "Ha nem tanulsz, majd mész a Don Bosco-ba." Azt gondolom, hogy az embereknek tudniuk kell, hogy egy ilyen, vagy ehhez hasonló iskolába kerülni nem büntetés. Épp ellenkezőleg: lehetőség.. Ezt legjobban Ny. Szabolcs esetével tudnám igazolni.

Szabolcs cigányfiú, akit édesanyja egyedül nevelt. Egy cigánytelepen laktak szűkös anyagi körülmények között. 14 éves volt, amikor elvégezte az általános iskola 5. osztályát. A normál iskola nem fogadta tovább. Barátai segítségével került ebbe az iskolába, ahol három év múlva végezte a 8. osztályt, majd jó minősítéssel hegesztő szakmát szerzett. Mára négy gyermekes családapa, biztos anyagi háttérrel. Elmondhatni, hogy jól él.

Vajon büntetés volt számára ez az iskola? Egy másik hasonló helyzetű gyermeknek, vajon büntetés lenne?
Talán igazat adnak, ha azt mondom: nem.

Témavezető: Sóstói Pálné dr.
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

REMÉNY A KILÁTÁSTALANSÁGBÓL - A PÁRTFOGÓI RENDSZER REFORMJA MAGYARORSZÁGON 2002- 2003-BAN

A dolgozat szerzője: Maurer Péter

Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Magyarországon a büntetés-végrehajtási intézetek több mint 160%-os kihasználtsággal működnek. Ez embertelen állapotot eredményez, de nemcsak a fogvatartottak körében, hanem a velük foglalkozók ugyanilyen arányú leterhelését is okozza. Ez a probléma kétféle módon orvosolható: a bűnelkövetések számának csökkentésével - amit elég nehéz irányítottan befolyásolni -, illetve a visszaeső bűnözők számának minimalizálásával. Ettől lehetne komolyabb eredményt várni.

Az Igazságügyi Minisztérium 2002. augusztusában letette a Kormány asztalára a pártfogó felügyelői hálózat szervezeti és működési koncepcióját. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat reformjának egyik fő célja a szabadságvesztést követő utógondozás hatékonyságának növelése és a szabadulók társadalmi integrációjának elősegítése.

Dolgozatomban az ausztriai pártfogói rendszer működésével, intézményeivel foglalkozom. Az Ausztriában jól működő pártfogói szolgálat az utóbbi 40 évben körülbelül 100.000 embert gondozott, 80% közülük olyan utat talált, amelyen további bűncselekmények elkövetése nélkül oldotta meg a problémáit. Megvizsgáltam a jelenlegi magyar pártfogói rendszert és annak nehézségeit, illetve ennek a reformjában rejlő lehetőségeket.

A külföldi személyes tapasztalatokat és szakirodalmakat áttanulmányozva kaptam tiszta képet a jól működő rehabilitációs és reszocializációs koncepciókról. Végezetül e modellek magyarországi lehetséges adaptációjával foglalkozom.

Témavezető: Dr. Mankó Mária

Beosztás: tanszékvezető főiskolai tanár

KÖZMŰVELŐDÉS

**A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰEK
(MOZGÁSSÉRÜLTEK, MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK)
HELYZETE A FELNŐTTKÉPZÉSBEN**

A dolgozat szerzője: Medgyesi Magdolna
Intézmény: Debreceni Egyetem, Debrecen

Dolgozatomban a megváltozott munkaképességűek helyzetét vizsgáltam a felnőttképzés kapcsán, arra keresve választ, milyen lehetőségeik vannak a munkavállalás és a képzés terepén. Ráműtöttem arra, hogy a megváltozott munkaképességűek számára van lehetőség képzések és foglalkoztatottság biztosítására; ugyanakkor a valós adatok alapján, nagyon minimális a részvételük mindkét területen. Ellentmondást mutat az esélyegyenlőség törvénye, amely nem tudja érvényesíteni a megváltozott munkaképességűek jogait, érdekeit.

Dolgozatom alapvetően elméleti jellegű. Legfőbb szerepe, hogy felhívja a figyelmet erre a csoportra, és újabb kutatásokat motiváljon.

Témavezető: Dr. Kálmán Anikó
Beosztása: egyetemi tanár, adjunktus

KÖZMŰVELŐDÉS

VOLT EGYSZER EGY HALOTT EMBER

A dolgozat szerzője: Meskó Krisztián
Intézmény: Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely

Pályamunkám célja összetett természetű. A western, mint egy kihalófélben lévő filmműfaj melletti nyílt állásfoglaláson túl két, a maga korában nagy visszhangot kiváltó alkotás - a Volt egyszer egy Vadnyugat és a Halott ember - összehasonlítása a műfajiság, illetve a műfajjellenesség viszonyítási pontjai mentén. A formanyelvi hasonlóságok és különbségek is helyet kapnak a dolgozatban, valamint a társművészetek igen erős jelenléte is segít eligazodni az összehasonlítás szövevényes hálójában. Mindenképpen érdekes és elgondolkodtató tény, hogy közel 30 év van a filmek gyártási éve között, és mégis azonos a probléma, illetve a cél. Ezen túlmutat a két rendező egyéniségének szerepe is, hiszen két szerzői filmesről van szó: Sergio Leonéről és Jim Jarmuschról. A dolgozat elején a western, mint műfaj történelmével foglalkozom, mivel ezen ismeretek elengedhetetlenül szükségesek a későbbi gondolatok kifejtéséhez. Írásomban bizonyítást nyer, hogy Sergio Leone műve sem klasszikus western, hanem egy önálló műfajvariáns önálló reprezentánsa, mely magán viseli egy szerzői filmes kézjegyét. Az olasz filmrendező tulajdonképpen egy szerzői-műfaji, műfaji-szerzői filmet készített. Jim Jarmusch alkotása már hibrid western, melyben a rendező úgy használja a műfajt története elmeséléséhez, hogy egyértelműen bebizonyítja, hogy a transzcendens lét és a "jelenlét" jól megfér egymás mellett, s ez csak a Vadnyugaton valósulhatott meg. Amerika-kritikája úgy jelenik meg képein, hogy közben a látomásos költőnek, William Blake-nek is emléket állít. A formanyelvi eszközök használatában nagy különbségek vannak a filmek között, de ezek mindkét esetben tökéletesen szolgálják ki a két történetet. Sergio Leone és Jim Jarmusch úgy teremtett újat a maga korában, hogy módosított szabályokkal hoztak létre értékes alkotásokat, s egyértelműen kifejezték a western, mint életképes filmműfaj melletti elkötelezettségüket.

Témavezető: Török Gábor
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

NÉMETAJKÚ TELEPÜLÉSEK A ZEMPLÉNBEN: KÁROLYFALVA HAGYOMÁNYAI, TÖRTÉNETE ÉS TURIZMUSFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

A dolgozat szerzője: Rák Judit

Intézmény: Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar,
Sárospatak

Dolgozatom célja, hogy miután ismertetem Károlyfalva, a Tokaj hegyaljai német település történetét, monográfiáját, keletkezésének történetét, földrajzi- és gazdasági adatait, etnográfiáját, idegenforgalmi szempontból feltárjam szépségét és lehetőségeit az utazni vágyó közönség előtt.

A dolgozatom Borsod - Abaúj - Zemplén Megyei Levéltár Sátoraljaújhelyi Főkjában végzett kutatómunka és a falubeli öregek elbeszélései, emlékei és történeteik alapján készült. Kutatómunkám rengeteg időt, türelmet és fáradságot követelt, mindazonáltal érdekesek voltak az öregek visszaemlékezései, ami nagyon jó forrásanyagként szolgált. Kutatómunkám rengeteg időt, türelmet és fáradságot követelt, de az öregek visszaemlékezései nagyon tanulságosak és hiteles forrásai dolgozatomnak.

Végső célom, Károlyfalva, a Zemplén egyik picinyke kis falujának megismertetése, a település idegenforgalmi ellátottságának bemutatása és a kistérség arculatának formálása. A fejlesztés már elkezdődött: helyreállították az útburkolatot, a házakat komfortossá tették, kiépítették a szennyvíz csatornarendszert. Az idelátogató mindent megtalál, amire szüksége lehet a nyugodt környezetben való üdüléshez.

Ha az általam említett feladatok megvalósulnak, nemcsak egy vonzó turistaparadicsom születne, de új munkahelyek is teremtődnének.

Témavezető: Rónyai Ferenc
Beosztása: főiskolai tanársegéd

KÖZMŰVELŐDÉS

JAPÁN ÉS FINN VEZETÉSI KULTÚRA
MAGYARORSZÁGON

A dolgozat szerzője: Sramek Anita
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Vizsgálatommal sikerült bebizonyítani, hogy a régebb óta itt élő japánok az alkalmazkodásukkal - bármilyen kis mértékű is - eredményeket értek el a humánerőforrás és a termelékenység - hasznosság területén. Náluk is vannak javítandó részek, de a finneknél szinte a teljes szervezeti kultúrát meg kell próbálni átalakítani, szabályozottabbá és hasznosabbá tenni.

Természetesen az tény, hogy mindkét nemzet vizsgált vállalatai túl kevés időt töltöttek el Magyarországon (a legidősebb vállalat is csak 9 éves) ahhoz, hogy kialakult vállalati kultúrával rendelkezzen. Hiszen a kultúra változik a vállalat életszakaszaival is.

Esetünkben azonban azt is figyelembe kell venni, hogy még erősen ragaszkodnak jól megszokott - a nemzeti kultúrára alapozott- szervezeti kultúrájukhoz. Ahogy telik az idő, úgy csiszolódnak egymáshoz a hazai és külföldi értékek, emberek és szabályok, úgy fog kialakulni egy mindenkinek megfelelő, közös magyar-külföldi vállalati kultúra. Ehhez remélem én is segítséget nyújtok a vizsgálataimból, megfigyeléseimből készített riporttal. (A riport nyelve angol.)

Meglátásaim szerint jó irányba haladnak az általam megfigyelt vállalatok. A fejlődés azonban nagymértékben függ a magyar vezetőség hozzáállásától és motiváltságától.

A vezetés nagyon összetett dolog. Dolgozatomban főleg a szervezeti kultúrára építettem rá a vezetés fogalmát, hiszen amíg nem tisztáztak az értékek, a stratégia, a struktúra, a rendszerek kiépítettsége, a munkaerő fontossága és nincs meg a képesség ezek összehangolására, kombinálására, addig hiába beszélünk vezetésről. Addig az csak próbálkozás a vezetésre.

Témavezető: Dr. Szabó Árpád
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**NOVÁKFALVA, MINT IDEGENFORGALMI
VÁLLALKOZÁS**

A dolgozat szerzője: Stipkovits Boglárka
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Dolgozatomban szeretném bemutatni Nyugat-Dunántúl egyik legszebb, sokak által kedvelt és látogatott kulturális üdülőközpontját, mely Velem község mellett, az Alpok lábánál, szubalpin klímájú térségben található. Az idegenforgalomban saját vállalkozás létrehozása nem túl gyakori, ezért is tekinthetjük ezt a vállalkozást minta értékűnek. Célom a napjainkban újszerű, sajátos üdülőközpont létrehozásának és működtetésének bemutatása. Dolgozatom kérdésfeltevése az, hogy gazdaságos-e egy vállalkozónak egy ilyen jellegű idegenforgalmi létesítményt létrehozni és működtetni. Esetlegesen mit kell még megtenni ahhoz, hogy a kulturális, és az ismeretterjesztő funkciót gazdaságosan meg lehessen valósítani. Alkalmazási módszereim : SWOT analízis, dokumentum elemzés és mivel az üdülőközpont dolgozója vagyok, a megfigyelés módszere.

Napjainkra az üdülőközpont 2/3-ad része felépült, s az utolsó harmad munkálatai is elkezdődtek. Következtetésem az ,hogy az üdülőközpont kiváló helyen épül fel, a térség egyre ismertebbé válik. A környezet adta lehetőségek még nincsenek teljes mértékben kiaknázva, de erre nyújt lehetőséget a létesítmény ismeretterjesztő és identitástudat elmélyítő funkciója. Munkám célja, hogy bemutassam és elemezzem, hogy alapvetően milyen irányban fejlődjön tovább az üdülőközpont kultúra közvetítő és ismeretterjesztő szerepe, hozzájárulva a tájegység megismertetéséhez. Az üdülő speciális funkciója miatt várható a nemzetközi ismertség megszerzése, és a világban élő magyar származású emberek anyaországához való kötődésének növekedése.

Témavezető: Dr. Szabó Árpád
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ EMBEREK KÉPZÉSÉNEK ÉS MŰVELŐDÉSÉNEK SAJÁTOS ANDRAGÓGIAI KÉRDÉSEI

A dolgozat szerzője: Szalay Dóra

Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola Közművelődési Tanszék, Eger

Ki ne találkozott volna még velük? Ki ne gondolkodott volna el azon, milyen lehet az életük? Mit éreznek, mit gondolnak?

Milyen problémáik vannak? Mivel töltik napjaikat?

A legtöbben ilyenkor döbbennünk rá, mennyire nem ismerjük sérült társainkat, nem tudjuk merre fordítsuk tekintetünket, hogyan viselkedjünk? Dolgozatommal nem változtatom meg a világot, de remélem segíthetek abban, hogy megismerjék, elfogadják őket előítéletek nélkül.

Szakomból kiindulva 3 kérdést tartok kiemelkedően fontosnak:

- Mit tehet a kultúra a társadalmi integrációjuk érdekében?
- Milyen funkciója van, illetve milyen feladatokat kellene ellátniuk a kulturális intézményeknek? A munkaerő-piaciképzés sajátos andragógiai feladataként mit lehet és kell a meg.
- Mit és hogyan segíthetnének a közművelődés dolgozói?

A válaszokat szakemberek, művelődési közösségek segítségével sikerült megkérdezni. Feldolgoztam a szakirodalmat, hospitálások alkalmával tapasztalatot szereztem, mélyinterjúkat készítettem.

Dolgozatom alapja, hogy feltérképezem a fogyatékossgal élők képzési, foglalkoztatási és kulturális rehabilitációjának gyakorlati megvalósulását, intézményeket, színtereket, módszereket, majd ezen ismeretekre építve javaslatokat a teendőkre, amelyek a közművelődés szakembereinek jelenhetnek új kihívásokat, új területeket.

Témavezető: Hidy Pálné dr.

Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A TESTVÉRVÁROSI KAPCSOLATOK JELENTŐSÉGE A KULTURÁLIS DIPLOMÁCIÁBAN (Komárom város kapcsolatai)

A dolgozat szerzője: Szőnyi Adél

Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Globalizálódó világunkban a nemzetközi kulturális kapcsolatoknak egyre nagyobb a szerepe. Az egyes nemzetek kultúrája megtermékenyítheti másokét, maga pedig gazdagodhat az egyetemes értékek átvételével. A művelődésszervező szakos hallgatók diplomájuk megszerzését követően kulturális diplomataként is elhelyezkedhetnek.

A dolgozat első részében tisztázom a kulturális diplomácia fogalmát, céljait, funkcióit. Be- mutatom intézményeit, az együttműködés formáit.

Ezután hazánk és az Európai Unió kapcsolatait elemzem. Később ismertetem a testvérvárosi kulturális kapcsolatok történetét, céljait, a résztvevők körét, feltételrendszerét, fajtáit. Felhívom a figyelmet rendkívüli jelentőségükre. Gyakorlati tanácsokat is adok az együttműködés kialakításához.

A magyar nyelvű szakirodalom áttanulmányozása mellett angol forrásokat olvastam és fordítottam (ezek tudomásom szerint hazai nyelven csak dolgozatomban található meg).

Az elméleti ismeretek összegyűjtése után kíváncsi voltam arra ,hogy a gyakorlatban miként zajlik e tevékenység. Komárom város testvérvárosi kapcsolataival ismerkedtem meg. Interjúkat készítettem a felelős referenssel, sajtófigyelést végeztem, dokumentumokat gyűjtöttem és elemeztem, rendezvényeken szereztem tapasztalatokat.

Az elméleti ismeretek feltárásával és elemzésével a kiválasztott város példáját bemutatva szeretnék segítséget nyújtani a kulturális diplomáciát tanuló diáktársaim és e hivatást már gyakorlók számára.

Témavezető: Dr. Csider Sándor

Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**'MÚLTJÁBAN ÉL A NEMZET!'
A MÉDIACEREMÓNIAK POLITIKAI LEGITIMÁCIÓS
SZEREPE**

A dolgozat szerzője: Tóth Erika Manuéla

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar

Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet, Pécs

A vizsgálat középpontjában a 2001. augusztus 15-i esztergomi koronaszállítás televízió felvételének elemzése áll, melyben megfigyelhetőek a médiaceremónia általános jellemzői, illetve nemzeti ünnepeink rituális elemei. Ezen felvétel tartalomelemzése során rámutathatunk, hogy az ünnepség elemei mind textuálisukban, mind látványukban milyen rituális, valamint politikai jelentőséggel bírnak.

A társadalmi méretű szertartások, így a médiaceremóniák is, mindig magukban rejtik a politikai hatalom önlegitimálásának szándékát és lehetőségét. Érdeemes megfigyelni, hogy napjainkban, a 21. század kezdetén, miként jelenik meg a politikai legitimáció egy, az érdeklődés középpontjában álló, ceremoniális, egész nemzetünket érintő esemény kapcsán. Továbbá jelen esetben azt is jól nyomon követhetjük, hogy az ilyen események mi módon fűzhetők egyetlen rituális láncolatba, hogy így egy még teljesebb és hatásosabb eredményt érjenek el a politikai legitimáció terén.

A dolgozatban végigvezetett elemzés és következtetések azt mutatják be, hogy az aktuális médiaceremónia formai és tartalmi elemei miként szolgálhatják az akkori politikai vezetés ilyen irányú törekvését, valamint arra is válaszokat kaphatunk, hogy általában mi módon szolgálhatják az ilyen események a hatalmi rendszerek legitimálását.

Témavezető: Felföldi Barnabás

Beosztása: egyetemi tanársegéd

KÖZMŰVELŐDÉS

TAYLOR UTÁN SZABADON A McDONALD'S-NÉL?

A dolgozat szerzője: Ujj Erika
Intézmény: Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely

Dolgozatom célja, hogy az angolszász vezetéselmélet legjellemzőbb példáján keresztül bemutassam a McDonald's fejlődését és egyedi rendszerét. Lépésről lépésre végig kísérem a vezetési tevékenységet. A nemzeti kultúrák az egységesülés világában szubkultúráként igyekeznek háttérbe szorítani a szabványosítás nézeteit. Vannak-e, lehetnek-e tiszta vezetési stílusok, értékrendek, viselkedésformák? A témában fellelhető számos szakirodalmon kívül, mint volt McDonald's alkalmazott, főleg személyes tapasztalataimra, valamint a McDonald's menedzsmenttel folytatott beszélgetésekre, információkra támaszkodtam.

A McDonald's felfedezett egy nyerő receptet. Sosem mozdul ki abból az egyetlen üzletágból, melyet ismer. Ezt az egyet pedig kikezdehetetlen franchise-elvekre alapozva, a minőség, kiszolgálás, és tisztaság hármásának elkötelezve folytatja. Az éttermek következetes egyöntetűségükről ismeretesek. A franchise elv a rugalmassággal, a helyi sajátosságok beépítésével egészítette ki a taylori szigorú szabványosítás, szabályozottság elveit. A McDonald's sikerének titka nem a termékeiben, hanem a cég működési rendszerében van. A teljesítményértékelés középpontjában azok, a vezetők és a beosztottak által közösen meghatározott célkitűzések állnak, amelyeket az értékelnek el kell érnie. A McDonald's-nél bármelyik munkakör esetében a fizetésemelés alapja a teljesítményértékelés. Az amerikai vezetési magatartást magas önbizalom jellemzi. Tudják magukról, hogy Amerika a "korlátlan lehetőségek" hazája. Árad belőlük az optimizmus. Hisznek abban, hogy a siker az egyéntől függ, ha azért keményen dolgozik. A McDonald's története, léte, eredményei és a világra gyakorolt hatása kétségtelenül bizonyítja a fenti megállapítást. Minden nagyon formalizált és szabályozott. A modernizált taylor-modell tehát a cég egész működésének újratervezése, átalakítása az alapoktól kezdve az előnyök megtartásával.

A módszer, a viselkedés jellemzői lassan kezdenek beépülni a magyar vezetési kultúrába is. Egy generáció már elmondhatja magáról, hogy amerikai multinacionális vállalatnál dolgozik és már más normák szerint él, a vásárló pedig - ha csak egy fél órára is - a nyugati kultúra részesévé válik.

Témavezető: Dr. Szabó Árpád
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

HARC A RÁDIÓ HULLÁMAIN

A dolgozat szerzője: Valentínyi Katalin
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

A Szabad Európa Rádiót az Egyesült Államok a hidegháború csúcán, a hiányzó tájékoztatási források pótlására, az önkénnyel szembeni közvélemény erősítésére, valamint a remény ébrentartására hozta létre. A Szabad Európát titokban, elsötétített zugban hallgató kétségbeesett magyarok hittek abban, hogy a szavak nem csak üres frázisok, mögöttük valóságos erő áll. Jelentősége és hatása óriási volt. Megítélésem szerint működésének első szakaszában fenntartói és munkatársai sem voltak tisztában a Szabad Európa Rádió közvélemény formáló erejével, valamint azzal, hogy egy lelkesítő "szabad" hang milyen érzéseket, indulatokat kelt a terrorban élő emberek lelkében. Különösen az 1956-os magyar szabadságharcra gyakorolt befolyását érdemes vizsgálni, mert az események kommentálásában, a nyugati vélemények tolmácsolásában nem kis szerephez jutott. Dolgozatomban a Szabad Európa Rádióknak, mint az amerikai hidegháborús propaganda fő eszközének forradalom alatt kifejtett tevékenységére helyeztem a hangsúlyt. A téma minél körültekintőbb és alaposabb ismertetéséhez a szakirodalom tanulmányozásán és feldolgozásán kívül szükségesnek éreztem saját kérdőíves kutatást folytatni. Véleményem szerint a Szabad Európa Rádió '56-os szerepét leginkább a magyar hallgatók véleményének, értékítéletének megismerésével lehet úgy bemutatni, hogy az valóban tükrözze a valóságot. Ezt azért is tartottam fontosnak, mert a témában eddig megjelent szakirodalom vagy a rendszerváltás előtt íródott és negatív értelemben fogalmaz, vagy pedig egykori munkatársak elfogult visszaemlékezéseit tartalmazza. A tanulmányok nem használtak fel hallgatói véleményeket, nem kérdeztek meg egykori forradalmárokat a Szabad Európa Rádió ötvenes évekbeli szerepvállalásáról. Úgy gondolom, addig nem teljes a Rádió propaganda tevékenységének megítélése amíg nem ismerjük mindkét fél álláspontját. Figyelembe kell venni mindazok véleményét, akiknek az üzeneteket szánták, akikhez a műsorok szóltak: a magyar hallgatóságot.

Témavezető: Velics Gabriella
Beosztása: főiskolai tanársegéd

KÖZMŰVELŐDÉS

**A KATOLIKUS GAZDASÁGI ISMÉTLŐ ISKOLA
TÖRTÉNETE IREGSZEMCSÉN 1868 ÉS 1950
KÖZÖTT**

A dolgozat szerzője: Vörös Tünde
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar,
Szekszárd

Tanulmányomban a történeti Tolna-megye iskolaügyén keresztül, az Iregszemcsei katolikus gazdasági ismétlő iskolát szeretném bemutatni 1868 és 1950 között, belehelyezve az akkori gazdasági, társadalmi struktúrába. Értekezésemben kitérek Iregszemcse gazdasági életére, az oktatás helyzetére országos és községi viszonylatban, részletesebben pedig az ismétlő iskola működésére - pl. költségvetés - és az iskola mindennapi életére. Kutatásaimhoz többnyire levéltári dokumentumokat, a témához kapcsolódó szakirodalmakat, és a volt diákok élményanyagát használtam fel. Ezzel az iskolatípussal kapcsolatban átfogó szakirodalom nem lelhető fel, s talán a dolgozat segítség lehet a gazdasági ismétlő iskola iránt érdeklődők számára. Ezen intézmény jelentősége abban rejlik, hogy az ott tanuló diákok olyan ismereteket sajátítottak el, amik nélkül a mindennapi életben nehezen boldogultak volna. Véleményem szerint az akkori oktatási cél napjaink oktatási céljai között is megtalálható, vagyis, hogy a legfontosabb magára az életre felkészíteni a diákokot.

Témavezető: Dr. Várady Zoltán
Beosztása: főiskolai tanár

KÖZMŰVELŐDÉS

**NEMEK ÉS IGENEK AZ EURÓPAI UNIÓS
CSATLAKOZÁS KÜSZÖBÉN**

A dolgozat szerzője: Zuslagné Imre Edina
Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar,
Szekszárd

A nők hátrányos helyzetét egyre több cikk, tanulmány, könyv tárgyalja különböző aspektusból, mint pl. családi munkamegosztás, politikai érdekképviselet, foglalkoztatás, és a gender kutatások egyre rangosabb szerepet kapnak nemzetközi és hazai társadalomtudományi kutatásokban is. Dolgozatomban a rendelkezésre álló rendkívül széles skálájú elméleti és gyakorlati bázisra, a statisztikai adatokra, valamint a joganyagokra támaszkodva azt vizsgálom, hogy milyen módon léteznek (létezhetnek) egyenlőtlenségi struktúrák férfiak és nők között, miben manifesztálódik a nők diszkriminációjának sokfélesége a munkaerőpiacon, majd az előnyben részesítés lehetőségeit latolgatva kifejtem, hogy milyen lépéseket tesznek az EU politikaformálói és a magyar jogalkotók a nemek közti egyenjogúság igenlése felé.

Ezt az irányvonalat követve a dolgozat első része azt taglalja, hogy Magyarországon az elmúlt 10 évben milyen változásokon ment át a "hagyományos" női szerepfelfogás, milyen demográfiai és társadalomszerkezeti következményekkel jár mindez. A hazai helyzetkép összehasonlítása az Unió országokéval számos további kérdést vet fel, melyek részletes és alapos megválaszolása a jelen dolgozatnak nem célja.

A helyzetelemző képből kirajzolódni látszik, hogy a nők társadalomban betöltött esélyei minden ellenkező irányú hiedelem, sőt alkotmányos törekvés ellenére változatlanul egyenlőtlenek mind az EU-ban, mind itthon. Ennek legszembetűnőbb, és egyben leghétköznapiabb példája a munkaerő-piaci helyzet, ahol az esélyegyenlőség kérdésköre kiegészül a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés, a diszkrimináció rejtett és nyílt gyakorlati alkalmazási formáival. (Mivel a törvények a nemek közötti diszkriminációt tiltják, a férfiak akár Magyarországon, akár az Unióban ugyanúgy jogorvoslattal élhetnek, mint a nők. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a nők vannak leginkább hátrányos helyzetben.) Az esszé kitér a munkahelyi diszkriminációt szenvedő nők jogorvoslati lehetőségeire, a magyarországi "próbaperekre" is.

Ahhoz, hogy a nemek közötti esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód elve a gyakorlatban is érvényesüljön, jelentős jogalkotási és intézményi reformok bevezetésére van szükség. Az EU jó példával jár elől, hiszen nyolc irányelvet dolgozott ki az egyenlő bánásmódra vonatkozóan, amelyek közül a legújabb a pozitív diszkrimináció alkalmazására ad lehetőséget. A nők számára többletjogok biztosítása az előnyben részesítés- több szempontból is megfontolandó. Minden ország maga dönti el, hogy él-e ezzel az eszközzel, vagy sem, mindenesetre ez önmagában nem szünteti meg a negatív beidegződéseket, a társadalmi gyakorlatot. Ahhoz, hogy a nők munkaerőpozíciója, versenyképessége, szociális biztonsága javulhasson, ahhoz, hogy a két nem valóban egyenlő eséllyel érvényesülhessen, és ezáltal a politikai és közéletben több nő juthasson szerephez, nemcsak átgondolt jogi és adminisztratív eszközökre van szükség, hanem arra is, hogy a közgondolkodás, a társadalomban élő hagyományos nemfelfogás és szereposztás megváltozzon. Ebben látom a dolgozat értelmét, az én feladatomat.

Témavezető: Dr. Bajner Mária
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

A SZÉPSÉGMÍTOSZ FELÜLÍRÁSA
-OLASZ RENESZÁNSZ TRAKTÁTUSOK ÉS VERSEK A
NŐRŐL-

A dolgozat szerzője: Zsák Judit

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar

Felnőtképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet, Pécs

A patriarchális diskurzus által meghatározott társadalmi nemkonstrukciók folyamatosan változnak, s ennek megfelelően korról korra módosul a Nő/női/nőies fogalma, a nő számára lehetséges szubjektumpozíció is. Az itáliai reneszánszban Castiglione, Piccolomini, Speroni, Firenzuola és Capella traktátusai azok, amelyek ezt a szubjektumpozíciót kijelölik. Eszerint a nő sosem önálló individuumként, hanem csak a férfihoz való viszonyában gondolható el, a művészetben pedig sosem alkotói Én, hanem szemiotikai tárgy. Ez a felfogás formálja a nemes, művelt, ám rendkívül passzív nő (*“donna di palazzo”*) képzetét. A *“querelle delle donne”*, vagyis a társadalmi nemekről szóló vita során erre a tradícióra próbál választ adni az öntudatra ébredő reneszánsz nő (mint pl. Laura Terracina, Vittoria Colonna, Tullia d’Aragona), kiegészítve a férfiak alkotta konvencionális nőképet, s olykor szembeállítva azt a női lét és vágy valóságával. A reneszánsz az első olyan művelődéstörténeti korszak, amelyben érzékelhető a nők önmeghatározási és megmutatkozási vágya, ahogy beférkőzve az esztétikai kánonba, megpróbálják felülírni a szépségmítoszt, s kiharcolni saját művészi nyelvüket, elismertségüket. Dolgozatomban az ún. *gender studies* és a posztmodern feminista kritika interpretációs módszereivel, szöveg- és képelemzéseken keresztül vizsgálom a fenti radikális kulturális változások ikonikus reprezentációját, új szempontokkal és eredményekkel gazdagítva a hazai italianisztikát.

Témavezetők: Dr. Bókay Antal, Dr. Agárdi Péter, Dr. P. Szűcs Julianna

Beosztásuk: egyetemi tanár, egyetemi tanár, egyetemi tanár

Könyvtártudomány

KÖNYVTÁR

A MINŐSGMENEDEZSMENT AKTUÁLIS KÉRDÉSEI A KÖNYVTÁR- ÉS OKTATÁSÜGYBEN

A dolgozat szerzője: Bálint Melinda

Intézmény: Debreceni Egyetem Természettudományi Kar

Komputergrafikai és Könyvtárinformatikai Tanszék, Debrecen

A XX. század végére az ipari szférából egy úgy szemlélet robbant be a "szolgáltatási" szférába. Ez a minőség szemlélete volt. ("Szolgáltatási" szféra alatt én most a könyvtár- és oktatásügyet értem.) Az iparban kialakult minőségmenedzsmenttel kapcsolatos alapfogalmak (minőség, minőségbiztosítás) nem voltak átvehetőek közvetlenül e két terület számára, ami nagyon sok gondot okoz(ott) a szakemberek számára. Dolgozatomban két alapfogalom: minőség, minőségbiztosítás meghatározására, értelmezésére koncentrálok a fent említett két területen belül. Miért pont ezt a két területet választottam? Ennek az az egyszerű oka van, hogy ez a két terület rengeteg szálon kapcsolódik egymáshoz. Néhány példa rá: 1.) A könyvtár és az oktatás szükséges és elégséges feltételei egymásnak. A könyvtár az oktatás infrastrukturális, az oktatás a könyvtár funkcionális (információ szolgáltatás) háttérét biztosítja. 2.) A könyvtárosoknak, a könyvtárügy szakember-einek napra készen tudniuk kell mi zajlik az oktatásban. Miért? A válasz a következő példákban benne van: gyermek- és ifjúsági könyvtárak, iskolai könyvtárak. 3.) A könyvtárosok képzése az oktatásügynek is része.

Dolgozatom célja rávilágítani arra, hogy az egyik terület minőségmenedzsmentjével kapcsolatos probléma majdnem ekvivalens a másik területével (különösen a két alapfogalom meghatározása esetén). Ennek szemléltetésére a két terület minőség, minőségbiztosítás értelmezéseit kölcsönösen egyértelmű módon megfeleltettem egymásnak a sajátosságok figyelembevételével. Azt tapasztaltam, hogy az egyik terület "definíciója" működik a másik terület kontextusában, sőt a felmerülő problémák azonosak is. Mindebből levonható az a következtetés, hogy a két terület adaptációs problémája hasonló. Vajon a többi aktuális kérdés és a rá adott válaszok is hasonlóak-e ezen a két területen? Az ipari szféra minőségmenedzsmentjével általánosan foglalkozó munka rengeteg van, amit sikeresen hasznosítanak az ipar minden területén. A "szolgáltatási" szféra minőségmenedzsmentjével általánosan foglalkozó munkákkal nem nagyon találkoztam. Lehet, hogy szükség lenne rá?

Témavezető: Dr. Boda István

Beosztása: egyetemi adjunktus

KÖNYVTÁR

RADIOLÓGIA AZ INTERNETEN; AVAGY SEGÍTHETI- E A KÖNYVTÁROS INFORMÁCIÓIVAL AZ MR- KÉPALKOTÁST?

A dolgozat szerzője: Battancs Erika

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző

Főiskolai Kar Könyvtártudományi Tanszék, Szeged

Az elektronikus információátviteli technikák az orvosi területeken, így a klinikai radiológiában is ugrásszerű előrelépést hoztak. Az Internet az egész világot átfogó számítógépes hálózat, mely egészségügyi vonatkozásban is számtalan érdekes és hasznos lehetőségeket kínál a felhasználók számára.

Pályamunkám célja az volt, hogy könyvtárszakos hallgatóként feltérképezzem az Internet adta lehetőségeket a radiológia területén. Már az elején leszögezhetjük, hogy a legáltalánosabb szolgáltatásokat itt is ugyanolyan módszerekkel kell alkalmazni.

Az Internetes tájékozódás és könyvtári tájékoztatás sarkalatos kérdése, hogy minél gyorsabban pontos információkhoz jussunk. Az eligazodás megkönnyítésére keresőrendszerekkel kell próbálkoznunk, melyek tematikus kiindulópontok lehetnek.

A naprakész radiológiai szakirodalmat magyar és nemzetközi egészségügyi adatbázisokban találhatjuk. Több helyről elindíthatjuk a szakmai folyóiratokat. Az Internet az oktatás-kutatás területén is egyre nagyobb hangsúlyt kap. A radiológia egyetemi tantárgyat ma már számítógép-vezérléssel oktatják Szegeden.

A központi radiológiai szerver elérési útvonalat érdemes megjegyeznünk, hiszen itt a legtöbb radiológia jellegű kérdésünkre választ kaphatunk.

Eredményként elmondható, hogy a pályamunka során összegyűjtött keresési lehetőségekkel segítséget lehet nyújtani a radiológus felhasználók tájékozódásához. A fent felsoroltak - amelyeket pályamunkámban részletesen igyekszem ismertetni - természetesen csak az Internet radiológiai használatának leggyakoribb és legfontosabb lehetőségeit mutatják be.

Témavezető: Patkósné Hanesz Andrea

Beosztása: főiskolai tanársegéd

KÖNYVTÁR

**A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ ELEKTRONIKUS
FOLYÓIRATAINAK ELEMZÉSE**

A dolgozat szerzője: Bognár Ágnes
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

A dolgozat arra kíván rámutatni, hogy országunk egyik legfejlettebb régiója - a Nyugat-dunántúli Régió - mennyire használja ki az internet adta új lehetőségeket, milyen szintű az elektronikus folyóirat kiadása.

Az elektronikus dokumentumok, különös tekintettel a folyóiratok fogalmi meghatározására és tipizálására után, a régiók fejlettségi színvonalának bemutatásával fogalmazódnak meg a hipotézisek: a régióban nem megfelelő az elektronikus folyóirat kiadás színvonala, illetve ez a médium nem eléggé ismert a régió lakói körében, akik számára az egyik legfontosabb információforrást kellene jelentenie. A felvetések igazolásának egyik módja az a kis mintán végzett felmérés, amely szombathelyi főiskolai hallgatók országos, illetve regionális szintű elektronikus periodikum ismeretét és használatát vizsgálta.

A dolgozat az összes, értékelhető regionális szintű periodikum feltárására és elemzésére vállalkozik. Az elemzés több oldalú:

- “ a nyomtatott és az elektronikus folyóirattermés párhuzamba állítása
- “ az elektronikus periodikumok elemzése azonos szempontok alapján
- “ az elemzés tanulságainak összegzése.

Az elemzés gerincét adó szempontrendszer kiterjed a lapok tartalmi, formai, interaktivitás, navigáció, grafikai és multimédia kialakítására.

Táblázatos formában mutatja be az egyes folyóiratok jellemzőit az internetes elérési helyétől kezdve a profilon át a formátumig.

A konklúzióban felvetődő fő problémák - az interaktivitás, a multimédialitás elégtelensége, az asszociatív háló hiánya - igazolják az alapfelvetéseket és röviden rámutatnak a továbblépés lehetőségére.

Témavezető: Dr. Pálvölgyi Mihály
Beosztása: tanszékvezető, főiskolai docens

KÖNYVTÁR

**AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR MÜNCHENI
SZAKRENDSZERE**

A dolgozat szerzője: Boros Gábor
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

Európában egyedülálló módon már csak az Országos Széchényi Könyvtárban használják a müncheni szakrendszert. Jelenleg 154000 dokumentum nyilvántartásául szolgál, közel 330 év szellemi termése található meg benne.

Ezt a rendszert a müncheni Hof- und Staatsbibliothek könyvtárosa, Martin Schrettinger dolgozta ki a XIX. század elején. A 12 főosztályból és 181 szakból álló szakrendszer a tudomány akkori fejlettségét tükrözi. A Széchényi Könyvtár rendezési kísérletei között először 1849-ben vetődött fel a müncheni szakrendszer alkalmazása, de idő és munkaerő hiányában ez elmaradt, így a tényleges megvalósítására 1869-ben került sor. A század végén már jelentkeztek a nemzeti gyűjteményre átvitt rendszer problémái, mégis a szakrepertóriumok vezetését és a szakonkénti felállítást csak 1926-ban szüntették meg.

Dolgozatomban átfogó képet nyújtok a könyvtár 1869 előtti rendezéseiről, vizsgálom a szakrendszer eredeti müncheni, és a magyar változata közötti különbségeket, kitérek a címleírásra és a rendszókjelölésre is. Fontosnak tartom a rendszer korszerűségi és gyakorlati vizsgálatát, továbbá azt, hogy megfelelt-e egy speciális hungarica gyűjtemény követelményeinek.

Tanulmányommal szeretnék átfogó képet nyújtani a szakrendszerről, és választ adni a használatakor felmerülő esetleges kérdésekre.

Témavezető: Ottovay László
Beosztása: OSZK főosztályvezető

KÖNYVTÁR

**A STÍLUS HELYTÁLLÁS - OSVÁT ERNŐ
SZERKESZTŐI MUNKÁSSÁGA**

A dolgozat szerzője: Ivánku Zsuzsanna

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Piliscsaba

Osvát Ernő több mint húsz éven át szerkesztette a Nyugat című folyóiratot. Életének és tevékenységének története a Nyugat első 25 évének története is. A folyóirat neve irodalomtörténeti korszakot fémjелеz, de a Nyugat kora nem teljesen azonos a megjelenés idejével, mert kétségtelen, hogy az Illyés Gyula szerkesztette Magyar Csillag című folyóirat (1941-1944) tudatosan vállalta a folytonosságot.

Osvát Ernő, mielőtt a Nyugathoz került volna, a megelőző 12 évben másutt publikált: irodalmi rovatvezetőként tevékenykedett Kiss József A Hét című folyóiratában (1898-99) később saját lapot indított Magyar Gêniousz címmel (1902-1903-ig szerkesztette Osvát), majd a Figyelőt szerkesztette (1905).

Ezek a lapok bizonyos értelemben a Nyugat előzményeinek tekinthetők. Írt recenziót, könyv- és színházi kritikákat, szerkesztői levelet és aforizmákat. Ezekben megtalálhatóak azok az elvek, amelyek majd a Nyugat szerkesztési alapelveiként is szolgálnak. Aforizmái közt is találunk olyanokat, amelyekben szerkesztői világnézetével kapcsolatos gondolatait és gondjait fogalmazta meg.

Már kritikusként is szűkszavú volt, írásai mindössze egy kötetet tesznek ki. Szerkesztői tevékenysége már-már egész életvitelét kitölti, s az írás alkotói pillanatai csak ritkán adatnak meg számára. Mégis már életében legendás alakká vált, s bár ellentmondásos érzelmeket váltott ki, hozzáértését, tekintélyét senki sem kérdőjelezte meg. Életművének jelentősége az idő előrehaladtával egyre inkább felértékelődik.

Dolgozatomban szeretném összefoglalni azokat a szerkesztői elveket, és azt a gyakorlatot, amely létrehozta a Nyugat című folyóiratot. Választ keresek a következő kérdésekre is: miért volt Osvát Ernő olyan szűkszavú, s ez a szűkszavúság idővel miért látszik egyre jelentősebbnek? Mi volt a titka? Szerkesztői gyakorlatából mi hasznosítható ma is?

Témavezető: Kiss Mihály

Beosztása: adjunktus

KÖNYVTÁR

KATONA/KÖNYV : AZ OLVASÁS HELYE A PETŐFI- LAKTANYÁBAN SZOLGÁLÓ HONVÉDOK SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEINEK RANGSORÁBAN

A dolgozat szerzője: Klein László

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Könyvtártudományi-Informatikai Tanszék, Budapest

A Petőfi-laktanya leszerelő katonáinak könyvtárhasználati, olvasási és szabadidő-felhasználási szokásait feltárva kutattam, miként fejleszthető a laktanyában és a helyőrség falain kívül, egyéni ízlés szerint töltött idő élményminősége. Az országos felmérésekhez igazodó kérdőíves vizsgálat nyomán - az iskolázottsági, lakóhelyi, életkori eltérések fényében - élesen jelentkeztek a laktanyai könyvtár szolgáltatásait igénybe vevők és a könyvolvasó nem könyvtári tagok, illetve az egyáltalán nem olvasók szabadidejében preferált tevékenységek terén megmutatókozó különbségek. Bár a könyvtárat felkeresők fejlettebb sajtó- és könyvolvasási szokásokkal rendelkeznek, az önfejlesztő, aktív időtöltést részesítik előnyben, még ők is elvárják valamiféle mentálhigiénés, segítő beszélgetést, s fokozottan igaz ez a nyelv szimbólumainak védelméből kiszorulóakra, akik körében tudatosítani kell a könyvtár "óvóhely" szerepét. A könyvolvasók aránya és aktivitása ugyan alig marad el az országos értékek mögött, a könyvtári tagság mértéke pedig megelőzi azt, a bestseller ízléstípus dominanciája azonban arra utal, hogy az író-olvasó találkozók mellett a film, zene és képzőművészet nevelő, ízlésformáló hatására is alapoznia érdemes a könyvtárosnak. Audio-vizuális dokumentumok beszerzésével, klubformában hirdetett rendezvényekkel talán becsábíthatóak lesznek az interperszonális tevékenységek iránt fogékonyabb, nem olvasó katonák - mert a legelső, szervezett könyvtárlátogatás után csupán az újoncok ötöde tér vissza később újra. A dolgozat eredményeképpen módosított nyitva tartás miatt nem hivatkozhatnak már a szolgálati beosztásából eredő időhiányra, s további ösztönzésük érdekében fejleszteni fogjuk a könyvtár "laktanyai és civil információs központ" funkcióját.

Témavezető: Nagy Attila

KÖNYVTÁR

A MAGYAR SZEMLE CÍMŰ KATOLIKUS HETILAP MŰVELTSÉG- ÉS ISMERETTERJESZTŐ TEVÉKENYSÉGE A SZÁZADFORDULÓN

A dolgozat szerzője: Koppányi Júlia Éva

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Piliscsaba

A Magyar Szemle (1888-1906) című Szépirodalmi, Kritikai és Művészeti hetilap megindulásától számíthatjuk a modern magyar katolikus irodalmi törekvések kezdetét. A lap azonban többet nyújtott prózai illetve költői művek megjelentetésénél. Ezekon kívül tartalmazott pedagógiai, szociálpolitikai, közművelődési és sajtóügyi kérdésekkel kapcsolatos tanulmányokat, valamint az élet egész területét átfogó ismeretterjesztő cikkeket és érdekességeket. A Magyar Szemle nem kívánt megmaradni a korábbi hitbuzgalmi lapok színvonalán ezektől a helyenként éles, bíráló hangvétel és a haladó felfogás különböztette meg. 18 évfolyam jelent meg belőle, amely mostanáig feltáratlan volt. Az egyes évfolyamok átvizsgálása során a dolgozat a következő témákat dolgozza fel: sajtótörténeti tanulmányokat, amelyek egyben ismeretterjesztő, fogalomtisztázó cikkek is; a művelődéssel kapcsolatos cikkeket; valamint a lap sokszínűségének bizonyítékaként a speciálisabb témájú írásokat. Mivel a Magyar Szemléről kevés szakirodalom áll rendelkezésünkre, céloim a lap részletes bemutatása, mi volt a fő célkitűzés, kik voltak a szerkesztői és munkatársai, milyen formában jelent meg és milyen volt a szerkezete. A cikkek feldolgozása során feltűnőek a jelen korral való párhuzamok, illetve az írások aktualitása. Következtetésként párhuzamot vonok a közel 100 évvel ezelőtti, és mai helyzet között, ezzel is bizonyítva azt, hogy a Magyar Szemle - bár sok mindent bírált, és sokan bírálták - érdemes arra, hogy foglalkozzunk vele. Indokolja ezt az a tény is, hogy a katolikus hitbuzgalmi jellegű lapokhoz képest igényes kivitelezésű és tartalmú, sokoldalú, széles látókörű lap volt, amely egyúttal a Vigília elődjének tekinthető.

Témavezető: Dr. Kókay György

Beosztása: egyetemi tanár

KÖNYVTÁR

NÉMET NYELVU LAPOK A MAGYAR KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN A FELVILÁGOSODÁS KORI MAGYARORSZÁGON

A dolgozat szerzője: Margitházi Orsolya

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

A magyar jakobinus mozgalom elfojtása után, a 18-19. század fordulóján a sorra megszűnt magyar nyelvű lapok helyét különös módon néhány német nyelvű folyóirat töltötte be. Ezek közé tartoztak Schedius Lajos lapjai, melyek sajátos helyet foglaltak el a felvilágosodás kori hazai sajtó történetében. A szerkesztő célja az volt, hogy a magyar kultúra és tudomány eredményeit megismertesse az európai olvasókkal, ez a cél indokolja a folyóiratok német-nyelvűségét.

Dolgozatomban a "Neuer Courir aus Ungarn von Kriegs-Staats und Gelehrten Sachen" című lap mellékleteként 1798-99-ben, "Literarischer Anzeiger für Ungern", és az 1802 és 1804 között "Zeitschrift von und für Ungern zur Beförderung der vaterlandischen Geschichte, Erdkunde und Literatur" címmel megjelent lapokat szeretném bemutatni. Sajtótörténeti szakirodalmunk ezekkel mindeddig keveset foglalkozott, pedig jelentős kultúrákövetítő szerepet töltött be mindkettő a korabeli Magyarország és Európa német nyelvű országai között. A lapok tartalomelemzése mellett dolgozatomban kiemelem a szerkesztő szándékának azt máig is megfontolandó vonását, hogy hazánk csakis akkor léphet ki az elszigeteltségből, és akkor válik más európai nemzetekkel egyenrangúvá, ha a magyar kultúra és tudomány eredményei folyamatosan ismertté válnak a külföld számára.

Témavezető: Dr. Kókay György
Beosztása: egyetemi tanár, intézetvezető

KÖNYVTÁR

TELEHÁZ SZOLGÁLTATÁSOK

A dolgozat szerzője: Novák Emese Evelin
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

A teleház egy többfunkciós, nyitott profilú kisközösségi információs és telekommunikációs szolgáltatóközpont. Az információs társadalom több trendjét - úgy mint önsegítés, decentralizáció, fejlett technika, hálózati jelleg stb. - képviseli ez az intézmény. Az Amerikai Egyesült Államokban és Nyugat-Európában informatikai szolgáltató jellegén van a hangsúly, hazánkban ezen felül a közösségi szintér és memória szerepét is betölti.

Dolgozatomban az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

- “ Mely tényezők hívták életre a teleház mozgalmat?
- “ Be tudják-e tölteni a teleházak a nekik szánt feladatokat?

A szakirodalmi források teljességre törekvő feldolgozása mellett egy kérdőíves felmérés és néhány hazai teleházban tett látogatás során készült interjú eredményeire támaszkodtam.

Célom a hazai teleházak nehézségeinek és pozitívumainak feltárása, ezáltal a mozgalom színvonalának emelése, valamint szélesebb körben történő megismertetésük a szakmán belül, illetve az információs szakemberekkel (pl.: informatikus könyvtáros) és a közvéleménnyel.

Témavezető: Dr. Komenczi Bertalan
Beosztása: főiskolai docens

KÖZMŰVELŐDÉS

**EGY REFORMKORI SAJTÓVITA A NŐK
MŰVELŐDÉSÉNEK KÉRDÉSEIROL**

A dolgozat szerzője: Soós Zoltán
Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba

Dolgozatomban az első, sajtótörténeti szempontból jelentős vitát szeretném bemutatni, mely 1821 és 1849 között zajlott a reformkor lapjainak, (Tudományos Gyűjtemény, Athenaeum, Életképek stb.) hasábjain a nők művelődésének kérdéseiről. A vita három szakasza tisztán kirajzolódik a reformkori sajtóban:

Az első szakasz az 1820-as években kezdődött és 1829-ig tartott. Ebben az időszakban fogalmazódtak meg, és váltak nyilvánossá azok, a nők hivatásával, társadalmi szerepével, művelődési lehetőségeivel kapcsolatos elvek, melyek akkoriban erősen foglalkoztatták a közvéleményt.

A sajtóvita az 1840-es évek elején lángolt fel újra a korabeli lapok hasábjain, de ekkor már nem az elvi kérdések, hanem a nők oktatásának, művelődésének lehetőségét megteremtő intézmények gyakorlati megvalósítására való törekvések álltak a középpontban.

A harmadik szakasz az 1848-49-es forradalom és szabadságharc időszakára esett, amikor a lapok hasábjain már felmerült a teljes nők kulturális és politikai emancipációjának gondolata is.

Dolgozatomban végigkövetem a sajtóvitát, és arra is kitérek, hogy milyen jelentős volt a kor lapjainak véleményformáló szerepe. Munkám elsődleges forrásául az eredeti sajtóközlemények szolgáltak, de felhasználtam a témára vonatkozó másodlagos irodalmat is.

Kutatásom legfontosabb eredménye, hogy bebizonyosodott, a sajtónak igen jelentős szerepe volt a nők művelődési jogaiért folytatott harc reformkori szakaszában.

Témavezető: Dr. Kókay György
Beosztása: intézetvezető, egyetemi tanár

KÖZMŰVELŐDÉS

A DEBRECENI SAJTÓÉLET KIBONTAKOZÁSA A DUALIZMUS KORÁBAN

A dolgozat szerzője: Sütő Péter

Intézmény: Debreceni Egyetem Komputergrafikai és
Könyvtárinformatikai Tanszék, Debrecen

A magyar sajtó történetét összefoglaló munkákban a vidék háttérbe szorul, ezért kutatásom célja áttekintést nyújtani Debrecen sajtóéletéről 1867-1880 között, a magyar sajtóélet legszabadabb időszakában. A kutatás során az autopszia elvén elsősorban az eredeti lapokra, egykorú dokumentumokra, levéltári iratokra támaszkodtam.

Megvizsgáltam az időszak helyi sajtóéletének kereteit biztosító sajtójogi, politikai, társadalmi, gazdasági, ipari és kulturális feltételeket. A Debrecenben megjelent lapoknak rögzítettem a vázlatos történetét, formai, tartalmi vonásait és ezek változásait. Ennek segítségével feltártam létrehozásuk és életképességük okait, a szerkesztés személyi feltételeit, a megjelenés, terjesztés, hírbeszerzés formáit, valamint az olvasóközönséggel, a politikai, társadalmi, kulturális élettel való kölcsönhatásukat. Ezek alapján a lapokat csoportosítva kimutattam az egyes lap típusok kiadására jellemző debreceni és vidéki sajátosságokat.

A kapott eredményeket az országos sajtóviszonyok közé helyeztem, feltérképeztem Debrecen vonzáskörzetét, meghatároztam a fővárostól való lemaradásának, illetve regionális vezető szerepének okait. Az eredmények kiértékelése azt mutatja, hogy a kiegyezés hatására a helyi igényekre építkezve ekkor alakult ki Debrecenben a polgári sajtó arculata és köszönhetően kiemelkedő nyomdaiparának, kiépült postavonalainak, a lapok színvonalas tartalmának és alacsony előfizetési díjainak a keleti országrész központjává vált.

A kapott kép beilleszthető Debrecen helytörténetének folyamába és adalékokat nyújt az ország korabeli sajtóéletének megismeréséhez.

Témavezető: Dr. Bényei Miklós

Beosztása: egyetemi docens

KÖNYVTÁR

A MA FOLYÓIRAT MINT NEMZETKÖZI FÓRUM

A dolgozat szerzője: Szabó Tamás Péter

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Könyvtártudományi-Informatikai Tanszék, Budapest

A dolgozat a jeles avantgárd folyóirat megjelenésének anyagi és személyi körülményeit vázolja fel. Elsősorban a folyóirat bécsi korszakának nemzetközi kapcsolatainak felkutatását tűzte ki céljává.

A szerző által követett eljárás a következő: a Ma folyóirat repertóriumában található nem magyar szerzők más, egy időben (is) megjelenő magyarországi folyóiratokban való megjelenésének kutatása a rendelkezésre álló repertóriumok, mutatók alapján, ezzel egyidőben a lapok rövid jellemzése, a Ma feltételezhető kapcsolatrendszerének vázolója. A statisztikus feldolgozás grafikus kifejeződést is kap vonaldiagram formájában.

A munkából kiderül: a Ma bécsi korszaka során végig igen nagy arányban képviselte a nem magyar szerzőket, azonban korábban is internacionális szemlélet jellemezte. Az avantgárd nemzetköziségét a kommunizmus internacionálisával kötötte össze. Tartalmát erősen szűrte: a szélsőségektől mindvégig tartózkodott. Kassák olyan fórummá tudta tenni lapját, mely tartalmával és kiállításának színvonalával messze kiemelkedett az európai terméskörből. Számos szerzőjét a magyarországi lapok nem közölték; nem jellemzi egyoldalúság, egyes külföldi szerzőknek a kellőnél nagyobb arányú szerepeltetése. Nemcsak szellemileg és az általa átfogott szakterületeket tekintve volt sokszínű: a bécsi korszak vége felé egyre jellemzőbb többnyelvűséggel szerzőinek és olvasóinak valódi bekapcsolódási lehetőséget jelentett a nyugati kultúrkörbe.

A dolgozat speciálisan sajtótörténeti szempontból vizsgálódik, statisztikus összefoglalást ad, javarészt kéziratok forrásokat összegez, ennek köszönhetően a Ma nemzetközi kapcsolatainak kutatóit adatokkal, tendenciák felrajzolásával segíti.

Témavezető: Dr. Voit Krisztina

Beosztása: nyugalmazott egyetemi docens

KÖNYVTÁR

**AZ EURÓPAI UNIÓ INFORMÁCIÓS HÁLÓZATA
MAGYARORSZÁGON**

A dolgozat szerzője: Szalghári Éva
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

Az Európai Unió csatlakozás előtt különösen fontos, hogy megismerjük az európai integrációt, az unió történetét, működését, eligazodjunk bonyolult intézményrendszerében annak érdekében, hogy érvényesíthessük nemzetünk érdekeit, képesek legyünk az Unió által nyújtott lehetőségek kiaknázására és kötelességeink teljesítésére. Mindezekhez fontos, hogy a saját nyelvünkön juthassunk hozzá az információkhoz.

De honnan és hogyan juthatunk hozzá mindezekhez az információkhoz?

Ennek a kérdésnek a megválaszolását tűztem ki célul. Dolgozatom témája az Európai Unió magyarországi információs hálózatának feltérképezése, megismertetése a közvéleménnyel. Dolgozatom első részében rövid történeti áttekintést adok az intézményrendszer kialakulásáról. Az első rész az általános információkat szolgáltató intézmények bemutatásával foglalkozik, különös tekintettel a különféle kiadványaikra, szolgáltatásaikra amellyel a lakosságot célozzák meg. (Európai Bizottság Magyarországi Delegációja, Európai Tájékoztatói Központ, Európai Információs Pontok, Letéti Könyvtár).

A második rész a különböző szakterületi információkat szolgáltató intézményrendszert mutatom be, kiemelve a gazdasági terület és az oktatás információ-szolgáltató intézményi hálózatát. (Euro Info Központ, Innovation Relay Centre, Európai Dokumentációs Központ, Euro Info Service)

Kutatásom célja, hogy az emberek megismerjék ezeket az információs intézményeket, így tájékozódhassanak az Európai Unióval kapcsolatban mindarról, ami a munkájukhoz, a köznapi életükhöz szükséges.

Témavezető: Dr. Tóvári Judit
Beosztása: főiskolai tanár

KÖNYVTÁR

**KATHOLIKUS ISKOLAI LAP,
AZ ELSŐ PEDAGÓGIAI SZAKLAP BEMUTATÁSA**

A dolgozat szerzője: Szigeti Katalin

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Piliscsaba

1849 január 2-án új hetilap indult útjára Somogyi Károly szerkesztésében. Keletkezéstörténete és tartalma több szempontból is érdekes számunkra.

Tartalmát tekintve, a Katholikus Iskolai Lap hazánkban az első pedagógiai szaklapnak tekinthető, amelyre sem a neveléstörténeti, sem a sajtótörténeti szakirodalom nem helyezett eddig hangsúlyt. Bár a korszakban megjelentek más folyóiratok is, melyeknek címe pedagógiai témát sejtet, ezek a lapok mégsem közvetítik a korszerű pedagógiai elveket, olyan tudatosan, ahogyan ezt Somogyi és íróársai teszik. Az újság célja, amelyet Somogyi Hívásunk című vezércikkében közzé tesz, eljuttatni a tanítókhöz és a szülőkhöz egyaránt a nevelés korabeli tanítási módjait, tanácsokkal segíteni őket és hasznos olvasmányt nyújtani a hétköznapokra is.

A másik érdekes vonása a keletkezésének idejében keresendő. A Katholikus Iskolai Lap nyíltan a forradalom mellé állt, azzal, hogy közölte Horváth Mihály csanádi püspök vallás- és közoktatásügyi miniszterré való kinevezését.

Dolgozatomban részletezni szeretném a lapban megjelenő pedagógiai cikkeket, recenziókat, és a sajtóműfajokat.

Somogyi Károly életművének bemutatására külön fejezetet szánnék.

Témavezetők: Dr. Kókay György, Dr. Fehér Katalin
Beosztásuk: az irodalomtudomány doktora, docens

KÖNYVTÁR

AZ OLVASÓSZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉG FEJLŐDÉSE MAGYARORSZÁGON A GYERMEKKÖNYVTÁRAKBAN 1945- TŐL NAPJAINKIG (KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A CSOPORTOS FOGLALKOZÁSOKRA)

A dolgozat szerzője: Takács Anna

Intézmény: Berzsenyi Dániel Főiskola

Könyvtár- és Információtudományi Tanszék, Szombathely

A gyermekek olvasóvá nevelésének fontos színtere az iskolai mellett a gyermekkönyvtár. Ahhoz, hogy az információs társadalom kihívásainak meg tudjanak felelni a gyermekek, fel kell készíteni őket az információk megszerzésére, válogatására, feldolgozására és újra alkalmazására. Mindezen ismeretek megszerzéséhez szükség van a jól működő gyermekkönyvtárakra.

A mai értelemben vett gyermekkönyvtárak nem jelenlegi állapotukban kezdték meg működésüket, hosszas fejlődésen mentek át. E fejlődéstörténet felvázolása is célunk. Emellett arra keressük a választ, milyen változáson ment át az olvasószolgálati tevékenység 1945-től napjainkig. Összefoglaljuk az olvasókkal való foglalkozás két alapvető formájára, az egyéni és csoportos foglalkozásokra vonatkozó fogalmi meghatározásokat, valamint a különböző foglalkozástípusok fejlődési szakaszait.

Dolgozatunk alapvető célja az eddig e témában megjelent - kevés - szakirodalom összefűzése, egy összefüggő fejlődéstörténet megrajzolása. Mindennek azért látjuk szükségét, mert a XXI. század kihívásainak csak egy olyan gyermekkönyvtár tud megfelelni, amelynek múltja kellőképpen megalapozott, munkamódszerei pedig kellőképpen kidolgozottak. A gyermekkönyvtárosok tollából származó publikációk hiánya is magyarázatul szolgálhat a gyermekkönyvtárak mai helyzetére, s ha gyermekkönyvtárosaink saját és intézményük társadalmi és szakmai megbecsülésén változtatni kívánnak, akkor ezt mielőbb pótolniuk kell. Így az 1990-es években írt, a gyermekkönyvtárak helyzetére a figyelmet felhívni szándékozó tanulmányok után mi is ezt tesszük most.

Témavezető: Dr. Kovács Mária

Beosztása: főiskolai docens

KÖNYVTÁR

**A SOPRONI SZÉCHENYI ISTVÁN VÁROSI
KÖNYVTÁR KÖLTÖZÉSE ÉS A VÁLTOZÁSOK
KEZELÉSE**

A dolgozat szerzője: Tompa Mónika
Intézmény: Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely

Dolgozatomban a soproni Széchenyi István Városi Könyvtár 2000. december 20-2001. április 17. között lezajlott költözéséről számolok be. Célom nem egy egyszerű esettanulmány átnyújtása, hanem annak bebizonyítása, hogy rossz döntés volt a soproni városi önkormányzat részéről a soproni Széchenyi István Városi Könyvtárat a város központjától távol eső, az infrastruktúrát tekintve nehezen megközelíthető helyre költöztetni.

Dolgozatomban szólok a soproni Széchenyi István Városi Könyvtárnak Sopron város kulturális életében betöltött szerepéről, és áttekintést adok a könyvtár történetéről, amin végighaladva láthatjuk, hogy a könyvtárnak már a kezdetektől fogva hányattatott sorsa volt a városban.

A történetből jutok el a könyvtár 2000. december 20-2001. április 17. között lezajlott költözéséhez, amelyet részletesen ismertetek.

Hipotézisem alátámasztása érdekében az alábbiakat vizsgáltam: a Városi Könyvtár 2000. december 20.-2001. április 17. között lezajlott költözését előidéző okok - a költözés előkészítésének - a költözés folyamata; a költözésnek az olvasókra és a könyvtárosokra gyakorolt hatása.

Kutatási módszerem a kérdőíves felmérés volt a könyvtárba látogató gyerekek (18 éves korig), felnőttek (18 éves kortól), illetve a könyvtárban dolgozó (feldolgozó és tájékoztató) könyvtárosok körében.

A kérdőíveken szereplő kérdések a költözéssel járó változások és a könyvtár költözésével kapcsolatos külső-belső PR tevékenysége köré csoportosíthatók. A kérdőívek kiértékelése, illetve a statisztikai adatok elemzése megerősítették hipotézisemet: a Városi Könyvtár költözése szükséges, ugyanakkor kényszerű lépés volt. Szükséges volt, ha a helyhiányra és a technikai park fejletlenségére gondolok, és kényszerű volt, mivel a könyvtár egy volt középiskola nehezen megközelíthető épületében kapott helyet.

A kérdőívek kiértékelése és elemzése mellett sorra vettem a változásokkal szemben a könyvtár dolgozóiban megnyilvánult ellenállás módjait, fajtáit, valamint az ellenállások leküzdésére szolgáló különböző módszereket.

A vizsgálatok eredményeként végül egy SWOT-elemzésen keresztül mértem fel a soproni Széchenyi István Városi Könyvtár erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, veszélyeit, az intézmény további tervezési tevékenységének segítése céljából, és vontam le a szükséges következtetéseket.

Témavezető: Frank Róza
Beosztása: főiskolai adjunktus

KÖNYVTÁR

A FELHASZNÁLÓ MINT JÁTÉKOS AVAGY A KÖNYVTÁROS SZAKMA SZEREPVÁLTÁSA A FELHASZNÁLÓI IGÉNYEK MENTÉN

A dolgozat szerzője: Tóth Máté

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Könyvtártudományi - Informatikai Tanszék, Budapest

A történelem által produkált információs forradalmak során mindeztidáig nem történt olyan nagymértékű változás a felhasználói szokásokban, mint az utóbbi évek globális paradigmaváltása nyomán. A felhasználó eddigi passzív attitűdjét felváltotta egy sokkal aktívabbra, tevékenysége inkább emlékeztet az üzleti élet vagy a sport szereplőinek játékosaiéra.

A változások mentén célszerű egy olyan új szakirodalmi terminológiát bevezetni, melynek metaforái az eddigiekkel ellentétben képesek sokkalta árnyaltabban leírni a szakma fogalmait. A felhasználó fogalmi körét inkább körülírja a(z) információs) játékos terminus. A játékos szerep nem csupán szóhasználati kérdés, vele együtt az előző paradigmában való gondolkodásunkat is frissíteni, aktualizálni kell. Céлом a külföldi szakirodalom által felvetett terminusok bevezetése a hazai szakirodalomba, illetve annak a vizsgálata, hogy a felhasználói szokások változásai miként befolyásolják a könyvtáros szakma jövőjét.

A játékosok új igényeikkel kitermelik az őket kiszolgáló új könyvtáros személyiséget is, akinek amellet, hogy a szakma hagyományos értékeinek megfelelően információt közvetít, fel kell vállalnia egy aktívabb, ugyanakkor periférikusabb szerepet a szolgáltatásokban. A szükséges új kompetenciákról a külföldi szakirodalomban a tendenciák világosan kirajzolódnak. A szakma sokkal inkább differenciálódik, hiszen a játékosok, akik már önállóan is nagyszerűen megkeresik a számukra fontos információkat, olyan igényekkel jelentkeznek, amelyeket csak egy sokkalta professzionálisabb ismeretekkel rendelkező könyvtáros teljesíthet. A szakma egysége mégsem a differenciált professzionalizáció következtében bomlik meg, hanem a jelenleg is jól látható tendencia mentén: nonprofit és forprofit irányban.

Témavezető: Barátné Hajdu Ágnes

Beosztása: egyetemi adjunktus

KÖNYVTÁR

**ÁLTALÁNOS KÖNYVTÁRHASZNÁLATI ÚTMUTATÓ
(CD-ROM)**

A dolgozat szerzője: Tóth Orsolya
Intézmény: Eszterházy Károly Főiskola, Eger

Könyvtári gyakorlatom során nap mint nap azzal a problémával szembesültem, hogy a felsőoktatásban résztvevő hallgatók sem rendelkeznek kellő könyvtárhasználati ismerettel.

Ennek oka, hogy Magyarországon a könyvtárhasználók képzésének szintje nem kielégítő. A hallgatók belső motivációja - a könyvtár fogalmának és funkciójának megítélése miatt - alacsony vagy sokszor hiányzik.

Célom a fent említett probléma enyhítése egy Általános könyvtárhasználati útmutató CD-ROM segítségével, amely előzetes könyvtárhasználati és informatikai ismereteket nem igényel. A felhasználóbarát grafikus felület kezelése bárki által könnyen elsajátítható és használható. A CD-ROM tartalmaz olyan linkeket, amelyek újabb utakat nyitnak meg a felhasználó előtt.

A CD-ROM elkészítéséhez az alábbi programokat használtam: Adobe Photoshop, Adobe Premier, Adobe ImageReady, Macromedia Dreamweaver, Microsoft Word.

Témavezető: Dr. Tóvári Judit
Beosztása: főiskolai tanár